

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ

2021 – 2028 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	6
II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР	6
III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	10
1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ.....	10
1.1. КЛИМАТ.....	10
1.2. КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ.....	17
2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ.....	20
2.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	20
2.2. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ В ОБЩИНА ЛОВЕЧ	23
3. ВОДИ	28
3.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	28
3.2. СЪСТОЯНИЕ НА ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ	29
3.3. ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ.....	36
3.4. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИ ВОДИ.....	40
3.5. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА МРЕЖА.....	43
3.6. РАЙОНИ СЪС ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ (РЗПРН)	51
3.7. ИДЕНТИФИЦИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ЗАМЪРСЯВАНЕ	52
4. ЗЕМИ И ПОЧВИ	53
4.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	53
4.2. ПОЧВЕНА ПОКРИВКА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОЧВЕНИ РЕСУРСИ.....	54
4.3. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ – ЗАМЪРСЯВАНЕ С НЕФТОПРОДУТИ, ЗАСОЛЯВАНЕ, ВКИСЛЯВАНЕ, ЗАПЕЧАТВАНЕ.....	57
4.4. СВЛАЧИЩА И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.....	61
5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ	65
5.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ. ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПРАВОМОЩИЯ НА ОБЩИНИТЕ В СЕКТОРА	65
5.2. НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА (НЕМ)	67
5.3. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	68
5.4. ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ.....	75
5.5. ГОРИ И ГОРСКО СТОПАНСТВО	80
5.6. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	82
5.7. ВИДОВЕ ОБЕКТИ НА ЛОВЕН И РИБОЛОВЕН ТУРИЗЪМ.....	90
6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	90
6.1. ЗАКОНОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕСТНА НОРМАТИВНА УРЕДБА.....	91
6.2. АСПЕКТИ И БЕЛЕЗИ НА ЗЕЛЕНАТА СИСТЕМА В ОБЩИНА ЛОВЕЧ.....	92
7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ	95
9. ОТПАДЪЦИ	101

9.1. КЛЮЧОВИ РАЗПОРЕДБИ НА ЗУО. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ОРГАНИТЕ НА МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ПО РЕДА НА ЗУО	101
9.2. ДАННИ ЗА ОТПАДЪЦИТЕ, ГЕНЕРИРАНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА.....	105
9.3. ДЕПО ЗА НЕОПАСНИ ОТПАДЪЦИ – РЕГИОН ЛОВЕЧ	108
10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)	109
10.1. ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ШУМА ВЪРХУ ЧОВЕКА.....	109
10.3. ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ШУМ, СВЪРЗАНИ С ПРЕВИШАВАНЕ НА ГРАНЧНИТЕ СТОЙНОСТИ НА ДАДЕН ПОКАЗАТЕЛ ЗА ШУМ	112
11. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.....	118
11.1. ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.....	118
11.2. ИЗТОЧНИЦИ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	119
11.3. РАДИОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ	119
11.4. ИЗТОЧНИЦИ НА ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ	120
II. СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА	121
1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	121
1.1. БРОЙ НА НАСЕЛЕНИЕТО.....	122
1.2. ВЪЗРАСТОВА И ПОЛОВА СТРУКТУРА.....	123
1.3. РАЖДАЕМОСТ И СМЪРТНОСТ	124
1.4. МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО.....	125
1.5. ЗАБОЛЕВАЕМОСТ И БОЛЕСТИ.....	126
III. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ	127
1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ	127
2. НОРМАТИВНА УРЕДБА	129
3. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ И ОРГАНИЗАЦИИ.....	131
3.1. РЕГИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ ЛОВЕЧ	131
3.2. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ И ТЕХНИТЕ РЕГИОНАЛНИ СТРУКТУРИ ..	132
3.3. ПРЕДЛАГАНИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ ОТ ОБЩИНА ЛОВЕЧ	132
3.4. ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНО ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ	135
3.5. БЮДЖЕТ И РАЗХОДИ НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	135
IV. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)	139
V. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА.....	145
1. МЕСТНИ СРЕДСТВА ЗА МАСОВА ОСВЕДОМЕНОСТ	145
VI. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА	147
VII. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	148
VIII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	150
IX. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	163
1. МОНИТОРИНГ, КОНТРОЛ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	163
2. КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА.....	163

3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА И ДОПЪЛВАНЕ	164
Х. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА	165

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 Население и населени места в община Ловеч	9
Таблица 2 Средна месечна и годишна температура на въздуха за станция „Троян“	13
Таблица 3 Абсолютна минимална и максимална температура на въздуха за станция „Троян“	13
Таблица 4 Брой на дните с мъгла по месеци за района на станция Ловеч	15
Таблица 5 Брой на дните с мъгли по полугодия и годишно	16
Таблица 6 Средна месечна скорост на вятъра за станция Ловеч (м/сек.)	16
Таблица 7 Средна скорост на вятъра по посока за станция Ловеч (м/сек.)	16
Таблица 8 Автоматична станция, гр. Ловеч	25
Таблица 9 Обобщени данни от мониторинг на ФПЧ10 за периода 2018 – 2020 г.	26
Таблица 10 Повърхностни водни тела на територията на община Ловеч	30
Таблица 11 Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностни водни тела на територията на община Ловеч	31
Таблица 12 Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на местообитания на птиците	39
Таблица 13 Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна	39
Таблица 14 Подземни водни тела на територията на община Ловеч	41
Таблица 15 Оценка на количествено и химично състояние на подземни водни тела на територията на община Ловеч	43
Таблица 16 Определени РЗПРН, съгласно актуализация на ПОРН на БДДР	51
Таблица 17 Складове за съхранение на негодни за употреба продукти за растителна защита	58
Таблица 18 Брой регистрирани свлачища на територията на община Ловеч	62
Таблица 19 Обхванати райони/зони за сметосъбиране на смесени битови отпадъци	106
Таблица 20 Количества битови отпадъци в община Ловеч за периода 2015 - 2020 г. (т/год) .	107
Таблица 21 Събрани отпадъци от опаковки в община Ловеч	107
Таблица 22 Капацитет на депо за неопасни отпадъци – регион Ловеч	108
Таблица 23 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	111
Таблица 24 Данни за шумовите нива , гр. Ловеч, 30.08.2022 – 24.09.2022 г	113
Таблица 25 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове ...	114
Таблица 26 Издадени лицензи за дейности с ИЙЛ на територията на община Ловеч	120
Таблица 27 Население на община Ловеч към 31.12.2020 г.	122
Таблица 28 Население на област Ловеч и община Ловеч към 31.12.2020 г. по данни на НСИ.	123
Таблица 29 Население под, във и над трудоспособна възраст в Община Ловеч	123
Таблица 30 Основни демографски показатели в община Ловеч	125
Таблица 31 Механично движение на населението в община Ловеч	126
Таблица 32 Приходи от ТБО, 2019-2020	138
Таблица 33 Разходи за опазване на околната среда 2019-2020	138
Таблица 34 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Ловеч	140

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1 Географско местоположение на община Ловеч	7
Фигура 2 Климатично райониране в България	12
Фигура 3 Средногодишна температура на въздуха за станция „Троян“	13
Фигура 4 Абсолютна минимална и максимална температура на въздуха за станция „Троян“	14
Фигура 5 Брой на дните с мъгли по месеци за станция Ловеч	16
Фигура 6 Роза на ветровете за станция Ловеч	17
Фигура 7 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б).....	19
Фигура 8 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии	19
Фигура 9 Райони за оценка и управление на КАВ (РОУКАВ) в България	24
Фигура 10 Основни поречия в Дунавския район за басейново управление	30
Фигура 11 Съществуваща водоснабдителна мрежа в община Ловеч.....	47
Фигура 12 Почвено-географско райониране на България	55
Фигура 13 Площи в страната заети от свлачищни процеси, ха.	62
Фигура 14 Регистрирани свлачища на територията на община Ловеч	64
Фигура 15 Защитена местност „Батиловец“	70
Фигура 16 Природна забележителност „Деветашка пещера“	71
Фигура 17 Защитена местност „Китката“	72
Фигура 18 Защитена местност „Коджакуру“	73
Фигура 19 Защитена местност „Лецака“	74
Фигура 20 Защитена местност „Сопот“	75
Фигура 21 Защитена зона „Деветашко плато“ с код BG0000615.....	77
Фигура 22 Защитена зона „Деветашко плато“ с код BG 0002102.....	78
Фигура 23 Защитена зона „Микре“ с код BG0000616	79
Фигура 24 Защитена зона „Микре“ с код BG0002088	80
Фигура 25 Зоогеографско райониране на България.....	84
Фигура 26 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове.....	115
Фигура 27 Население по пол в община Ловеч	124

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на Община Ловеч е разработена на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), както следва:

- (1) *Кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда за съответната община в съответствия с указания на министъра на околната среда и водите;*
- (2) *Програмите по ал. 1 обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години.*

Програмата се разработва за периода 2021 - 2028 г., обхващайки всички дейности, които произтичат като задължение на община Ловеч по опазване на околната среда. Основните задачи, които се поставят с Програмата са свързани с настоящи проблеми, по опазването на околната среда в община Ловеч, бъдещи мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на план за действие, съдържащ схеми за организация на изпълнение, източници на финансиране и др., което следва да доведе до дългосрочно планиране.

Принципното право за приемане на стратегии, прогнози, програми и планове по въпроси от местно значение, включително по опазване на околната среда, е дадено на Общинските съвети с чл. 21, т.12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Програмата е периодичен и отворен документ, който може да бъде допълван съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство или други фактори.

Програмата е изготвена с цел да се открият приоритетите на общината в областта на околната среда в т.ч. за да се набележат ефективни мерки за решаване на съществуващите екологични проблеми, да се насърчи прехода към кръговата икономика, да се подобри използването на природните ресурси на територията на общината, да се аргументират проектите, които ще бъдат предложени за финансиране от фондовете на Европейския съюз (ЕС).

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ. АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР

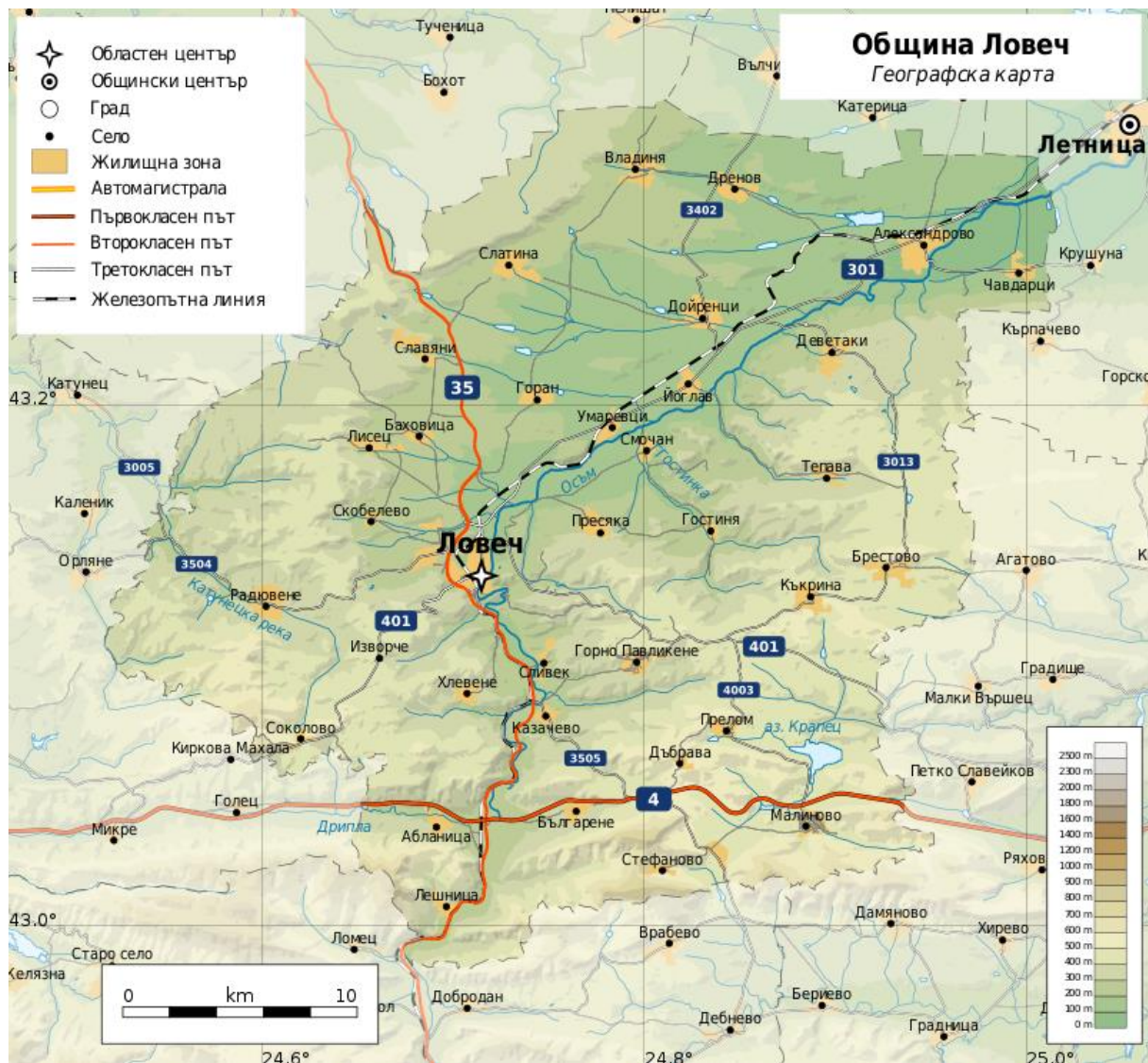
1. Географско местоположение

Община Ловеч е разположена в Централна Северна България на площ от 946 км² в североизточната част на Ловешка област. Общината обхваща 22,89% от територията на областта и е на първо място по големина в сравнение с другите седем общини – Летница, Луковит, Угърчин, Троян, Ябланица, Априлци и Тетевен. Има 35 населени места, от които 34 села и град Ловеч. По данни на НСИ към 31 декември 2020 г., населението на община Ловеч наброява 41 527 души, което представлява 0,6 % от населението на България и 33,9 % от населението на област Ловеч.

В административно отношение община Ловеч граничи:

- на североизток – община Летница;

- на изток – община Севлиево, област Габрово;
- на юг - община Троян, област Ловеч;
- на запад – община Угърчин, област Ловеч;
- на север – община Плевен и община Пордим, област Плевен.

Фигура 1 Географско местоположение на община Ловеч

2. Природни ресурси

Релеф

Община Ловеч е част от Среднодунавската хълмиста равнина (долното разширение на р. Осъм). Релефът е предимно хълмист, в североизточната част – хълмисто-равнинен. Средната надморска височина е 200 м. На юг обхваща най-северните разклонения на средните части на Предбалкана, на изток пресича Деветашкото плато и част от Ловчанските височини (665 м н.в.), на запад – източната част от Беглежко – Радювения плоскостепенен район.

Град Ловеч се намира в Средния Предбалкан. Разположен е в котловина, оформена от Ловчанските височини и широко отворена на север. Ловчанските височини (665 м н.в.) представляват продълговати ридове и хълмове с предимно плоски била и стъмни в горната си част склонове по поречието на река Осъм. Градът има компактна форма и заема речните тераси на р. Осъм. Разнообразие в ландшафта внася хълмът Ак баир (450 м н.в.), който огражда града от юг и чийто източни и южни склонове се спускат стръмно към поречието на р. Осъм с красиви скални образувания. Основната част от гр. Ловеч е разположена в най-ниската си част на 150 – 190 м н.в. с наклон на терена 3-8 %.

Климат

Климатът в община Ловеч е умереноконтинентален, със студена зима и горещо лято. Средната годишна температура на въздуха е 11,4 °С. Годишният ход се характеризира с минимум през януари (-1,5 °С) и максимум през юли (23 °С). Средноденонощните температури на въздуха определят типичната за умереноконтиненталния климат температурната амплитуда от 24,5 °С. Относителната влажност на въздуха се колебае от 61% през август до 84% през декември.

Средната годишна сума на валежите в региона е 636 мм с максимум през май, юни и юли (77-95 мм) и минимум през януари и февруари (28 – 32 мм). През зимните месеци валежите са предимно от сняг с дебелина на снежната покривка 10-12 см.

Средната месечна и годишна скорост на вятъра е сравнително ниска - от 1,3 м/сек. през юли, септември и ноември до 1,8 м/сек през февруари, март и април. Преобладаващата посока на ветровете е североизток, запад и юг.

Води и водни ресурси

Водните ресурси на територията на общината се състоят предимно от произтичащата през общината р. Осъм и многобройните и маловодни притоци. Реката е десен проток на р. Дунав. Образува се от сливането на реките Черни и Бели Осъм. Водният отток е неравномерно разпределен през годината. Подхранването на водите на реката е снежно-дъждовно. Оттокът на р. Осъм е нарушен от изградените на р. Черни Осъм две водохващания, които заедно с каптажа на извор Стенето образуват т.нар. група „Черни Осъм“, която подава вода за водоснабдяване на населените места в Ловешка област, в т.ч. гр. Ловеч.

На територията на община Ловеч подземните води са пукнатинни, карстови и порови. В западната част от община Ловеч, през с. Радювене, тече р. Катунецка – десен приток на р. Вит, а в югоизточната част – р. Крапец, ляв приток на р. Росица.

На територията на общината са изградени множество язовири, най-големите от които са яз. „Крапец“ и яз. „Александрово“. Язовир „Крапец“ е изграден на р. Крапец, приток на р. Росица. Изграден е за напояване. Язовир „Александрово“ е изграден на р. Берница и р. Дреновска за напояване. Наличието на редуващи се окарстени варовити комплекси с мергелно-песъчливи, съчетано с редица гънки и разседи, създава условия за

съсредоточаване на подземни води и образуване на карстови извори при Ловеч - Гурковото (1,5-10 л/сек) и Владишкото (0,4-27 л/сек). Подземните води в района се използват за питейно-битово и промишлено водоснабдяване.

Почви

Почвената покривка на територията на общината е разнообразна, Преобладават сивите горски почви, а по долините на реките – алувиално – ливадните почви. Сивите и тъмносивите горски почви заемат най-голяма площ и са основният почвен тип на територията на общината. Подходящи са за отглеждане на пшеница, ечемик, овес, царевица, рапица, слънчоглед, фуражен грах, а при благоприятни климатични условия върху тях добре виреят лозя и някои овощни видове – сливи, круши, ягоди, малини, къпини, череши, праскови. Съществуват и оподзолени почви. Те имат добре оформен хумусен хоризонт и са подходящи за отглеждане на почти всички зърнени и фуражни култури, както и на захарно цвекло. Алувиално-ливадните почви са разпространени предимно по долините на реките в общината. Наличието на карбонати по целия почвен слой ги прави рохкави и леки за обработка след обилни валежи и поливания. Най-подходящи са за отглеждане на зеленчукови и фуражни култури.

Полезни изкопаеми

Общината е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Известно е находище на природен газ в с. Деветаки, община Ловеч. Наличието на юрските и кредните варовици в Предбалкана е предпоставка за развитие на циментова промишленост и вародобив. В област Ловеч има находища от нерудни изкопаеми, използвани в строителството и грънчарството.

3. Население и населени места

Селищната система на община Ловеч включва общо 35 населени места в т.ч. град Ловеч – административен център и 34 села (виж таблица №1).

Таблица 1 Население и населени места в община Ловеч

№	населени места	население към 2020 г. (жители)
1	гр. Ловеч	30 353
2	с. Абланица	130
3	с. Александрово	1336
4	с. Баховица	901
5	с. Брестово	126
6	с. Българене	157
7	с. Владия	203
8	с. Горан	326
9	с. Горно Павликене	191
10	с. Гостиня	99
11	с. Деветаки	162

№	населени места	население към 2020 г. (жители)
12	с. Дойренци	1019
13	с. Дренов	260
14	с. Дъбрава	33
15	с. Изворче	43
16	с. Йоглав	285
17	с. Казачево	179
18	с. Къкрина	212
19	с. Лешница	167
20	с. Лисец	776
21	с. Малиново	559
22	с. Прелом	53
23	с. Пресяка	248
24	с. Радювене	714
25	с. Скобелево	253
26	с. Славяни	708
27	с. Слатина	591
28	с. Сливек	136
29	с. Смочан	235
30	с. Соколово	107
31	с. Стефаново	135
32	с. Тепава	42
33	с. Умаревци	324
34	с. Хлеvene	243
35	с. Чавдарци	251

Източник: Инфостат, НСИ

Най-близко разположеното населено място до административния център гр. Ловеч са селата Скобелево, Изворче и Сливек, а най-отдалечени са селата Владия и Александрово.

Към 31 декември 2020 г., населението на община Ловеч наброява 41 527 души, което представлява 0,6 % от населението на България и 33,9 % от населението на област Ловеч. За периода 2018 – 2020 г., населението на община Ловеч е намаляло с 3,97 % или 1415 души. Към края на 2020 г., мъжете са 19 999., или 48,2 %, а жените 21 528 или 51,8 %

III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ

1.1. Климат

България като част от Европа, разположена в нейната югоизточна част и в източната част на Балканския полуостров, попада в сферата на проявление на два

климатични пояса - европейски-континентален, (и то в неговата континентална разновидност), и континентално-средиземноморски, както и на прехода между тези два климатични пояса.

Силно влияние върху климата в страната има характера на подсилващата повърхност. Тъй като различните повърхности (суша и вода) оказват различно влияние върху климата, поради географското си положение, територията на България е подложена на два основни типа влияние: океанско (морско) и континентално влияние.

Влиянието на водните басейни се проявява чрез общата атмосферна циркулация и местната циркулация покрай водните басейни. Макар, България да бъде отдалечена от Атлантическия океан, тя попада под неговото климатично влияние, поради западния пренос на въздушни маси в умерения пояс на Северното полукълбо. Образуваните над Атлантика и придвижващи се на изток въздушни маси със своите свойства и главно с повисокото съдържание на влага оказват пряко въздействие върху климата на страната.

Влиянието на Средиземно море, макар и по-близко разположено, е по-слабо, и се проявява по-значително, предимно в южните части на страната. То се чувства най-вече през зимното полугодие. Влиянието на Средиземно море върху климата на България е възпрепятствано от голямата надморска височина на Рило-Родопския масив. Въздушни маси от Средиземно и Егейско море достигат нашата територия предимно по долините на реките Марица, Места и Струма.

Влиянието на Черно море върху климата на България е незначително поради разположението му на изток и доминиращият въздушен пренос от запад на изток. Неговото влияние се чувства само в тясната крайбрежна ивица, т.е. до мястото до което достига черноморския бриз. Черноморското влияние е по-силно през топлото полугодие, когато бризовата циркулация на въздуха е по-силно изразена.

Незначително влияние върху климата имат река Дунав, по-големите езера и язовири в България. Край тях, в тясна ивица от сушата, се наблюдава повишаване на влажността на въздуха, по-често проявление на мъглите, намаляване на температурните амплитуди и др.

На фигура №2 е представено климатичното райониране на България (по Л. Събев, Св. Станев, *Климатични райони на България и техният климат*).

Фигура 2 Климатично райониране в България

Легенда:

- A - Европейско континентална климатична област:*
- A1 - Умерено континентална климатична подобласт*
- A2 – Преходно-континентална климатична подобласт*
- B - Континентално-средиземноморска климатична област*
- B1 - Южнобългарска климатична подобласт*
- B2 - Черноморска климатична подобласт*

Община Ловеч, попада в Европейско континентална климатична област (A), умерено континентална подобласт (A1). В тази подобласт континенталният характер на климата е най-добре изразен. Откритостта и към североизток осигурява преобладаването на континентални въздушни маси през зимата. Поради това, зимата в тази климатична област е студена в сравнение с всички останали низини в страната.

Най-характерните особености са: континенталност на климата, определена от голямата годишна температурна амплитуда (23–26 °C), топло лято и студена зима, пролетно-летен максимум и зимен минимум на валежите, ежегодна и сравнително устойчива снежна покривка, чиято продължителност нараства в планините.

1.1.1. Климатична характеристика за района на община Ловеч

Температура на въздуха

Температурата на въздуха е важна климатична характеристика, която се определя от редица взаимно обвързани условия – преди всичко от слънчевото греење и радиация, надморската височина на района, интензивността на топлообмена между земната повърхност, приземния атмосферен слой и по-горните слоеве.

За района на общината, средната месечна и годишна температура на въздуха (по данни от Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.) е представена графично и таблично, както следва:

Таблица 2 Средна месечна и годишна температура на въздуха за станция „Троян“

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Троян	-2.3	0.4	4.2	10.3	14.8	18.2	20.1	19.6	15.7	10.4	5.8	0.5	9.8

Източник: Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983

2.

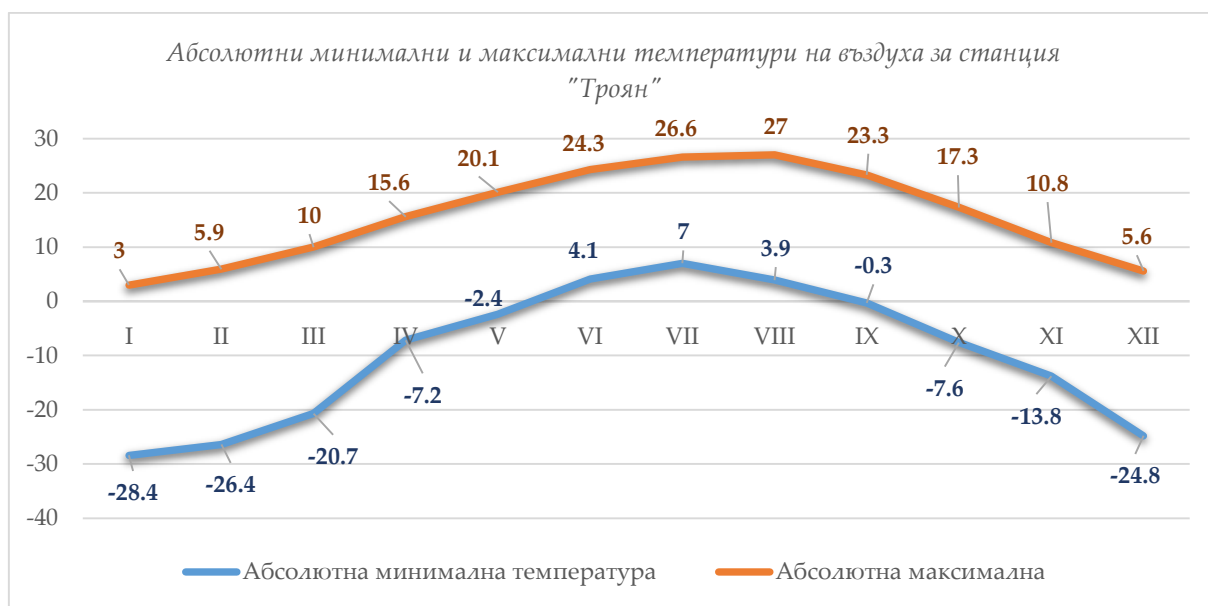
Фигура 3 Средногодишна температура на въздуха за станция „Троян“

Таблица 3 Абсолютна минимална и максимална температура на въздуха за станция „Троян“

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Абсолютна минимална температура	-28.4	-26.4	-20.7	-7.2	-2.4	4.1	7.0	3.9	-0.3	-7.6	-13.8	-24.8
Абсолютна максимална температура	3.0	5.9	10.0	15.6	20.1	24.3	26.6	27.0	23.3	17.3	10.8	5.6

Източник: Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983

2.

Фигура 4 Абсолютна минимална и максимална температура на въздуха за станция „Троян“

Най-студеният месец е януари със средни температури от $-2,3^{\circ}\text{C}$. При нахлувания на студени маси от север и северозапад настъпва захлаждане, при което абсолютните минимуми достигат до $-26,4^{\circ}\text{C}$. С повишаване на надморската височина понижението на температурите на въздуха е относително по-бавно, поради честите температурни инверсии при антициклонална обстановка. През месеците януари, февруари и март средномесечната температура е отрицателна.

През летните месеци топлинните условия се формират вследствие на трансформацията на атлантическите въздушни маси в топли континентални и от значителния приток на слънчева радиация. Средните летни температури са между $18,2^{\circ}\text{C}$ и $19,6^{\circ}\text{C}$. По-ниски са температурите в по-високите места и в началото и края на лятото. Абсолютните температурни максимуми надхвърлят $26 - 27^{\circ}\text{C}$. Установените за района абсолютна максимална температура достига до 27°C .

През есента устойчивият преход на температурата през 10°C се наблюдава след средата на октомври, а през 5°C – във втората десетдневка на ноември. Продължителността на периодите на устойчиво задържане на въздуха над 5°C варира около 211 дни, а над 10°C – съответно 182 дни.

Съществен фактор на климата в района са местните физикогеографски особености, обуславящи формирането на температурни инверсии. Те са предпоставка за увеличаване на мразовитото време и за повишаване на концентрацията на замърсители в приземния въздушен слой, което води до влошаване на санитарно-хигиенните условия.

Слънчево греене и слънчева радиация

Слънчевата радиация е основен климатообразуващ фактор и главен източник на топлинна енергия за природните процеси, протичащи върху земната повърхност, в атмосферата и хидросферата. Месечната продължителност на слънчевото греене е основен климатичен показател със значение за развитието на определени стопански дейности - земеделие, туризъм и други.

Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишния ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh/m². За област Ловеч средната годишна слънчева радиация е 1280 kWh/m² при хоризонтална повърхност и 1465 kWh/m² при оптимален наклон. Най-висок брой ясни дни се наблюдават през летните месеци - юли и август, а най-малко през зимните и ранните пролетни месеци - (4-5) слънчеви дни.

Валежи

Средната годишна сума на валежите в региона е 636 мм с максимум през май, юни и юли (77 – 95 мм) и минимум през януари и февруари (28-32 мм). През зимните месеци валежите са предимно от сняг с дебелина на снежната покривка 10-12 см.

Мъгли

Като метеорологично явление мъглата е един от елементите, обуславящи климата на дадено място. Максимумите на относителната влажност и облачността през зимния период корелират в максимумите на мъглите. Мъглата благоприятства за повишаване концентрацията на замърсителите в атмосферния въздух. Дните с мъгли в района са от 15 до 19 дни в годината.

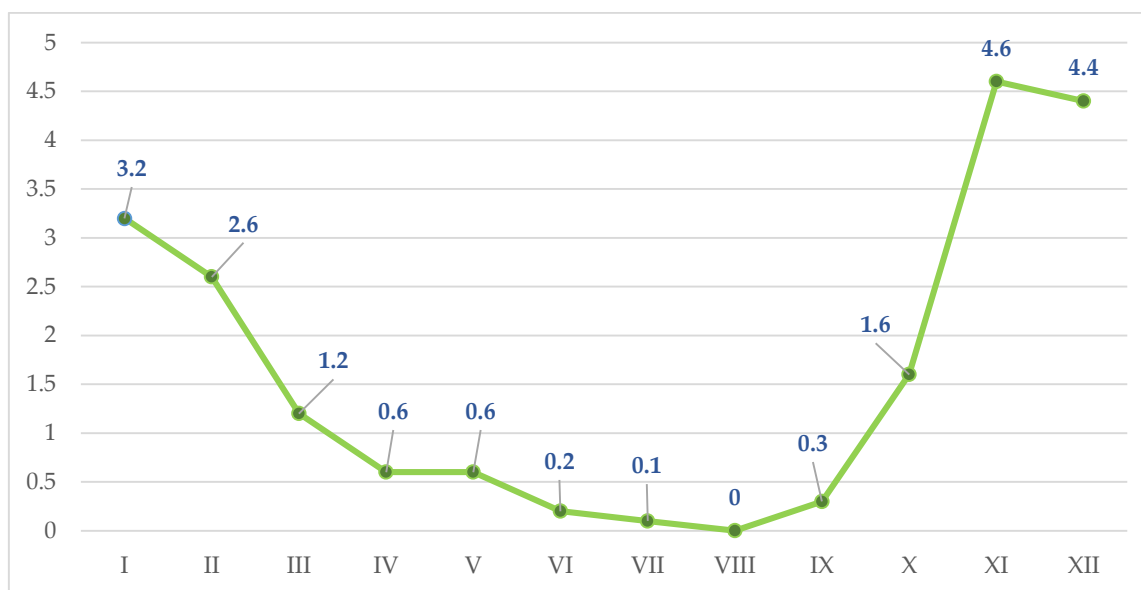
Таблица 4 Брой на дните с мъгла по месеци за района на станция Ловеч

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	годишно
Ловеч	3.2	2.6	1.2	0.6	0.6	0.2	0.1	0.0	0.3	1.6	4.6	4.4	19.6

Източник: Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

Месечният максимум на мъглите е през ноември и декември, а през август се приема, че няма мъгли. От април до септември включително средният месечен брой на дните с мъгли е под 1 ден.

Режимът на мъглите в Ловеч е много близък до този в предпланинския район по данни от станция Троян. Известното увеличаване на броя на дни с мъгли по всяка вероятност е свързано с микроклиматичното въздействие на реката.

Фигура 5 Брой на дните с мъгли по месеци за станция Ловеч

Таблица 5 Брой на дните с мъгли по полугодия и годишно

Станция	IV - IX	X - III	годишно
Ловеч	2.0	17.6	19.6

Източник: Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

Вятър

Средната месечна и годишна скорост на вятъра за района на община Ловеч сравнително ниска - от 1,3 м/сек през юли, септември и ноември до 1,8 м/сек през февруари, март и април. Преобладаващата посока на ветровете е североизток, запад и юг. Вятърът е важен метеорологичен фактор, влияещ върху степента на разсейване на атмосферните замърсители. Честотата на преобладаващите ветрове и тяхната скорост са от особено значение за режима на пренос на газообразни вещества и прахови частици с различен размер, най-вече ФПЧ₁₀.

В следващите таблици е представена розата на ветровете за станция Ловеч, която показва както преобладаваща посока, така и разпределението по скорости със съответните посоки.

Таблица 6 Средна месечна скорост на вятъра за станция Ловеч (м/сек.)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	годишно
Ловеч	1.4	1.8	1.8	1.8	1.5	1.4	1.3	1.4	1.3	1.4	1.3	1.4	1.5

Източник: Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

Таблица 7 Средна скорост на вятъра по посока за станция Ловеч (м/сек.)

Посока	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
N	3.0	2.8	2.0	2.2	2.3	1.9	2.1	2.1	1.7	2.9	4.5	3.5
NE	2.3	2.5	2.9	3.2	2.3	1.9	2.2	2.3	2.9	2.4	2.4	2.6
E	2.9	3.5	2.9	3.2	2.7	2.0	2.2	2.5	2.4	2.3	3.1	2.0

Посока	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
SE	3.2	4.5	2.4	2.6	1.7	1.7	1.6	1.7	2.0	2.5	2.4	2.8
S	2.3	2.4	2.5	2.2	1.7	1.8	1.8	1.8	1.5	1.9	2.6	3.0
SW	4.2	3.4	4.7	3.2	2.9	2.4	3.3	2.8	3.9	3.4	2.5	4.2
W	5.0	7.2	5.0	5.3	7.0	4.2	4.8	3.9	6.0	6.0	6.2	6.2
NW	2.9	3.8	4.3	6.5	3.8	3.0	3.1	2.7	3.7	3.9	3.9	3.9

Фигура 6 Роза на ветровете за станция Ловеч

Влажност на въздуха

Влажността е една от основните характеристики на режима на атмосферно овлажнение и е от голямо значение както за различни стопански отрасли, така и за туризма и курортологията.

Относителната влажност представлява отношението на действителната пъргавина на водната пара, към максимално възможната при същата температура. Относителната влажност изразява в % степента на наситеност на въздуха с водна пара.

Годишният ход на относителната влажност в равнинните райони общо взето е обратен на този на температурата. От ноември до януари относителната влажност е в граници 82-84%. През топлата част на годината тя варира около 60%, като минимумът е през август 61%.

1.2. Климатични изменения в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

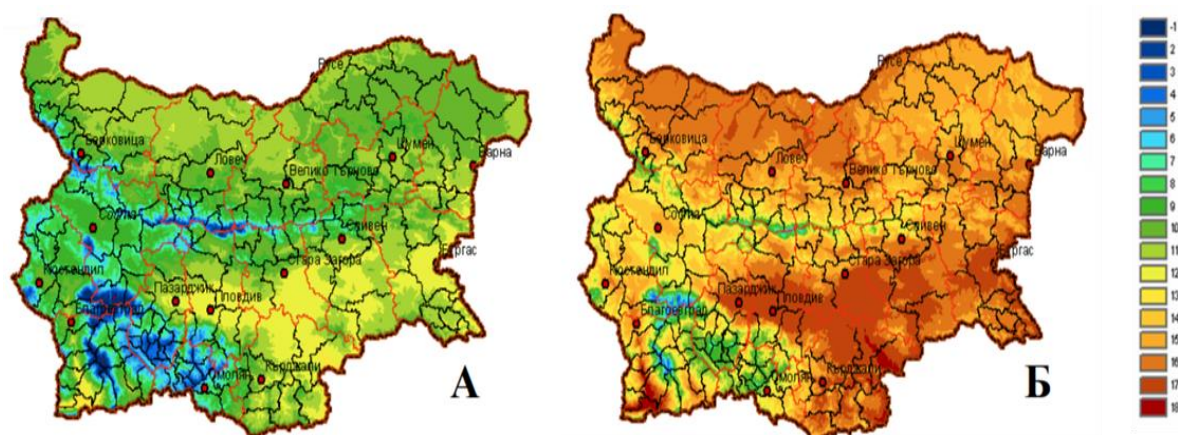
Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти:

- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила от 0.74 °C през периода 1906-2005 година;
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзвала е намаляла с около 7% през втората половина на 20 век;
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа се е повишила с 0.8 - 1.0 °C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструментални измервания;

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десет годишният период преди него.
- увеличават се случаите на проливни валежи;
- увеличава се броя на дните с гръмотевични бури и градушки в по-хладните десетдневия през април и септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка;

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °C до 1,8 °C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9 °C до 4.1 °C (фигура №6). Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

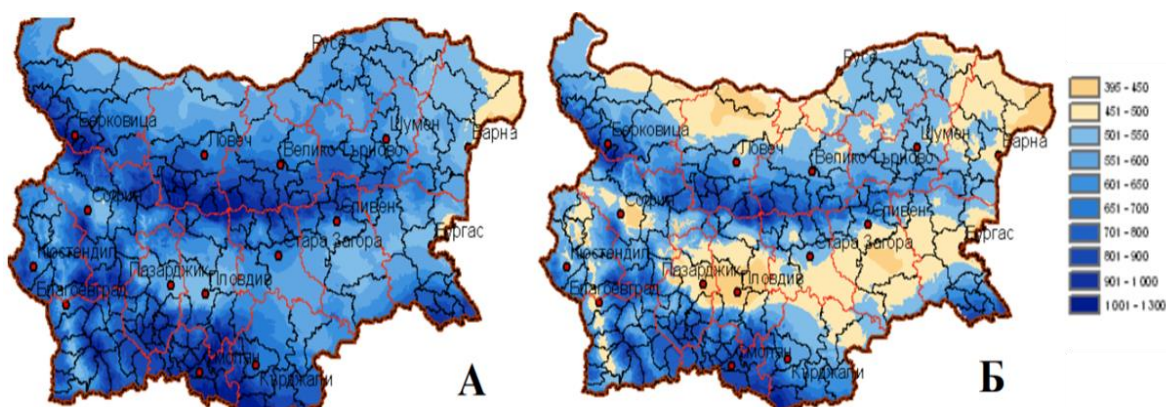

Източник: НИХМ

Фигура 7 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б)

В периода 1988-2018 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н.в. до 800 m) е нараснала средно с 0.87 °C спрямо нормата за референтния климатичен период 1961-1990 г., като се изменя в границите от 10.6 °C до 13.0°C (Фиг.6). Запазва се нарастващата тенденция на колебанията на средната годишна температура на въздуха, а температурните аномалии за всички години след 2007 г. (с изключение на 2011г.) са над +1°C.

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 г., 15 % до 2050 г. и от 30 % до 40 % до 2080 г. (фигура № 7). При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Източник: НИХМ

Фигура 8 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси, които въздействат върху състоянието на околната среда. Високите температури засягат отводняването, увеличават еутрофикацията на стоящите води, и могат да доведат до пожари. Метеорологичните условия също влияят на икономиката и по този начин увеличават натиска върху околната среда от тези сектори. Валежите оказват значителен ефект върху селското стопанство, чрез употребата на вода за напояване, торене, агрохимикали, разпространение на вредители и количеството на добивите. Други засегнати сектори включват горското стопанство и в малка степен - услугите.

2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

2.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

В България двата основополагащи закона в областта на качеството на атмосферния въздух са:

- *Закон за опазване на околната среда (ЗООС), в сила от 25.09.2002г, посл.изм. ДВ. 21 от 12 Март 2021г.;*
- *Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), в сила от 09.06.1996 г., обн. ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г.*

1. Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Правомощията и задълженията на местната власт по отношение опазване и подобряване на КАВ, съгласно ЗООС са разписани към чл. 15, ал. 1 и се свеждат до:

1. Да информират населението за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на закона.
2. Да разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината.
3. Да организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи, биологичното разнообразие, ландшафта и природното и културното наследство в тях.
4. Да определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване, и контролират изпълнението на техните задължения.
5. Да организират дейността на създадени с решение на Общ. съвет екоинспекции, включително на обюествени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения.
6. Да определят длъжностни лица, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения по реда на ЗООС.
7. Да осъществяват правомощията си по специални закони в областта на околната среда.

8. Да определят лицата в общинската администрация, притежаващи професионалната квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Член 4 от Закона за опазване на околната среда дефинира атмосферния въздух като компонент на околната среда, заедно с атмосферата, водите, почвата, земните недра, ландшафта, природните обекти, минералното разнообразие, биологичното разнообразие и неговите елементи. Законът (членове 60, 74 и 79) също така установява основните разпоредби относно източниците на финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя специфичните разпоредби за управление и планиране на качеството на атмосферния въздух както на национално, така и на местно/общинско ниво. Съгласно последните изменения и разпоредби на ЗЧАВ (ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г.), основните делегирани права и отговорности на местната власт по отношение подобрене и опазване на КАВ са:

- *Да разработват, прилагат и изпълняват Програма за качество на атмосферния въздух (ПКАВ) (когато е приложимо)*

Програмите за качеството на атмосферния въздух се разработват в случаите, когато общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух.

В съответствие с чл.37, ал.4 от Наредба 12/2010 г. в районите, в които е налице превишаване на установените норми за повече от един замърсител, се изготвят комплексни програми за достигане на установените норми за всеки отделен замърсител. Програмите включват цели, мерки, етапи и срокове за тяхното постигане; организации и институции, отговорни за тяхното изпълнение; средствата за обезпечаване на програмите; система за отчет и контрол; и система за оценка на резултатите.

Общинската програма за подобряване и управление на КАВ е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството на местно ниво за общините с проблемно КАВ. Наличието на този стратегически документ, помага на общините да структурират и планират своите намерения за подобрене в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период, като ги обвържат с конкретни мерки, срокове за изпълнение, източници на финансиране, отговорни лица и показатели за наблюдение на изпълнението на заложените цели и мерки.

- *Да създават „зони с ниски“ емисии (по преценка и необходимост)*

Последните изменения в Закона за чистотата на атмосферния въздух от месец март 2021 г., предоставят на местната власт по-големи правомощия за справяне с наднорменото

атмосферно замърсяване, посредством създаването на т.нар „зони с ниски емисии“. Възможността за въвеждане на зоните с „ниски емисии“ влиза в сила от 2022 г., като се предвижда в тях да се въвеждат временни забрани за ползването на определен вид горива и/или уреди за отопление и/или забрани за обществено ползване на пътища, участъци от пътища или определени зони от пътната мрежа. Зоните с ниски емисии на вредни вещества могат да се въвеждат чрез налагане на мерки, забрани, такси и ограничения.

С измененията на ЗЧАВ се цели да бъде въведен децентрализиран подход, с който ще се предостави възможност на всяка община да извършва самостоятелен анализ, съобразно местните условия, посредством които да определи дали е налице необходимост от създаване на „зони с ниски емисии“, какъв да е обхватът на зоните, какви да са границите на създадените зони, както и за какво време ще се прилагат мерките и ограниченията в ЗНЕ за постигането на резултати във връзка с качеството на въздуха.

Правомощията и задълженията на общините по отношение осигуряване чистотата на атмосферния въздух (с изключение на изготвянето ПКАВ и създаването на ЗНЕ), обхващат и дейности по:

1. Управление и поддържане на елементите на техническата инфраструктура вкл. общински дейности с цел осигуряване на чистотата на атмосферния въздух (чл. 19, ал. 5);
2. За ограничаване на уврежданията върху здравето на населението, когато съществува риск от превишаване на установените норми или алармени прагове, при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори общинските органи съгласувано със съответната регионална инспекция по околната среда и водите могат да разработят оперативен план за действие, определящ мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване на посочения риск и ограничаване продължителността на подобни явления. (чл. 30, ал. 1). Оперативният план за действие се разработва въз основа на проучвания в района и на утвърдените алармени прагове, които се обсъждат със заинтересуваните лица и с екологичните организации и движения. (чл. 30, ал.2). Оперативният план за действие се привежда в изпълнение при необходимост по нареждане на кмета на общината (чл.30, ал.3);
3. Общинските органи съгласувано с органите на Министерството на вътрешните работи организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед осигуряване качество на атмосферния въздух, отговарящо на установените норми за вредни вещества (замърсители) (чл. 29).
4. За отделни райони, в зависимост от характера на източниците на емисии и характерния здравен риск, по предложение на кмета на общината и/или министъра на здравеопазването, министърът на околната среда и водите може да определя допълнителни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух, извън тези към чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ.

5. Общинските органи могат да предлагат за утвърждаване от министъра на околната среда и водите, по-строги норми за вредни вещества в определени селища, цялата община или райони в зависимост от нивото и характера на замърсяване на атмосферния въздух над тях. (чл. 6, ал. 5);
6. Общинските органи съгласувано с министъра на околната среда и водите могат да изграждат местни системи за наблюдение и контрол на качеството на атмосферния въздух в райони на тяхната територия.
7. В съответствие с *Наредба № 6 от 7 октомври 2019 г. за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление* и в рамките на своите правомощия общината може да осигури/изисква за определени райони да бъдат доставяни и предлагани дърва с определено влагосъдържание. Общините, за които се прилага Наредбата, ще имат ангажимент да обявяват на интернет страниците си и на видно място в сградата на общината и кметствата изискванията към дървесината за битово отопление и начините и сроковете за нейното съхранение.

2.2. Качество на атмосферния въздух в община Ловеч

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. (фигура № 9)

Фигура 9 Райони за оценка и управление на КАВ (РОУКАВ) в България

Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД-489/26.06.2019 г., в това число: брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване.

Община Ловеч е определена като териториална единица в рамките на Северен/Дунавски РОУКАВ. В този район (РОУКАВ Северен/Дунавски) се превишават нормите за КАВ за замърсители фини прахови частици (ФПЧ₁₀) по смисъла на Наредба № 12/15.07.2010 г за нормите на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен и въглероден оксид и озон в атмосферния въздух. Тази констатация в частност не може да бъде приложена за община Ловеч, където не е констатирано надхвърляне на допустимия брой дни с превишения на СДН за ФПЧ₁₀.

През 2007 г., в изпълнение на заповед № РД-494/15.05.2004 г. на Министъра на околната среда и водите е проведена процедура, съвместно с представители на РИОСВ-Плевен, за определяне на площадка в гр. Ловеч за монтаж на автоматична измервателна станция (АИС) за контрол и качество на атмосферния въздух в централната градска част. Цялостната реализация на проекта е финансирана от МОСВ. През 2009 г. в гр. Ловеч започва да се контролира КАВ с новата автоматична станция, която е градски фонов пункт и следи показателя ФПЧ₁₀. Към настоящия момент АИС е монтирана и е включена към националната мрежа за наблюдаване състоянието на въздуха към ИАОС. Станцията е оборудвана с пълен набор метеорологични сензори, чиято характеристика е представена в Таблица №8.

Таблица 8 Автоматична станция, гр. Ловеч

Местоположение	гр. Ловеч, СОУ „Васил Левски“
Класификация по Приложение 1 от Наредба №7 от 1999 г.	Градски фонов пункт
Обхват на пункта	100 ÷ 2000 м
Географски координати	
Ширина	43.136925 N
Дължина	24.715742 E
Година на въвеждане	2009
Контролирани показатели	ФПЧ ₁₀
Стандартен набор метеорологични сензори WS [m/s], WD [°], T [°C], P [mBar], RHum. [%], GR [W/m ²]	СНМС

По информация на Регионалната лаборатория към ИАОС гр. Плевен, използвания метод за изпитване е бета-абсорбция, съгласно Български стандартизационен документ “Атмосферен въздух. Автоматизирани системи за измерване на прахови частици” – СД СЕМ/TS16450:2013.

Съгласно годишни графици, утвърдени от ИАОС, в рамките на всяка календарна година се извършва допълнителен планов индикативен мониторинг с мобилна автоматична станция (МАС) на показателите за КАВ в една община на контролираната от РИОСВ – Плевен територия (Област Плевен и Област Ловеч). Пробонабирането се извършва непрекъснато (24ч.) в продължение на не по-малко от 51 денонощия, разпределени, съгласно нормативните изисквания. През 2020 година на територията на Област Ловеч не е провеждан допълнителен мониторинг с мобилна автоматична станция.

Оценката на данните за 2020 г. съгласно информация от годишните доклади за състоянието на околната среда на територията контролирана от РИОСВ Плевен показва, че концентрациите на ФПЧ₁₀, следени в АИС „Ловеч“ са под установените норми за опазване на човешкото здраве.

При анализа на резултатите от **АИС-стационарна гр. Ловеч** се отчита, че броят на дните с превишение на средно-денонощната норма за опазване на човешкото здраве за ФПЧ₁₀ през 2020г. е **11 и не надхвърлят** максимално допустимите 35 дни за една календарна година, което е значително по-малко в сравнение с 2019г. и 2018г., когато дните с превишение са били съответно - 18 бр. през 2019 г. и 30 бр. през 2018 г. Изискването, средноденонощната норма (СДН 50 µg/m³) да не бъде превишавана през повече от 35 денонощия в рамките на една календарна година, не е спазено единствено през 2017 г., когато са регистрирани 41 бр. превишения.

Високи нива на ФПЧ₁₀ през разглеждания период (2017-2020 г.) се наблюдава единствено през отоплителните месеци - м. януари, м. март, м. ноември и м. декември. През неотоплителния период няма дни с превишаване на среднодневната норма.

Средногодишната норма за ФПЧ₁₀ (СГН 40 µg/m³) през 2020 г. също не е превишена в нито един от измервателните пунктове на контролирана територия от РИОСВ Плевен.

Съгласно информация от РИОСВ Плевен, в гр. Ловеч за трета поредна година се наблюдава постигане и спазване на СДН на ФПЧ₁₀ в годишен аспект. Обобщени данни от мониторинга на ФПЧ₁₀ за периода 2017 – 2020 г. за автоматична измервателна станция (АИС) Ловеч са дадени в следващата таблица:

Таблица 9 Обобщени данни от мониторинг на ФПЧ₁₀ за периода 2017 – 2020 г.

Брой превишения на СДН за ФПЧ ₁₀ (50 µg/m ³ да не се превишава повече от 35 дни годишно)				През неоплътителен период 01.04 – 30.09				През отоплителен период 01.01 – 31.03 и 01.10 – 31.12				Средногодишна концентрация на ФПЧ ₁₀ µg/m ³ (СГН 40 µg/m ³)			
2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
41	30	18	11	0	1	1	0	41	29	17	11	31.3	29.4	27.0	24.3

Източник: РИОСВ Плевен.

Превишенията на СДН за ФПЧ₁₀ в посочените данни имат ясно изразен сезонен характер. Практически високите нива на ФПЧ₁₀ се наблюдават през есенно-зимния сезон и се дължат основно на употреба на твърди горива за битово отопление, на автомобилния транспорт, както и на неблагоприятни за разсейването на емисиите метеорологични условия и високите регионални фонове нива.

- На територията на община Ловеч няма т.нар. „горещи точки“ – промишлени предприятия с висок риск за възможно замърсяване на въздуха в района. На територията на общината няма регистрирани големи горивни инсталации по смисъла на Директива 2001/80/ЕС.
- Енергийната ефективност на голям брой обществени и жилищни сгради е повишена и води до общо намаляване на емисиите, независимо от вида на използваното гориво;

Въпреки положителната тенденция, през есенно-зимния сезон се наблюдават все още високи стойности на ФПЧ₁₀, като основните фактори с отрицателно въздействие са:

- Употребата на твърди горива през отоплителния сезон в битовия сектор, като фактор с най-голям принос за високите концентрации на ФПЧ₁₀. По икономически и социални причини, употребата на твърди горива в бита остава съществена, за сметка на малкия брой реални битови потребители на природен газ.
- Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, като втори по значение фактор, включително във връзка с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици.
- Високите регионални фонове нива на ФПЧ₁₀, за които допринасят както климатични и метеорологични фактори (температурни инверсии в зимните месеци, безветрие, продължителна липса на валежи), така и характерните за региона дейности по обработка на обширни земеделски площи. Важни

предпоставки за нивото на замърсяване от МПС са гъстотата на пътната мрежа, наличието на пътища от висок клас и съответно интензивността на трафика. Общинската пътна мрежа в община Ловеч, включва 105 км първокласни пътища, 77 км второкласни пътища и 555 км третокласни пътища. Голяма част от общинската пътна мрежа е в лошо състояние, въпреки текущите ремонти, които се извършват от общината. През територията на община Ловеч преминават пътища от републиканска и общинска пътна мрежа като средната гъстота на общинските пътища е над средното за страната.

Индивидуалното отопление на жилищните сгради на твърдо гориво също може да се разглежда като фактор, водещ до замърсяване на атмосферния въздух. Оценката на емисиите от битовото отопление на територията на общината като цяло е трудно да бъде определена, тъй като е необходимо да се разполага с точна информация за броя на домакинствата, тяхното разпределение по жилищни квартали и комплекси, начина на отопление и консумацията на течни, газообразни и твърди горива (дърва, въглища, брикети) от всяко домакинство. С такава информация, не разполага нито една община в България, тъй като няма изградена единна система за инвентаризация както на горивата ползвани от населението за отопление, така и за други битови нужди.

В заключение може да се обобщи, че качеството на атмосферния въздух за района на община Ловеч се характеризира като добро, главно поради липсата на големи промишлени предприятия и висока интензивност на автомобилния трафик в града. Замърсяванията са предимно с ФПЧ₁₀ от отоплението през зимния период, както и от лошата пътна инфраструктура – натрупан пътен нанос и недобро състояние на уличната мрежа в града и основни пътни артерии.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Ловеч е включена към зоните/териториалните единици в рамките на РОУКАВ Северен/Дунавски район;
- ✓ За 2020 г. концентрациите на ФПЧ₁₀, следени в АИС „Ловеч“ са под установените норми за опазване на човешкото здраве.
- ✓ Промислеността в града е с понижена активност и не оказва съществено влияние върху качеството на атмосферния въздух;
- ✓ Битово отопление може да се разглеждат като основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което ще допринесе за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.
- ✓ Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, може да се разглежда като втори по значимост фактор, включително вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици;

3. ВОДИ

3.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Основополагащият закон, уреждащ собствеността и управлението на водите на територията на Р. България е **Закона за водите (ЗВ)**, в сила от 28.01.2000 г., изм. ДВ, бр. 17 от 26 Февруари 2021 г. Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото в т.ч. да защити здравето на населението, като създаде условия за:

1. осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване;
2. намаляване на замърсяването на водите;
3. опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море;
4. прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества;
5. намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества;
6. прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества;
7. предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.

Управлението на водите и на водностопанските системи и съоръжения се осъществява от голям брой институции на *централно, басейново, регионално и местно ниво*, поради което координацията и взаимодействието между тях е от изключително значение за провеждане на успешна политика в разглеждания сектор.

На местно ниво общините чрез общинските съвети и кметовете на общини са натоварени със следните функции, съгласно Закона за водите (ЗВ):

Общинският съвет:

- приема програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, общинския план за развитие и програмата за реализация на общинския план за развитие, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията;
- приема програма за реструктуриране на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- приема и предлага за одобряване от съответните общи събрания на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала, програми за реструктурирането им;

- одобрява договорите за възлагане и за контрол на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
- изразява становище по разработените от ВиК операторите бизнес планове;
- определя представители на общината в органите за управление на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала;
- определя представител на общината в съответната асоциация по ВиК и съгласува мандата му;
- отговаря за координирането на управлението на ВиК системите и съоръженията на обособената територия в предвидените в закона случаи.

Кметът на общината:

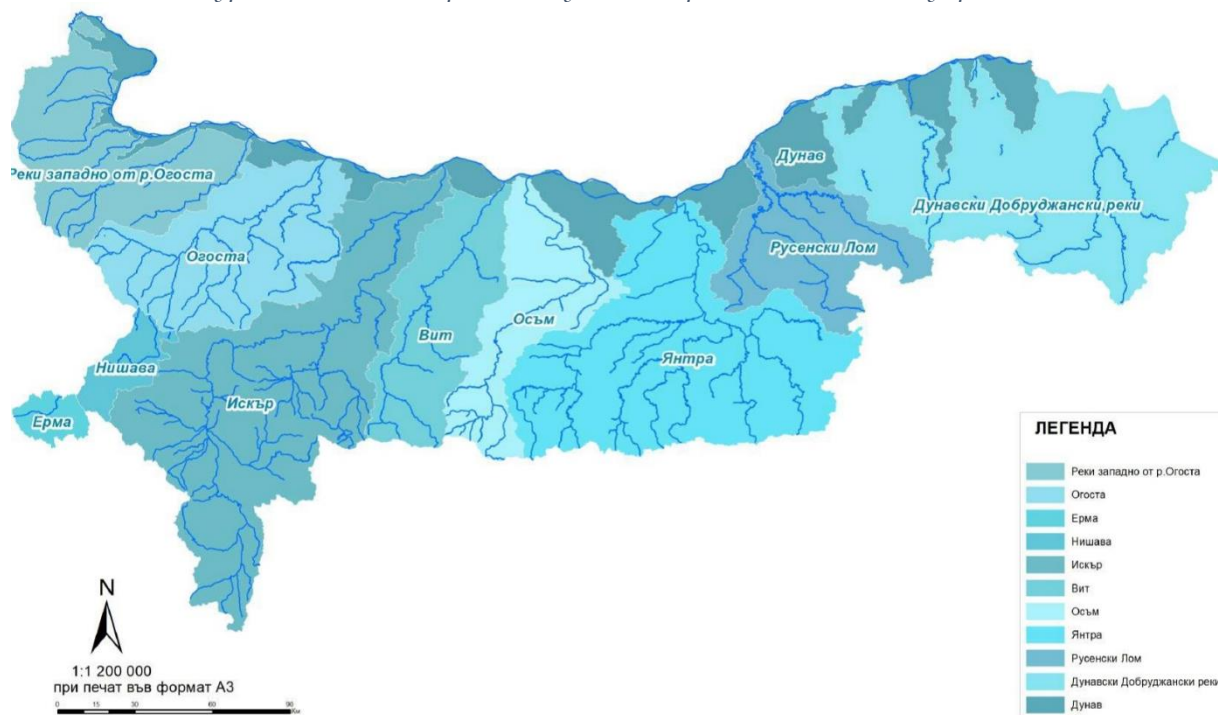
1. разработва и предлага за одобрение от общинския съвет програмата за развитие на ВиК системите;
2. осъществява координацията по подготовката и реализацията на проектите за ВиК инфраструктура, които се реализират с безвъзмездна помощ чрез оперативните програми, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз;
3. предвижда в общите и подробните устройствени планове мероприятията, необходими за развитието на водоснабдяването и канализацията в общината;
4. сключва договорите за възлагане на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик, или когато е собственик на над 50 на сто от капитала, ако е оправомощен от общото им събрание;
5. определя основните показатели за дейността на ВиК операторите по предходната точка и за развитието им в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове, контролира изпълнението им и го отчита пред общинския съвет;
6. участва като представител на общината в съответната асоциация по ВиК;
7. упражнява правата и задълженията на собственик на общински води и водни обекти;
8. издава разрешителни и осъществява контрол в предвидените от закона случаи.

3.2. Състояние на повърхностни води

В Р. България управлението на водните басейни се извършва от четирите Басейнови Дирекции, част от държавната администрация на Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Управлението на водните басейни на територията на община Ловеч се извършва от Басейнова Дирекция за управление на водите – Дунавски район (БДДР) с административен център гр. Плевен.

В хидроложко отношение Община Ловеч попада в Дунавската водосборна област, като по-голямата част от територията на общината е разположена в поречието на р Осъм.

Фигура 10 Основни поречия в Дунавския район за басейново управление

Източник: БДДР

Река Осъм е десен приток на р. Дунав. Образува се от сливането на реките Черни и Бели Осъм. Водният отток на реката е неравномерно разпределен през годината, като подхранването и е снежно-дъждовно.

Оттокът на р. Осъм е нарушен от изградените на р. Черни Осъм две водохващания, които заедно с каптажа на извор Стенето образуват т.нар. група "Черни Осъм", която подава вода за водоснабдяване на населените места в Ловешка област, в т.ч. гр. Ловеч. На територията на община Ловеч подземните води са пукнатинни, карстови и порови. В западната част на община Ловеч, през с.Радюване, тече р. Катунецка - десен приток на р. Вит, а в югоизточната част – р. Крапец, ляв приток на р. Росица.

По-голямата част от територията на община Ловеч попада във водосбора на р. Осъм, но в периферните райони на общината има водосбори и на други реки. В Таблица №10 е даден списък на повърхностните водни тела на територията на Община Ловеч.

Таблица 10 Повърхностни водни тела на територията на община Ловеч

№	Код на водното тяло	поречие	Описание	Категория на ВТ
1	BG1YN400R1631	Янтра	р. Видима от Дебнево до вливане на р. Граднишка при Градница,	река
2	BG1YN400R1531	Янтра	р. Видима от Априлци до Дебнево	река
3	BG1YN400R006	Янтра	р. Крапец от язовир Крапец до яз. Александър Стамболийски	река
4	BG1YN400R007	Янтра	р. Магър от извор до язовир Александър Стамболийски	река
5	BG1OS700R1011	Осъм	р. Осъм от вливане на р. Берница при Александрово до вливане на р. Лом, вкл. приток на р. Градежница	река

№	Код на водното тяло	поречие	Описание	Категория на ВТ
6	BG1OS700R1001	Осъм	р. Осъм от вливане на реките Черни Осъм и Бели Осъм при гр. Троян до вливането на р. Берница при Александрово, вкл. притоците Команска, Суха Дрипля и Берница	река
7	BG1VT600R006	Вит	р. Каменка от извор до вливане в р. Вит, вкл. притоци – р. Катунецка с. Мирьово и Елешница и р. Сопотска с. Лъга и Батънска.	река
8	BG1VT307R1007	Вит	р. Вит от вливане на р. Каменка при Бежаново до вливане на р. Тученица при Опанец, вкл. приток р. Бара след язовир Горни Дъбник	река
9	BG1VT200R008	Вит	р. Тученица от извор до вливане в р. Вит при Опанец	река
10	BG1YN400L005	Янтра	язовир Крапец на р. Крапец	езеро

Източник: ПУРБ 2016-2021 г., БДДР

Повърхностният отток на територията на общината се формира от дъждовни води и в малка степен от топенето на снеговете. Честите и продължителни летни засушавания и високите изпарения през летния период водят до пресъхване на малките притоци, а по-големите реки силно намаляват водните си количества.

За оценка на химичното състояние на повърхностните водни тела на територията на общината са ползвани данни от ПУРБ БДДР 2016-2021 г. Съгласно данни от плана за управление на речните басейни (2016-2021 г.) , химичното и екологичното състояние на повърхностните водните тела на територията на община Ловеч е както следва.

Таблица 11 Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностни водни тела на територията на община Ловеч

№	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
1	BG1YN400R1631	р. Видима от Дебнево до вливане на р. Граднишка при Градница,	неизвестно	неизвестно
2	BG1YN400R1531	р. Видима от Априлци до Дебнево	неизвестно	неизвестно
3	BG1YN400R006	р. Крапец от язовир Крапец до яз. Александър Стамболийски	добро	неизвестно
4	BG1YN400R007	р. Магър от извор до язовир Александър Стамболийски	Много лошо	Неизвестно
5	BG1OS700R1011	р. Осъм от вливане на р. Берница при Александрово до вливане на р. Лом, вкл. приток на р. Градежница	умерено	добро
6	BG1OS700R1001	р. Осъм от вливане на реките Черни Осъм и Бели Осъм при гр. Троян до вливането на р. Берница при Александрово, вкл.	умерено	добро

№	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
		притоците Команска, Суха Дрипля и Берница		
7	BG1VT600R006	р. Каменка от извор до вливане в р. Вит, вкл. притоци – р. Катунецка с. Мирьово и Елешница и р. Сопотска с. Лъга и Батънска.	умерено	добро
8	BG1VT307R1007	р. Вит от вливане на р. Каменка при Бежаново до вливане на р. Тученица при Опанец, вкл. приток р. Бара след язовир Горни Дъбник	лошо	добро
9	BG1VT200R008	р. Тученица от извор до вливане в р. Вит при Опанец	лошо	добро
10	BG1YN400L005	язовир Крапец на р. Крапец	добро	неизвестно

Източник: ПУРБ БДДР 2016 – 2021 г.

Оценката за състоянието на отделните елементи за качество към 2020 г., изготвена от БДДР, на база получените резултати от проведения мониторинг по биологичните елементи за качество, физико-химични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества на повърхностните води през периода 2019 - 2020 г. са както следва:

✓ **р. Видима от Дебнево до вливане на р. Граднишка при Градница с код BG1YN400R1631**

Водното тяло се наблюдава посредством пункт р. Видима, преди вливане на р. Граднишка-мост преди с. Градница с код BG1YN84631MS1180. По физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на добро състояние. Констатирани са еднократни превишения на нормите по показатели азот нитратен, общ фосфор и ортофосфати (като Р), но средногодишните концентрации (СГС) не превишават определените стандарти за качество на околната среда (СКОС). В последните години се наблюдава тенденция към подобряване на състоянието на водното тяло по тези показатели. Резултатите от изпитване на специфични вещества отговарят на изискванията на СКОС за добро състояние. През 2019-2020 г. е извършен хидробиологичен мониторинг на БЕК макрозообентос, макрофити и фитобентос.

Според анализирания данни водното тяло е оценено в добро състояние. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведен през предходни години.

Анализ за приоритетни вещества е извършван през 2018 г. и 2019г. Резултатите не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

✓ **Водното тяло на река Видима от гр. Априлци до с. Дебнево с код BG1YN400R1531**

Наблюдава се с пункт р. Видима, преди вливане на р. Граднишка-мост преди с. Градница с код BG1YN84631MS1180. Оценката на състоянието е изготвена на база резултатите от изпитване в периода 2017 - 2018 г. и показва добро/отлично състояние по физикохимичните елементи за качество и специфичните замърсители.

Пункта, намиращ се в това тяло не е бил планиран и анализиран през разглеждания период. За последно е провеждан хидробиологичен мониторинг през 2018 г. Според данните от анализираният БЕК (макрозообентос и фитобентос), тялото попада в добро състояние.

Анализът на резултатите от изпитване на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

✓ *р. Крапец с код BG1YN400R006*

Наблюдава се с пункт за мониторинг р. Крапец, преди вливане в яз. Стамболийски с код BG1YN00441MS100. Оценката на водното тяло, съгласно резултатите от физикохимичните елементи за качество за периода 2019-2020 г. е умерено състояние. Констатиран са концентрации над СКОС за добро състояние по показателите общ азот и азот нитратен. Данните за показател общ азот и азот нитратен показват тенденция към повишаване на концентрациите след 2019 г.

Измерените средни стойности по специфични замърсители отговарят на изискванията на СКОС за добро състояние. Наблюдават се еднократни високи концентрации по показател алуминий.

През разглеждания период е извършен хидробиологичен мониторинг на БЕК макрозообентос, макрофити и фитобентос. Според анализираният данни водното тяло попада в категорията на добро състояние. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведен през предишни години.

Анализът на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

✓ *Водно тяло р. Мъгъра с код BG1YN400R007*

Пункт за мониторинг р. Мъгъра, преди вливане в яз. Стамболийски с код BG1YN43219MS090. Водното тяло отговаря на изискванията умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4. При анализа на физикохимичните елементи за качество са констатиран отклонения от СКОС за добро състояние на показатели общ азот, азот нитратен и азотнитритен. Превишенията по показател общ азот са постоянни, като най-високата стойност е измерена през 2016 г.

При анализа на специфичните замърсители се наблюдава съответствие с изискванията на СКОС за добро състояние по всички анализирани показатели с изключение на

показател алуминий и цианиди. Средногодишните стойности на концентрации на алуминий е 18,65 µg/l и се дължи на еднократно висока измерена концентрация през 2019 г. Констатира се и еднократно измерване от 4 µg/l на показател цианиди свободни (ГО на метод 3 µg/l). Към настоящия момент измерването е еднократно и непотвърдено. През периода 2019 – 2020 г. е извършен хидробиологичен мониторинг на БЕК макрозообентос и макрофити. Според анализирания данни водното тяло попада в категорията на добро състояние. Сравнението с данните от мониторинга проведен през предходните години показва подобряване на състоянието.

Анализът на приоритетни вещества не отчита концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро.

✓ *р. Осъм от вливане на р. Берница при Александрово до вливане на р. Ломя, вкл. приток р. Градежница, водно тяло BG1OS700R1011.*

Водното тяло се наблюдава посредством пункт за мониторинг - р. Осъм след гр. Левски, с код BG1OS00051MS030.

От анализа на резултатите от изпитване на водите по физикохимичните показатели следва, че водно тяло отговаря на изискванията за умерено състояние, съгласно Наредба Н4. Отклонение от СКОС за добро състояние се отчита при показатели концентрация на азот нитратен и общ азот. Измерените резултати за показатели: специфична електропроводимост, концентрация на разтворен кислород, фосфати, общ фосфор, рН, БПК₅, азот амониев, азот нитритен отговарят на нормите за добро и отлично състояние.

При анализа на специфичните замърсители не са констатирани концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. През периода 2019-2020 г. за хидробиологичен мониторинг са планирани и анализирани БЕК макрозообентос, макрофити и фитобентос. Данните показват, че тялото попада в границите на умерено състояние.

При анализа на приоритетни вещества не са констатирани концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Водното тяло се оценява в добро химично състояние.

✓ *р. Осъм от вливане на реките Черни Осъм и Бели Осъм при Троян до вливане на р. Берница при Александрово, вкл. притоците - Команска, Суха, Дрипля и Берница, водно тяло BG1OS700R1001*

Водното тяло се наблюдава с два пункта за мониторинг: р. Осъм, след гр. Ловеч с код BG1OS00715MS050 и р. Осъм, след гр. Троян с код BG1OS00799MS060. През периода 2019-2020 г. са анализирани и двата пункта.

Съгласно резултатите от анализа по физикохимичните показатели водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние съгласно Наредба Н-4. В диапазона на

СКОС умерено състояние попадат СГС на концентрациите на показатели - общ азот, фосфати и общ фосфор. Показателите БПК₅, концентрация на разтворен кислород, азот амониев, азот нитритен, азот нитратен, специфична електропроводимост и рН са в нормите за отлично и добро състояние.

При анализа на специфичните замърсители не са констатирани концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

През изследвания период от биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос, макрофити и фитобентос. Данните показват, че състоянието на тялото се оценява като умерено.

При анализа на приоритетни вещества не са констатирани концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Водното тяло се оценява в добро химично състояние.

✓ *р. Каменка от извор до вливане в р. Вит, вкл. притоци - р. Катунецка с Мирьова и Елешница и р. Сопотска с Лъга и Батънска, с код BG1VT600R006.*

Водното тяло се наблюдава с пункт за мониторинг р. Каменка, след вливане на р. Катунецка при с. Бежаново с код BG1VT00061MS050.

От анализа на данните от изпитване по физикохимични елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията на умерено състояние. Констатирано се отклонение от СКОС за добро състояние при показатели азот нитратен и общ азот. Следва да се отбележи, че в измерените концентрации през последните две години се наблюдава тенденция към понижаване на стойностите.

От анализа на специфичните замърсители е видно, че няма измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

През периода 2019-2020 г. от биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос, макрофити и фитобентос. Данните показват, че водното тяло се намира в умерено състояние според БЕК.

Анализа на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

✓ *р. Вит от вливане на р. Каменка при Бежаново до вливане на р. Тученица при Опанец, вкл. приток р. Бара след язовир Горни Дъбник, с код на водно тяло BG1VT307R1007*

За оценка на състоянието на водното тяло е извършен анализ в три пункта за мониторинг, както следва:

- р. Вит- след с. Ясен с код BG1VT00631MS1030;
- р. Вит след с. Садовец с код BG1VT00055MS040;

- р. Долнодъбнишка бара, гр. Д. Дъбник на шос. мост за София с код BG1VT06321MS090;

В периода 2019 – 2020 г. е наблюдаван основно пункта на р. Вит след с. Садовец. От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията на умерено състояние с отклонения от СКОС за добро състояние на показател общ азот. По всички останали физикохимични елементи за качество измерените концентрации отговарят на изискванията за добро състояние

При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

През разглежданият период е извършен ХБМ на БЕК макрозообентос и фитобентос. Според анализирания данни от тези БЕК, водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние.

На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло се оценява в добро химично състояние.

- ✓ *р. Тученица от извор до вливане в р. Вит при Опанец с код BG1VT200R008.*

Водното тяло се наблюдава в пункт за мониторинг р. Тученица преди вливане в р. Вит при с. Опанец с код BG1VT00021MS030. Анализът на резултатите от мониторинг на физикохимичните показатели, показва умерено състояние на водното тяло. Отклонения от СКОС за добро състояние се констатира при показателите показващи кислородния режим, както и при хранителните вещества (биогени) – азотни, фосфорни съединения, показатели за органично замърсяване.

При анализа на специфичните замърсители не са установени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

През 2019-2020 г. от биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос и фитобентос. Данните показват, че водното тяло се намира в много лошо състояние според БЕК.

Анализа на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

3.3. Зони за защита на водите

Съгласно Закона за водите, чл. 119а, зоните за защита на водите са:

1. територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1, т. 1 и 2;
2. водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане, съгласно наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 7;
3. зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:

- а) уязвими зони;
- б) чувствителни зони;
- 4. зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- 5. защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

1.) Чувствителни територии

Чувствителни зони

Понятието „чувствителни зони“ е термин от Директива 91/271/ЕЕС и характеризира водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация – обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Чувствителните зони в повърхностните водни обекти са тези, определени съгласно критериите, посочени в Приложение №4 към чл. 12, ал. 1 от Наредба № 6/09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр. 97 от 2000 г.) и със Заповед № РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на околната среда и водите.

Уязвими зони

Уязвимите зони, които са замърсени или застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвими зони в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници са определени със Заповед №РД-660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите. Тези зони са в съответствие с изискванията на Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Община Ловеч е включена в приложение 2 на горесцитираната заповед, с обхват на уязвимата зона до 300 м.н.в.

2.) Зони за питейно-битово водоснабдяване

Съгласно чл. 7 от Рамковата директива за водите (РДВ), зоните за защита на водите са територии определени за водочерпене за човешка консумация, предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Съгласно действащият към момента ПУРБ 2016 – 2021 г., на територията на община Ловеч няма определени повърхностни водни тела, които да попадат в зони за питейно-битово водоснабдяване.

3.) Зони за опазване на стопански ценни видове риба и други водни организми

Определянето на този вид зони се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения Списък на министърът на околната среда и водите на стопански ценни видове риби и други водни организми.

Закона за рибарство и аквакултури (ЗРА) има за цел да осигури устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване

на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми, вкл. развитие на стопанския и любителския риболов и аквакултурите. В закона е регламентирано за стопански риболов да се ползва българският участък на р. Дунав и Черно море.

С Наредба № 4 от 20.10.2000 г. се регламентирант изискванията за качество на пресните води, обитавани от риби, чрез въвеждане норми за качество, с оглед на осигуряване защита на пресните води, които имат или биха имали възможност да поддържат живота на рибите (особено на тези, които са обект на стопански риболов). Наредбата определя и изискванията за качество на крайбрежните морски води и морски води, впадени в сушата, осигуряващи нормално съществуване и възпроизводство на ракообразни и мекотели, посредством въвеждане на норми за качеството. Въвежда се процедура по идентифициране на водите за обитаване от риби и установяване на програми за намаляване замърсяването на тези води.

Съгласно действащия към момента ПУРБ на БДДР 2016 – 2021 г., на територията на община Ловеч няма зони определени за опазване на стопански ценни видове риба и други водни организми.

4.) Зони определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане

Съгласно изискванията чл. 41 от ЗВ:

- общото ползване на водните обекти е правото на гражданите да ползват водите и/или водните обекти - публична държавна или общинска собственост за отдих, водни спортове и къпане;
- условията и редът за използване на водите и водните обекти се определят от областният управител - за публичната държавна собственост, и от общинския съвет - за публичната общинска собственост, в съответствие с издадените разрешителни за водовземане и ползване на водните обекти и по начин, който гарантира опазването на живота и здравето на населението и на околната среда.
- областния управител или кмета на общината са длъжни да обявят тези водни обекти, вкл. изискванията, условията или забраната за ползване, съответно ограничение или забрани на други видове използване, както и изисквания към обекти и дейности, съвместими с общото ползване;
- обявяването се извършва задължително и чрез поставянето на табели на определените места.

За зони за отдих, водни спортове и/или за къпане се определят водни тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане. На територията на община Ловеч няма определени зони за отдих, водни спортове и/или води за къпане.

5.) *Защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване*

В ДРБУ са определени 190 броя защитени територии (ЗТ) обявени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ), в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване. Те включват национални паркове, природни паркове, резервати, поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности.

Повърхностните водни тела (съгласно описаните в таблица №12), които попадат в защитени зони за опазване на местообитания на птици и на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици са както следва:

Таблица 12 Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на местообитания на птиците

Код на ЗЗ	Име на ЗЗ	Код на ВТ	Площ на ВТ, км ²	Площ на частта от водното тяло, върху която попада ЗЗ, км ²
BG0002088	Микре	BG1YN400R1631	78,22	3,18
BG0002110	Априлци	BG1YN400R1531	137,64	8,44
BG0002102	Деветашко плато	BG1OS700R1011	276,2	9,02
BG0002088	Микре	BG1OS700R1001	933,4	82,2
BG0002109	Васильовска планина			34,78
BG0002102	Деветашко плато			67,95
BG0002088	Микре	BG1VT600R006	491,9	25,15
BG0000240	Студенец			80,03
BG0002095	Горни Дъбник - Телиш	BG1VT307R1007	688,88	1,83
BG0000240	Студенец			156,38
BG0000240	Студенец	BG1VT200R008	211,05	24,6

Източник: ПУРБ 2016-2021 г., БДДР

В следващата таблица са разгледани повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на типове природни местообитания и местообитания на видовете (съгласно описаните водни тела в таблица №13).

Таблица 13 Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Код на ЗЗ	Име на ЗЗ	Код на ВТ	Площ на ВТ, км ²	Площ на частта от водното тяло, върху която попада ЗЗ, км ²
BG0000618	Видима	BG1YN400R1631	78,224	4,714
BG0000616	Микре			10,495
BG0000618	Видима	BG1YN400R1531	137,643	7,98
BG0000616	Микре			9,58

Код на ЗЗ	Име на ЗЗ	Код на ВТ	Площ на ВТ, км ²	Площ на частта от водното тяло, върху която попада ЗЗ, км ²
BG0001493	Централен Балкан - буфер			7,33
BG0000275	Язовир Стамболийски	BG1YN400R006	78,039	8,449
BG0000615	Деветашко плато	BG1YN400R007	89,08	8,6
BG0000275	Язовир Стамболийски			11,79
BG0000615	Деветашко плато	BG1OS700R1011	276,200	12,02
BG0000239	Обнова – Караман дол			14,57
BG0000615	Деветашко плато	BG1OS700R1001	933,4	126,9
BG0000616	Микре			96,1
BG0001493	Централен Балкан - буфер			28,36
BG0000616	Микре	BG1VT600R006	491,901	25,12
BG0000240	Студенец			80,02
BG0000181	Река Вит	BG1VT307R1007	688,876	7,81
BG0000240	Студенец			156,38
BG0000611	Язовир Горни Дъбник			1,73
BG0000181	Река Вит	BG1VT200R008	211,05	0,109
BG0000240	Студенец			24,59

Източник: ПУРБ 2016-2021 г., БДДР

3.4. Състояние на подземни води

В хидрогеоложко отношение територията на Община Ловеч се отнася към Западната част на Свищовския подрайон в Севернобългарския артезиански басейн на Долнодунавската артезианска област.

В разглеждания район подземните води се срещат като пукнатинни, карстови и порови. Пукнатините води са формирани в апските пясъчникови и пясъчниково-варовиковите пластове. В тях преобладават капилярните пукнатини. Обикновено водите са привързани към изветрителната зона или залягат на голяма дълбочина. Дренират се в зависимост от наклона на пластовете на повърхността под формата на низходящи или възходящи извори. Дебитът им се колебае в много широки граници – от 0.03 л/сек. до 3 л/с. Подхранването им е от инфилтрацията на атмосферните валежи, но поради слабата водопропускливост на вместващите ги скали, движението на водата е затруднено.

Пукнатинната вода в зоната на интензивна циркулация е прясна с обща минерализация 0.3 – 0.6 г/л, хидрокарбонатно-калциева твърда и много твърда.

Карстовите води се формират във варовиците. В Ловешкия район широко разпространение имат Ургонските варовици. Тук те представляват тесни ивици, дебелината им е малка, което не благоприятства натрупването на карстова вода. Варовиците са интензивно разсечени от речноовражната мрежа. Въпреки интензивното окарствяване, разкъсаността на карбонатния комплекс е попречила да се създаде общ басейн с карстова вода. Карстовите полета имат много добра водоприемна способност,

което осигурява интензивно подхранване изключително за сметка на валежите. Карстовата вода се дренира чрез оттичане към р. Осъм. Извори с променлив дебит в района са: Буровото при Ловеч, Деветашката пещера. Карстовата вода е прясна с обща минерализация 0.2 – 0.5 г/л, хидрокарбонатно-калциева. По обща твърдост се причислява към средно твърдите.

Поровите води са акумулирани в алувиалните и пролувиалните отложения на кватернера. Напорните потоци, които са се формирали в тези отложения имат малки статични и динамични запаси. В долината на р. Осъм, при селата Пресяка и Умаревци, се е формирало разширение на долината с дебелина на наситената част от алувия от 3 до 5 м. Ненапорната вода е на 0.5-3 м от повърхността и е в пряка зависимост от водните стоежи в реката. Водата е прясна, с активен водообмен. Подхранва се от инфилтрация на валежи и скатови води. Минерализацията ѝ е до 0.5 г/л. Водата е хидрокарбонатно-калциева до магнезиева. Общата ѝ твърдост я характеризира като средно твърда. В делувиялните отложения, по склоновете също се формират порови води с временен характер.

От алувиалния подземен поток за различни нужди се добиват около 150 l/s. От група “Умаревци” - 7 бр. шахтови кладенци - за гр. Ловеч се подават 7.8 l/s, а от група “Сливешки ливади” – 5 бр. шахтови кладенци – 10 l/s.

В гр. Ловеч има пункт от Националния мониторинг на качествата на подземните води – пункт 4395201 – кладенец I-28. За предходни периоди са наблюдавани качествата на подземните води по 30 показатели. Измерените стойности за голям брой показатели – рН, N – NO₃, хлориди, сулфати, кадмий, олово, мед, цинк и фосфати подземните води отговарят на изискванията на БДС 2883-83 „Вода за пиене“. По отношение на съдържание на магнезиеви йони има единично завишаване на ПДК за питейна вода. Системно се надвишават допустимите концентрации за питейна вода на N – NH₄, N – NO₂, калциеви йони, манган и хром 6. Следователно подземните води на град Ловеч могат да се използват само за производствени нужди, съобразени с дейността на конкретното предприятие.

За водоснабдяване на промишлените предприятия с условно чисти води са изградени собствени водоизточници на подземни води, които могат да достигнат общ дебит на водочерпене до 100 l/s.

В таблицата по-долу е дадена информация за подземните водни тела на територията на община Ловеч, съгласно данни от ПУРБ 2016-2021 г. на БДДР.

Таблица 14 Подземни водни тела на територията на община Ловеч

Код на ВТ	Наименование на ВТ
BG1G0000QAL019	Порови води в Кватернера на р. Осъм
BG1G000N1bp036	Карстови води в Ломско Плевенската депресия
BG1G0000K2m047	Карстови води в Ломско Плевенския басейн

Код на ВТ	Наименование на ВТ
BG1G0000K2s037	Карстови води в Предбалкана
BG1G00000K1040	Карстови води в Ловеч Търновския масив
BG1G0000TJK045	Карстови води в Централния Балкан

Източник: ПУРБ 2016 -2021 г., БДДР

Състоянието на подземните води, описани в горната таблица се оценява въз основа на информация, която ИОАС изпраща до Басейнова Дирекция „Дунавски район“. За всеки отделен мониторингов пункт, пробонабирането се извършва по схема, както следва:

- 1.) **I група – основни-физико-химични показатели** - разтворен кислород, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониеви йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък – анализират се всички показатели във всички пунктовете за подземни води сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно – в пет мониторингови пункта).
- 2.) **II група - допълнителни физико-химични показатели** – нитритни йони, фосфати, желязо (общо), манган – анализират се всички или отделни показатели във всички мониторингови пунктове сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно).
- 3.) **III група – метали и металоиди** – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром (общ), хром – тривалентен, хром – шествалентен, обща α – активност, обща β – активност, естествен уран, радий R226 – анализират се всички или отделни показатели във всички мониторингови пунктове веднъж годишно през трето тримесечие, а в четири мониторингови пункта, в които са фиксирани съдържания на радиоактивни компоненти над стандарт съгласно Наредба № 1/2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води – тези показатели се анализират четири пъти в годината.
- 4.) **IV група – органични вещества** – четири пъти в годината е предвидено да се извършват анализи на трихлоретилен и тетрачлоретилен.

Оценката на химичното състояние на подземни водни тела (ПВТ) в БДДР се извършва съгласно подход за оценка на химичното състояние на подземните водни тела в две категории – добро и лошо. Подходът е разработен в съответствие с изискванията на Директива 2000/60/ЕС, Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване, Наредба № 1 за проучване, ползване и опазване на подземните води, Ръководство № 18 за състоянието на подземните води и оценка на тенденциите, Ръководство №17 за предотвратяване или ограничаване на преките и непреките отвеждания, и Ръководството за докладване по РДВ през 2016 г.

Основни критерии за оценка на химичното състояние по мониторингови пунктове на подземните водни тела (ПВТ) са:

- стандартите за качество на подземните води, определени в Приложение № 1 към Наредба № 1/10.10.2007 г., аналогични на стандартите за качество на питейните води в Наредба № 9/16.03.2001 г.;
- стандартите за качество на замърсителите, установени в приложение I на Директивата за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване;
- праговите стойности (ПС), определени за всички замърсители и показатели на замърсяване, които характеризират ПВТ, определени в риск да не постигнат добро химично състояние.

Резултатът от извършената обща оценка на химичното и количествено състояние на ПВТ на територията на община Ловеч, съгласно данни от ПУРБ 2016 – 2021 г. е както следва:

Таблица 15 Оценка на количествено и химично състояние на подземни водни тела на територията на община Ловеч

Код на ВТ	Наименование на ВТ	Химично състояние	количествено то състояние	Експлоатационен индекс
BG1G0000QAL019	Порови води в Кватерна на р. Осъм	лошо	добро	6%
BG1G000N1bp036	Карстови води в Ломско Плевенската депресия	добро	*	*
BG1G0000K2m047	Карстови води в Ломско Плевенския басейн	добро	добро	1%
BG1G0000K2s037	Карстови води в Предбалкана	добро	добро	0%
BG1G00000K1040	Карстови води в Ловеч Търновския масив	лошо	добро	1%
BG1G0000TJK045	Карстови води в Централния Балкан	лошо	добро	1%

Източник: ПУРБ 2016 -2021 г., БДДР

*Забележка: Липсват данни към ПУРБ 2016-2021 г.

3.5. Водоснабдителна и канализационна мрежа

Водоснабдителна мрежа

Водата като природен ресурс е разпределена твърде неравномерно на територията на Ловешка община. Водоснабдяването на населените места на територията на община Ловеч се осъществява от:

- Водоснабдителна група „Черни Осъм“;
- Водоснабдителна група „Александрово“;
- Водоснабдителна група „ Крушуна – Чавдарци“

Водоснабдителна група „Черни Осъм“ – Водоснабдителна група „Черни Осъм“ работи в редовна експлоатация от 1969 г. и понастоящем включва: три водоизточника, довеждащи гравитачни водопроводи, ВЕЦ, хлораторна станция, магистрален водопровод и отклонения от него към градовете Троян, Ловеч, Плевен и 35 бр. села от общините Априлци, Троян, Ловеч и Плевен. Общото население на водоснабдените 38

населени места от четирите общини според официалното преброяване на НСИ през 2011 г. е 180 414 жители. От магистралния водопровод на водоснабдителна група „Черни Осъм“ в община Ловеч се водоснабдяват: гр. Ловеч и селата: Лешница, Абланица, Българене, Казачево, Хлеvene, Сливек, Изворче, Скобелево, Лисец, Баховица, Славяни, Слатина и от собствени водоизточници като те са основни за селата Малиново, Старо и Ново Стефаново, Дъбрава, Прелом, Горно Павликени, Къкриня. Брестово, Гостиня, Пресяка, Смочан, Тепава, Деветаки, Дойренци, Йоглав, Умаревци, Горан, Владиия, Дренов, Александрово, Чавдарци, Радюvene и Соколово. Основният водоизточник на водоснабдителна група „Черни Осъм“ е каптирания в периода 1961 – 1966 г. карстов „Стенето“ – един от изворите на р. Черни Осъм, находящ се на територията на община Троян. Добивните водни количества от него се колебаят между 130 и 900 л/с, като минималните са в пряка зависимост от дебита на водоизточника, а максималните са ограничени от пропускателната способност на довеждащия водопровод – 900 л/с.

Довеждащият водопровод от каптаж „Стенето“ е гравитачен с максимална проводимост 900 л/с и обща дължина 11 км, като започва и завършва до изравнителя на ВЕЦ „Черни Осъм“. От довеждащият водопровод 6 км са изпълнени от бетонови тръби яйцевиден профил 1200/800, а останалите 5 км – от стоманени тръби DN 700 mm, DN 800 mm, DN 900 mm и DN 1001 mm.

Общото физическо състояние на водоснабдителна група „Черни Осъм“ се характеризира като добро.

Водоснабдителна група „Александрово“ – водоснабдителна група „Александрово“ добива и доставя вода за питейно-битово водоснабдяване от 5 бр., шахтови кладенци (ШК), намиращи се в землището на с. Александрово, общ. Ловеч. Чрез ПС „Александрово I подем“ и ПС „Александрово II подем“ и водопроводна мрежа се водоснабдяват селата Александрово и Деветаки в община Ловеч и селата Кърпачево и Горско Сливово в община Летница. Магистралният водопровод с обща дължина около 11 км и е изграден от етернитови тръби $\varnothing 250$ мм в участъка от ПС „Александрово I подем“ – с дължина 3396 м, и $\varnothing 200$ мм – от ПС „Александрово II подем“ до РШ „Кърпачево – Горско Сливово“, като на територията на община Ловеч е с дължина 4550 м. Водоснабдителната система е строена до 1968 г.

Общият дебит на водоснабдителна система „Александрово“ има капацитет 13,95 л/сек., с годишен разрешен лимит до 440 000 м³/год. Режимът на ползване на шахтовите кладенци е регламентиран в разрешително под №11510042/24.04.2007 г.

Водоснабдителна група „Крушуна – Чавдарци“ – водоснабдителна група „Крушуна – Чавдарци“ доставя вода на с. Крушуна, община Летница и на с. Чавдарци, община Ловеч от ШК 1,2,3 чрез ПС „Крушуна“, намиращи се в землището на с. Крушуна, общ. Летница. От РШ Чавдарци на тласкателя на ПС „Крушуна“ водните количества се доставят до НВ „Чавдарци“, посредством етернитов водопровод $\varnothing 125$ мм, като участъка

от него на територията на община Летница е с дължина 770 м и е строен 1975 г. Общият дебит на Водоснабдителна система “Крушуна – Чавдарци” има капацитет 6,66 л/сек, с годишен разрешен лимит до 210 000 м³/год.

Незначителни водни количества, в община Ловеч се получават и от месни водоизточници. Местните водоизточници, намиращи се на територията на община Ловеч са 138 бр., от които каптирани извори – 86 бр., дренажи – 21 бр. и шахтови кладенци – 31 бр. Голямата част от стопанисваните от дружеството каптажи улавят карстовите води на каквито Ловешкия регион е сравнително богат. Повечето от каптажите осигуряват местните водоснабдявания на малки населени места, като дебитът им е силно променлив и зависи пряко от падналите във водосбора им валежи, като през по-голямата част от годината е от 1 до 5 л/с. Повечето от изворите са каптирани в периода 1950 – 1970 г., като първоначално улавяните водни количества са намалели няколкократно. Състоянието на съоръженията е сравнително добро, като основен проблем за работата на съоръженията са опазване на чистотата на улавяните водни, поради силно изразена неопределеност на зоните на подхранване и безконтролното строителство на битови канализации. Експлоатираните от дружеството дренажи са в повечето случаи комбинирани в една вододобивна система с каптажи. Същите са строени в периода, когато са изградени каптажите и обикновено улавят плитки води с повърхностно подхранване, често силно варовити. Наред с намаляване на добивните количества, проблем е опазването на чистотата на улавяните води поради замърсяване от повърхностно подхранване. Стопанисваните от дружеството шахтови кладенци са обикновено със скатно подхранване от плитки води. Често дебитът им е в пряка зависимост от нивата в близките реки и напоителни канали. Добиваната от шахтовите кладенци вода е с най-лоши качества, обикновено с лоша микробиология и наднормено съдържание на нитрати и нитрити. Основен проблем заедно с лошото качество на водите е намаляването на дебитите в следствие на колматиране. Поради влошени качествени показатели на водата от системата за водоподаване са изключени 41 бр. водоизточника – 31 бр. каптирани извори, 16 бр. дренажи и 26 бр., шахтови кладенеца.

Всички области в Северозападния район са ограничили режима на водоснабдяване и процентът леко намалява за периода 2013 – 2017 г., докато в област Ловеч над половината от населението е било с режим през 2013 г., за да стигне до 77% през 2017 г., което е и най-високата стойност за страната.

Магистралния водопровод, посредством който се подава питейна вода за общините Троян, Ловеч и Плевен е оразмерен за 1300 л/сек. Поради продължително засушаване, което в последните години трайно се повтаря, същият провежда значително по-малко водни количества. В определени моменти се подават минимални водни количества от 200 до 220 л/сек.

По-значителни водни количества са каптирани и се използват за водоснабдяване на гр. Ловеч и съседните села. По-големите промишлени предприятия на гр. Ловеч имат собствени водоизточници за питейни нужди. Системите работят неуплътно поради малките налични дебити. Всички 35 населени места в общината са водоснабдени.

Недостиг на вода има главно през летните месеци при по-продължително засушаване, когато подаването водно количество се използва и за напояване:

ВиК оператор	Ниво на покритие	Качество на питейна вода	Загуби на вода	Ниво на покритие по отвеждане на отпадъчни води	Ниво на покритие по пречистване на отпадъчни води
„ВиК“ АД – гр. Ловеч	97.77	100.00	55.37	41.10	38.72

Източник: КЕВР, ПИРО 2021-2027 г.

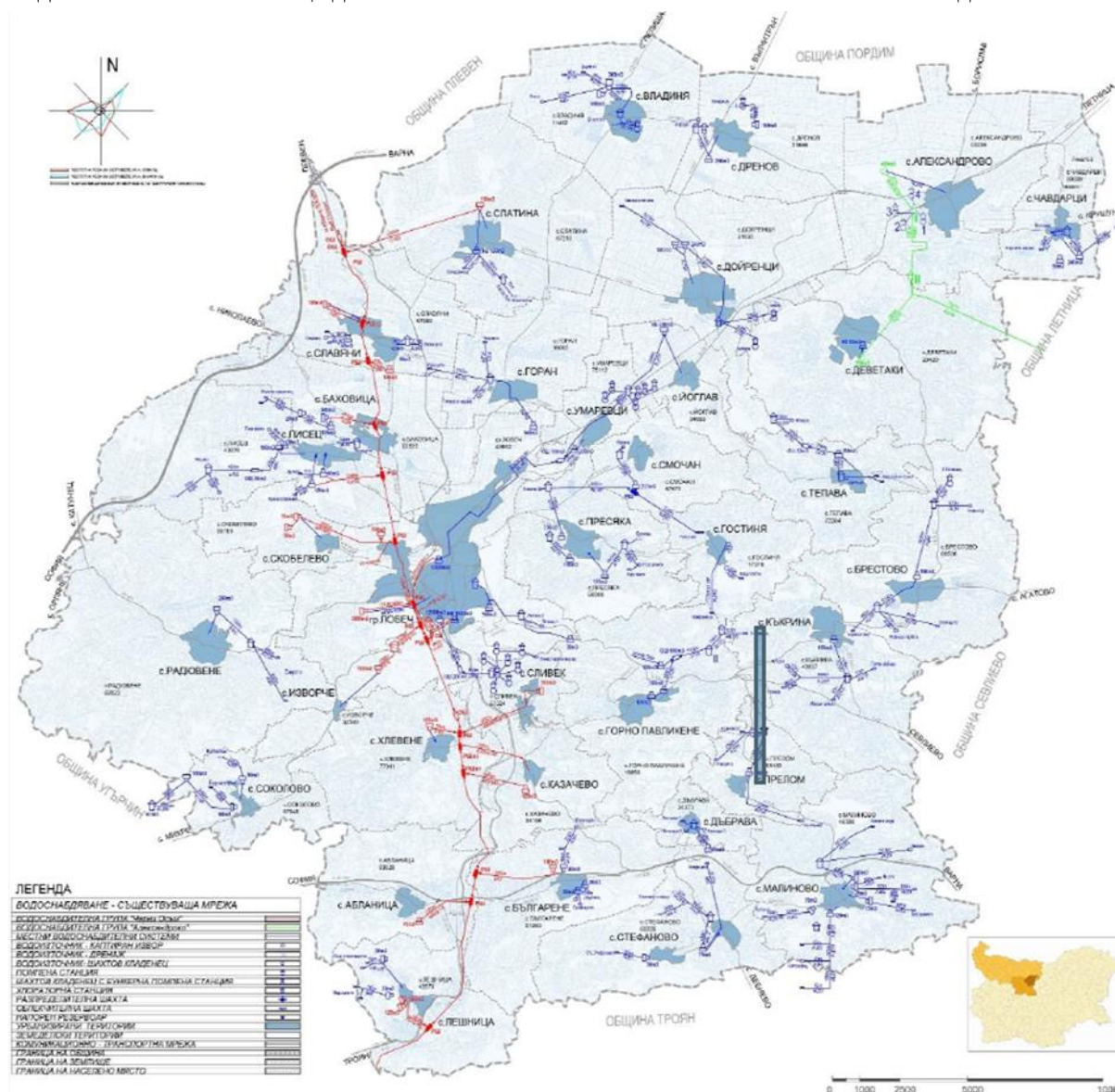
След извършено проучване на възможностите е възложено за проектиране допълнително водоснабдяване на с. Радювене от водоснабдителна група „Черни Осъм“. С реализация на проекта ще се осигури необходимото водно количество за селото и се отпадне ежегодното въвеждане на режимно подаване на вода при намаляване дебита на местните водоизточници.

Към настоящия момент голяма част от водоснабдителната мрежа е проектирана и построена по старите нормативни изисквания и с материали, загубили качествата си на здравина и водоплътност. Мрежата би могла да се определи като такава с пределна амортизация на основната част от уличните водопроводи и водопроводни отклонения, изпълнени от стари и амортизирани етернитови водопроводи, които са причина за загуба на питейна вода (физическите загуби на вода варират между 55 и 89% в проблемните участъци). Високото налягане, поддържано в мрежата е резултат от недовършените работи по зонирването ѝ, а именно непълноценно използване на наличните напорни водоеми поради неизградени връзки към различните квартали, а оттам и увеличение на физическите загуби на вода и увеличение на броя на аварияте.

ВиК услугите в област Ловеч се предоставят от „ВиК“ АД – гр. Ловеч, което е водоснабдително акционерно дружество, регистрирано с 51% държавно и 49% общинско участие, разпределено между общините Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Угърчин и Ябланица. Дружеството осигурява питейно-битовото водоснабдяване на територията на Ловешка област. Към днешна дата 99,69% от населението на обслужваната от дружеството територия ползва услугата водоснабдяване и 33,58% - услугата отвеждане на отпадни води.

Характерът на използваните водоизточници - основно карстови извори и планински речни водохващания в северната централна част на Стара планина – определя силно изразена сезонност на дебитите и замътане при обилни валежи, което в съчетание с

липсата на изравнителни обеми (язовири) и пречиствателни станции за питейни води дефинира двата основни проблема на водоснабдяването на региона: сезонен недостиг на водни количества и инцидентно влошаване на качеството на питейните води.

Фигура 11 Съществуваща водоснабдителна мрежа в община Ловеч

Сериозен проблем, който е характерен за цялата територия на страната, е и изключително високото ниво на загуби на вода. Въпреки че потреблението е значително по-малко в сравнение със средните нива за ЕС, количеството добита вода е почти двойно по-голямо в сравнение с други страни, което показва неефективно използване и разхищение на ресурсите от питейна вода, дължащо се преди всичко на амортизацията на водопреносната мрежа. В Последните години загубите на вода при преноса до крайните потребители са средно около 60%, което далеч надхвърля обичайните загуби в развитите страни от ЕС, където този процент варира в границите до 20%.

В гр. Ловеч започва изпълнението на реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа на зона "Младост", най-големият жилищен квартал в гр. Ловеч. Това е първи етап от

проекта: "Изпълнение на строително-монтажни работи за реконструкция на ВиК мрежа в Община Ловеч". Финансирането е от Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Първоначално отпуснатата сума е близо 812 хиляди лева, със срок за завършване на строителството до 15 ноември 2020 г.

Към момента изградеността на **водопроводната мрежа в квартал "Младост" е около 8,8 км**. Обособената територия на квартала се нуждае от доизграждане на някои места, като общата дължина на водопроводната мрежа ще достигне 11,6 км. За доизграждане са предвидени 3,8 км. както и реконструкция на съществуващата мрежа. Един от главните проблеми с водопроводната мрежа на квартала е високото налягане и липсата на редуцирането му в зоната, застроена с жилищни блокове. Той ще бъде решен със зонирането на мрежата и поставянето на регулатори за редуциране на налягането, с цел нивото му да стигне нормативното.

През 2020 година се работи по изготвянето на регистър на всички ВиК активи в област Ловеч, след което ще се направи ревизия и приоритетно следва да бъдат ремонтирани и рехабилитирани най-заstraшените участъци.

Пречиствателна станция за питейни води

На територията на Община Ловеч съществува само една хлораторна станция - ХС „Ак баир“ гр.Ловеч, която работи с хлор-газ и обеззаразява вторично подаваната от магистрален водопровод „Черни Осъм“ вода. Отделно подаваните от местни водоизточници сурови подземни води се обеззаразяват с хлор-газ апарати в помпени станции (10 пункта) и с натриев хипохлорид в помпени станции и напорни водоеми (22 пункта).

Подаваните към населените места от Община Ловеч води не се пречистват, поради липса на изградени ПСПВ, а само се обеззаразяват с хлор-газ и/или хлорни продукти. Пречиствателна станция за питейни води няма.

Качество на питейна вода

Мониторинга на питейните води в населените места на региона се извършва съгласно разработени и утвърдени от „ВиК АД- гр. Ловеч“ и съгласувани с РЗИ – Ловеч, мониторингови програми, удостоверяващи, че прилаганите мерки за контролиране на рисковете за човешкото здраве по цялата водоснабдителна система действат ефективно и питейната вода при краен консуматор е безопасна и чиста; гарантират постоянно съответствие на качеството на питейната вода с изискванията на Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели на МЗ, МПРБ и МОСВ, осигуряват информация относно качеството на питейната вода; идентифицират най-подходящите начини за намаляване на риска за човешкото здраве.

През 2020 г. са изследвани общо 465 проби питейни води по показатели А и 176 проби по показатели Б от приложение №1 на Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на питейната вода, предназначена за питейно-битови цели.

С отклонения от изискванията на наредбата по показател „нитрати“ са отчетени в селата Дойренци (2 проби), с. Дренов, с. Йоглав и с. Владиия (по 1 проба) от община Ловеч. През годините еднократно превишаване на хигиенната норма за нитрати се наблюдава в 5 населени места само в Община Ловеч – с. Дренов, с. Владиия, с. Дойренци, с. Йоглав/с. Умаревци (една зона на водоснабдяване).

Установяването на наднормено съдържание на нитрати в питейната вода продължава да има широко разпространение в районите с развито земеделие и животновъдство. Най-често замърсяването с нитрати се среща във водите на плитките подземни водоизточници (извори, кладенци, дренажи, сондажи), разположени в местности с обработваеми земеделски земи или в близост до населени места и черпещи вода от незащитени водоносни хоризонти.

Основната причина за повишена миграция на нитрати в питейната вода са неправилното използване на азотни минерални торове в разрез с добрите земеделски практики, неспазване на изискванията по отношение събирането, съхраняването и обезвреждането на торовия отпадък от животновъдството, отпадни води, септични ями и др. Проблемът е трудно решим, тъй като нитратите са трайни присъстващо неорганично съединение във водата (крайна фаза на разграждане на органична материя) и няма разработени достъпни и масово приложими в практиката методи за отстраняване от водата. Възможности за решаване на проблема са свързани преди всичко с изграждане на нови водоизточници или смесване на водите с проблемно качество с води, с цел разреждане на нитрати до допустимата стойност.

През 2020 г. по микробиологични и радиологични показатели за питейни водоизточници за района на община Ловеч не са установени отклонения.

Канализационна мрежа

От населените места на общината единствено в гр. Ловеч е изградена канализация. Канализацията е смесена. Отпадъчните водни количества се формират от битовите, промишлените и дъждовни води. Дължината на изградената канализационна мрежа е над 55 км при средна възраст 40 години. Диаметрите варират от 200 до 2000 мм. За облекчаване работата на системата при дъжд са изградени 8 преливника.

На територията на община Ловеч има изградена и функционира една пречиствателна станция за отпадни води – ГПСОВ гр. Ловеч. Въведена в експлоатация през 2010 г. и оттогава се стопанисва от „ВиК“ АД гр. Ловеч. Пречиствателната станция за отпадъчно води в гр. Ловеч е проектирана с механично и биологично стъпало за пречистване на отпадъчните води и отстраняване на фосфор. За кондициониране на утайките е предвидено утайково стопанство.

Механично стъпало - при постъпването си в пречиствателната станция отпадъчните води преминават първо през 2 бр. груби решетки, след което попадат в помпената станция. От там с помощта на 3 бр. потопени помпи се подава към 2 бр. фини решетки, следват 2 бр. пясъко-маслозадържателя.

Биологично стъпало – след като отпадъчните води са отстранени механичните примеси те се подават към биологичното стъпало състоящо се от два биобасейна с нитрификация и денитрификация и три вторични утайтеля. Поради заустиването във водоприемника е предвидена UV дезинфекция.

През 2015 г. е изградено и въведено в експлоатация и третото стъпало на Градската пречиствателна станция, финансирано по проект „Подобрение на водоснабдителната и канализационна система на град Ловеч“, финансиран по оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. В рамките на проекта е доизградена канализационна мрежа и рехабилитирана водопроводната мрежа на част от територията на град Ловеч - кварталите „Дръстене“, „Гозница“ и две индустриални зони - Източна индустриална зона и Северна индустриална зона „Баховско шосе“. Изграден джукер от дъждопреливник в кв. „Вароша“ под река Осъм осигурява свързването и отвеждането на отпадъчните води от канализацията на „Вароша“ и свързването им към главния колектор по ул. „Осъмска“.

С реализацията на обект „Съоръжение за третиране на фосфорната замърсеност на отпадъчните води в ПСОВ Ловеч“ - сграда на реагентно стопанство, е изпълнен последният етап от изграждането на станцията, предвиждащ пълно третично пречистване на отпадъчните води чрез изграждане на съоръжения за отстраняване на фосфор. С това свързаността към канализационната система става 100%, прекратява се замърсяването на почвата, подпочвените и повърхностните води, както и на река Осъм.

Утайково стопанство – за третиране на генерираната излишна активна утайка е предвидено утайково стопанство състоящо се от предварителен утайкоуплътнител, аеробен стабилизатор, последващ утайкоуплътнител и 2 бр. центрофуги за механично обезводняване на утайката.

Капацитет на ПСОВ гр. Ловеч:

Проектни водни количества:

$Q_{\text{ср. ден}} = 15893 \text{ м}^3/\text{ден};$

$Q_{\text{max на час}} = 932 \text{ м}^3/\text{час}.$

Проектни максимални товари:

$\text{БПК}_5 = 5140 \text{ кг/д} = 323 \text{ мг/л};$

$\text{ХПК} = 10280 \text{ кг/д} = 646 \text{ мг/л};$

$\text{НВ} = 5140 \text{ кг/д} = 323 \text{ мг/л};$

Общ азот = $42 \text{ кг/д} = 59 \text{ мг/л};$

Общ фосфор = $155 \text{ кг/д} = 9.8 \text{ мг/л}$

Пределно допустимите концентрации на основните замърсители в пречистените отпадъчни води, преди заустването във водоприемника (съгласно разрешителното за заустване) са както следва:

Активна реакция рН = 6-9;

Неразтворени вещества = 35 мг/л;

БПК = 125 мг/л;

ХПК = 125 мг/л;

Общ азот = 15 мг/л;

Общ фосфор = 2 мг/л.

3.6. Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Наводненията са едни от най-често срещаните природни бедствия, които регистрират през последните години най-унищожителните си проявления. Наводненията най-често са предизвикани от проливни дъждове и градушки, които освен, че стават причина за икономически проблеми, водят и до проблеми свързани със здравословното състояние на населението в бедстващите райони. Наводненията са причина за огромни щети на заливните зони, засягайки обширни територии с жилищни и промишлени обекти, земеделски земи и горски масиви.

Съгласно изготвената предварителна оценка за риска от наводнения в Дунавски район, през 2021 г., за района на община Ловеч е определен един район с потенциален риск от наводнения, чийто характеристики са дадени в следващата таблица:

Таблица 16 Определени РЗПРН, съгласно актуализация на ПОРН на БДДР

Код на РЗПРН	Наименование на РЗПРН	Населено място	Тип наводнение	ЕКАТТЕ
BG1_APSFR_OS_021	р. Осъм – гр. Ловеч	Ловеч	Дъждовно -поройно	43952

Източник: ПОРН на БДДР, юни 2021 г.

Район BG1_APSFR_OS_021: р. Осъм - гр. Ловеч е включен като РЗПРН в предходния цикъл на прилагане на директивата за наводненията (ДН). За районът е извършено картиране на заплахата и риска за речен тип наводнения с обезпеченост 5%, 1% и 0.1%. По отношение на териториалния обхват в актуализацията на ПОРН, към района са добавени две нови реки, леви притоци на р. Осъм. Едната протича през с. Скобелево, а другата през кв. Изгрев. Направена е и корекция в геометрията на линията, представляваща район със значителен потенциален риск от наводнение (РЗПРН), с цел прецизиране. Районът обхваща долината на р. Осъм в рамките на гр. Ловеч и нейните леви притоци, вливащи се в рамките на града. Определените типове наводнения, за картиране на заплахата и риска от наводнения по ДН са:

- Речно наводнение – за р. Осъм и за безименния ѝ ляв приток протичащ през с. Скобелево;

- Дъждовни-внезапни (поройни) наводнения за безименния ляв приток на р. Осъм, протичащ през кв. Изгрев

3.7. Идентифицирани източници на замърсяване

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсявания на водите, от които идват и съответните проблеми са земеделието, промишлеността, транспорта и населените места, като голяма част от тези замърсявания постоянно се изпускат в повърхностните и подземни води. Състоянието на водните тела се определя в зависимост от следните категории значими натоварвания:

- Значими точкови източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими дифузни източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими водовземания от повърхностните води;
- Други въздействия върху повърхностните води - морфологични изменения и регулиране на оттока.

Точкови източници на замърсяване

Точковите източници на замърсяване са битово - фекалните води (БФВ), които се образуват в жилищните и обществените сгради и производствените отпадъчни води (ПОВ). Битовите води съдържат най-различни органични и неорганични замърсяващи вещества. В канализационните мрежи на населените места протичат както битови, така и производствени отпадъчни води (ОВ). Съставът на ОВ от населените места зависи и от характера на производствените ОВ, които се отвеждат в канализационната мрежа. В битовите отпадъчни води е увеличено съдържанието на синтетични миещи и перилни препарати, които са повърхностно активни вещества. Тяхното присъствие в битовите отпадъчни води и от там във водоприемниците, води до рязко влошаване на условията за постъпване на кислород чрез дифузия. Смесването на непречистени битови отпадъчни води с водите на водоприемниците води до замърсяването им с неразтворени, колоидни и разтворени примеси, до интензивното изразходване на съдържащия се кислород поради наличието на лесно окисляващи се вещества, както и до протичането на вторични процеси на замърсяване (в резултат на анаеробно разлагане).

Дифузни източници на замърсяване

Дифузни източници на замърсяване са от населени места без ПСОВ и без канализация, промишлени зони без канализация, сметища без изолация. При дифузно внесение вещества от значение са биогенните вещества, пестицидите (препарати за растителна защита) и тежките метали. Проблемите произлизащи от дифузното натоварване на повърхностните води с азот се влияе основно от притока от подземните води (разтворените вещества), а с фосфор се предизвиква основно от ерозията (внесените

количества твърди частици). Други замърсявания, които имат значение са стари замърсявания и/или опасни замърсявания на почвата, (включително от депа, аварии), при изоставени минно-технически съоръжения или значително сухо или мокро отлагане от атмосферата.

Морфологични изменения и регулиране на оттока

Морфологични изменения, водят до следните проблеми.

- Проблеми възникнали в резултат на водочерпения за питейно-битови, промишлени, селскостопански, хидроенергийни и др. цели.
- Проблеми от регулиране на оттока - това са проблеми възникнали в следствие изграждане на хидроенергийни съоръжения (МВЕЦ).

Въздействия, свързани с хидроморфологични промени значително се отразяват върху водните организми. Особено силно е въздействието на напречни строителни съоръжения, тъй като се прекъсва проходимостта за онези водни организми, които не са в състояние да преодолеят тези прегради. Прекъсването на естествената дължина на реките, физически изменения на коритото, развитие на инфраструктурата (пътища, мостове), инженерни дейности, земекопни работи са важни и съществени въздействия, които влияят върху натоварването с вредни и биогенни вещества. Често те отнемат на водните организми тяхната жизнената среда и достъпа до хранителни вещества, а с това и възможността им за оцеляване.

Основен замърсител на водни обекти на територията на Община Ловеч е липсата на цялостна изградена канализационна мрежа на част от населените места. Липсата на канализационни мрежи води до отвеждане на отпадъчните води в земните пластове или заустват в прилежащи отводнителни канали, дерета и реки. В много от селищата отпадъчните води се отвеждат и в попивни ями.

Изводи и препоръки:

- ✓ Основен замърсител на водни обекти на територията на община Ловеч е липсата на канализационни системи за част от населените места;
- ✓ Необходимо е в община Ловеч да продължи подмяната на водопроводната мрежа от страна на „ВиК“ АД, гр. Ловеч, с цел да се минимизират загубите на питейна вода;
- ✓ Необходимо е в община Ловеч да се осъществи подмяна/изграждане на цялостната канализационна система;

4. ЗЕМИ И ПОЧВИ

4.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, с което опазването им е приоритет както на държавните органи, така и общински органи, физически и юридически лица.

Съгласно Закона за почвите (ЗП), политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на местно ниво се осъществява от кметовете на общини. В рамките на своите правомощия, кмета на общината осигурява участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Кметовете на общини имат задължение да разработят Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период не-по-кратък от 3 години. Тези програми са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда съгласно чл. 26 от Закона за почвите.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се изготвя съгласно Методическите указания за разработване на областни и общински програми, разработени на основание Мярка 1.1.3 от Плана за действие към Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Съгласно Закона за почвите, кметовете на общините правят предложения за включване на площи с увредени почви, към регистър, поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), съдържащ информация за местоположението, източника на замърсяване/ увреждане, вида на площта на увреждането, оценка на риска и др.

В съответствие със Закона за почвите, кметовете на общините осъществяват контрол върху изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на приложното поле на Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

4.2. Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси

Почвите са повърхностния слой на земната кора и са важна част от екосистемите с неоспорими екологични свойства. Почвите като компонент на околната среда са ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица. Опазването на почвите и техните функции, устойчивото им ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда са регламентирани със Закона за почвите. Почвите на територията на община Ловеч се отнасят към Долнодунавската почвена област, Средна Предбалканска подобласт. (фигура №12.)

Фигура 12 Почвено-географско райониране на България

Почвите на територията на област Ловеч са разнообразни, като в равнинните части преобладават почви с висока продуктивност. За старопланинските части преобладават кафяви горски почви, тъмносиви и сиви горски, както планинско – ливадни почви. По долините на реките са разпространени алувиално-ливадни пови. По долините на редките са разпространени алувиално – ливадни почви. Почти всички са много плодородни и подходящи за отглеждане на различни земеделски култури, особено зеленчукови и фуражни култури.

Сивите и тъмносивите горски почви заемат най-голяма площ и са основния почвен тип на територията на общината. Тези почви се образуват при умереноконтинентален климат, които е с по-слабо изразен континенталност. Сивите горски почви се делят на два вида: в зависимост от разположението на карбонатите дълбока и плитко карбонати. Плитко карбонатни са слабо мощни сиви горски почви, а към дълбоко карбонатите са с мощен профил при които карбонатите се появяват под 100 см. Дълбоко карбонатите се делят на: тъмносиви; сиви и светлосиви; Тъмносивите горски почви са преход от деградирани черноземи към сиви горски. Профила им е добре оформен и в генетично отношение има 2 хоризонта: хумусноелувиален – около 45 см. с тъмносиво –кафяв цвят; алувиално метаморфен с мощност 70 – 80 см, който се характеризира с

червеникавокафяв цвят, с много голяма плътност и буцеста структура. Почвената растителност е слабо до средно кисела и има ниска обменна киселинност. Порьозността е по-добра в повърхностния хоризонт около 50%, но е по-слабо в алувиално-метаморфните.

Тези почви се характеризират се със силно изразен лесиваж. Имат средно песъчливо глинести и рязък преход към алувиално метаморфен хоризонт. Съдържанието на хумус в почвения хоризонт е ниско 1,5 – 2,0% и рязко пада в алувиалния хоризонт. Сивите горски почви се характеризират с ниско съдържание на азот и фосфор. Имат висока водопоглъщателна способност, но водопропускливостта на алувиалния хоризонт е слаба и се получава преовлажняване.

Алувиално-ливадните почви са разпространени предимно по долините на реките в община Ловеч. Имат лек механичен състав – песъчлив до средно песъчливо – глинест. Наличието на карбонати по целия почвен слой ги прави рохкави и леки за обработка след обилни валежи и поливания. Алувиално-ливадните почви се характеризират с наличието само на един генетичен хоризонт – хумусно-акумулативен, мощността на който варира от 30 до 70 см. Тези почви са с по-лек механичен състав и се характеризират със сравнително благоприятни общи физични, физико-механични и водни свойства и с високо плодородие. Те са рохкави и не образуват твърда кора след валежи. Когато подпочвените води не са засолени и са около 0,6 – 1,5 м. от повърхността, растенията в значителна степен могат да ги използват, тъй като при средно до тежко песъчливо-глинестите разновидности водата може по капилярен път да достигне до коренообитаемият слой на почвата. Хумусното съдържание в хумусното – акумулативния хоризонт е в границите.

Изложени черноземи се характеризират с мощен (80 – 100 см) тъмно оцветен хумусен хоризонт и преходен хоризонт с мощност 40 – 50 см. Карбонатите са измити на дълбочина след 60 – 80 см. Реакцията на почвения разтвор е неутрална; съдържанието на хумус е 3 – 4 %, като намалява в дълбочина; средно запасени са с подвижен фосфор и азот и добре запасени с калий.

Имат по-тежък механичен състав от карбонатните черноземи, но имат и по-добра водозадържаща способност от тях. Излужените черноземи са почви с високо естествено плодородие и при правилна обработка при тях се получават най-високите добиви от полските култури.

Канелените почви се характеризират с рязка диференциация между хумусния и илувиалния хоризонти. Хумусния хоризонт е с мощност 25–40 см, има канелен цвят и сбит до плътен строеж. Илувиалният хоризонт е мощен (до 70–80 см), глинест, уплътнен, червеникаво-кафяв. Съдържанието на хумус в орницата е около 2 % и почвите са слабо запасени с азот и фосфор и добре с калий.

Физичните свойства на тези почви са неблагоприятни — слаба водопропускливост, при навлажняване набъбват, а при изсъхване се спичат, при обработка се къртят на твърди

буци. Естественото им плодородие е слабо, но могат да се получават задоволителни добиви при добра агротехника. Тези почви са подходящи за отглеждане на полски култури, лозя, тютюн и трайни насаждения.

4.3. Състояние на почвите – замърсяване с нефтопродукти, засоляване, вкисляване, запечатване

Замърсяване с тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

На територията на РИОСВ – Плевен (Плевенска и Ловешка област) броят на пунктовете по почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг е 33. През 2020 година съгласно утвърдената от Изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) Годишна програма за мониторинг на почви за 2020 г. Регионална лаборатория (РЛ) - Плевен е извършила пробонабиране от 8 пункта със следните номера: №129 – Девенци, №130 – Искър, №145 – Бъркач, №146 – Горна Митрополия, №147 – Славовица, №148 – Гиген, №162 – Плевен, №178 – Згалево. Всяка проба се взема в две дълбочини в зависимост типа земеползване, а именно: за обработваеми земи 0-20 cm и 20-40 cm, за постоянни тревни площи 0-10 cm и 20-40 cm. Наблюдават се следните показатели: активна реакция на почвата (рН), биогенни елемент - общ азот по Келдал, общ фосфор, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност и 9 броя тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий, никел, кобалт, хром, арсен и живак. Оценка и анализ на получените резултати по почвен мониторинг I-ро ниво се извършват от отделяне „МБРГЕП“ в ИАОС в срок до 1 месец от постъпването на данните от информационната система съгласно утвърдената програма за 2020 г.

За района на община Ловеч не са известни райони с трайно замърсяване на почвите с тежки метали. По данни от годишните доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Плевен на територията на областта не са констатирани завишения на концентрациите на вредни вещества в почвите.

Замърсяване на почвата с продукти за растителна защита (ПРЗ)

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци. Едни от основните устойчиви

органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век. След прекратяване на дейността на ТКЗС и АПК след 1990 г., в България възниква въпросът за съхраняване и обезвреждане на останалите количества неизползвани препарати за растителна защита (ПРЗ).

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

Към 01.01.2020 г. на територията, контролирана от РИОСВ Плевен, има 62 склада (4 от тях централизирани) и 4 площадки с общо 54 броя контейнери Б-Б куб, в които се съхраняват негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (негодни ПРЗ). Съгласно Заповед №РД-627/30.07.2020 г. на Министъра на околната среда и водите, във връзка с разпореждане на ВАП, планово и извънредно са проверени всичките складове и Б-Б кубове за съхранение на негодни ПРЗ на територията на РИОСВ Плевен, с участието на ОДБХ Плевен и Ловеч и БДДР Плевен.

В резултат от проверките и дадените предписания през 2020 г. и след дадени предписания за ремонтни дейности и/или предаване на негодните ПРЗ за обезвреждане, негодните ПРЗ от 2 склада (с. Славовица, общ. Долна Митрополия и с. Владиня, общ. Ловеч) са предадени регламентирано за последващо третиране от съответните общини. Към 2020г. на територията на общината съществуват 15 склада за съхранение за съхранение на негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (прахообразни и течни), както следва:

Таблица 17 Складове за съхранение на негодни за употреба продукти за растителна защита

№ по ред	Местоположение на склада		Състояние	Вещества	
	Населено място	Отстояние		Прахообразни (kg)	Течни (l)
1	с. Александрово	Складът се намира посока север извън населеното място в ПИ 00299.30.84	препаратите се съхраняват в крайно дясно помещение. Състояние добро, с бетонирани прозорци и врати.	10 000	-
2	с. Баховица	Складът се намира в стопански двор в ПИ 02935.501.730	представлява две сгради. Добро, с врати и прозорци с решетки.	6 000	1 600
3	с. Гостиня	Складът се намира северно от стопанския двор в ПИ 17378.105.2	добро, с врати и прозорци с решетки	800	300
4	с. Дойренци	Складът се намира в стопански двор ПИ 21823.240.14	Добро състояние – масивна сграда, с помещения, здрави тавани и покрив. Обезопасени.	1500	1300

5	с. Йоглав	складът е разположен в стопански двор в ПИ 34093.1.22		900	100
6	с. Къкрина	складът се намира в посока северно от селото в ПИ 40837.573 стопански двор	добро, без врати и прозорци	2000	-
7	с. Лисец	Складът се намира в непосредствена близост до селото в стопански двор в ПИ 43829.243.231	добро, с зазидана врата и прозорци с решетки	3500	500
8	с. Малиново	складът се намира в землището на с. Малиново в ПИ 46396.89.154	добро, с врати и прозорци с решетки	700	800
9	с. Прелом	складът се намира в землището на с. Прелом в ПИ 58150.1.13	добро със зазидани врати и прозорци, ограда с заключена врата	20000	-
10	с. Пресяка	складът се намира западно от селото извън стопанския двор в ПИ 58308.40.102	добро, врати, решетки на прозорците, поставени предупредителни табели	4000	2000
11	С. Славяни	складът е разположен далече от други постройки в стопанския двор в ПИ 67060.315.6	добро, ограничен достъп, предупредителни табели	1000	100
12	с. Соколово	складът е разположен в стопански двор в ПИ 67948.31.1	добро, представлява масивен бетонов бункер, без врати и прозорци	1000	-
13	с. Тепава	складът се намира в непосредствена близост до стопански двор в ПИ 72254.500	добро, зазидани врати и прозорци	900	100
14	гр. Ловеч, кв. „Гозница“	складът се намира в северна индустр. Зона в ПИ 43952.502.211	добро, зазидария, врати и прозорци, предупредителни знаци	4000	200
15	гр. Ловеч	складът се намира в северна индустриална зона, пътя за гр. Левски в ПИ 43952.502.211	добро, с врати и прозорци. Стопанисва се от частна кооперация	10000	3400

Община Ловеч всеки месец уведомява Регионалната инспекция по околна среда и води – Плевен за състоянието на складовете за съхранение на негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (ПРЗ) на територията на общината.

За да няма замърсяване на компонентите на околната среда и риск за човешкото здраве, складовете за съхранение на негодни и излезли от употреба ПРЗ се проверяват за: състояние на покривната конструкция (нарушена ли е, липсват ли цигли), за

обезопасени врати, прозорци (зазидани), състояние на оградата, почистване от храстовидна растителност в района на складовете, има ли поставени знаци за опасност.

Ерозия на почвата

Ерозията на почвата е явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии.

Ерозията води до намаляване на дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага, изчерпване на филтриращия и буферния капацитет на почвата, намаляване на съдържанието на почвено органично вещество, загуба на биоразнообразие, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора, разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните на акумулация на наноси.

На територията на област Плевен няма сериозни проблеми по отношение на почвената ерозия. Единствено равнинният характер на областта е причина за проява на ветрова ерозия, която нанася щети, налагащи противоерозионни мероприятия. От друга страна територията на област Ловеч, е сред най-застрашените по отношение на почвени загуби от водна ерозия в земеделските земи (по 4,6% годишно) и сред областите с най-висок риск от проява на площна водна ерозия на почвата на земеделските земи (10 – 12 t/ha y). Най-значими площи засегнати от водоплощна ерозия са русловите тераси на р. Осъм и нейните притоци, изградени от песъчливо –чакълести и глинести образувания, както и множество долове (суходолия), оврази и ровини.

Вкисляване и засоляване на почвите

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване, съобразно конкретните условия на засегнатите площи. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са силно ограничени. По данни от годишни доклади на опазване на околната среда на РИОСВ Плевен, на територията на общината няма вкислени, засолен или механично увредени почви.

Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители, включително нефтопродукти

По данни от регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Плевен през 2020 година РЛ - Плевен е извършила пробонабиране от 8 пункта, съгласно утвърдената от изпълнителния директор на ИАОС Годишна програма за мониторинг на почви, касаеща почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг. Наблюдавани са УОЗ: полициклични ароматни въглеводороди и полихлорирани бифенили, както и нефтопродукти. Оценка и анализ на получените резултати по почвен мониторинг I-ро ниво се извършват от отдел „МБРГЕП“ в ИАОС в срок до 1 месец от постъпването на данните от информационната система съгласно утвърдената програма за 2020 г.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)

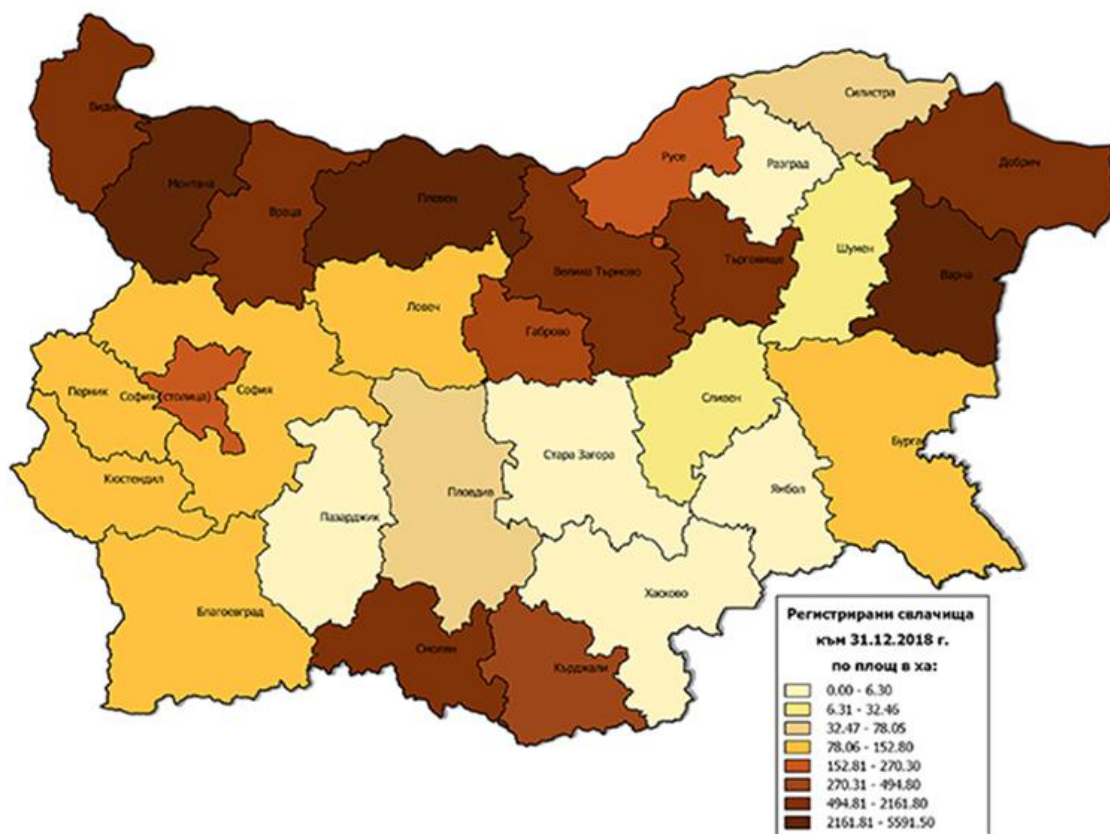
За територията на община Ловеч, нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци) все още съществува въпреки предприетите мерки и положените усилия от общината. При извършване на проверките по чистотата на населените места от експертите на РИОСВ, констатираните видове отпадъци са основно от битов характер, голям е процента и на строителните отпадъци, биоразградимите и животинска торова маса. За отстраняване на замърсяванията, регионалната инспекция издава предписания на кметовете на общините за отстраняване им, както и на съответните физически, и юридически лица.

4.4. Свлачища и нарушени терени

Свлачищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свлачищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свлачищните процеси въздействие може да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свлачищните процеси, като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи.

Деятелностите по регистрирането и мониторинга на свлачищните райони на територията на Република България, в т.ч. абразионните и ерозионните процеси по Черноморското и Дунавското крайбрежие, се осъществяват от Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез Държавното дружество по геозащита със седалище гр. Варна и неговите клонове в градовете Перник и Плевен.

На следващата фигура е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свлачищни процеси. (фигура № 13)

Фигура 13 Площи в страната заети от свлачищни процеси, ха.

На територията на община Ловеч има регистрирани тридесет и пет¹ свлачища в землищата на гр. Ловеч и селата: Радювене, Лисец, Славяни, Слатина, Хлеvene, Сливек, Горно Павликене, Йоглав, Деветаци и др. В таблицата по-долу е представена информация за вида на свлачището, годината на регистриране, местонахождение, големина и др. по данни на „Геозащита ЕООД“ гр. Плевен към 2022 г.

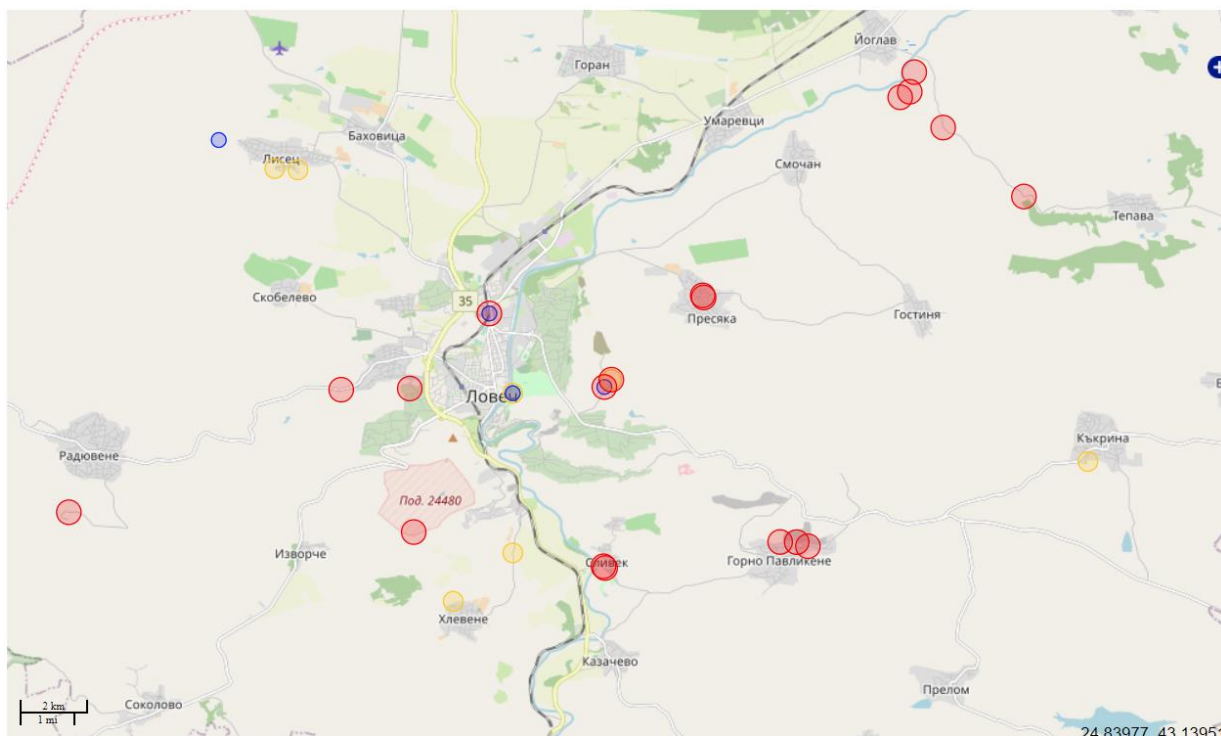
Таблица 18 Брой регистрирани свлачища на територията на община Ловеч

№	Местоположение	Национален идентификатор	Възраст	Година на регистриране
1	с. Радювене, Път III-3504 „Ловеч - Радювене - Орляне - Угърчин“, на около 200 m западно от разклона за с. Катунец	LOV18.69523.01	съвременно	2006 г.
2	с. Радювене, На служебен път за основна радиорелейна станция в землището на селото	LOV18.69523.02	съвременно	2006 г.
3	с. Лисец, ЮЗ от рег. под асф. стоп. път за овцеферма	LOV18.43829.03	съвременно	2006 г.
4	с. Лисец, ЮЗ част, в района на ул. „Стара планина“	LOV18.43829.02	съвременно	2006 г.
5	с. Лисец, в района на ул. „Албания“	LOV18.43829.01	съвременно	2006 г.
6	с. Славяни, южната част, между кв. 55 и кв. 56	LOV18.67060.01	съвременно	2006 г.
7	с. Слатина, срещу имоти на ул. "Александър Стамболийски" № 33 и ул. "Крайна" № 2	LOV18.67218.01	съвременно	2015 г.
8	гр. Ловеч, път за Радювене, 3 рег.л-я на "Гозница"	LOV18.43952.06	съвременно	2006 г.

¹ Данните на Геозащита ЕООД, гр. Плевен към 2022 г.

№	Местоположение	Национален идентификатор	Възраст	Година на регистриране
9	гр. Ловеч, на територията на Военно поделение 24480	LOV18.43952.07	съвременно	2006 г.
10	гр. Ловеч, между водоемите на ВиК, в кв. "Гозница"	LOV18.43952.05	съвременно	2006 г.
11	гр. Ловеч, северни покрайнини, под ЖП линията	LOV18.43952.01	съвременно	1974 г.
12	гр. Ловеч, на хърма Стратеш, пътя за зоопарка	LOV18.43952.02	съвременно	2005 г.
13	с. Хлеvene, на 1 км от разклона за селото	LOV18.77311.02	съвременно	1975 г.
14	с. Хлеvene, СЗ край, стр. квартали 6 и 7	LOV18.77311.01	съвременно	1975 г.
15	с. Сливек, южна част, строителен кв.8	LOV18.67324.01	съвременно	1975 г.
16	с. Сливек, южна част, строителен кв.8	LOV18.67324.02	съвременно	1976 г.
17	гр. Ловеч, път за ново депо, km 0+905 до 0+995	LOV18.43952.03	съвременно	2006 г.
18	гр. Ловеч, път за ново депо, при km 1+200	LOV18.43952.04	съвременно	2006 г.
19	с. Горно Павликене, над сев. рег. линия на кв.12	LOV18.16883.03	съвременно	2005 г.
20	с. Горно Павликене, североизточна част	LOV18.16883.02	съвременно	1976 г.
21	с. Горно Павликени, кв.15,16,17	LOV18.16883.01	съвременно	1976 г.
22	с. Пресяка, централна част, УПИ Х-159, кв.25	LOV18.58308.01	съвременно	2014 г.
23	с. Пресяка, ул. "Г. Бенковски", срещу имот на № 5	LOV18.58308.02	съвременно	2015 г.
24	с. Българене, кв. 20, в централната част на селото	LOV18.07260.01	съвременно	2016 г.
25	с. Лешница, източно, северно от устоя на кам.мост	LOV18.43579.01	съвременно	2006 г.
26	с. Лешница, 95 м С от кам. мост, в стара кариера	LOV18.43579.02	съвременно	2006 г.
27	Общински път път LOV 2074 Малиново-Стефаново	LOV18.46396.02	съвременно	2008 г.
28	с. Малиново, кв. 61 в района на ул. "П. Яворов"	LOV18.46396.01	съвременно	2006 г.
29	с. Малиново, ЮИ част на селото. УПИ XXIX от кв.46	LOV18.46396.03	съвременно	2008 г.
30	с. Къкрина, югозападни покрайнини	LOV18.40837.01	съвременно	1974 г.
31	с. Тепава, път IV-35314 Йоглав-Тепава, при км 5+600	LOV18.72254.02	съвременно	2006 г.
32	с. Тепава, път IV-35314 Йоглав-Тепава, при км 3+100	LOV18.72254.01	съвременно	2006 г.
33	с. Йоглав, местност "Тепавка"	LOV18.34093.02	съвременно	1975 г.
34	с. Йоглав, срещу местност "Тепавка"	LOV18.34093.03	съвременно	1975 г.
35	с. Йоглав, местност "Синия бряг"	LOV18.34093.01	съвременно	1975 г.
36	с. Деветаки, кв. "Изворът"	LOV18.20420.01	съвременно	1984 г.

Източник: Геозащита, клон Плевен

Фигура 14 Регистрирани свлачища на територията на община Ловеч

Изводи и препоръки:

- ✓ Град Ловеч и районът около него са антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това. Като цяло, почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители;
- ✓ На територията на община Ловеч се е наложила практика за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.
- ✓ Проблеми по отношение състоянието на почвите се явяват периодичните паления на стрънища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и намаляват плодородието и самопречистващата способност на почвите;
- ✓ Площите заети от горскостопанската единица имат изключително равнинен характер, поради което ерозионни процеси в тях не се наблюдават. В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, превантивни мерки следва да бъдат следните:
 - своевременно залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове;
 - сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;
 - при строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;

5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

5.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Правомощията на общините в областта на „Натура 2000“ и биоразнообразието са разписани в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), Закона за защитените територии (ЗЗТ) и Закона за лечебни растения (ЗЛР) и най-общо се свежда до:

Закон за защитени територии (ЗЗТ)

1. Кметовете на общините правят предложения за обявяване на национални и природни паркове, както и всички останали защитени територии в качеството си на заинтересовани юридически лица (чл. 36, ал. 1 от ЗЗТ)..
2. Представители на общините участват в комисии, назначени от Министъра на околната среда и водите за обявяване на защитени територии.
3. Общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.
4. Съответните общини съгласуват планове за управление на резервати и поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности преди тяхното утвърждаване от министъра на околната среда и водите.
5. Органите на местната власт се задължават да оказват съдействие на служителите от парковата охрана при изпълнение на служебните им задължения.
6. Кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.
7. Нарушенията по чл. 81 и 83 от Закона се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от министъра на земеделието, храните и горите, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, или от кмета на общината, или от упълномощени от тях лица.

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР):

Общините, в сферата на своята компетентност:

1. осъществяват дейности по опазване на биологичното разнообразие;
2. интегрират опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включват в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с

- приоритетите на ЗБР, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
3. разработват и внедряват планове за управление на защитени зони и планове за действие за приоритетни растителни и животински видове;
 4. сътрудничат с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;
 5. организират отраслови системи за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и на защитените зони и създават бази от данни и географски информационни системи за характеристиките им, като предоставят на Министерството на околната среда и водите информация, съгласувана по вид и период на представяне;
 6. финансират приоритетно научни изследвания и дейности, свързани с опазване на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси;
 7. използват резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
 8. контролират дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
 9. санкционират нарушители в предвидените в този закон случаи;
 10. осъществяват международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.
 11. общините - собственици и ползватели на горски територии, земи и водни площи в Националната екологична мрежа, осъществяват тяхното стопанисване и охрана съгласно разпоредбите на този закон и другите специални закони.
 12. кметовете на общини спират дейности и строителство в гори, земи и водни площи - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.
 13. Нарушенията по чл. 124, ал. 1 и 3, чл. 125 и чл. 128 от ЗБР в се установяват с акт на длъжностно лице, определено от Министъра на ОСВ, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, от областния управител или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, от областния управител или от кмета на общината, или от оправомощени от тях лица.

Закон за лечебни растения

Общините, в сферата на своята компетентност:

1. Управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения се осъществява от кметовете на общините (чл.42, ал. 1, т.3 от ЗЛР)
2. Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:
 1. организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
 2. издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;
 3. издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
 4. (изм. - ДВ, бр. 23 от 2002 г.) предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.
3. За опазване и устойчиво ползване на лечебните растения се разработва раздел "Лечебни растения" към общинската програма за опазване на околната среда - от кмета на съответната община (чл.50, т.3 от ЗЛР)
4. Кметът на общината контролира ползването на лечебните растения в земите, водите и водните обекти - общинска собственост, в поземления фонд и в населените места. (чл.62 от ЗЛР);
5. Директорите на държавни горски стопанства, директорите на държавни ловни стопанства и кметовете на общини или оправомощени от тях длъжностни лица съобразно териториалната си компетентност прилагат принудителните административни мерки по реда на ЗЛР като уведомяват за това съответната регионална инспекция по околната среда и водите. (чл.64г, ал. 3)

5.2. Национална екологична мрежа (НЕМ)

Националната екологична мрежа (НЕМ) се изгражда според изискванията на Закона за биологичното разнообразие. Нейните цели са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линее и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии.

Националната екологична мрежа (НЕМ) най-общо включва:

- защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР);
- защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ);

Към настоящият момент в България са обявени 1015 защитени територии, които обхващат приблизително 5,3 % от територията на страната. Според Закона за

защитените територии, защитените територии са 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (348), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (563).

Натура 2000 е общеевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

5.3. Защитени територии

Законът за защитените територии (Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998 г., посл. доп. ДВ, бр. 21 от 12 Март 2021 г.) урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Със закона за защитените територии са обособени шест категории защитени територии:

1. резерват;
2. национален парк;
3. природна забележителност;
4. поддържан резерват;
5. природен парк;
6. защитена местност;

За всяка от горепосочените категории в ЗЗТ са определени съответен режим на защита и допустими видове дейности на човешка намеса.

За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

Природните паркове се управляват с цел:

- поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
- устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм. За защитени местности се обявяват:

- територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;
- местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

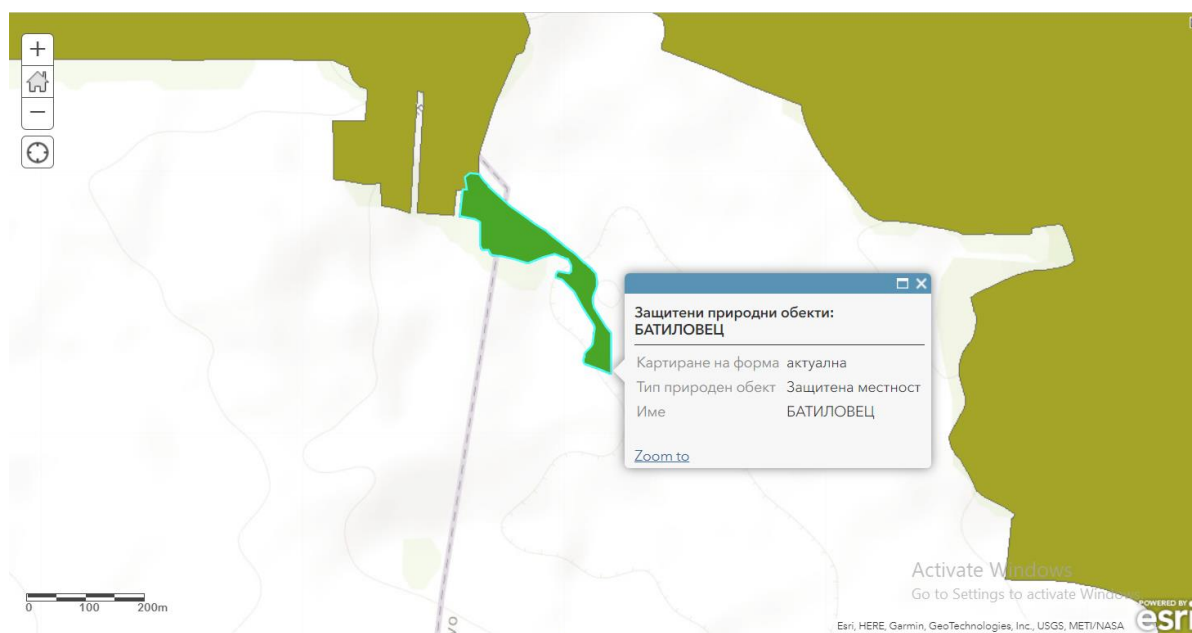
Защитените местности се управляват с цел:

- запазване на компонентите на ландшафта;
- опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата – обект на защита;
- предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
- предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

На територията на община Ловеч са обявени седем защитени територии от категория „защитена местност“ и „Природна забележителност“, както следва:

Защитена местност „Батиловец“ е с площ 2,6 ха, разположена в землището на с. Брестово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 348. Защитената зона е първоначално обявена със заповед №2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед №РД-743 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

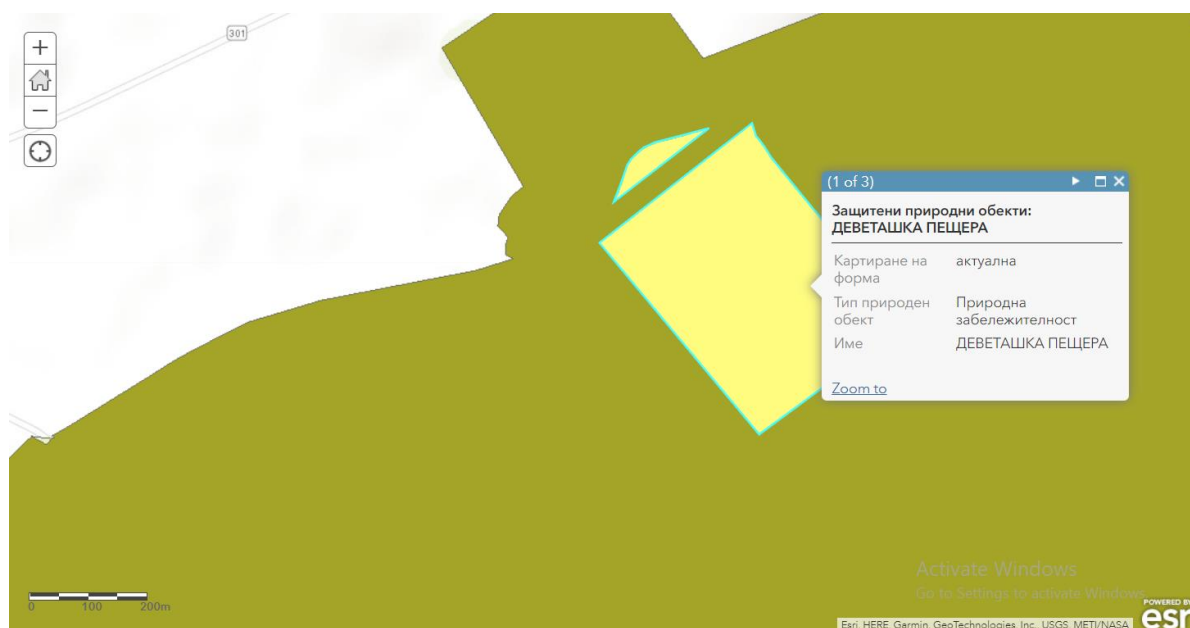
Фигура 15 Защитена местност „Батиловец“

Природна забележителност „Деветашка пещера“ е с площ 14,1 ха, разположена в землището на селата Деветаки и Дойренци от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 522. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.РД238 от 07.06.1996 г., бр. 55/1996 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-926 от 13.12.2012 г., бр. 3/2013 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове; дейности, свързани с къртене, чупене, пробиване и разширяване на отвори в пещерите и скалните венци. Забранява се унищожаване, повреждане и изнасяне на елементи от пещерната структура (камъни и пещерни образувания); Забранява се разкопаване и изнасяне на глина и гуано; унищожаване, повреждане, пренасяне и изнасяне на палеонтологички или археологически находки, с изключение при провеждането на регламентирани научни изследвания. Забранява се палене на огън, опушване с дим, използване на пиротехнически, димни и огнени ефекти, използване на взрив; поставянето на надписи или знаци по стените, пода, тавана или входа на пещерите, с изключение за целите на картографирането. Забранява се скално катерене, екипиране на катерачески маршрути, включително поставяне на клинове чрез пробиване и лепене, провеждане на бърнджи скокове и други дейности, свързани с използването на пещерите за спортни прояви. Забранява се използването на пещерите за осъществяването на производствени и складови дейности; Забранява се промяната на начина на трайно ползване и промяна на предназначението на имотите, строителство с изключение на такова, свързано с отстраняване на стари съоръжения и с управлението и обслужване на посетителите на природна забележителност Деветашка пещера; Забранява се водоползване, преграждане или изместване на течението на реката в Деветашката пещера; влизане в Деветашката пещера с моторни превозни средства; влизане във водната галерия на

Деветашката пещера след последната подпорна стена, с изключение на посещение с научна цел и мониторинг; влизане във водната галерия на Деветашката пещера след първия бетонов зид в периода 1 ноември - 1 април, с изключение на посещения с научна цел и мониторинг; влизане в сухата галерия на Деветашката пещера след изградения насип с арка в периода 25 май - 31 юли, с изключение на посещения с научна цел и мониторинг;

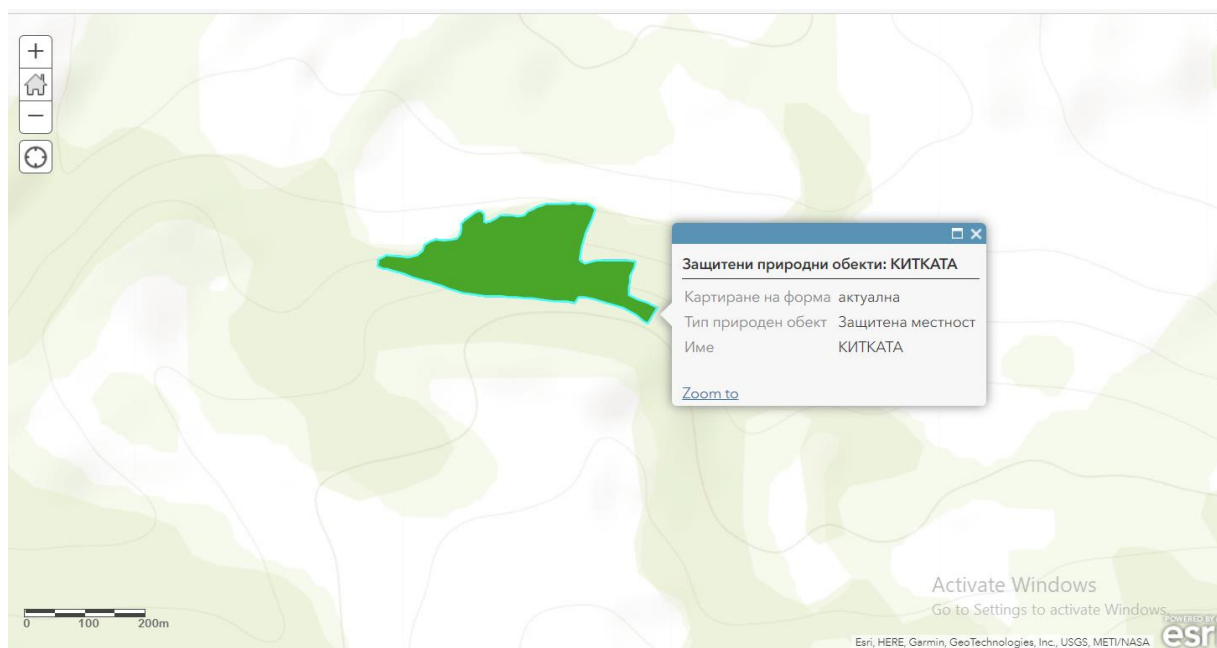
Забранява се убиване, улавяне и изнасяне на троглобионти през всички фази на тяхното развитие; Забранява се провеждане на масови мероприятия (концерти, събори, масови сцени във филмови продукции, колективни игри) в Деветашката пещера; влизане и пладнуване на домашни животни в Деветашката пещера.

Фигура 16 Природна забележителност „Деветашка пещера“

Защитена местност „Китката“ е с площ 5.0 ха, разположена в землището на село Радювене от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 352. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-747 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

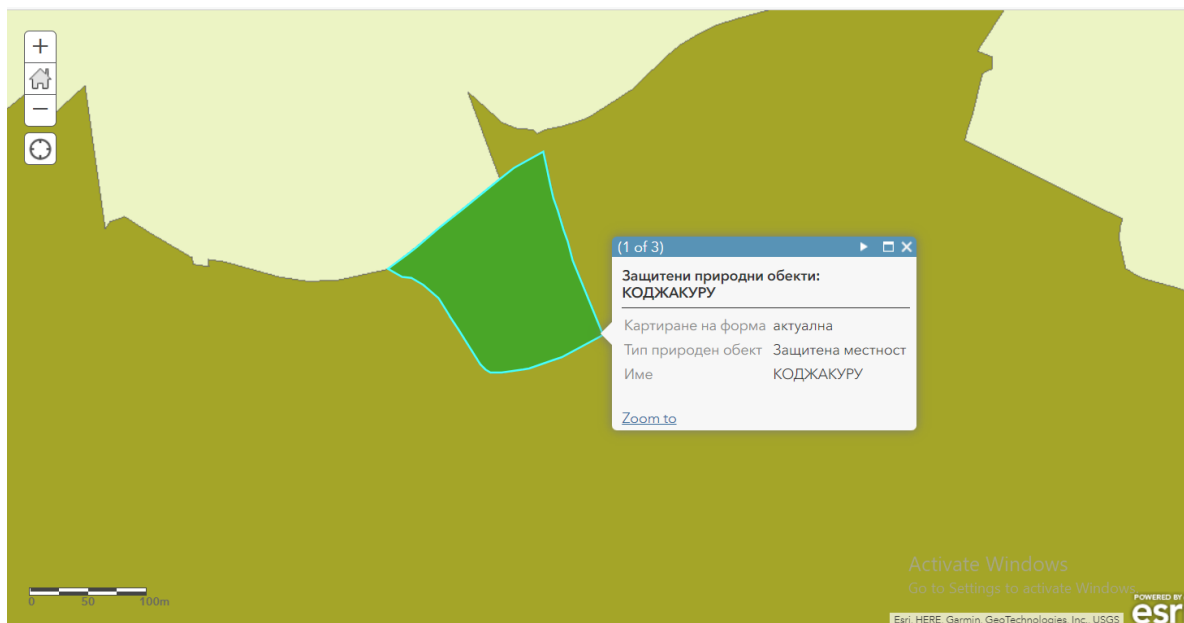

Фигура 17 Защитена местност „Китката“

Защитена местност „Коджакуру“ е с площ 1.82 ха, разположена в землището на село Александрово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 341. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед №2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-736 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник и Заповед No.РД-689 от 09.09.2013 г., бр. 90/2013 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината.

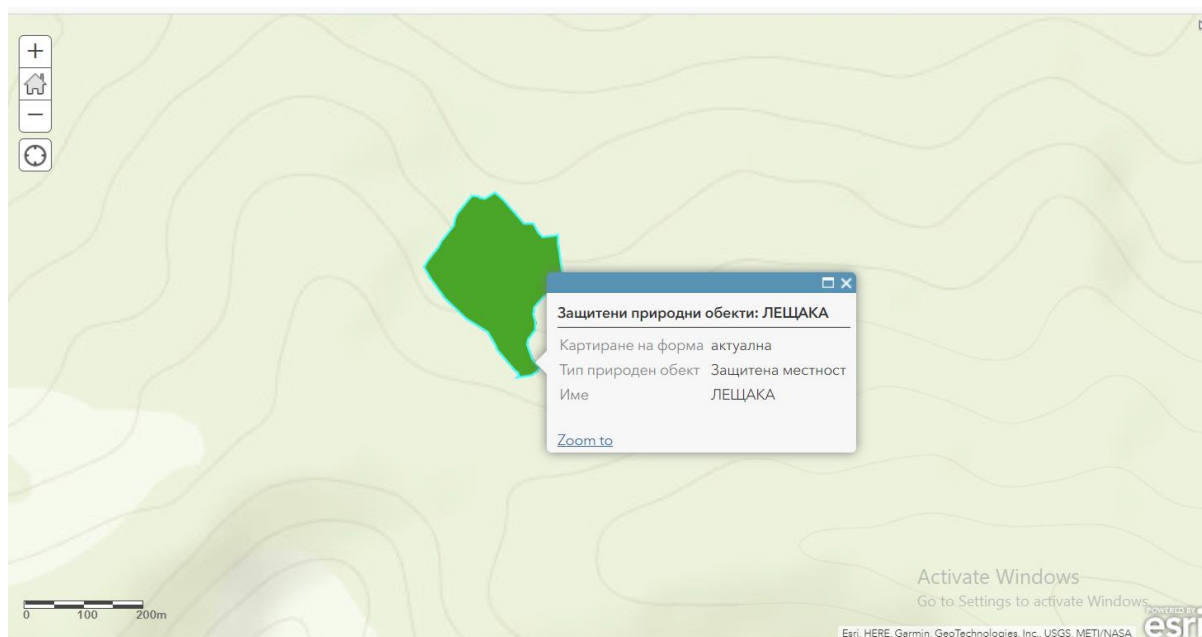
Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Фигура 18 Зашитена местност „Коджакуру“

Зашитена местност „Лещака“ е с площ 4.01 ха, разположена в землището на село Горно Павликени от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 350. Зашитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-745 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник и актуализирана със Заповед No.РД-142 от 19.02.2013 г., бр. 33/2013 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

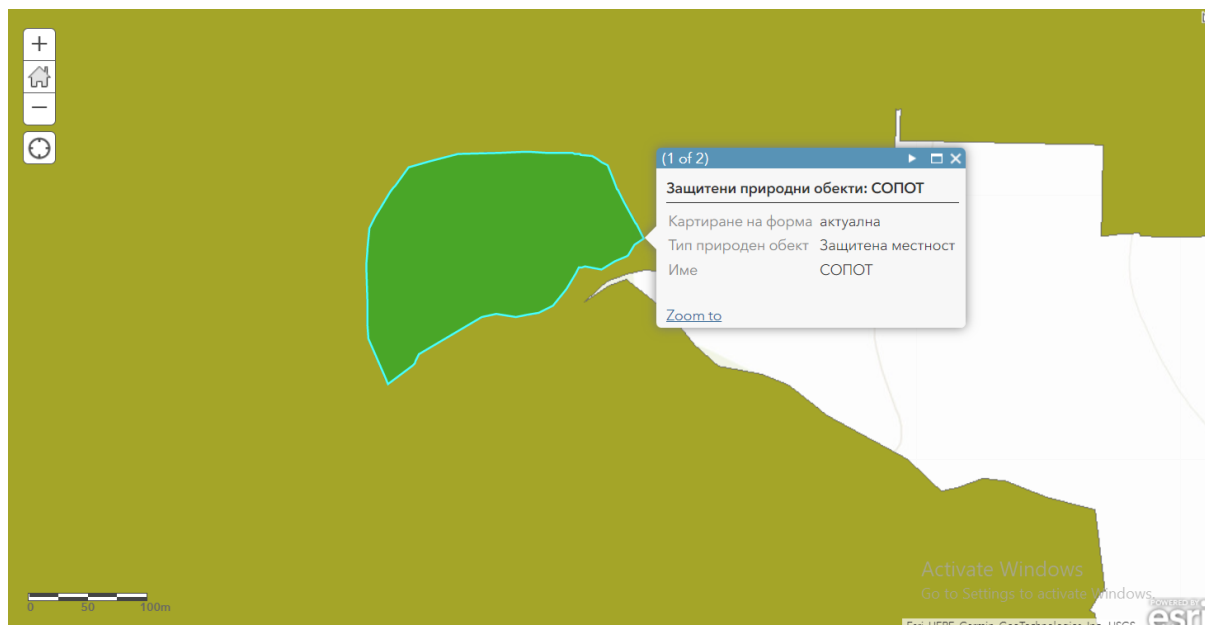

Фигура 19 Защитена местност „ЛеЩака“

Защитена местност „Сопот“ е с площ 2.9 ха, разположена в землището на село Брестово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 347. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-742 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти.

Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на сгурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Фигура 20 Зашитена местност „Сопот“

Зашитена местност „Черковно бранище“ с площ 6.13 ха, разположена в землището на село Брестово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 346. Зашитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-741 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник и актуализирана със Заповед No.РД-690 от 09.09.2013 г., бр. 90/2013 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

5.4. Зашитени зони

Зашитените зони (ЗЗ) са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. България се нарежда на второ място в ЕС с процент от територията, попадащи в мрежата „Натура 2000“ (34.3% или 3 905 989 ха обща площ). Освен зашитените територии, обявени по реда на ЗЗТ, на територията на общината са разположени и зони под специална защита по единната европейска мрежа НАТУРА 2000. Мрежата гарантира поддържането, и където е необходимо възстановяването на благоприятния природозащитен статус на природните местообитания и местообитанията на съответните видове в естествената им област на разпространение.

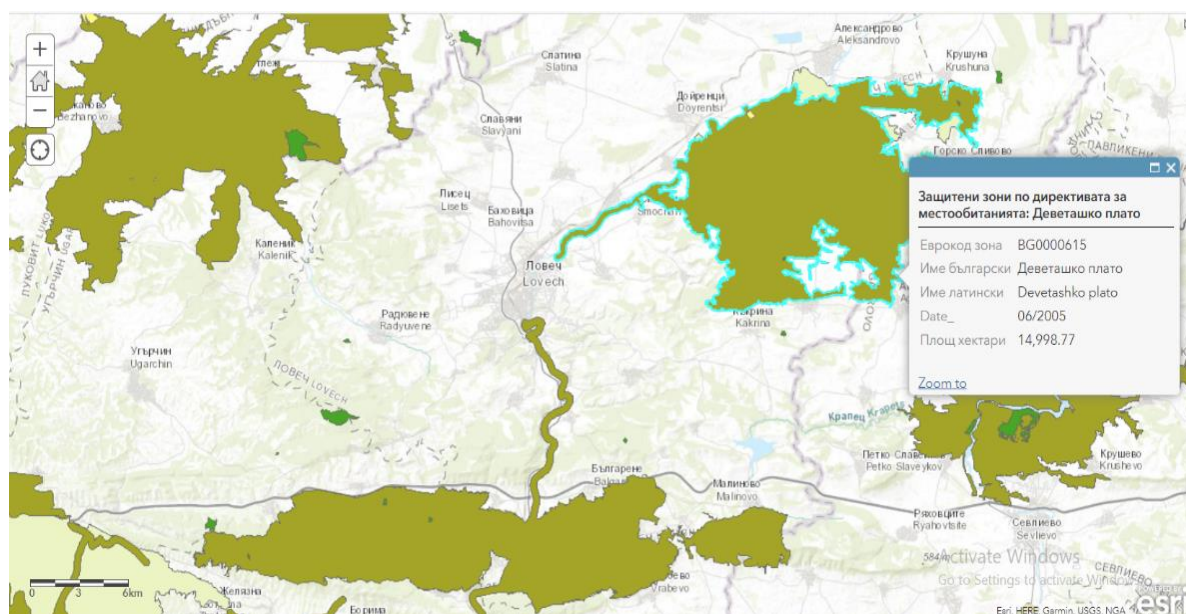
На територията на община Ловеч попадат изцяло или частично четири защитени зони по реда на ЗБР, както следва:

- 33 с код BG0000615 „Деветашко плато“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-330/31.03.2021 г. на МОСВ / ДВ, БР.53/25.06.2021 г.;
- 33 с код BG0002102 „Деветашко плато“ за опазване дивите птици, обявена със Заповед №РД-576/08.09.2008 на МОСВ, поправена със Заповед №РД-138/23.02.2009 г. на МОСВ (ДВ, бр.21/20.03.2009 г.);
- 33 с код BG0000616 „Микре“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед №РД-1028/17.12.2020 г. на МОСВ (ДВ, бр.19/05.03.2021 г.);
- 33 с код BG0002088 „Микре“ за опазване дивите птици, обявена със Заповед № РД-752/24.10.2008 г. на МОСВ (ДВ, бр. 97/11.2008 г.);

Защитена зона с код BG0000615 „Деветашко плато“ е с площ 14 997.07 ха, обявена за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, одобрена с Решение на МС №122 от 02.03.2007 г. От територията на община Ловеч се включват следните населени места: гр. Ловеч и селата Александрово, Брестово, Гостиня, Деветаки, Дойренци, Дренов, Йоглав, Къкрина, Пресяка, Смочан, Тепава, Умаревци и Чавдарци. Предмет на опазване са следните природни местообитания и видове:

1. Съгласно чл.6, ал.1, т.1 от ЗБР: Природно местообитание 3140 „Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от Chara“; Природно местообитание 3150 „Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*“; Природно местообитание 3260 „Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*“; Природно местообитание 6110 * „Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*“; Природно местообитание 6210 „Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи“; Природно местообитание 6240 * „Субпанонски степни тревни съобщества“; Природно местообитание 6430 „Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс“; Природно местообитание 6510 „Низинни сенокосни ливади“; Природно местообитание 7220 * „Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*)“; Природно местообитание 8210 „Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове“; Природно местообитание 8310 „Неблагоустроени пещери“; Природно местообитание 91G0 * „Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*“; Природно местообитание 91H0 * „Панонски гори с *Quercus pubescens*“; Природно местообитание 91M0 „Балкано-панонски церово-горунови гори“; Природно местообитание 91Z0 „Мизийски гори от сребролистна липа“; Природно местообитание 91E0 * „Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)“.

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: Обикновена пърчовка (*H. caprinum*); Алпийска розалия (*R. alpina*); Бисерна мида (*U. crassus*); Бръмбар рогащ (*L. cervus*); Буков сечко (*M. funereus*); Ивичест теодоксус (*T. transversalis*); Обикновен сечко (*C. cerdo*); Ручеен рак (*A. torrentium*); Горчивка (*Rh. servicers*); Обикновен щипок (*C. taenia*); Черна мряна (*B. meridionalis*); Бяла мряна (*Barbus barbus*); Сом (*Silurus glanis*); Голям гребенест тритон (*T. karelinii*); Жълтокоремна бумка (*B. variegata*); Обикновена блатна костенурка (*E. orbicularis*); Пъстър смук (*E. sauromates*); Червенокоремна бумка (*B. bombina*); Шипобедрена костенурка (*T. graeca*); Шипоопашата костенурка (*T. hermanni*); Видра (*L. lutra*); Вълк (*C. lupus*); Добруджански хомяк (*M. newtoni*); Лалугер (*S. citellus*); Пъстър пор (*V. peregrinus*); Степен пор (*M. evermanni*); Обикновен чакал (*Canis aureus*); Дива котка (*Felis silvestris*); Сърна (*Capreolus capreolus*); Голям нощник (*M. myotis*); Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*); Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*); Дългопръст нощник (*M. capaccinii*); Малък подковонос (*Rh. hipposideros*); Остроух нощник (*M. blythii*); Подковонос на Мехели (*Rh. mehelyi*); Средиземноморски подковонос (*Rh. blasii*); Трицветен нощник (*M. emarginatus*); Широкоух прилеп (*B. barbastellus*); Южен подковонос (*Rh. euryale*)

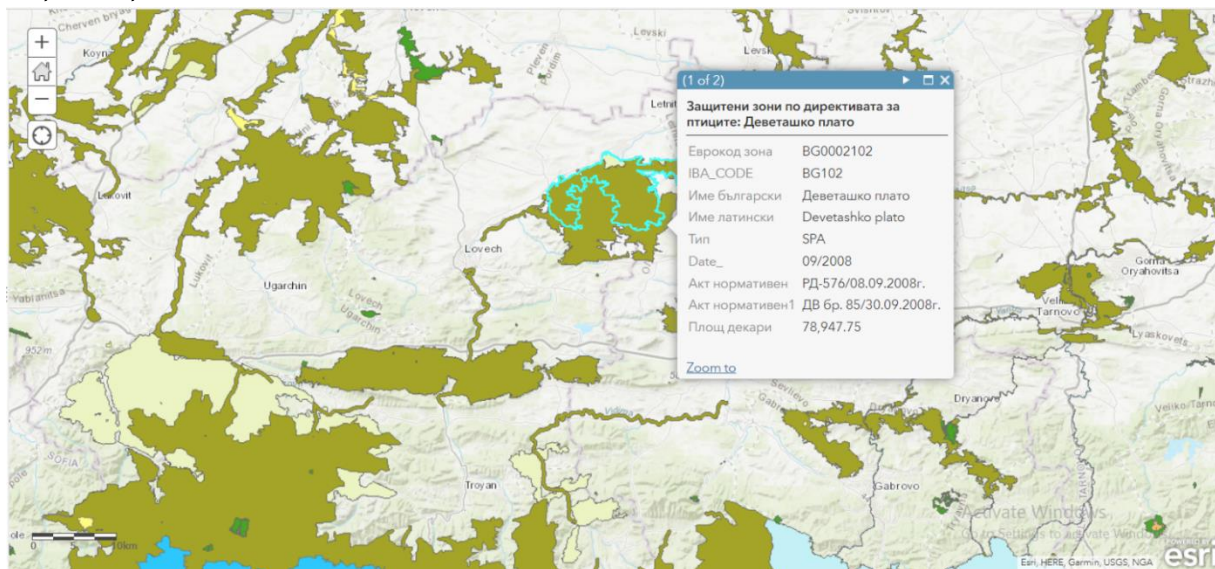

Фигура 21 Защитена зона „Деветашко плато“ с код BG0000615

Защитена зона с код BG0002102 „Деветашко плато“ е с площ 7 894.775 ha, обявена за опазване на дивите птици със заповед №РД-576/08.09.2008 г. От територията на община Ловеч се включват следните населени места: Александрово, Брестово, Деветаки, Дойренци, Йоглав, Тепава и Чавдарци. Предмет на опазване са следните видове:

1. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Орел змияр (*Circetus gallicus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач

(*Picus canus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коптиварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);
2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Фигура 22 Защитена зона „Деветашко плато“ с код BG 0002102

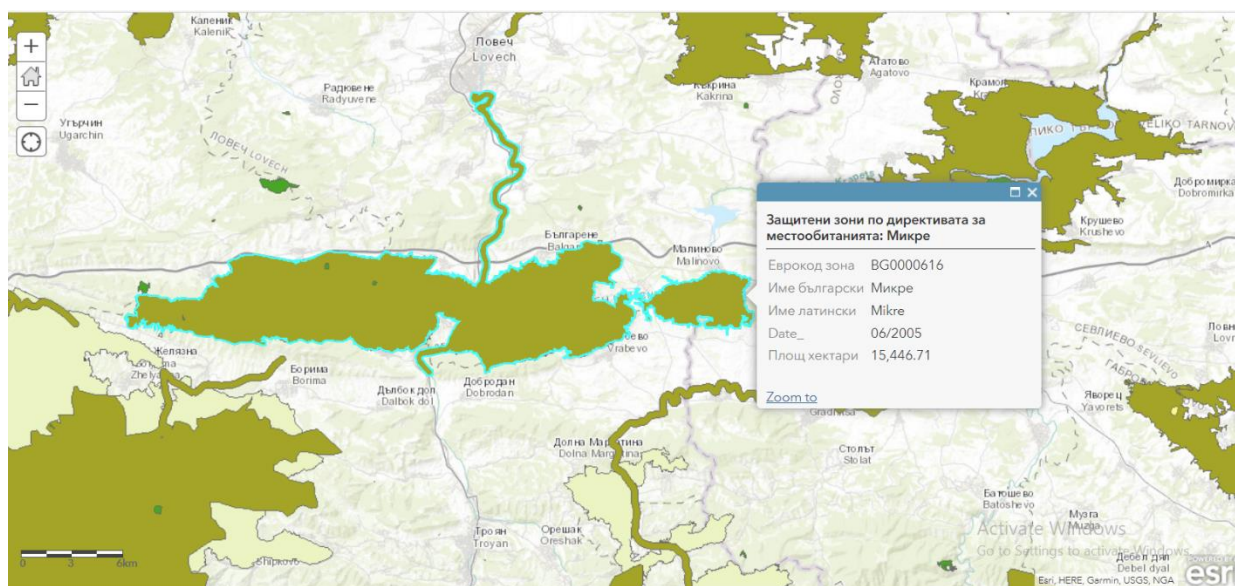
Защитена зона с код BG0000616 „Микре“ с площ 15 447,16 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, одобрена с Решение на МС №122 от 02.03.2007 г. От територията на община Ловеч се включват следните землища: гр. Ловеч и селата Абланица, Българене, Казачево, Лешница, Малиново, Сливек, Стефаново и Хлевене.

Предмет на опазване са следните природни местообитания и видове:

1. Съгласно чл.6, ал.1, т.1 от ЗБР: 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (* важни местообитания на орхидеи); 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори; 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници - * Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*),

Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*); земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); риби - Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*); безгръбначни - * Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), * Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), * Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), Бисерна мида (*Unio crassus*), Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*); растения - Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Фигура 23 Защитена зона „Микре“ с код BG0000616

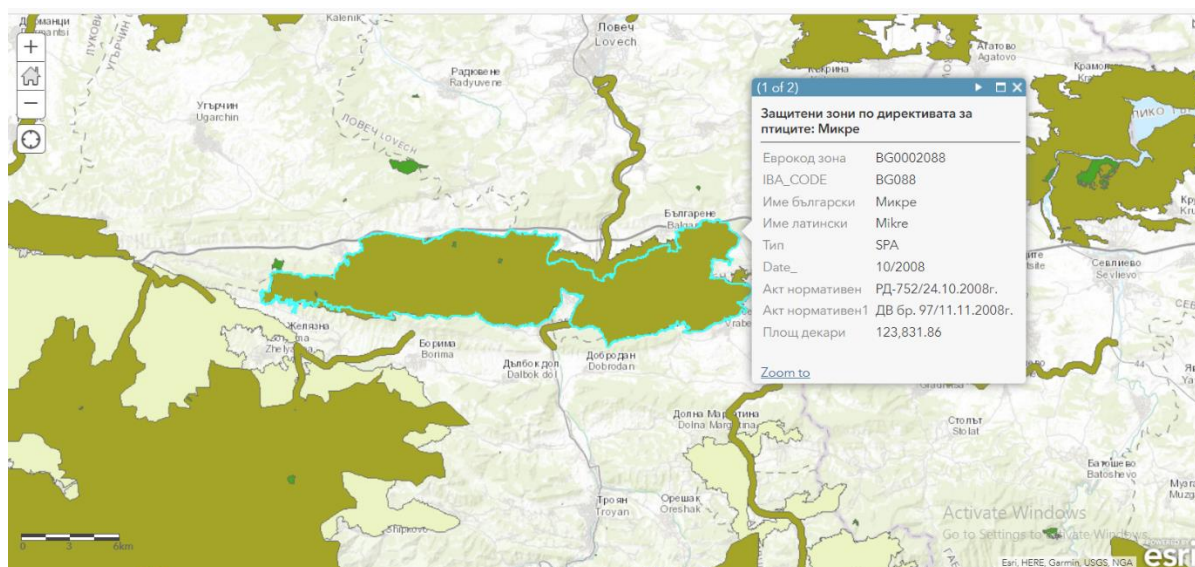
Защитена зона с код BG0002088 „Микре“ е с площ 12 383.19 ха, за опазване на дивите птици, обявена със Заповед №РД-752 от 24.10.2008 г. От територията на община Ловеч попадат следните землища на селата: Абланица, Българене, Лешница и Стефаново.

Предмет на опазване са следните видове:

1. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos*

syriacus), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Фигура 24 Защитена зона „Микре“ с код BG0002088

5.5. Гори и горско стопанство

Съгласно административно-териториална подялба на страната, горския фонд на територията на общината се управлява в по-голямата си част от ДГС „Ловеч“ и в по-малка част от ДГС „Лесидрен“.

Горските територии в общината съставляват близо 24% от територията ѝ. Преобладаващата част от горите в общината – 13 266,8 ха. са държавна собственост, а общинската е 7%. Естествено растящи видове са цер, благун, зимен дъб, бук, габър, мъждрян, сребриста липа, едрolistна липа и други. В резултат на залесителна дейност са създадени около 1300 ха. иглолистни и широколистни култури от бял бор, черен бор, смърч, ела зелена дуглазка, червен дъб, зимен дъб, ясен, бреза, орех, акация, тополи и други.

В резултат на залесяване са създадени култури от 6 иглолистни и 20 широколистни дървесни вида: бял бор, смърч, черен бор, ела, зелена дуглазка, туя, червен дъб, зимен дъб, ясен, явор, бреза, орех, акация, айлант, кестен, круша, сребролистна липа, череша, черница, шестил.

5.5.1. Естествени гори

Естествената дървесна растителност на района е представена от съобщества доминирани от бук (*Fagus sylvatica subsp. moesiaca*), цер (*Quercus cerris*), благун (*Q. frainetto*),

сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), келяв габър (*Carpinus orientalis*) и крайречни гори на бяла върба (*Salix alba*) и тополи (*Populus alba*, *Populus nigra*).

Горите от мизийски бук са разпространени в южните части на региона (основно на Микренските височини). По-големи масиви има при селата Малиново, Стефаново, Абланица и Соколово. Сравнително стари и запазени букови гори има малко. Преобладават издънковите насаждения. Буковите гори на територията на Ловешка община имат много голяма консервационна стойност. Те представляват термофилен низинен и реликтен вариант. Тяхното бързо унищожение, особено в последните няколко години може да се разглежда като много негативна тенденция.

Смесените дъбови гори (на цер и благун) са най-разпространените естествени гори на територията на цялата община, доколкото цялата ѝ територия попада в зоната на ксеротермните дъбови гори. Срещат се при разнообразни изложения и почви. По-големи разкъсани комплекси от такива гори има в землищата на селата Скобелево, Лисец, Гостиня, Казачево, Горно Павликени, Хлеvene и др. Всичките практически са издънкови и са в сравнително лошо състояние. Това е резултат на неколнократните голи сечи, като склопът на повечето от тях е намален. Голям проблем са незаконните сечи и честото несъобразяване с лесоустройствените планове от страна на частните стопани. Дървесината се използва основно за отопление, което също е предпоставка за масови незаконни сечи, предимно от по-бедните малцинствени групи от населението.

Липовите гори заемат много по-малки площи, основно по северните и източните склонове. Проблемите при тях са същите като при буковите и дъбовите гори, с разликата само, че възобновяването им е значително по-добро. От друга страна те са обект и на допълнителни набези по време на цъфтежа им, когато се събират цветовете за билки. И при тях един от основните проблеми е неефективния контрол на незаконната сеч.

Горите от келяв габър са разпространени в тесни ивици само по скалните венци в карстовите региони – предимно по десния бряг на Осъм (основно на Деветашкото плато). На много места вторично са разширили разпространението си на мястото на изсечени дъбови и букови гори. Те са по-рядко обект на незаконни сечи, поради твърдата дървесина на келявия габър. Тези гори могат да се разглеждат като важни ерозионни укрепители на ерозирали почви в карстовите региони. Това налага ограничаване на каквато и да е дейност в тях.

5.5.2. Горски култури

Най-разпространените култури в района на общината са салкъмът (бяла акация) (*Robinia pseudoacacia*), белият и черният бор (*Pinus sylvestris*, *P. nigra*), хибридната топола (*Populus x canadensis*).

Салкъмът (бялата акация) е най-широко залесяван сред чуждите за района видове. Поголеми или по-малки култури се срещат навсякъде на територията на общината

основно в северната ѝ част. Салкътът се отличава с бърз растеж и има калорична дървесина. Въпреки, че променя някои от основните характеристики на почвата (уплътнение, химичен състав) и занапред трябва да се поддържа на територията на общината и да се залесява на някои полесонепригодни места, включени в горския фонд. Целта за това е да се поеме част от антропогенният натиск от страна на местното население към естествените гори в райони.

Боровите култури са залесявани не само заради бързия им растеж и ценната им (чамова) дървесина, но и на много места с макар и съмнителни естетически мотиви. Те са чувствителни към лятното засушаване и след определена възраст започват да съхнат. За в бъдеще практиката за залесяване на иглолистни в нетипичния за тях регион на предпланините трябва да бъде прекратена.

Тополовите култури се създават основно в поречието на река Осъм, но и на други места макар и по-рядко. Те растат сравнително бързо и имат техническа дървесина. От друга страна са податливи на различни заболявания и лесносуховършат. За в бъдеще трябва да се разшири залесяването с местни крайречни дървесни видове – бяла върба, черна и бяла топола.

Някои други естествени и залесявани видове имат макар и нищожно участие в горската растителност на района. Такива са обикновеният габър (*Carpinus betulus*), летният дъб (*Q. robur*), зимният дъб (*Q. petraea agg.*), косматият дъб (*Q. pubescens*), в карстовите региони имат висока консервационна стойност), мъждрянът (*Fraxinus ornus*), брястът (*Ulmus minor*) и др. Те участват в растителността на района като много малки и деградирали гори или горски култури.

5.6. Биологично разнообразие

5.6.1. Флора

На територията на община Ловеч повечето видове висши растения са широко разпространени на територията на страната и представляват плевели, рудерали или доминанти в естествената и производната растителност на страната. За естествено разпространените видове, регионът съчетава условията на Дунавската равнина на север и разклоненията на Стара планина на юг. В карстовите региони на Деветашкото плато, „Камъка“, „Стратеш“ и др. се срещат някои типични субсредиземноморски и степни елементи (*Plumbago europaea*, *Crocus pallasii*, *Euphorbia myrsinites*, *Iris pumila*, *Sternbergia colchiciflora*). От друга страна горските и предимно планински видове се срещат в района на Микренските височини – *Galium odoratum*, *Circaea luteciana*, *Asarum europaeum*. В Червена книга на България са включени 27 вида, които се срещат или са събирани в миналото на територията на община Ловеч. От тях: 1 вид е изчезнал, 5 вида са застрашени и 21 са от групата на редките. За повечето от тези видове съвременното състояние на популациите им е неизвестно, доколкото на територията на общината не е извършвано специално проучване.

Като най-важни за опазването на флората се очертават основно Микренските височини (селата Лешница, Абланица, Българене, Стефаново), региона на с. Хлеvene, гр. Ловеч и

хълма “Стратеш”, Деветашкото плато (районът затворен между селата Умаревци, Смочан, Гостиня, Къкрина, Брестово, Деветаки и Чавдарци). Към последния регион може да бъде считано и специфичното възвишение на десния бряг на р. Осъм при с. Умаревци – „Камъка”.

По данни на МОСВ – Проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ на територията на общината са моделирани потенциално пригодни местообитания на 3 вида растения от Червената книга на Р. България: Червено усойниче (*Echium russicum*), Пърчовка (*Himantoglossum caprinum*) и Бодлив залист (*Ruscus aculeatus*).

Тревната растителност в общината може да бъде разделена на три главни типа – скална растителност, растителност на сухите пасища и растителност на влажните ливади. Скалната растителност е разпространена предимно в централни части на общината, където се разкриват варовикови скални комплекси. Тя е най-разредена, но сравнително богата на видове. По скалите са разпространени популациите на някои от често събираните лечебни растения – жълт равнец (*Achillea clypeolata*), дива чубрица (*Satureja montana*), бръшлян (*Hedera helix*). Характерна за селата Тепава и Чавдарци е популацията на обикновения божур (*Paeonia peregrina*). Някои от цъфтящите по скалите видове им придават естетическа стойност, която е един от главните фактори за използването на тези места за рекреация. Такива видове са люлякът (*Syringa vulgaris*), мъждрянът (*Fraxinus ornus*), скалният карамфил (*Dianthus petraeus*), зимзеленът (*Vinca herbacea*), дребната перуника (*Iris pumila*).

Сухите пасища са широко разпространени тревни съобщества в района на общината. Не заемат големи площи спрямо обработваемите земи и се намират в близост до селищата. Известни са често и като крайселски мери. По-големи пасища има в землищата на селата Славяни, Деветаки, Брестово, Къкрина, Горно Павликени, Тепава. Основно в състава им доминират житни треви – полска метлица (*Poa pratensis*), валезийска власатка (*Festuca valesiaca*), садина (*Chrysopogon gryllus*) и белизма (*Dichanthium ischaetum*), по-рядко коилото (*Stipa capillata*, *S. tirsia*) – само по варовиковите скали. Поради постоянното утъпкване и паша на домашни животни, повечето от тях са деградирали и в състава им са навлезли бодливи, отровни и горчиви видове, което снижава фуражната им стойност. В пасищата основно се срещат и някои ценни лечебни растения като горицветът (*Adonis vernalis*), бялото подъбиче (*Teucrium polium*), червеното подъбиче (*Teucrium chamaedrys*), мащерката (*Thymus spp.*), белия равнец (*Achillea millefolium*) и др. По крайселска мера при с. Славяни беше установена защитената орхидея есенен спиралник (*Spiranthes spiralis*).

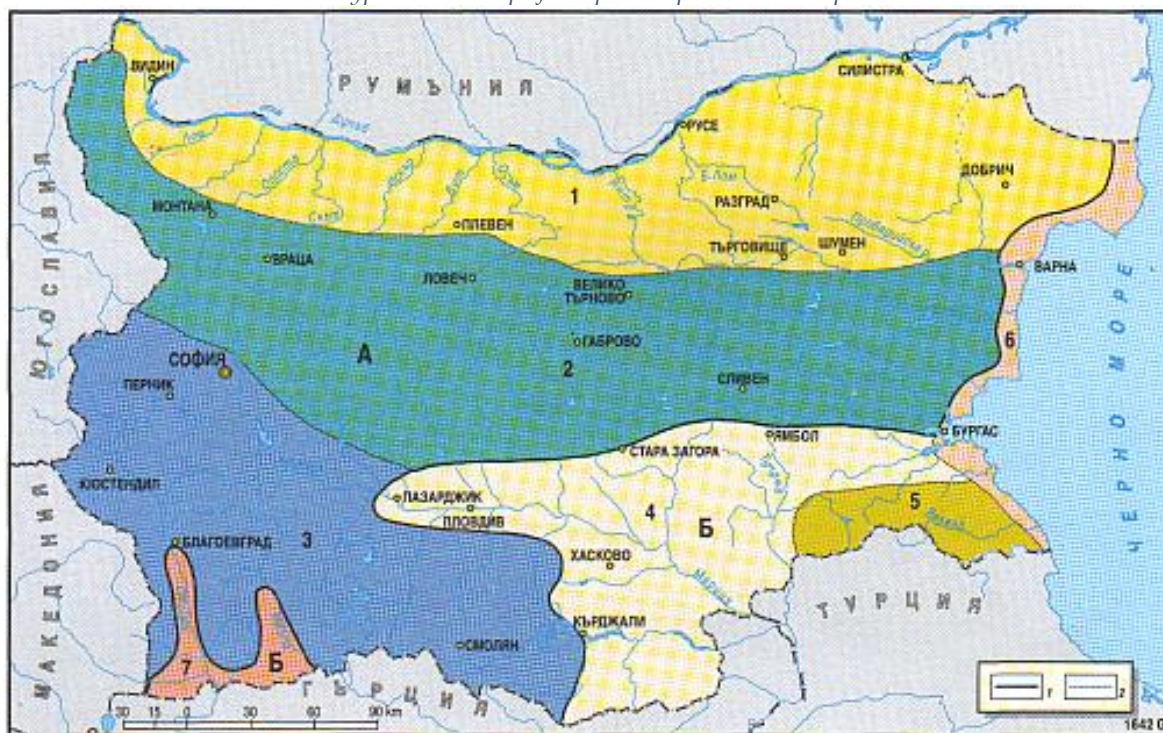
Влажните ливади са най-редкият от трите тревни типа. Причините за това са различни, но основната е, че навсякъде са разоравани и превърнати в обработваеми площи. Запазили са се в някои влажни долове. Такива има в подножието на Микренските височини, край малките рекички между Владиия и Дренов, по Деветашкото плато. В състава им най-често участват ливадната власатка (*Festuca pratensis*), френският райграс (*Arrhenatherum elatius*), броеничестата ливадина (*Poa sylvicola*), пиреят (*Elymus repens*) и др.

За влажните ливади в още по-голяма степен важи недопускането на намаляване на площите, още повече че в тях се срещат найценните във фуражно отношение видове. На някои места особено край р. Осъм вторично, основно в резултат на деградацията се е разпространил като доминант трескотът (*Cynodon dactylon*).

5.6.2. Фауна

Съгласно зоогеографското райониране на страната, община Ловеч попада в Старопланинския фаунистичен район, в който типични представители са високопланински фаунистични видове - дива коза, алпийска гарга, врана, орел, от влечугите - усойница, от земноводните - пъстрият дъждовник и алпийският тритон.

Фигура 25 Зоогеографско райониране на България

Зоогеографски райони (по Георгиев, 1980).

1 – граница между евроазиатската (А) и средиземноморската (Б) територия; 2 – граница между зоогеографските райони; 1 – Дунавски район; 2 – Старопланински район; 3 – Рило-Родопски район; 4 – Тракийски район; 5 – Странджански район; 6 – Черноморски район; 7 – Струмско-Местенски район.

Представители на безгръбначни животни

Най-често срещаните представители в община Ловеч са живеещите са различни видове скакалци (*Orthoptera*) - вероятно над 80 вида, предимно растителноядни, като за отбелязване е, че тук няма условия за масово размножаване на каламитетни видове, които да бъдат заплаха за селско-стопанските култури; богомолката (*Mantis religiosa*); попово прасе (*Grylotalpa grylotalpa*); над 15 вида водни кончета (*Odonata*); близо 50 вида цикадови (*Homoptera*) - някои от тях са преносители на вирусни заболявания по растенията и срещу тях се води химична борба за ограничаване числеността им; към 120 вида растителноядни дървеници (*Heteroptera*), също голяма част от които вредители – напр. житната дървеница (*Eurigaster integriceps*), люцерновата дървеница (*Adelphocorus*

lineolatus) и др.; голям брой видове пеперуди (*Lepidoptera*), вероятно над 150 вида, дневни – ластовича опашка (*Papilio podalirius*), дневно пауново око (*Vanessa jo*), траурната мантия (*Nymphalis anthiopa*) и нощни – голямото нощно пауново око (*Saturnia pyri*), кафявата мечка пеперуда (*Arctia caja*), като има и много, които са вредители – сив червей (*Agrotis capillaris*), бялата овощна (*Aporia crataegi*), зелевата (*Pieris brassicae*), пръстенотворката (*Malacosoma neustria*) и др.; много видове мухи двукрили (*Diptera*) от които най-честата е

домашната муха (*Musca domestica*); над 1200 вида от семейството на твърдокрилите насекоми бръмбарите (*Coleoptera*) от които ще споменем майския (*Melolontha melolontha*), носорога (*Oryctes nasicornis*), еленовия рога (*Lucanus cervus*), голям сечко (*Cerambyx cerdo*) и др. помалко или повече известни видове; неголям брой ципокрили (Hymenoptera) – мравки, диви пчели и оси.

Освен споменатите вредители се срещат и много полезни насекоми като калинката (*Coccinella 7-punctata*), червената горска мравка (*Formica rufa*), златоочицата (*Chrisopa perla*), бръмбарите гсеничари (*Calosoma*), големите бегачи от род (*Carabus*) и др., които като хищници унищожават яйцата и ларвите на вредните насекоми и по този начин по естествен път ограничават тяхната численост.

Риби

Като цяло на територията на община Ловеч не предлага много добри условия за развитието на богата рибна фауна. Повечето от малките рекички, особено в карстовите региони често пресъхват през лятото и в тях не се срещат риби. Известни или предполагаеми за региона са 23 вида, сред които няма защитени. Дунавската миного се счита за изчезнала, защото е намерена в р. Осъм в началото на 20 век. Застрашена е дивата форма на обикновения шаран, която не известно дали се среща в чист вид в някои от водоемите на територията на общината. По-чести са видовете, които са свързани с р. Осъм. Такива са уклеят, речният кефал, скобарът и др. Срещат се и видове разпространени в стоящи водоеми, основно в неголямата система от микроязовири и в. яз. „Александрово“. Такива са бабushката, каракудата и др. Язовир „Александрово“ е арендован и се ползва за рибовъдство.

Земноводни и влечуги

На територията на община Ловеч се срещат или вероятно се срещат 9 вида земноводни и 16 вида влечуги. За последните регионът с ниските си и топли варовикови възвишения предлагат сравнително добри условия. Най-често срещани земноводни и влечуги на територията на общината са водната жаба, жабата-дървесница, зелената крастава жаба, стенният гущер, зеленият гущер, слепокът, смокът-стрелец, обикновената водна змия, пепелянката. Само смокът-мишкар е включен като „застрашен“ в Червена книга на България. С голяма консервационна значимост за опазване на земноводните и влечугите, особено богатата популация от сухоземни костенурки е Деветашкото плато.

Птици

На територията на община Ловеч са установени 174 вида диви птици. От тях постоянно размножаващи се са 127 вида (от тях 3 или 4 изчезнали). Останалите са регистрирани през миграциите и зимуването. Като цяло, територията на общината предлага сравнително добри условия за орнитофауната. Има много обработваеми площи, но ландшафтът е разнообразен – гори, карстови региони, р. Осъм и нейните по-малки притоци. Преобладават птиците, срещащи се в селищата и в обработваемите площи – яребица, фазан, полска чучулига, гугутка, кос, голям синигер, полско и домашно врабче, сврака, сива врана. Чести са и такива от дъбовите гори – сойка, обикновен мишелов, син синигер, различни видове кълвачи.

На територията на община Ловеч няма значителни миграционни пътища. Въпреки това като по-малки локални зони на проникване могат да се разглеждат низината на река Осъм, където се наблюдават понякога струпвания предимно на водолюбивы птици – чапли, патици, лебеди корморани, водни кокошки.

По-специфични са нископланинските региони на общината, където има запазени позначителни горски комплекси, както и карстови части – Деветашкото плато. Там се наблюдава гнездене на някои по-редки за страната, предимно скалолюбиви видове – белоопашат мишелов, черен щъркел, бухал и др.

От ловните видове най-чести са яребицата, зеленоглавата патица, зимното бърне (през зимата), гургулицата и малко по-редки са средната бекасица, гривякът, пъдпъдъкът, горският бекас. Сред изчезналите през 20 век птици като гнездящи от територията на общината могат да се включат египетския лешояд (средата на века) и голямата бекасица (гнездила край Ловеч в началото на 20 век), ловният сокол и соколът скитник (80-те години). От световнозаstraшените и редки видове на територията на общината са установени 3 вида, като от тях сравнително често се срещат само малкият корморан (миграция и зимуване по р. Осъм) и ливадният дърдавец (размножаване и миграция). Белооката потапница посещава водоемите в региона съвсем рядко по време на миграцията.

Като важни за опазване на орнитофауната се очертават следните района на общината:

- *Микренските височини* – Представяват облесен с разнообразни гори (главно букови и дъбови) гори рид, простиращ се на територията на три общини – Севлиево, Ловеч и Угърчин. Има значение за гнезденето на много горски видове.

черен кълвач, черен щъркел, голям ястреб, осояд, гълъб-хралупар и много други. Сравнително голяма е популацията на световно-заstraшения вид ливаден дърдавец. Ридът е Корине място и е подходящо за системата на ОВМ (орнитологично важните места) в България.

- *Деветашкото плато* – карстов район с много скалисти места, гори, пасища и пещери. Най-забележителното място на територията на общината с консервационната си значимост. Гнездят бухал, орел-змияр, осояд, голям ястреб, черен щъркел, алпийски

бързолет, белоопашат мишелов, ливаден дърдавец и мн. др. Интересно е наличието на размножаващи се популации на някои редки и интересни, южни по произход в България видове – испанско и ориенталско каменарче, червенокръста лястовица, червеноглава сврачка, късопръста чучулига. Също е в системата Корине места и подходящо да стане ОВМ (орнитологично важни места). Важно е за размножаването и на много видове прилепи и има ендемична безгръбначна пещерна фауна.

- *Язовир Александрово* – сравнително неголям язовир, но важен за ежегодното зимуване на патици, корморани, гъски, водни кокошки и мн. др. В “опашката” му има малка заливана горичка и папурови масиви, които трябва да бъдат проучени за възможно гнездящи редки водолюбивы видове птици.

Бозайници

Разнообразният релеф и междинното положение на община Ловеч спрямо Стара планина и Дунавската равнина е предпоставка за богатството на бозайниковата фауна. Особено специфично е наличието на различни видове прилепи, които населяват многобройните пещери на Деветашкото плато. Последното е мястото с най-богата фауна от бозайници в региона. Там има и размножаващи се популации от вълци, както и благородни елени. Като цяло на територията на общината се срещат широко разпространени в България видове – таралеж, къртица, гризачи, див заек, язовец, дива котка, лисица, сърна и дива свиня. Нарастват популациите на чакала и белката. Като редки бозайници са определени 2 вида прилепи, а други 2 (вълк и видра) се считат за застрашени.

Списъка на видовете Риби, Земноводни, Влечуги и Бозайници, срещащи се на територията на Община Ловеч е както следва:

Латински наименования	Български наименования	Статус в региона	Червена книга	ЗБР
Pisces	Риби			
Eudontomyzon danfordi	Дунавска минога	изчезнал	Изчезнал	-
Esox lucius	Щука	чест	-	-
Rutilus rutilus	Бабушка	чест	-	-
Leuciscus cephalus	Речен кефал (клен)	чест	-	-
Scardinius erythrophthalmus	Червеноперка	чест	-	-
Aspius aspius	Разпер	чест	-	-
Alburnus alburnus	Уклея (блескач)	чест	-	-
Alburnoides bipunctatus	Говедарка	чест	-	-
Chondrostoma nasus	Скобар	чест	-	-
Rhodeus sericeus amarus	Горчивка	чест	-	-
Gobio gobio	Кротушка	чест	-	-
Barbus barbus	Бяла мряна	вероятен	-	-
Barbus meridionalis petenyi	Черна мряна	чест	-	-
Cyprinus carpio	Див Шаран	рядък	Застрашен	-
Carassius carassius	Златиста каракуда	чест	-	-
Carassius auratus gibelio	Сребриста каракуда	чест	-	-
Hypophthalmichthys molitrix	Обикновен толстолоб	отглеждан	-	-

Латински наименования	Български наименования	Статус в региона	Червена книга	ЗБР
Aristhichtis nobilis	Пъстър толстолоб	отглеждан	-	-
Noemacheilus barbatus	Гулеш (тлъстак)	чест	-	-
Cobitis taenia	Щипок	чест	-	-
Silurus glanis	Сом	рядък	-	-
Lepomis gibbosus	Слънчева рибка (царичка)	чест	-	-
Stizostedion lucioperca	Бяла риба (смадок)	чест	-	-
Amphibia	Земноводни			
Salamandra salamandra	Дъждовник	рядък	-	Защитен
Triturus cristatus	Голям (гребенест) тритон	чест	-	Защитен
Triturus vulgaris	Обикновен тритон	чест	-	Защитен
Bombina variegata	Жълтокоремна бумка	рядък	-	Защитен
Bufo viridis	Зелена крастава жаба	чест	-	Защитен
Bufo bufo	Голяма крастава жаба	рядък	-	Защитен
Hyla arborea	Жаба-дървесница	чест	-	Защитен
Rana ridibunda	Голяма водна жаба	чест	-	-
Rana dalmatina	Горска дългокрака жаба	чест	-	-
Reptilia	Влечуги			
Emys orbicularis	Обикновена блатна костенурка	чест	-	Защитен
Testudo hermanni	Шипоопашата костенурка	рядък	-	Защитен
Ablepharus kitaibeli	Късокрак гушер (сцинк)	рядък	-	Защитен
Lacerta trilineata	Ивичест гушер	чест	-	Защитен
Lacerta viridis	Зелен гушер	чест	-	Защитен
Lacerta agilis	Ливаден гушер	вероятен	-	Защитен
Lacerta praticola	Горски гушер	чест	-	Защитен
Lacerta taurica	Кримски гушер	чест	-	Защитен
Lacerta muralis	Стенен гушер	чест	-	Защитен
Anguis fragilis	Слепок (крехар)	чест	-	Защитен
Natrix natrix	Обикновена водна змия	чест	-	-
Natrix tessellata	Сива водна змия	рядък	-	Защитен
Coluber jugularis	Голям стрелец (синурник)	чест	-	Защитен
Elaphe longissima	Смок-мишкар	чест	Застрашен	Защитен
Coronella austriaca	Медянка	чест	-	Защитен
Vipera ammodytes	Пепелянка	чест	-	Защитен
Mammalia	Бозайници			
Erinaceus concolor	Таралеж	чест	-	Защитен
Talpa europaea	Къртица	чест	-	-
Sorex araneus	Обикновена кафявозъбка	чест	-	-
Crocidura leucodon	Белокоремна белозъбка	чест	-	-
Crocidura suaveolens	Малка белозъбка	вероятен	-	-
Neomys anomalus	Малка водна земеровка	вероятен	-	-
Rhinolophus mehelyi	Мехелов подковонос	среща се	-	Защитен
Rhinolophus hipposideros	Малък подковонос	среща се	-	Защитен
Rhinolophus ferrumequinum	Голям подковонос	среща се	-	Защитен

Латински наименования	Български наименования	Статус в региона	Червена книга	ЗБР
Myotis blythi	Остроух нощник	среща се	-	Защитен
Myotis myotis	Голям нощник	среща се	-	Защитен
Myotis capaccini	Дългопръст нощник	среща се	Рядък	Защитен
Myotis nattereri	Нощник на Натерер	среща се	-	Защитен
Myotis emarginatus	Трицветен нощник	среща се	Рядък	Защитен
Myotis daubentonii	Воден нощник	среща се	-	Защитен
Nyctalus noctula	Ръждив вечерник	среща се	-	Защитен
Hypsugo savii	Прилепче на Сави	среща се	-	Защитен
Pipistrellus pipistrellus	Кафяво прилепче	среща се	-	Защитен
Eptesicus serotinus	Полунощен прилеп	среща се	-	Защитен
Miniopterus schreibersi	Дългокрил прилеп	среща се	-	Защитен
Lepus europaeus	Див заек	чест	-	-
Sciurus vulgaris	Катерица	чест	-	-
Spermophilus citellus	Лалутер (суек)	чест	-	-
Nannospalax leucodon	Сляпо куче	чест	-	-
Dryomys nitedula	Горски сънливец	чест	-	-
Muscardinus avellanarius	Лешников сънливец		-	Защитен
Glis glis	Обикновн сънливец	чест	-	-
Rattus norvegicus	Сив плъх	чест	-	-
Rattus rattus	Черен плъх	чест	-	-
Apodemus agrarius	Полска мишка	рядък	-	-
Apodemus flavicollis	Жълтогърла горска мишка	чест	-	-
Apodemus sylvaticus	Обикновена горска мишка	чест	-	-
Micromys minutus	Малка мишка	рядък	-	-
Mus musculus	Домашна мишка	чест	-	-
Microtis arvalis	Обикновена полевка	чест	-	-
Microtis subterraneus	Подземна полевка	рядък	-	-
Arvicola terrestris	Воден плъх	чест	-	-
Canis lupus	Вълк	рядък	Застрашен	-
Canis aureus	Чакал	чест	-	-
Vulpes vulpes	Лисица	чест	-	-
Mustela nivalis	Невестулка	чест	-	Защитен
Mustela putorius	Черен пор	чест	-	-
Martes foina	Бялка	чест	-	-
Meles meles	Язовец	чест	-	-
Lutra lutra	Видра	чест	Застрашен	Защитен
Felis sylvestris	Дива котка	чест	-	Защитен
Sus scropha	Дива свиня (глиган)	чест	-	-
Capreolus capreolus	Сърна	чест	-	-
Cervus elaphus	Благороден елен	рядък	-	-

Източник: Община Ловеч

На територията на община Ловеч се намира и зоологическата градина на града, създадена в 60-те години на XX век, разположена в в парк „Стратеш“. На площ от 110 дка се отглеждат 420 животни и птици от 74 вида, представители на всички

континенти. Зоопаркът е втория по големина в България. Предпочитано място за посещение от ловешките граждани и гости на града, той има пряка пешеходна връзка с Алеята на българо-руската дружба, Белия паметник, Черния паметник, паметника на Васил Левски, музей „Васил Левски“ и АИР „Вароша“.

5.7. Видове обекти на ловен и риболовен туризъм

Съгласно ловностопанското райониране на Република България община Ловеч се характеризира с наличие на едродивечови местообитания – благороден елен (*Cervus elafus*), сърна (*Capreolus capreolus*) и дивата свиня (*Sus scrofa*), които са подходящи обекти за извършване на ловен туризъм. Като цяло запасите от споменатите видове са под допустимите за

лесничейството, като загубите са причинени от хищници и браконieri. Дивата свиня може да причини известни загуби в селскостопанската дейност, но само при търсене на храна.

Ловен туризъм се извършва в границите на дивечовъден участък “Бялка”, като главен обект на внимание е благородния елен и сърната. На сегашния етап от дейността на ловното стопанство този вид алтернативен туризъм не е добре развит. Регистрирани са единични случаи на отстрел при елитни представители от благородния елен главно поради придобиването на ценните трофеи от рогата им. Ловностопанското значение на сърната се реализира чрез получаването на вкусно месо и ценна кожа, както и ловни трофеи при мъжките екземпляри.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Ловеч се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени местности и защитени зони.
- ✓ Необходимо е да бъде извършено проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като специално внимание следва да се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните следва да бъдат систематизирани и публично достъпни;
- ✓ Препоръчително е община Ловеч да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;

6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Съгласно Закона за устройство на територията в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението.

Зелената система на община Ловеч се състои от всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, ботанически

градини, дендрариуми, защитни насаждения и разсадници, горите и земите от горския фонд, попадащи в защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии и в защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Основа на зелените системи на община Ловеч са озеленените площи за широко обществено ползване – общоградски паркове, градски и квартални градинки, улично озеленяване, защитни зелени пояси около водни обекти, озеленяването на сервитутни ивици на линейните съоръжения на техническата инфраструктура и др.

Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване – озеленени площи на жилищните, вилни, обществени, производствени и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение - озеленените площи в терените със специално предназначение: гробищни паркове, защитни насаждения, мелиоративно озеленяване покрай деретата, санитарнозащитно озеленяване, зелени пояси около магистрали и промишлени зони и др.

6.1. Законови изисквания за разработване на местна нормативна уредба

Съгласно чл. 62 от ЗУТ, Община Ловеч има приета и влязла в сила Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч, приета с Решение №196/25.09.2012 г. на Общински съвет - гр. Ловеч, с която се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Ловеч. Съгласно Наредбата, зелената система на общината е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост. Общинският съвет на гр. Ловеч, чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност и общинските зелени площи. Зелената система на община Ловеч обхваща всички площи, оформени със средства на парко-устройството и декоративната дървесно-храстова растителност в тях на територията на общината, независимо от тяхната собственост:

- Озеленени площи и алейни (улични) насаждения върху общински терени;
- Озеленени площи и декоративна дървесна и храстова растителност на терени, които не са общинска собственост;

Управление на зелената система се осъществява от:

- Общинският съвет на община Ловеч;
- Кметът на община Ловеч;
- Кметове на кметства в общината;
- Експертите от дирекция „Техническа инфраструктура и околна среда при Община Ловеч.

Кметът на Община Ловеч:

- Ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност „озеленяване“ и на дългосрочните програми за развитие на зелената система и дава указания по приложението на наредбата.
- Кмета на община Ловеч организира съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета и дървета с историческо значение на територията на общината, в съответствие с чл. 63, ал. 1 от ЗУТ;
- Кмета на общината назначава специализиран общински експертен съвет по устройство на територията по озеленяване. В състава му се включват и специалисти по озеленяване;

Кметовете на кметства в община Ловеч:

- Изпълняват бюджета по дейност „озеленяване“ в частта за населеното място и организират провеждането на необходимите мероприятия;
- Изпълняват делегираните им от кмета на община Ловеч функции.

Поддържане на зелената система

Поддържане на зелените площи на територията на община Ловеч се ръководи и координира и контролира дейностите по устройственото планиране и изграждане на зелената система на територията на Общината. Общинските зелени площи за широко обществено ползване на всеки пет години се подлагат на преглед и преценка за необходимостта от частична реконструкция на амортизирани биологични или благоустроени фондове. Прегледът и преценката се извършва от общинската служба по озеленяване.

6.2. Аспекти и белези на зелената система в община Ловеч

Основата на Зелената система на гр. Ловеч се формира от паркови елементи, включващи хълмовете, по-големите паркови площи, крайречната зеленина на р. Осъм и множество по-малки градини, формиращи “мозаечна структура”, неравномерно покриваща градската територия.

От всички населени места в общината, най-подробен баланс на територията разполага гр. Ловеч, обусловено от общия градоустройствен план на града. Зеленината за широко обществено ползване е с най-малко участие в съществуващия баланс – едва 1.4% спрямо цялата градска територия. Зелената система е малка по площ, с неравномерно териториално разположение. Съгласно ТУП на община Ловеч в крайселищната територия на гр.Ловеч около 700 ha са заети от лесопаркове.

За състоянието на зелените площи в гр.Ловеч е отговорна специализирана група на общинска фирма “ЕКО” ЕАД.

"Поддържане на тревни площи" - общински терени от зелената система на гр. Ловеч, косене по Договор № ДВ-1067/29.12.2020г. с „Еко“ ЕАД, Ловеч за „Поддържане улична мрежа и обществени площи Община Ловеч.

Зелената система на общината се допълва от зелените площи със специално предназначение (преди всичко гробищните паркове) и зелените площи за ограничено обществено ползване (реализирани към жилищните комплекси и обществените сгради, зелените площи в имотите на частните физически и юридически лица), както и уличното озеленяване. Зелените площи на всяко населено място могат да се класифицират в няколко вида:

- *Зелени площи за широко обществено ползване*

Зелените площи за широко обществено ползване в града заемат голяма част от общата площ на зелените площи. Те образуват гръбнака на Зелената система на града. Това са всички градини и паркове. Тези зелени площи изпълняват много важна функция. В тях се извършва ежедневието на населението и имат важна екологична роля и естетическо въздействие. Тези паркови площи трябва да имат различна тематична насоченост и да са структурирани равномерно в чертите на урбанизираната територия.

Друг важен аспект е степента на изграденост на тези площи. За да изпълняват целия диапазон от функции, с които са натоварени, е необходимо изградеността им да е много висока.

- *Зелени площи за ограничено ползване*

Зелените площи с ограничено ползване формират най-широко застъпеното „изпълващо“ озеленяване и създават най-разнообразна среда за спорт, забавления и рекреация. Тук влизат всички терени с дворишно озеленяване, собственост на частните физически и юридически лица. Това са зелените площи във всички имоти с жилищна и обществено обслужваща функция. Тези терени представляват интерес, дотолкова доколкото изпълняват екологична функция и подобряват микроклимата.

Особено важни за тази категория зелени площи са междублоковите пространства. Те отчасти компенсират, липсата на паркови площи за широко обществено ползване, придават чувство за „мащаб“ в панелните комплекси и изпълняват важни рекреационни функции за живущите в комплексите.

Други зелени площи за ограничено ползване са тези в здравните и учебни заведения и зелените площи около обществените сгради.

- *Зелени площи със специфично предназначение*

Зелените площи със специално предназначение в града заемат 58,9 ха, което съставлява 11,7 % от общата площ на зелените площи. Към тях спадат гробищните терени, мемориални паркове и зоологическа градина.

В световната класификация, не напразно гробищните терени се наричат гробищни паркове. Това са места със специфично предназначение и тяхното озеленяване е от особено значение. Освен чиста екологична функция, която е особено важна относно климатичната

характеристика на града, тези площи е необходимо да създават определена нагласа и визия свързана с функцията им.

- Улично озеленяване

Това озеленяване е свързващо звено във всяка Зелена система. От функционална гледна точка, уличното озеленяване обвързва всички елементи и зелени площи в една обща система от публични пространства и места за отдих.

Освен функционалният аспект, екологичната роля на уличните дървета е незаменима. Тези насаждения са органически необходима съставна част от градския ландшафт и спомагат за създаването и поддържането на условия за една нормална, здравословна жизнена среда.

Озеленителните работи на гр. Ловеч имат дългогодишна история. И това дава чудесна възможност за анализиране и обобщаване на този опит. За такъв период много точно могат да се оценят, както добрите постижения, така и да се видят и отстранят грешки, неправилни решения и реализации.

Озеленяването на гр. Ловеч има какво да посочи като добри примери. Това са наистина качествени реализации при изграждането не само на паркови градски обекти, но особено и на първо място уличното озеленяване.

- Защитни и мелиоративни зелени площи

Тези зелени площи формират „рамката“ на целия град. Осъществяват органична връзка с крайградския ландшафт и в равнинния ландшафт и играят особено важна екологична функция. Те биха филтрирали отчасти пращия въздух, образуван от обработката на почвата поради това, че гр. Ловеч е обграден от обработваеми полски площи, създаващи специфичен режим на пренос на замърсители от естествен произход.

- Защитени територии

Това са паркови територии със специален статут и режим. Те могат да бъдат улично озеленяване, паркове, градини или скверове, които с определени свои качества или като културно-историческо наследство да са определени от МОСВ или НИНKH, като защитени обекти, паметници на градинско-парковото изкуство, като части от групов паметник на културата или като защитени територии и зони. Тези паркови площи са пълноценен участник в Зелената система на града. Тяхното проектиране, изграждане и поддръжка е по-специално, в зависимост от режимите, които са посочили съответните ведомства – принципали на тези територии.

- Лесопаркови площи

На територията на Община Ловеч са разположени две сравнително големи лесопаркови зони – Парк „Стратеш“ и алея „Баш Бунар“. Парк „Стратеш“ обхваща площ от около 1000 дка, в североизточната част на града и е разположен върху едноименен хуlm. На територията му се намират обекто с културно-историческо значение – зоопарк, летен театър, Паметник на Васил Левски, Крепостта „Хисаря“ и др.

Алея „Баш Бунар“ се намира в подножието на живописния пролом на левия бряг на река Осъм и следва нейните извивки в продължение на 2.5 км.

Тези паркови площи са за широко обществено ползване, но поради своята специфика и дървесни масиви и характерно разположение те имат ключово значение за зелената система и огромна екологична стойност за града. Подходът към тях трябва да е специален, поради специфичните изисквания на екосистемата, да бъде в устойчиво състояние. По тази причина на тях е отделено специално внимание.

Изводи и препоръки:

- ✓ Основните фактори, които имат въздействие върху общата площ и качество на зелените площи в общината са в следствие на урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;
- ✓ Съгласно нормативните изисквания зелените площи на територията на община Ловеч са напълно достатъчни, като е необходимо само отделните площи да бъдат обединени в единна зелена система.
- ✓ Необходимо е обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системно им поддържане във всички населени места.
- ✓ Необходимо е община Ловеч да състави и актуализира публичен регистър на озеленените площи в т.ч, дълготрайните дървета с историческо значение, съгласно изискванията на Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч.

7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ

Билките, наричани още лечебни растения и лечебни треви, обхващат голяма група растения, които се използват в медицинската и ветеринарномедицинската практика за профилактика и лечение на болести.

Макар и в малки количества, билките съдържат лекарствено-активни вещества, които благотворно влияят на човешкия организъм. Наред с тях съдържат и придружаващи вещества, които могат да подсилят ефекта на лечебното вещество или да окажат вредно влияние.

Във връзка с това е необходимо да бъдат опазени, както самите лечебни растения, така и техните естествени находища. За опазването им е приет Закон за лечебните растения, който цели, чрез контролирано и организирано използване на лечебните ресурси да се следи за тяхното състояние и количество. В обхвата на Закона е включен списък с лечебните растения, които подлежат на контрол и опазване.

Находищата на лечебните растения се определят от почвените (типовете месторастения) и климатичните условия, наличието на естествена и изкуствена хидрогравска мрежа, надморската височина, наклона на терена, и други биотични и абиотични фактори. Абиотичните фактори са свързани с ползването от горския фонд

(сечите), залесяванията, прокарване на нови горски пътища, пашата от дребен и едър домашен добитък, построяването на изкуствени водоеми, сезонното събиране на билки, цвят, горски плодове, добив на сено и др., които в своята съвкупност дават пряко или косвено отражение върху популациите от лечебни растения.

На основание чл. 10, ал. 1,2 и 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), Министъра на околната среда и води издава и ежегодно заповед за определяне на допустимите количества билки за събиране (които са извън териториите на националните паркове) и забрана за събиране на определен вид билки от естествените им находища. Последната Заповед №РД-135/04.02.2022 г., определя събирането и забраната на следните билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
5. Лазаркия, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
9. Тлъстига лютивя, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*);

Изцяло забранени за добив в цялата страна със заповедта на Министъра на околната среда и водите са следните лечебни растения :

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. s. sp. aris tatus) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки)чай (*Sideritis scardica* Grisb.)

- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) *Ietswaart*)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
- Смиа жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) *Moech.*);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) *Bernh: L. selago*);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски алибушки) чай.

Със Закона за лечебни растения се урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки, за което са поставени конкретни изисквания при събирането на билките:

1. Извършва се от находища, в които лечебните растения не са подложени на отрицателното въздействие на естествени или предизвикани от човешка дейност фактори;
2. Обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки;
3. Събирането се извършва при подходящи атмосферни условия с оглед получаването на качествени билки;
4. Не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността;
5. Не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, други химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони;
6. Събирането се извършва след издаване на разрешително за ползване съгласно чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения
7. Не се допуска попадане на чужди примеси, в т.ч. камъни, пръст, органични замърсители;
8. Не се допуска контакт на събраните свежи билки с почвата;
9. Съдовете, използвани при събиране на билки, се поддържат чисти и се съхраняват на места, недостъпни за домашни животни, гризачи, птици;
10. Транспортните средства, с които се превозват свежите билки, се поддържат чисти, сухи и при нужда се застилат или покриват.

В края на 2020 год. с обявена дейност в РИОСВ – Плевен са общо 127 билкозаготвителни пунктове (БЗП), складове за билки и хладилни бази, от които: в обл. Ловеч – 66 бр. (от които 4 хладилни бази и 2 склада). През 2020 г. е прекратена дейността на 10 бр. в област Ловеч, и е обявена дейността на 4 бр. в област Ловеч.

За 2021 г. в община Ловеч са издадени 5 разрешителни за ползване на лечебни растения по реда на Закона за лечебни растения, издадени /липа, бърз, глог и бял равнец/

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от Кмета на Община Ловеч, в случай, когато ползването е от:

- а) земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в Общината;
- б) териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в Общината;

Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или първична обработка на генетичен материал от лечебни растения и определя: вида на ползването, разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

Ежегодно експерти от РИОСВ-Плевен, извършват проверки на регистрираните билкозагответелни пунктове.

До момента нито на национално ниво, нито на местно са правени проучвания на ресурсите от лечебни растения. Точна количествена оценка за ресурсите от популациите на лечебните растения на територията на община Ловеч не може да се даде, поради липса на изготвена методика за наблюдението и оценката им. Точните количества и местообитания на определените видове билки не могат да се определят, тъй като не е правено обследване на районите в България. Единствения ориентир за това са местните билкари, които ежегодно добиват билки от обследвани от тях местности.

Необходимо е да се разработи приблизителна оценка на ресурса лечебни растения от земи- общинска собственост, както и оценка на ресурсите на национално ниво.

Тъй като обследването на ресурсите би отнело много време и финансов ресурс, който общината не може да отдели е добре да се направи приблизителна оценка като се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

Съгласно чл. 50, ал. 3 от ЗЛР като Приложение №2 към настоящата програма е разработен раздел „лечебни растения“, представляващ неделима част от Общинската програма за опазване на околната среда.

Изводи и препоръки:

- ✓ Община Ловеч се характеризира с богато разнообразие на ресурси от лечебни растения
- ✓ Установява се, че през последните години дейността с изкупуване на диворастящи билки значително е намаляла.
- ✓ Препоръчително е да се направи приблизителна оценка за ресурсите от лечебни растения на територията на общината като могат се използват данни от местните билкари, както и кметовете и кметските наместници по населените места.

8. ЛАНДШАФТ

Според ландшафтното райониране на България / по Петров 1997г./, общината попада в

Севернобългарската зонална област на Дунавската равнина, Южно Дунавска равнинна подобласт, а по /Велчев, Тодоров, Пенин, 2003 г./ в Алпийска провинция, Долно Дунавска подпровинция, предбалканска област.

Характерът, структурата и обликът на ландшафта се формират от взаимодействието на основните природни и антропогенни ландшафти, присъстващи в обхвата на Община Ловеч, които са изследвани последователно в съответствие с вертикалната структура на ландшафта.

Елементите, които конкретно ги обуславят на територия на община Ловеч са: горите, естествените формации, нивите, ливадите, реките, деретата, овразите, населените места, производствените съсредоточия и другите урбанизиращи се територии, селищни формации и др.

Определящ критерий за състоянието на ландшафтите е устойчивостта им, респ. възможностите им за естествено развитие и възпроизвеждане на ресурси и условия за благоприятна околна среда. Природните и антропогенни елементи, формиращи видовете ландшафт на територията на общината, са:

1. *Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;*
2. *Гробищни паркове;*
3. *Обекти за спорт и рекреация;*
4. *Транспортни обекти и развити зелени зони около тях;*
5. *Ниви;*
6. *Трайни насаждения;*
7. *Ливади;*
8. *Гори*
9. *Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.*

На територията на община Ловеч са определени следните видове ландшафти:

- 1) Урбогенен/Селищен ландшафт;
- 2) Агрогенен ландшафт;
- 3) Дендрогенен ландшафт;
- 4) Дендрогенен ландшафт, около водни течения и обекти;
- 5) Техногенен ландшафт.

1. Урбогенен/ Селищен ландшафт (Зелена система в урбанизираните територии)

Доброто състояние на зелената система е една от най-значимите предпоставки за устойчивото развитие на всяко населено място. По своята същност зелената система се основава на вписването на естествената природна среда в урбанизираната структура. Тя трябва да отговаря на конкретни нормативни изисквания и специфични параметри. Трябва да допълва градоустройствената композиция и да спомага за екологичното равновесие в селищната екосистема. Добре устроена и поддържана зелена система

спомога за обособяването на завършена жизнена среда. Не е за подценяване ефективното ѝ влияние върху редица екологични параметри: пречистването на въздуха, подобряването на микроклимата, туширането на шума и естетизация на заобикалящото ни пространство. Тя се характеризира с количествени и качествени показатели. В община Ловеч, както и на доста други места в България, е на лице тенденцията за количествена достатъчност на озеленените площи, като се има предвид площния им дял спрямо този на урбанизираната територия и броя на жителите. Основни проблеми се явяват неравномерното разпределение и недостатъчно добра поддръжка. Зелената система на община Ловеч се формира от всички паркове, градини, зелени пояси около водни обекти и улично озеленяване в границите на урбанизираните територии. Тя се допълва от зелените площи със специално предназначение, като гробищните паркове и такива за ограничено ползване, които включват дворищното озеленяване и зелените зони около обществени сгради, здравни и учебни заведения. Зелените площи за широко обществено ползване са гръбнака на зелената система във всяко населено място и изпълняват изключително разнородни функции. Те са местата за ежедневен отдих, спорт и занимания на открито на населението, имат важна екологична функция и естетическо въздействие. Предвид характерното за цялата община застрояване, зелените площи, развити около жилищните имоти и богатото улично озеленяване са предпоставка за хармоничното оформяне на селищния ландшафт и създаване на възможности за естественото му развитие.

2. Агрогенен ландшафт

Този тип ландшафт включва всички селскостопански територии – ниви, мери, ливади, зеленчукови градини, овощни градини, пасища и др. Земеделските територии в община Ловеч са 65310.44 ha. Използваните площи за производство на селскостопанска продукция представляват около 60% от общия селскостопански фонд. Като се имат предвид ограничените площи, които могат да се използват за земеделие, този показател дава основания да се твърди, че е налице непълно и неефективно използване на земеделските земи.

3. Дендрогенен ландшафт

Горските територии в общината съставляват близо 24 % от територията ѝ. Преобладаващата част от горите в общината – 13 266,8 ха. са държавна собственост, а общинската е 7%. Естествено растящи видове са цер, благун, зимен дъб, бук, габър, мъждрян, сребриста липа, едрolistна липа и други. В резултат на залесителна дейност са създадени около 1300 ха. иглолистни и широколистни култури от бял бор, черен бор, смърч, ела зелена двуглазка, червен дъб, зимен дъб, ясен, бреза, орех, акация, тополи и други.

4. Дендрогенен ландшафт около водни течения и обекти

Към този тип ландшафт спадат териториите около водни течения и обекти, заето с влаголюбиви дървесно-храстова растителност, която подчертава и засилва изразителността на бреговия силует. Визуалното въздействие на този тип ландшафти е най-силно.

5. Техногенен ландшафт

Този тип ландшафти включва дървесно-храстови композиции, развити около елементи на инженерно-техническата инфраструктура – пътища, надземни и подземни проводни. Озеленяването около транспортните трасета е сложен процес, с който се решават технически, екологични и композиционни – пространствени задачи.

Община Ловеч е в благоприятна позиция, доколкото се обслужва и има достъп до пътищата с международно и национално значение.

Път I-4 осъществява връзката на област Ловеч с административни и икономически центрове на съседните области и цяла Северна България - Севлиево, В. Търново, Търговище, Шумен и Варна.

Второкласен път II-35 (Гара Бяла-оп Плевен) пк Гривица - Плевен - оп Ловеч - Троян - Кърнаре - (Розино-Карлово) е един от пътищата, свързващи Северна с Южна България през Троянския проход.

9. ОТПАДЪЦИ

9.1. Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО

Законът за управление на отпадъците (ЗУО), приет 2012 г. въвежда изискванията на Рамковата директива за отпадъци (РДО) 2008/98/ЕО, включително принципите „замърсителят плаща“, „разширена отговорност на производителя“ и йерархията на управление на отпадъците. Той въвежда за първи път конкретно адресирани оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; урежда подхода за „край на отпадъка“ и „странични продукти“, определя детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

Някои от ключовите разпоредби, произтичащи от ЗУО са:

1.) *Регламентира количествени цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за изпълнение от общините на територията на Р. България*

Целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци са разписани към чл. 31 ал. 1 на ЗУО, предоставяйки информация за конкретните параметри, които следва да изпълняват общините, а именно:

- т. 1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- т. 2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.²

Със последните изменения на ЗУО (Обн. ДВ, бр. 19, 05.03.2021г.) се предвиждат ключови промени в постигането на целите по чл. 31 ал. 1., а именно:

- 1.) най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- 2.) най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г
- 3.) най-късно до:
 - а.) 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 % от общото тегло на тези отпадъци;
 - б.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 % от общото тегло на тези отпадъци;
 - в.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 % от общото тегло на тези отпадъци;

ЗУО предвижда и най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да бъде намалено до 10 % или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).³

2.) ЗУО, въвежда изисквания към общините да организират системи за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да осигурят условия за разделно събиране на отпадъци от опаковки за всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и за курортните населени места.

² количеството депонирани биоразградими битови отпадъци в Република България през 1995 г. е 2 247 500 t

³ Целите по ал. 1, т.3 и 4 ще се постигат поэтапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби

- 3.) Кметовете на общините да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители и при необходимост в други населени места
- 4.) Позлателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5 000 жители и в курортните населени места са задължени от началото на 2013 г. да събират разделно отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали в съответствие с наредбите на общините по чл. 22 от ЗУО;
- 5.) Въвеждане на детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организации;
- 6.) Въвеждане на икономически инструменти за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото и за стимулиране на превенцията и оползотворяването на отпадъците преди депонирането.

9.1.1. Законово основание за разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) се разработват на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. Програмите се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и може да бъдат актуализирани при промяна на фактическите или нормативните условия, при които е създадена.

При разработване на програмите се взимат в предвид Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците (издадени на основание чл. 52, ал.10 от ЗУО и утвърдени със Заповед №РД-883/23.09.2021 г.), както и приложимите общински наредби на местно ниво.

Програмата включва и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, съгласно Глава втора, Раздел III на ЗУО. Приложени са необходимите административни, технически и финансови мерки за осигуряване на практическото прилагане на програмата и упражняване на дейности по контрол и мониторинг на практическото ѝ изпълнение.

Програмата е динамичен и отворен документ, който може да бъде допълван по предложение на кмета на общината, съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение.

Съгласно ЗУО, програмите за управление на отпадъците се приемат от общинският съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася до общинския съвет отчет по изпълнение на програмата за предходната

година. Копие от отчета се изпраща до РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

9.1.2. *Задължения на органите на местната власт в областта на управлението на отпадъци*

- *Разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)*

Програмите за управление на отпадъците се разработват на основание чл. 52 и от Закона за управление на отпадъците. Съгласно ЗУО, програмите се разработват с целите, структурата и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Програмите за управление на отпадъците се приемат от общинския съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кмета на общината внася отчет за изпълнението на ПУО до общинския съвет за предходната календарна година. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ и се публикува на интернет страницата на общината.

Законът за управление на отпадъците и подзаконовите актове по неговото прилагане регламентират и редица други задължения към общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно ЗУО, кмета на общината има ангажимента:

1. Участва в Регионално сдружение в съответствие с чл. 24, ал. 2 от ЗУО.
2. Осъществява контрола на експлоатацията на регионалната система за управление на отпадъците и дейността на избрания оператор на територията на РСУО;
3. Определя реда и начина за събиране и разпределение на дължимата цена от потребителите на системата (общини – членове на регионално сдружение)
4. Осигурява съдове за събиране на битови отпадъци – контейнери, кофи и др.
5. Събира битови отпадъци и транспортирането им до депа или други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждането им.
6. Почиства уличните платна, площадите алеите, парковете и другите територии от населените места предназначени за обществено ползване.
7. Избира площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации и съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци.
8. Организира събирането, оползотворяването и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината.
9. Разделно събира битови отпадъци на територията на общината най-малко на следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.
10. Организира на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.

11. Изпълнява решенията на общото събрание на регионалните сдружения за управление на отпадъците на регионален принцип и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба
12. Организира разделно събиране на опасни битови отпадъци извън обхвата на Наредбите по чл. 13, ал.1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и обезвреждане;
13. Разделно събира и съхранява битови биоразградими отпадъци в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане.
14. Осигурява площадки за разделно събиране на отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
15. Почистване от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12 от ЗУО - почистване на отпадъци от пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси, както и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжения за тяхното третиране;
16. Осигуряване информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15 от ЗУО, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
17. Поддържа регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаса, стъкло, хартия, картон на територията на общината;
18. Предотвратява изхвърлянето на отпадъците на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища и организиране на почистването им.

9.2. Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината

9.2.1. Битови отпадъци

Сметосъбирането и сметоизвозването в град Ловеч се извършва от „Чистота Осъм“ ДЗЗД, съгласно Договор № ДВ-809/19.10.2020 г., а за останалите населени места, дейността се изпълнява от „Комунални дейности – Община Ловеч“. Границите на районите, видът на предлаганите услуги по чл.62 от ЗМДТ в съответния район и честотата на сметосъбиране и сметоизвозване за град Ловеч и 34-те населени места в община Ловеч през 2022 г. са както следва:

Таблица 19 Обхванати райони/зони за сметосъбиране на смесени битови отпадъци

Район	Обхванати имоти в гр. Ловеч
Първи район	Имоти между ул. „Търговска“, ул. „Осъмски юнак“, ул. „Цар Шишман“, ул. „Велики Преслав“, ул. „Хан Крум“, ул. „Княз Имеритински“, ул. „Акад. Ан. Иширков“, ул. „Ген. Скобелев“, ул. „Св. Св. Кирил и Методий“, бул. „България“, ул. „Г. С. Раковски“, ул. „Осъмска“, ул. „Ст. Караджа“, железен мост ул. „Васил Левски“, транспортния мост; Алея „Башбунар“
Втори район	Обхваща имотите между ул. „Търговска“, ул. „Осъмски юнак“, ул. „Цар Шишман“, ул. „Велики Преслав“, ул. „Хан Крум“, ул. „Княз Имеритински“, ул. „Акад. Ан. Иширков“, ул. „Ген. Скобелев“, ул. „Св. Св. Кирил и Методий“, бул. „България“, ул. „Г. С. Раковски“, ул. „Осъмска“, ул. „Велико Търново“, ул. „Княз Имеритински“, ул. „Тодор Каблешков“, ул. „Полк. Тутолмин“, ул. „Полк. Ал. Кусев“, подлез „Автогара“, ул. „Акад. Иван Урумов“, ул. „граф Игнатиев“, ул. „Отец Климент“, ул. „Д-р Сыйко Съев“, ул. „Ал. Батенберг“, ул. „Цар Самуил“, ул. „Цар Шишман“, ул. „Декисанска“.
Трети район	жк. „Младост“, жк. „Червен бряг“, жк. „Здравец“, Северна и Източна индустриална зона
Четвърти район	кв. „Вароша“, кв. „Дръстене“, кв. „Гозница“, кв. „Продимчец“, гробищни паркове „Стратеш“ и „Скобелево“, парк „Стратеш“, вкл. зоопарка, дом за стари хора „Върбовка“, промишлени предприятия извън индустриални зони;

Източник: Заповед № 3-1822/19.10.2021 г.

Честотата на сметосъбиране и сметоизвозване за град Ловеч и 34-те населени места в община Ловеч през 2022 г. са както следва:

За град Ловеч:

1. За всички имоти разположени в първи, втори и трети район - услугата се предлага ежедневно за контейнери 1100 л. и един път седмично (всеки четвъртък) за контейнери 240 л. и 120 л.
2. За кв. „Вароша“ - услугата се предлага два пъти седмично (вторник и петък)
3. За кв. „Гозница“ – услугата се предлага един път седмично (дясна част вторник, лява част – петък);
4. За кв. „Продимчец“ – услугата се предлага един път седмично (сряда);
5. Гробищни паркове „Стратеш“ и „Скобелево“ – услугата се предлага един път седмично (понеделник);
6. За промишлените предприятия разположени в трети район и четвърти район – дом за стари хора „Върбовка“ – услугата се предлага до два пъти седмично или според заявената честота на сметоизвозване в дните понеделник и петък;
7. За парк „Стратеш“ и „Зоопарк Стратеш“ – услугата се предлага два пъти седмично в дните вторник и петък.

За 34-те населени места в община Ловеч – услугата се предлага два пъти месечно за периода 16 октомври – 14 април и три пъти месечно за периода 15 април – 15 октомври, съгласно изготвен ежемесечен график за сметоизвозване, публикуван на интернет страницата на общината.

Събраните от територията на община Ловеч отпадъци се транспортират до регионално депо за неопасни отпадъци за общините Ловеч, Летница и Угърчин“

Количествата на събраните битови отпадъци от общината за предходните пет календарни години са представени в следващата таблица:

Таблица 20 Количества битови отпадъци в община Ловеч за периода 2015 - 2020 г. (т/год)

Общини	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Община Ловеч	27 481,18	17 127,52	16 861,36	16 715,16	17 182,58	16 122,58

Източник: Община Ловеч

В изпълнение на изискванията на чл. 19, ал. 3, т.6 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), община Ловеч има сключен договор с организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екопак България“ АД, съгласно Договор за изграждане и обслужване на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки № Дв-902/09.11.2021г. До месец септември 2021 г., разделното събиране на отпадъци от опаковки се осъществява от „Екобулпак“ АД, съгласно договор за сътрудничество № ДВ-324/08.09.2010г.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирана от Екопак България АД на територията на община Ловеч, включва трицветни контейнери (син, зелен и жълт) за събиране на отпадъци от опаковки от домакинствата, различни от тези за битови отпадъци. Използваните контейнери са тип „Иглу“ 1 500 литра. Схема за разположението е спрямо договор № Дв-902/09.11.2021г с „Екопак България“ АД

Обхванатото население от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки е за гр. Ловеч, с. Александрово, с. Баховица, с. Дойренци и с. Лисец - общо 36 077 жители. В гр. Ловеч са разположени общо 75 броя точки по 3 бр. съда или общо 225 бр. контейнери

В села Александрово, с. Баховица, с. Дойренци и с. Лисец са разположени 12 броя точки по 3 бр. съда или общо 36 бр. контейнери.

Обхванатото население от системата за разделно събиране на опаковки е 86.7% от населението на общината. За последните три отчетни години (периода 2018 – 2020 г.) са отчетени следните количества разделно събрани отпадъци от опаковки:

Таблица 21 Събрани отпадъци от опаковки в община Ловеч

№	Събрани отпадъци от опаковки	Количество т/год 2018 г.	Количество т/год 2019 г.	Количество т/год 2020 г.
1	Хартия и картон	22,094	27,880	25,27
2	Стъкло	37,203	38,430	39,06
3	Пластмаси	11,396	13,58	10,19
	Общо	70.639	79.89	74.52

Източник: Община Ловеч

9.3.Депо за неопасни отпадъци – регион Ловеч

Депото за неопасни отпадъци е изградено на 3 км източно от гр. Ловеч. До депото има изграден път - стар път Ловеч-Севлиево.

Част от площта на депото е заета от стопански двор, диги, басейн за инфилтрационни води, трасето на експлоатационния и контролен път и лесозащитния пояс, което води до намаляване на използваемата площ за депониране на отпадъци до 82000 м². Площта на депониране е разделена на три основни участъка посредством вътрешни преградни диги – първи експлоатационен участък с площ 32100 м², втори експлоатационен участък с площ 23900 м² и трети участък в най-ниската част на депото, непосредствено зад основната дига с площ 26000 м². Полезният обем за депониране на отпадъци след приспадане на горния и долен изолационни екрани и дренажните пластове, както и обемите на насипите за изграждане на междинните преградни диги възлиза на 1 020 000 тона. Планираното годишно количество отпадъци което ще се депонира в единственият до момента изграден и въведен в експлоатация трети участък от депото (Клетка 3) е 25 550 тона/год. За запръстяване на регионалното депо са предвидени 5 500 м³/год. (10 450 тона/год.).

Стопанският двор е с обща площ 6336 м² и в него се включват: вход с КПП; стопанско-битова сграда; електронна автомобилна везна с 12 метрова платформа; гараж за технологични машини; площадка за измиване на автомобилни гуми (с водоструен апарат); дезинфекционен трап; склад за гориво-смазочни материали, водоснабдяване, канализация, електроснабдяване, осветление.

Капацитета на депото е както следва:

Таблица 22 Капацитет на депо за неопасни отпадъци – регион Ловеч

№	Инсталация	Капацитет [t]	Количество депонирани отпадъци [t]	Максимално депонирано количество [t/24h]
			2020 год.	2020 год.
1.	Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Ловеч, Летница и Угърчин включващо:	1 020 000		
	Клетка 1	399 293	0	0
	Клетка 2	297 293	0	0
	Клетка 3	323 414	16 122,58	44,17

Източник: ГДОС, 2020 г.

Общото количество депонирани отпадъци на депото за неопасни отпадъци е в размер на 16 122,58 тона за 2020 г. и представлява сбор от годишните количества отпадъци, по видове източници на тяхното образуване, както следва:

➤ от общините Ловеч, Летница и Угърчин в общо количество: 15 067,5 т./год.(41,28 t/24h)

➤ от други юридически и физически лица на територията на регион Ловеч в общо количество: 1055,08 т./год.(2,89 т./24h).

Годишното количество на строителните отпадъци оползотворено за подравняване на терени, за направата на покриващи слоеве, подстъпи, рампи и временни пътища за достъп и преминаване на камионите в депото е 3 660,74 тона за 2020 г. (или 10,03 т./24 часа), т.е. не е превишено максимално допустимото количество строителни отпадъци в размер на **5000 т./год.** с цел извършване на дейността оползотворяване с **код R**, съгласно действащото комплексно разрешително.

Дейностите по приемане на отпадъците на депото се извършват при стриктно съблюдаване на нормативните изисквания по ОС и в частност - по управление на отпадъците. Към настоящият момент на депото е изградена и функционира само клетка №3 с капацитет 323 414 тона. За момента клетката все още се експлоатира, но предстои нейната рекултивация. Предвижданията на общините от РСУО, на територията на депото да бъдат изградени и инсталация за компостиране и инсталация за предварително третиране.

Изводи и препоръки:

- *Община Ловеч е осигурила съдове и техника за събиране на смесени битови отпадъци, която обслужва 100% от населението на общината;*
- *На територията на общината се прилага система за разделно събиране на отпадъци от опаковки – хартиени и картонени опаковки, пластмаса, стъкло и метал, посредством сключен договор с организация по оползотворяване – “Екопак България” АД.*
- *На територията на общината са осигурени площадки за разделно събиране на отпадъци в т.ч. на битови отпадъци от части организации и лица, притежаващи разрешителен документ по реда на ЗУО.*
- *Приключено е изграждането на инфраструктура за управление на битовите отпадъци на територията на РСУО. Към момента на територията на регионалното депо функционира клетка №3, за която е предвидена рекултивация.*
- *На територията на РСУО Ловеч към настоящият момент не са изградена инсталация предварително третиране на отпадъци и инсталация за компостиране на зелени и/или биоразградими отпадъци*

10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)

10.1. Въздействие на шума върху човека

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. От физична гледна точка шумът представлява звук, състоящ се от тонове, чиито честоти и интензитет имат случаен характер. От

хигиенна гледна точка шум е всеки звук, който действа неблагоприятно върху здравето, нарушава отдиha, смущава контакта на човека с околната среда.

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт в околната среда особено в големите градове. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на живот на населението.

Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътническите, товарните и въздушните транспортни средства и масовият градски транспорт са източници на шум. Шумът оказва въздействие при хората върху:

- централната нервна система – преумора, смущения в психиката и паметта, главоболие, нарушен сън, увреждане на слуха, раздразнителност, смущения в цветоусещането, нарушения при оценката на разстояния;
- вегетативната нервна система - усилен съдов тонус, циркулаторни прояви;
- сърдечно-съдовата система - повишено кръвно налягане, нарушен сърдечен ритъм;
- дихателната система – ускорено и повърхностно дишане;
- храносмилателната система - забавено преминаване на храната през храносмилателните органи, различни по вид и степен увреждания на стомаха;
- ендокринната система – промени в количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма;
- слуха – при над 80 dB настъпва невъзвратно увреждане на слуховия анализатор, а при над 120 dB – пълна глухота, която понякога настъпва изведнъж.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често оказва влияние като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда (ДВ., бр. 74/2005 г; изм. ДВ бр. 60 от 30 юли 2020 г.) Министерът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 от Закона за опазване на околната среда. Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министъра на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ (РЗИ - Ловеч).
- Министъра на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ (РИОСВ-Плевен)
- Министъра на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

В РИОСВ Плевен, приоритетно се проверяват промишлени източници, емитери на шум в околната среда, разположени в жилищни зони или в близост до тях, с цел избягване, предотвратяване или намаляване на шумовото натоварване в урбанизираните територии. Контрола се извършва чрез контролни измервания на място на площадките на производствените обекти и по документи (представени доклади с резултати от собствените периодични измервания на шум в околната среда). Излъчвания шум в околната среда се контролира съвместно с лабораторията на ИАОС, чрез измервания на показателите при работата на промишлените източници. Измерванията се извършват по Методика утвърдена със заповед № РД-199/19.03.2007 г. по контура на площадката на предприятието.

10.2. Показатели на шум и гранични стойности

Нормирането на шум в България се извършва с Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите на шум в околната среда, отчитащ степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Показателите за шум са дневно $L_{ден}$ (от 7 до 19 ч., с продължителност 12 часа), вечерно $L_{вечер}$ (от 19 до 23 ч, с продължение 4 часа), нощно $L_{нощ}$ (от 23 до 7 ч, с продължителност 8 часа) и денонощно L_{24} ниво на шум. Граничните стойности на нивата на шума са дадени в таблицата по-долу:

Таблица 23 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

№	Територии с устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
		ден	вечер	нощ
1	Жилищни зони и територии	55	50	45
2	Централна градска част	60	55	50
3	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	65
6	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	45	35
8	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9	Зони за научно-изследователска дейност	45	40	35
10	Тихи зоно извън агломерациите	40	35	35

10.3. Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум

Град Ловеч е урбанизирана територия с многофункционално икономическо и социално значение. Градът е с комплексно развити функции и технически инфраструктурни мрежи. Развита е обща транспортно-комуникационна система. Транспортното обслужване се осъществява от автобуси, таксиметрови пътнически и товарни коли, както и лични и фирмени моторни превозни средства.

Броят на пунктовете за мониторинг на шума в гр. Ловеч включва общо 15 пункта за наблюдение. Броят на пунктовете и разположението им е съгласно актуализирана през 2018г. Програма, утвърдена от Директора на РЗИ Ловеч и от Главния държавен здравен инспектор по реда на чл.10 от Наредба №54/13.12.2010г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и изискванията за провеждане на собствен мониторинг и представяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда.

Разпределението на пунктовете на територията на гр. Ловеч е както следното:

1. Пунктове върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета:
 - а) 40% върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик – 6 пункта;
2. Пунктове върху територии с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони:
 - а) 13% върху територии с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони – 2 пункта;
3. Пунктовете върху територии, подлежащи на усилена шумозащита:
 - а) 27 % върху жилищни зони и територии – 4 пункта;
 - б) 20% върху зони за научно-изследователска и учебна дейност – 3 пункта.

През 2021 г. РЗИ – Ловеч е провела измервания на градския шум във всички пунктове за мониторинг (общо 15 контролни пункта) през периода 30.08.2022 г. – 24.09.2022 г. три пъти през деня, в два последователни дни на един пункт. Резултатите от проведения шумов мониторинг са дадени в следващата таблица:

Таблица 24 Данни за шумовите нива, гр. Ловеч, 30.08.2022 – 24.09.2022 г

Пункт (вид, адрес)	Измерена/ изчислена	Норма	над/в норма
	Еквивалентно ниво на шума	Гранична стойност dB(A)	
I. Пунктовете върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета.			
1. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик			
1.1 кв. „Вароша“, ул. „Васил Левски“ до галерията	60	60	в норма
1.2 кв.271 ул. „Велико Търново“	64	60	над норма
1.3 бул. "България" до ОББ	64	60	над норма
1.4 ул. "Търговска" до хотел "Ловеч"	64	60	над норма
1.5 ул. "Цачо Шишков" 25-27 и бл. Иглика	61	60	над норма
1.6 ул. "Княз Имеретински" 40	64	60	над норма
2.Пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт			
3. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на авиационен шум .			
II. Пунктовете върху територии с промишлени източници на шум -производствено-складови територии и зони.			
1.1 ул. "Стара планина" № 13, автоцентър	58	60	в норма
1.2 ул. "Осьмска" № 66, диагностичен център за МПС "Гудиар"	63	60	над норма
III. Пунктовете върху територии, подлежащи на усилена шумозащита			
1 .Жилищни зони и територии			
1.1 ул. "Съйко Съев" до ЦДГ "Зора"	61	45	над норма
1.2 ул. "Съйко Съев" до МБАЛ	63	45	над норма
1.3 ул. "Стара планина" до ППИТУ	53	45	над норма
1.4 ул. "Васил Левски" 79 до СОУ "П. Пипков"	54	45	над норма
2. Зони за обществен и индивидуален отдих			
3. Зони за лечебни заведения и санаториуми			
4. Зони за научно-изследователска и учебна дейност			
4.1 кв. Младост между ЦДГ "Радост" и бл. 304	57	55	над норма
4.2 кв. Здравец между ЦДГ "Снежанка" и бл. 2	54	55	в норма
4.3 кв. Гозница, ул. "Цар Иван Александър" и ЦДГ	60	55	над норма
5.Тихи зони, извън урбанизираните територии			
Общ брой на пунктовете е нива над нормата	67		

Източник: РЗИ Ловеч

В териториите подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик, граничната стойност на шума е 60 dB(A). Резултатите показват, че еквивалентното ниво на шум на пунктовете в тези територии през 2021 г. се движи от 60 dB(A) до 64 dB(A) подобно на 2020 г. когато нивата са били от 65 dB(A) до 60 dB(A) и 2019г. когато са били от 65 dB(A) до 59 dB(A). Превишението варира от 1 dB(A) до 5 dB(A).

Най – шумно и през 2021 г. както през 2020г. и 2019г. е било на бул. „България“ до ОББ(64 dB(A), ул. „Търговска“ до хотел Ловеч (64 dB(A) и кв. 271, ул. „В.Търново“ - 64 dB(A).

Очертава се тенденция на задържане на наднормените резултати на шума на натоварените с МПС главни и събирателни улици на гр. Ловеч.

За нивото на шум в промишлени-складови територии, показателят на еквивалентно ниво на шум в двата контролни пункта, в близост до локални източници на шум през 2021г. се движи от 58 dB(A) до 63 dB(A) както е било и през 2020г.

- на пункта ул. „Стара планина“ №13, автоцентър е измерен шум за 2021г. в норма 58 dB(A), през 2020г. и 2019г. също е измерен шум в норма съответно от 58 dB(A) и 60dB(A).
- на пункта до ул. „Осъмска“ №66, диагностичен център за МПС, шумът е над нормата (63 dB(A) подобно на 2020г. (63 dB(A) и 2019г. (66 dB(A).

За жилищните райони нивата на шум се следят в четири пункта, намиращи се в близост до болница, детско заведение и две училища. Традиционно тези пунктове са шумни. Измереното еквивалентно ниво на шум се движи от 53 dB(A) до 63 dB(A). При норма 45 dB(A) и в четирите пункта стойностите на шума се движат с превишаване от 8 dB(A) до 18 dB(A), като се запазва тенденцията от 2020 г. и 2019 г. през които превишението е съответно от 10 dB(A) до 20 dB(A) и от 5 до 20 dB(A).

Пунктът до детското заведение е с измерени средни стойности на шум с 16 dB(A) над нормата, както през 2020 г. 16 dB(A) и 2019 г., когато е бил с 17 dB(A) над нормата; Пунктът до болницата също както през 2020г. е с 18 dB(A) над норма. През 2021 г. и в двата пункта до училища, (ПГИТУ и СУ „Панайот Пипков“) измерения шум е с 8 dB(A) до 9 dB(A) над нормата.

Нивото на шум в зони за научно –изследователства дейност и учебна дейност се следи в три пункта за мониторинг. Показателят на еквивалентно ниво на шум в трите пункта се движи от 54 dB(A) до 60 dB(A) подобно на 2020г. когато е бил от 55dB(A) до 60 dB(A). В два от пунктовете, които се намират до ДГ „Радост“, кв. „Младост“ и ДГ „Люляче“, кв. „Гозница“, при норма 55 dB(A) стойностите на шума се движат над нормата съответно 57 dB(A), 60 dB(A), изключение прави ДГ „Снежанка“, кв. „Здравец“, където е измерено 54 dB(A), като през 2020г. е измерено 60 dB(A).

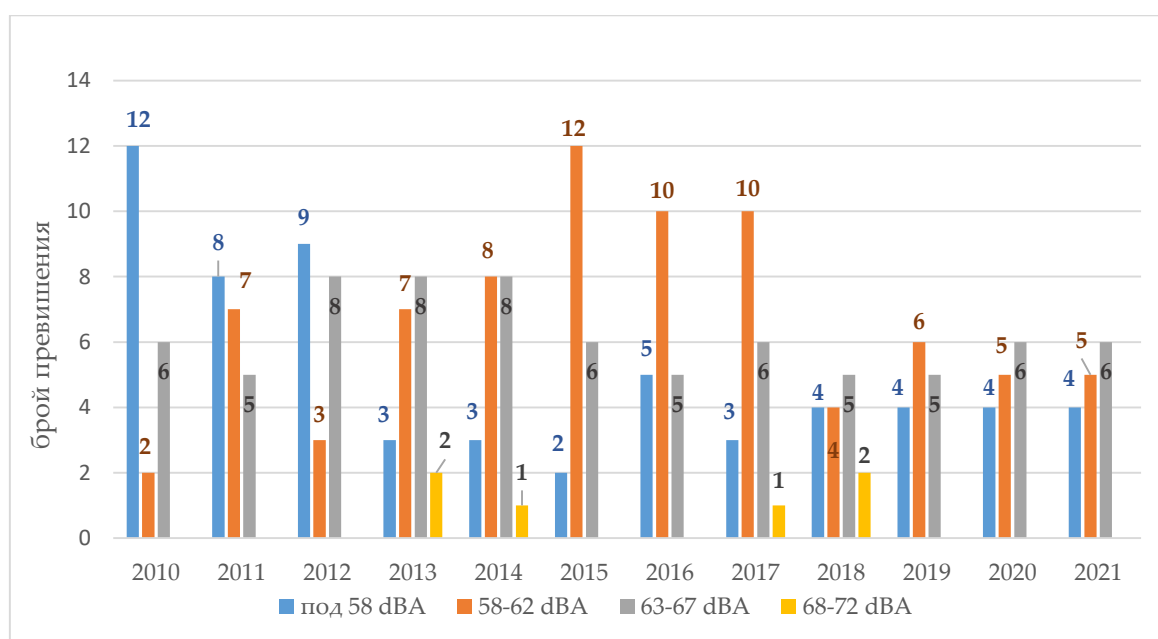
Динамика на разпределението на шумовите нива за гр. Ловеч за периода 2010 – 2021 г. са дадени в следващата таблица.

Таблица 25 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове

Година	Брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2010	20	12	2	6	-	-	-	-
2011	20	8	7	5	-	-	-	-
2012	20	9	3	8	-	-	-	-
2013	20	3	7	8	2	-	-	-
2014	20	3	8	8	1	-	-	-
2015	20	2	12	6	-	-	-	-
2016	20	5	10	5	-	-	-	-
2017	20	3	10	6	1	-	-	-
2018	15	4	4	5	2	-	-	-
2019	15	4	6	5	-	-	-	-
2020	15	4	5	6	-	-	-	-
2021	15	4	5	6	-	-	-	-

Източник: Доклад РЗИ Ловеч

Фигура 26 Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони в бр. пунктове

Анализът на данните от проведения контрол на уличен шум през 2021 година показва, че в по-голямата част от контролните пунктове измерените еквивалентни нива на шум надвишават граничните стойности.

Всички горепосочени данни потвърждават, че най-голям дял за шумово замърсяване в общината заема автотранспорта. За транспортния шумов поток е характерна флукуалност, периодичност и променлива интензивност. Нивото на автотранспортния шум е в пряка зависимост и от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него. Основният шумов фон се

създава от автомобилите – леки, товарни и тези на междградския транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки, че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно.

Източници на шум в околната среда са и влаковите композиции движещи се по железопътните трасета на територията на общината. Шумовата характеристика на релсовия ж.п. транспортен поток (еквивалентно ниво на шума) зависи от параметрите на потока (брой влакове - пътнически и товарни, дължина на влаковите композиции, вид на спирачките, скорост) и на ж.п. трасето (вид на горното строене). Източници на шум в околната среда са и другите инфраструктурни ж.п. обекти – гари, помощни ж.п. стопанства (депа, заводи, бази и др.), индустриални ж.п. клонове и разтоварища.

На второ място по отношение на източниците на шум са локалните източници от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, сметоизвозване, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки) и др. Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града е шума, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтни работилници, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради. С най-висока интензивност, шумът се проявява в централната градска част, основно през работно време и делнични дни. В зависимост от разглеждания район битовия шум има различно значение. В централната градска част, където са съсредоточени повечето обществени и увеселителни заведения шумът е с по-висока интензивност. В крайните жилищни квартали битовия шум е с по-високи нива в извънработно време, но те са сравнително ниски по отношение на централната част.

Шумът, породен от строителни дейности е характерен за районите в които се извършва строителство. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието), както и може да има сезонен характер, но като цяло е с невисок интензитет.

Разположението на промишлените зони – предимно обособени в нежилищни територии, до голяма степен снижава въздействието на производствения шум върху гражданите. Те имат намалена хигиенно-защитна зона и при спазване на нормата по границата на промишлената площадка (70 dBA) не се спазва граничната стойност за ниво на шум в т.нар. „място на въздействие“ – най-близко разположената жилищна или обществена сграда (55 dBA през деня и 45 dBA през нощта).

Предприетите мерки от страна община Ловеч за намаляване на шумовите нива през 2021 г. са както следва:

- своевременно отстраняване на повреди и поддръжка на светофарните уредби в изправност;
- подобряване организацията на движение по основните улици и кръстовища чрез корекции и опресняване на хоризонталната маркировка и вертикална сигнализация.

През 2021г. влиза в сила и актуализиран проект „План-схема за комуникационно-транспортна мрежа и генерален план за организация на движението на квартали и зони на квартали от гр. Ловеч в която са определени места за паркиране съобразно необходимостта и възможностите на отделните градски части.

С цел подобряване жизнената и акустична среда, през 2021г. в град Ловеч за поддържане на зелената система са засадени 62 бр. дървета и 300 бр. храсти, и са подготвени за засяване 5 дка тревни площи.

Извършен ремонт на улична настилка и тротоари на ул. „Сливница“, ул. „Тома Давидов“, ж.к. „Младост“, ж.к. „Здравец“, ж.к. „Червен бряг“ и централна градска част. През 2021г. по национална програма „Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради“ са санирани 2 жилищни сгради (бл. №116 в ж.к. „Здравец“, и бл. №107 в ж.к. „Червен бряг“).

Изводи и препоръки:

- ✓ В съответствие с Наредба №6/26.06.2006г. за показатели на шума в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шума в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шума и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, в границите на здравните норми е шумът в 3 контролни пункта – 20% от пунктовете.
- През 2021г. допустимите шумови нива са превишени в 80% от общия брой контролирани пунктове, което води до извода, че шумовия фон на гр. Ловеч е със запазена тенденция към влошаване.
- ✓ Шумовите нива, измерени в пунктовете върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик запазват тенденцията да са в стойности над нормата.
- ✓ Особено неблагоприятна е акустичната обстановка в пунктове върху територии подлежащи на усилен шумова защита – жилищни зони и територии, които са изложени на шум е от 8 до 18 dB(A) над нормата.
- ✓ С цел намаляване на вредното влияние на шума върху здравето на населението е необходимо:
 - *Акустично планиране на урбанизираните територии – правилно устройство на територията, планиране на трафика, намаляване на шума чрез мерки за шумова изолация; изготвяне на акустични проекти за сгради, подлежащи на усилен шумова защита.*

- При сгради, разположени на натоварени пъти артерии – изграждане на шумозащитни съоръжения, регулиране на интензивността и структурата на автомобилните потоци, изграждане на обходни пътни участъци и др.

11. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

11.1. Източници на йонизиращи лъчения

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета-частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Основната част от облъчването на населението се получава от естествени източници на радиация. Естествени източници на йонизиращи лъчения са: космични лъчи, земна радиация, води, строителни материали и др.

1. **Космичното лъчение** е природна даденост и облъчването от него не може да се предотврати или ограничи. Типичната стойност на средната индивидуална годишна доза, която се получава при външно облъчване от космичното лъчение за средни географски ширини на Земята, включително за България, е равна на 0,4 mSv/y (0,4 милисиверта за година).
2. **Земна радиация** – най-важният от естествените източници е радона. Най-високо е съдържанието на естествени радионуклиди във вулканичните скали (например гранит), както и в земни утаечни породи като глина, фосфати и други природни минерали. Гама-фонът в планински райони, богати на гранити, минерали и почви с високи концентрации на естествени радионуклиди, е по-висок. Резултатите от проведените изследвания показват, че гама-фонът вътре в помещенията на сгради е средно 20% по-висок отколкото на открито. Това зависи от количественото съдържание на естествени радионуклиди в използваните строителни материали и от локалния гама-фон на открито.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

Към изкуствените източници на йонизиращи лъчения се отнасят:

- Газоаерозолни и течните радиоактивни изхвърляния на обекти на атомната енергетика;
- Отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност в т.ч. и от бивши обекти на уранодобива;
- Отпадъци от изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически

централи (шлака, стурия, пепел и др.)

- Отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- Минерални торове, получени от някои фосфорити;
- Странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, фосфатна промишленост и др.
- Строителни материали и др.
- Производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

11.2. Източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращото лъчение е термин, даден на радиацията в частта от електромагнитния спектър, където няма достатъчно енергия да предизвика йонизация. Той включва електрически и магнитни полета, радиовълни, микровълни, инфрачервени, ултравиолетови и видими лъчения.

Най-често срещаните видове ЕМП са: ЕМП с промишлена честота – в енергетиката (около високоволтовите линии, в подстанциите за високо напрежение и др.); радиочестотни ЕМП в телекомуникационните системи, машиностроенето, металообработването, електрониката, при физиотерапевтични процедури и др.

11.3. Радиологичен мониторинг

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и се осъществява чрез:

- автоматизирана система за on line наблюдение;
- лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение (достъпът е ограничен).

Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програма за радиологичен мониторинг, утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед №РД-295/28.04.2017 г. и включваща:

- Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон;
- Автоматизирана система за радиационен мониторинг на води;
- Лабораторно-аналитична дейност на off line наблюдение.

Автоматизирана система за наблюдение на радиоакционния гама фон

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Автоматизираната система е част от Европейската система за обмен на радиологични данни (EURDEP) и ежедневно изпраща информация за радиационния статус в страната.

Автоматизирана система за радиологичен мониторинг на води

ИАОС администрира Автоматизираната система за радиационен мониторинг на води – р. Дунав в района на АЕЦ „Козлодуй“ (АСРМВ). Системата дава възможност при евентуално радиоактивно замърсяване на р. Дунав да се определи категорично, дали източника е АЕЦ „Козлодуй“.

Лаборатно-аналитични дейности на off line наблюдение

Радиометричните измервания в условия на пробонабиране и последващи лабораторно-аналитични дейности се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора.

Освен фонов радиологичен мониторинг се извършва и надведомствен мониторинг на радиационното състояние на околната среда в наблюдаваната зона на АЕЦ „Козлодуй“, както и в райони на бивши уранодобивни обекти и други потенциални замърсители.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетени и Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България. Данните от извършвания радиологичен мониторинг се докладват ежегодно към ЕК и се събират в общоевропейска база данни – REM (Радиологичен мониторинг на околната среда).

11.4. Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Ловеч

Агенцията за ядрено регулиране <http://eservices.bnra.bg/sprIzdLicOut.jsf>, поддържа публичен регистър на лицата, извършващи дейности с източници на йонизиращи лъчения (в частност – на територията на община Ловеч).

За територията на община Ловеч, агенцията за ядрено регулиране е издала пет лиценза за дейност с ИЙЛ, както следва:

Таблица 26 Издадени лицензи за дейности с ИЙЛ на територията на община Ловеч

№	Дата на издаване	Дата на валидност	Юридическо/физическо лице	Населено място	Разрешена дейност
1	15.07.2014 г.	14.07.2024 г.	„Самостоятелна медико – диагностична лаборатория – ДИА СКАН“ ЕООД	Ловеч	За използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели.
2	22.10.2014 г.	09.11.2024 г.	„Самостоятелна медико – диагностична лаборатория – ИМУНО-МЕД 77“ ООД	Ловеч	За използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели.
3	24.04.2017 г.	23.04.2027 г.	Многопрофилна болница за активно лечение „КАРДИОЛАЙФ“ ООД	Ловеч	За използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели.

4	27.07.2018 г.	26.07.2028 г.	Многопрофилна болница за активни лечение – проф. д-р Параскев Стоянов АД	Ловеч	За използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели.
5	08.01.2019 г.	22.01.2019 г.	Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода – Министерство на правосъдието	Ловеч	За използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели.

Като потенциални източниците на нейонизиращи лъчения на територията на община Ловеч могат да се класифицират:

- радиопредаватели на къси, средни и дълги вълни;
- частни радиостанции на УКВ;
- телевизионни предаватели и ретранслатори;
- подстанции за високо напрежение;
- електропроводи;
- трафопостове, захранващи жилищни квартали;
- базови централи на мобилните оператори;
- системи за мобилни комуникации на транспорт, полиция, бърза помощ и др.;
- радарни системи и други сателитни връзки;

Данните за радиационната обстановка са получени от Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2019 година, приет на заседание на Министерски съвет на 26.05.2021 г. На територията на община Ловеч няма разположен пункт от Националната автоматизирана система за непрекъснат мониторинг за радиационния гама фонд. Счита се, че не са налични производства и дейности, които да излъчват радиация над пределно допустимите норми.

В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности за уран, радий, торий, за калий и за олово, както и в измерените стойности на радиационния гама фон на почвите

В повърхностните водни тела също не са установени замърсявания с естествени и техногенни радионуклиди.

Изводи и препоръки:

- ✓ Не са регистрирани повишени стойности на радиационния гама-фон, различни от характерните за пунктовете на мониторинговите станции.
- ✓ За последните години не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди;
- ✓ В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности;

II. СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА

1. Демографска характеристика

1.1. Брой на населението

Текущата демографска ситуация в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението и задържащо се високо равнище на общата смъртност. В резултат на демографските и емиграционните процеси към 31.12.2020 г. население на община Ловеч по данни на НСИ е 41 527 лица. В общинския център град Ловеч към 31.12.2020 г. живеят общо 30 353 лица, а останалото население в размер на 11 174 души живеят в по-малки градове и населени места. (таблица №27)

Таблица 27 Население на община Ловеч към 31.12.2020 г.

№	населени места	население към 2020 г. (жители)
1	гр. Ловеч	30 353
2	с. Абланица	130
3	с. Александрово	1336
4	с. Баховица	901
5	с. Брестово	126
6	с. Българене	157
7	с. Владия	203
8	с. Горан	326
9	с. Горно Павликене	191
10	с. Гостиня	99
11	с. Деветаки	162
12	с. Дойренци	1019
13	с. Дренов	260
14	с. Дъбрава	33
15	с. Изворче	43
16	с. Йоглав	285
17	с. Казачево	179
18	с. Къкрина	212
19	с. Лешница	167
20	с. Лисец	776
21	с. Малиново	559
22	с. Прелом	53
23	с. Пресяка	248
24	с. Радювене	714
25	с. Скобелево	253
26	с. Славяни	708
27	с. Слатина	591
28	с. Сливек	136
29	с. Смочан	235
30	с. Соколово	107
31	с. Стефаново	135
32	с. Тепава	42
33	с. Умаревци	324

№	населени места	население към 2020 г. (жители)
34	с. Хлеvene	243
35	с. Чавдарци	251

Източник: Инфостат, НСИ

За последните пет години се наблюдава намаление в броя на населението в община Ловеч, както при градското, така и при селското население. Тази тенденция е характерна за област Ловеч и страната като цяло.

Намалението на населението е един от основните лимитиращи фактори за бъдещото развитие на общината, които негативно ще се отразят най-вече върху работната сила и възпроизводствения му потенциал.

Съгласно данни на НСИ в община Ловеч има три населени места с население над 1000 души, гр. Ловеч и селата Александрово и Дойренци. С население под 100 души са селата Гостиня, Дъброва, Изворче, Прелом, Тепава.

Информация за населението на област Ловеч и Община Ловеч по данни на НСИ към 31.12.2020 г. е представено в таблица № 23, а населението под, над и във трудоспособна възраст е представено в таблица №24.

Таблица 28 Население на област Ловеч и община Ловеч към 31.12.2020 г. по данни на НСИ

	Общо			В градове			В села		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Област Ловеч	122490	59580	62910	75680	36533	39147	46810	23047	23763
Община Ловеч	41527	19999	21528	30353	14517	15836	11174	5482	5692

Източник: НСИ

Таблица 29 Население под, във и над трудоспособна възраст в Община Ловеч

Възрастови групи	общо			в т.ч. градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
общо	122490	59580	62910	75680	36533	39147
Под трудоспособна възраст	17662	8977	8685	11258	5748	5510
В трудоспособна възраст	67732	36475	31257	43443	22902	20541
Над трудоспособна възраст	37096	14128	22968	20979	7883	13096

Източник: НСИ

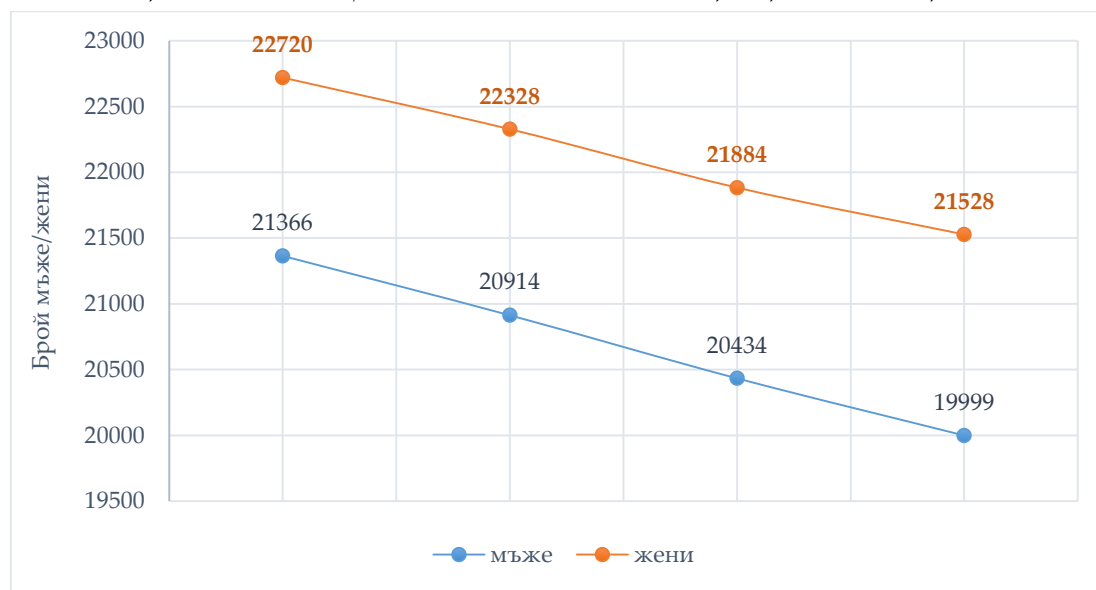
Спрямо общините в областта по брой на населението, община Ловеч се намира на челно място. За област Ловеч, най-голяма е община Ловеч (41 527 жители), а най-малка община Априлци (2797 жители). Населението на общината не е равномерно разпределено - 73% живеят в градовете, 27% в малките населени места.

1.2. Възрастова и полова структура

Възрастовата структура на населението е определяща, както за количеството и

качеството на човешките ресурси в общината, така и за демографския ѝ потенциал и не на последно място – за натовареността на социалната система на общината. Тя е с определящо значение за естественото възпроизводство на населението и формирането на трудовите ресурси.

Към 31.12. 2020 г., мъжете в община Ловеч са 19 999 (48.2 %), а жените 21 528 (51,8%). Структурата на населението на община Ловеч по пол (фиг. 27) за периода 2017 – 2020 година показва намаление в съотношението мъже/жени. Към настоящият момент, спрямо 2017 г., мъжете в община Ловеч са намаляли с 6,4 %, а жените 5,3 %.

Фигура 27 Население по пол в община Ловеч

Съществено влияние върху развитието на демографските процеси в общината оказват също половата, етническата и образователна структури, раждаемостта и смъртността, както и миграционните процеси на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в общината, както в количествено, така и в качествено отношение.

1.3. Раждаемост и смъртност

По своята същност естественото възпроизводство на населението представлява смяна на поколенията на родителите с поколенията на децата. Количествените измерения на този процес се изразяват с помощта на стойностите за раждаемост, смъртност, естествен прираст (ЕП) и др.

В съответствие с характерните за цялата страна тенденции населението на община Ловеч бележи отрицателен естествен прираст от -765 души (31.12.2020г.). През наблюдавания период 2017 -2020 г., стойността на естествения прираст варира, като отчетливо по-висок е през 2020 г. Това се дължи на трайната тенденция за намаляване на раждаемостта и задържащата се висока смъртност на населението.

Таблица 30 Основни демографски показатели в община Ловеч

Показатели	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Живородени	267	309	265	232
мъже	138	155	144	115
жени	129	154	121	117
Умрели	905	868	907	997
мъже	512	468	488	524
жени	393	400	419	473
Естествен прираст	-638	-559	-642	-765
мъже	-374	-313	-344	-409
жени	-264	-246	-298	-356

Източник: НСИ

От демографска гледна точка, относително ниската раждаемост (по отношение на възпроизводствения процес) се дължи на понижената плодовитост на жените в родилна възраст и на намаляването на техния брой. Проявяващият се в момента отрицателен ефект от намаляващия брой на жените в родилна възраст ще дава отражение върху възпроизводството на населението и през следващите десетилетия. Промяната се дължи на измененията в социално-икономическите условия, а от там и в ценностната система на жените – на преден план излизат такива ценности като завършване на образованието и осигуряване на работа.

Един от тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване, характерен както за страната и област Ловеч, така и за община Ловеч. Поради застаряването на населението и влошаването на здравното обслужване, през последните 20 години се отбелязва трайна тенденция към поддържане на относително високи стойности на смъртността в общината.

Отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Отрицателният естествен прираст в комбинация с остаряването на населението влошава възпроизводствените възможности, което се потвърждава от стойностите на основните демографски показатели. Подобряването на социално-икономическата ситуация в общината, е една от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст.

1.4. Механично движение на населението

Миграциите или механичното движение на населението, заедно с неговото естествено възпроизводство определят тенденциите в демографското развитие на определена територия.

Стойностите на механичния прираст на населението в община Ловеч варират, като са отрицателни през наблюдавания период, т.е. броят на изселванията превишава броят на заселванията, изключение има единствено за 2020 г., когато броя на заселилите се значително надхвърля броя на изселилите се. Механичният прираст за 2020 година е -26, което драстично надскача по-ниска стойност, в сравнение с разглежданите предходните години от периода.

Таблица 31 Механично движение на населението в община Ловеч

година	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Заселени	807	717	1031	1760
мъже	358	312	482	871
жени	449	405	549	889
Изселени	1077	1002	1313	1786
мъже	509	451	618	897
жени	568	551	695	889
Механичен прираст	-270	-285	-282	-26
мъже	-151	-139	-136	-26
жени	-119	-146	-146	0

Източник: НСИ

И при двата процеса (заселване и изселване) броят на жените е сравнително близък до броя на мъжете.

Емиграционните процеси се изразяват от една страна в напускането на общината от по-младите хора в посока към по-големи градове, с по-развита икономика и повече възможности за професионална и лична реализация. Емигрирането на млади и образовани хора може да има сериозни икономически и социални последици за бъдещото развитие на общината.

1.5. Заболеваемост и болести

Първичната извънболнична медицинска помощ се осъществява от общо 76 индивидуални практики за медицинска помощ и 49 индивидуални практики за дентална помощ. За 2018 г. населението на общината се обслужва от общо 25 общопрактикуващи лекари (от които 19 са в град Ловеч и 6 в селата) и 49 лекари по дентална медицина. Основно незаети са практиките в селата.

Осигуреността на населението на общината с общопрактикуващи лекари (ОПЛ) е 7,41 на 10 000 души, при следна за страната 6,2 на 10 000 души, а с дентални лекари е 11,33 на 10 000 души, при следна за страната 11,9 на 10 000 души.

Разпределението на ОПЛ по населени места е неравномерно и това формира различна осигуреност на населението. При средно за областта осигуряване на 1 445 души с един ОПЛ, за община Ловеч един общопрактикуващ лекар обслужва 1 340 лица. По отношение на практиките за първична дентална помощ се запазва концентрацията на

лекарите предимно в града, което също обуславя неравномерна осигуреност на населението в общината. Един лекар по дентална помощ обслужва средно 880 лица.

На територията на област Ловеч почти липсва осигуреност със специалисти по клинична хематология, неонатология и съдебна медицина (0,1 на 10 000 души). Осигуреността с лекари с придобита специалност е 51 бр. за общината, от които над 60-годишна възраст са 11% от всички специалисти. Осигуреността на населението на общината със специалисти в извънболничната медицинска помощ е добра и е в съответствие с потребностите на населението.

Броят на лекарите, осъществяващи специализирана извънболнична дейност (физически лица, включително тези, които са на основен договор в болничната помощ) е достатъчен и дава осигуреност на населението - 16 лекари на 10 000 души. Специализираната болнична медицинска помощ в общината се осъществява от МБАЛ „Проф. д-р П. Стоянов“, Държавната психиатрична болница - Ловеч и частната МБАЛ „Кардиолайф“.

В структурата на хоспитализираната заболяемост по причини през 2019 г. за област Ловеч водещо място заемат болестите от клас X – Болести на дихателната система – 531,6 на 10000 души население (относителен дял – 25,4%). На второ място по честота са болестите от клас IX – Болести на органи на кръвообращението - 402,0 на 10000 души население (относителен дял – 19,2%). На трето място в структурата на заболяемостта по причини за хоспитализация са болестите от клас XI – Болести на храносмилателната система – 202,8 на 10000 души население (относителен дял – 9,7%).

През 2019 г. се запазва тенденцията от 2018г., относно водещи класове болести в структурата на хоспитализираната заболяемост по причини. За 2018г. в структурата на хоспитализираната заболяемост по причини, водещото по брой хоспитализации е на болестите от клас X – Болести на дихателната система – 571,8 на 10000 души население (относителен дял – 25,2%). На второ място по честота са болестите от клас IX – Болести на органи на кръвообращението - 386,1 на 10000 души население (относителен дял – 18,8%) и на трето място в структурата на заболяемостта по причини за хоспитализация са болестите от клас XI – Болести на храносмилателната система – 210,9 на 10000 души население (относителен дял – 10,3%).

III. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ

1. Административна структура на община Ловеч

В община Ловеч, според разпределението на дейностите, които извършва при подпомагане на органа на местната власт, общинската администрация е разделена на обща и специализирана. Към общата администрация се включва дирекция „Административно-правно и информационно обслужване“ отдел „Връзки с обществеността, международно сътрудничество и протокол“, отдел „Гражданска регистрация и административно обслужване“, отдел „Административно осигуряване на

Общински съвет“, отдел „Счетоводен“ и специалисти в кметства на самостоятелен бюджет.

Към специализираната администрация се включва: главен архитект, дирекция „Техническа инфраструктура и околна среда“, дирекция „Устройство на територията“, дирекция „Икономическа политика и бюджет“, дирекция „Местни приходи“, дирекция „Образование, здравеопазване, култура и туризъм“, дирекция „Проекти, програми и инвестиции“ и „Отдел контрол и сигурност“.

Функциите по опазване на околната среда в т.ч. по управление на отпадъците са възложени на дирекция „Техническа инфраструктура и околна среда“, чийто ангажименти са свързани със:

1. Организира и участва в изработването на проекти и програми, планове и наредби в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
2. Изпълнява дейностите по контрол и премахване на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи;
3. Изпълнява дейностите по Наредбата за принудителното изпълнение на заповеди за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на община Ловеч;
4. Изпълнява дейностите по прокарване на временни пътища, преминаване през чужди поземлени имоти и прокарване на отклонения от мрежи и съоръжения през чужди недвижими имоти;
5. Изпълнява дейностите по обезщетяване при принудително отчуждаване на недвижими имоти за изграждане на общински обекти на техническата инфраструктура и обезщетения при други случаи;
6. Контролира дейностите по поддържането и изграждането на мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура;
7. Изпълнява дейностите по Наредбата за изграждане на елементи на техническата инфраструктура и границите при строителството им на територията на община Ловеч;
8. Изпълнява дейностите по осигуряване на възлагането и контрола по изпълнение на устройственото планиране и инвестиционното проектиране за общински сгради, съоръжения и обекти на техническата инфраструктура;
9. Комплектова документацията и заявява искания за: издаване на скици, визи, одобряване на устройствени планове и инвестиционни проекти, издаване на разрешения за строеж и въвеждане в експлоатация за общински сгради, съоръжения и обекти на техническата инфраструктура;
10. Контролира дейностите по изграждане, ремонт, реконструкция и модернизация на общински сгради;
11. Обобщава информация и анализира потребление на ел. енергия, газ и ВиК услуги и прави предложения;
12. Изпълнява дейности по управление на енергийната ефективност в общински сгради и съоръжения;

13. Изпълнява дейностите по внедряване в общински обекти на възобновяеми енергоизточници;
14. Изпълнява дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците;
15. Контролира и отчита изпълнението на стратегическите и планови документи по опазване на околната среда;
16. Инициира възлагането и контрола дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на неопасни отпадъци на територията на община Ловеч;
17. Инициира възлагането и контролира дейностите по разделно събиране и оползотворяване на неопасни отпадъци на територията на община Ловеч;
18. Инициира възлагането и контролира дейностите по изграждане на Регионалната система за управление на отпадъците;
19. Организира работата на Регионалното сдружение за управление на отпадъците;
20. Контролира третирането на опасните отпадъци на територията на община Ловеч;
21. Контролира дейностите по създаване и опазване на елементите на зелената система на територията на Община Ловеч;
22. Създава и поддържа регистър на зелените площи, декоративни дървета и дървета с историческо значение на територията на община Ловеч;
23. Контролира чистотата и поддържането на обществените площи;
24. Извършва технически проучвания и проверки по искания и сигнали на физически и юридически лица;
25. Участва със свои експерти по компетентност в Общински експертен съвет по устройство на територията /ОЕСУТ/;
26. Участва със свои експерти и специалисти по компетентност в комисии;
27. Формира, поддържа и управлява използването на архива на техническите документи, съгласно Закона за държавния архивен фонд и Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учреденчески архиви на държавните и общинските институции и вътрешните документи за организация;
28. Изпълнява дейностите по регистрация, отчетност, съхраняване, използване на приетите документи;
29. Участва в експертна комисия по изготвянето на експертизите за ценността на документите;
30. Създава, регистрира, съхранява и осигурява използването по съответния ред на документите в архива, включително в електронен вид pdf или друг приложим формат;

2. Нормативна уредба

Местната нормативна уредба в областта на опазване на околната среда включва следните

нормативни актове, приети от Общински съвет – Ловеч:

- ✓ Наредба №1 за за опазване и поддържане на обществения ред, общественото имущество и природата на Ловешка община;
- ✓ Наредба за условията и реда за изхвърляне, събиране, транспортиране, сортиране, предотвратяване, оползотворяване и обезвреждане на битови, строителни, биоразградими, опасни и масово разпространени отпадъци на територията на община Ловеч;
- ✓ Наредба за реда за управление на горските територии – собственост на община Ловеч;
- ✓ Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч

Наредба №1 за за опазване и поддържане на обществения ред, общественото имущество и природата на Ловешка община, приета с Решение №83/24.04.2008 г., посл. изм. и доп. с решение №358/29.04.2021 г.

Наредбата определя задълженията по опазването и поддържането на обществения ред, общественото имущество, чистотата и природата на територията на Ловешка община на всички физически лица, които живеят, работят или временно пребивават и всички юридически лица, развиващи дейност и извършващи услуги на територията на общината.

Наредба за условията и реда за изхвърляне, събиране, транспортиране, сортиране, предотвратяване, оползотворяване и обезвреждане на битови, строителни, биоразградими, опасни и масово разпространени отпадъци на територията на община Ловеч, приета с Решение № 727/24.07.2014 г., изм. с решение №70/17.03.2020 г. на ЛАС, в сила от 18.05.2020 г.)

Наредбата е разработена на основание чл.22 от ЗУО и урежда:

- ✓ правата и задълженията на физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите и взаимоотношенията между тях при управлението на отпадъците;
- ✓ Реда и условията за изхвърлянето, събирането (включително разделното), транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на:
 - битови отпадъци (БО);
 - строителни отпадъци (СО);
 - производствени отпадъци (ПО);
 - опасни отпадъци (ОО);
 - масово разпространени отпадъци (МРО);
 - биоразградими отпадъци (БРО),
 и поддържането на чистотата на територията на Община Ловеч.
- ✓ Финансовото осигуряване на дейностите по третиране на отпадъците и заплащането на съответните услуги.

- ✓ Контрола, глобите и санкциите за нарушаване разпоредбите на наредбата.

Наредба за реда за управление на горските територии – собственост на община Ловеч, приета с Решение № 133 от 26.06.2012 г. на Общински съвет гр. Ловеч, изм. с Решение № 1007/30.05.2019 г.

С наредбата се уреждат условията и реда за стопанисване, управление, възпроизводство, ползване и опазване на общинските горски територии.

Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч, приет с решение №196 от 25 септември 2012 г. на общински съвет гр. Ловеч)

Наредба се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на Община Ловеч.

Зелената система на Община Ловеч е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост.

Необходимите средства за поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи се осигуряват от бюджета на Община Ловеч.

Органите за управление на зелената система в Община Ловеч са Общински съвет - Ловеч, Кмета на Община Ловеч, Кметовете и Кметските наместници на населените места в общината.

С наредбата се определят функциите на общинската администрация за изграждането, поддържането и опазването на зелената система на Община Ловеч.

3. Сътрудничество с други общини и организации

3.1. Регионално сдружение за управление на отпадъците Ловеч

Съгласно ЗУО, общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Съгласно ЗУО, общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение.

От 2010 г., община Ловеч е част от Регионално сдружение за управление на отпадъците – Ловеч, заедно с общините Летница и Угърчин. От 2011 г. неопасните отпадъци на община Ловеч се депонират на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Ловеч, Летница и Угърчин“, разположено в ПИ 58308.70.146, землище на с. Пресяка, община Ловеч. Собственик на депото и оператор титуляр на комплексно разрешително №282–Н1/2016 г. е Община Ловеч.

От 03.09.2018 г. експлоатацията и стопанисването на депото са възложени на ДЗЗД „ЕКОСОРТ РЕГИОНАЛНО ДЕПО ЛОВЕЧ“, въз основа на предварително проведена обществена поръчка по реда на ЗОП, завършила със сключването на Договор № ДВ-626/03.09.2018 г. с период на действие три години (или 36 месеца), считано от датата на неговото сключване на 03.09.2018 г. От 2021 г., стопанисването и експлоатацията на депото е възложено на „Ес Ер Те“ ООД, гр. София.

Полезният обем за депониране на отпадъци след приспадане на горния и долен изолационни екрани и дренажните пластове, както и обемите на насипите за изграждане на междинните преградни диги възлиза на 1 020 000 тона. Планираното годишно количество отпадъци което ще се депонира в единственият до момента изграден и въведен в експлоатация трети участък от депото (Клетка 3) е 25 550 тона/год. За запръстяване на регионалното депо са предвидени 5 500 м³/год. (10 450 тона/год.).

3.2. Взаимодействие с държавни институции и техните регионални структури

По редица въпроси в областта на опазването на околната среда общинска администрация Ловеч си сътрудничи и осъществява обмен на информация със следните държавни институции и техните регионални структури:

- Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ);
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Басейнова дирекция „Дунавски район“
- Регионална здравна инспекция – Ловеч
- Водоснабдяване и канализация – Ловеч АД;
- Областна администрация – Ловеч;
- Областна дирекция „Земеделие“ – Ловеч;
- Областна дирекция по безопасност на храните към Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ);

3.3. Предлагани дейности и услуги от община Ловеч

Рамковият закон в областта на опазването на околната среда в националното законодателство е Закона за опазване на околната среда. Той дава общата визия за целите, приоритетите и задълженията по опазване и устойчиво ползване за всеки един от компонентите и факторите на околната среда, които се доразвиват в отделни закони. Основните задължения на органите на местната власт са разписани в чл. 15 от ЗООС.

Най-общо предлаганите услуги и дейности във връзка с опазване на околната среда са:

- Дейности и услуги в областта на управление на отпадъците;
 - Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - Поддържане чистотата на териториите за широкото обществено ползване;

- Дейности и услуги по озеленяване;
- Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
- Други дейности определени със закон;

3.3.1. Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците

Община Ловеч има сключени договори с фирми за сметосъбиране, сметопочистване, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, както следва:

- За събирането и транспортирането на битовите отпадъци на територията на град Ловеч - фирма „Чистота Осъм“ ДЗЗД;
- За събирането и транспортирането на битовите отпадъци на територията на селата в общината - от "Комунална дейност-Община Ловеч";
- Дейности по почистването на уличните платна и обществените площи, извозване на строителни, производствени и градински отпадъци - общинска фирма „ЕКО“ ЕАД, Ловеч.

Сметосъбирането и сметоизвозването за град Ловеч се извършва от „Чистота Осъм“ ДЗЗД, съгласно Договор № ДВ-809/19.10.2020 г., за останалите населени места, дейността се осъществява от „Комунални дейности – Ловеч“.

За отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло община Ловеч има сключен договор с организация по оползотворяване - „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ“ АД. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирана от „Екопак България АД“ на територията на община Ловеч, включва трицветни контейнери зелени, жълти и сини съдове за събиране на отпадъци от опаковки от домакинствата, различни от тези за битови отпадъци.

3.3.2. Дейности и услуги по озеленяване

Кметът на Община Ловеч ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, като организира изпълнението на бюджета по дейност “озеленяване”.

Експертите от дирекция „Техническа инфраструктура и околна среда“ в Община Ловеч и главният архитект отговорят за планирането, изграждането, поддържането и опазването на зелената система на общината:

Експертите от отдел "Техническа инфраструктура и околна среда" в Община Ловеч системно възлагат създаването и попълването на регистъра за дълготрайната декоративна растителност и го съхраняват.

Главният архитект на Община Ловеч ръководи, координира и контролира дейностите по устройственото планиране, проектирането и строителството в т.ч по изграждане на зелената система на територията на общината.

По реда на Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч, приета от Общински съвет – Ловеч, за всички причинени

щети на елементите на зелената система на Община Ловеч – растителност и съоръжения, виновните лица дължат глоба в размер на действащата тарифа.

3.3.3. Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на води

Дружеството, което поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителни и канализационни мрежи и системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на област Ловеч, е „Водоснабдяване и канализация“ АД – гр. Ловеч.

“В и К” АД – гр.Ловеч е водоснабдително акционерно дружество, регистрирано с 51 % държавно и 49 % общинско участие, разпределено между общините Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Угърчин и Ябланица. Предмет на дейност на дружеството са: проучване, проектиране, изграждане, поддържане и управление на водоснабдителни, канализационни, електро- и топлоенергийни системи.

Кметът на общината контролира:

- изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
- изграждането, поддържането и експлоатацията на водостопанските системи на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества различни от ВиК операторите с държавно и/или общинско участие в капитала.

Регулирането на цените и качеството на ВиК услугите, извършвани от ВиК операторите, се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

Комисията утвърждава цените на ВиК услугите:

- цена за доставяне на вода на потребителите в левове за кубически метър;
- цена за отвеждане на отпадъчни води в левове за кубически метър;
- цена за пречистване на отпадъчни води в левове за кубически метър.

Прилаганите от ВиК операторите цени не могат да бъдат по-високи от утвърдените от комисията.

Управлението на ВиК системите се осъществява от:

- министъра на регионалното развитие и благоустройството, който координира управлението на ВиК системите на национално ниво;
- асоциацията по ВиК, в която участват държавата и една или повече общини – когатособствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.

3.3.4. Дейности по осигуряване качеството на въздуха

Целта на Закона за чистотата на атмосферния въздух е да защити здравето на хората, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и предотвратяване настъпването на

опасности и щети в следствие изменение в качеството на атмосферния въздух.

В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми в установени срокове. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда и същите включват целите, етапите и сроковете за тяхното постигане; средствата за обезпечаване на програмата; отчетността и контрола за изпълнението и оценка на резултатите.

3.4. Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения

Разрешително за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация когато ползването е от:

- ✓ земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост;
- ✓ териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост.

Разрешително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

3.5. Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда

Деятелностите в областта на опазването на околната среда, които се финансират от общинския бюджет, могат да се групират според финансирането си, както следва:

- Озеленяване;
- Дейности, финансирани от приходите от такса битови отпадъци;
- Други дейности по опазване на околната среда;

3.5.1. Бюджет на общината

Приходната част на общинския бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския и др.

Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България. За всяка бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери.

Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности- издръжка ОбА, ЦДГ и други.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегопочистване на четвъртокласна пътна мрежа, основен ремонт на четвъртокласна пътна мрежа, субсидии за пътнически превози и компенсация на безплатен превоз, и за програмите по времена заетост. Част от тях не се включват в първоначалната рамка на бюджета.

3.5.2. Приходи

Приходите в бюджета на община Ловеч за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

1. Местни такси – Такса битови отпадъци.
2. Приходи от структурни фондове на ЕС, Кохезионния фонд и държавния бюджет

Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) е една от оперативните програми на Република България, изготвяни в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“ на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Финансирането на ОПОС е чрез ЕФРР, КФ и национално съфинансиране.

ПУДООС:

- Безвъзмездно финансира екологични проекти на общини;
- Отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини.

3. Други местни такси, определени със закон

Такси за позволено за ползване на лечебни растения - позволено за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места и териториите и акваториите строителните граници на населените места – общинска собственост. Такса не се заплаща, когато ползването на лечебните растения е за лични нужди.

4. Глоби и санкции

Осемдесет на сто от санкциите за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми по реда на ЗООС от наказателни постановления, издадени от министъра на околната среда и водите или от оправомощени от него лица, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект (чл.65, ал.1 ЗООС).

Осемдесет на сто от имуществените санкции за административни нарушения за неизпълнение на условия в комплексно разрешително, свързани със замърсяване на атмосферния въздух, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира

инсталацията (чл.65, ал.3 ЗООС).

Приходите от глоби и санкции, налагани от кмета на общината, по реда на:

- ✓ Наредба №1 за за опазване и поддържане на обществения ред, общественото имущество и природата на Ловешка община;
- ✓ Наредба за условията и реда за изхвърляне, събиране, транспортиране, сортиране, предотвратяване, оползотворяване и обезвреждане на битови, строителни, биоразградими, опасни и масово разпространени отпадъци на територията на община Ловеч;
- ✓ Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч

Горепосочените приходи се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинската програма за околна среда.

5. Приходи от концесионни възнаграждения по реда на Закона за подземните богатства

Концесионерът дължи концесионно плащане, размера на което се определя с акт на Министерски съвет, а условията и реда за концесионното плащане се определят в концесионния договор. Цялото концесионното плащане или част от него, в зависимост от вида на полезните изкопаеми и др., се превежда по бюджетите на общините по местонахождение на концесионните площи.

6. Приходи от такса за притежаване на куче

7. Приходи от други актове, регламентирани с местни нормативни актове

В общинския бюджет на Община Ловеч постъпват приходи от такси за услуги, определени с *Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Ловеч*, приета от Общински съвет – Ловеч. Тук се отнасят такса битови отпадъци, таксите за ползване на детски градини и ясли, домашен социален патронаж, пазари, тържища, панаири, тротоари, улични платна и др., за технически и административни услуги.

Такса битови отпадъци осигурява основния дял от приходите от такси за общините в България и определя един стабилен процент от общинските бюджетни приходи. Приходите от такса битови отпадъци се характеризират с по-благоприятна динамика в сравнение с общите бюджетни приходи на общините и в частност приходите им от такси. В резултат на това расте и дялът на приходите от такса битови отпадъци в общите постъпления от такси за общините, тъй като кризата се отрази драматично върху постъпленията на общините от такса за технически услуги (свързана основно със строителството).

Приходите на община Ловеч от такса битови отпадъци за периода 2019 – 2020 г., е както следва:

Таблица 32 Приходи от ТБО, 2019-2020

№	година	Приходи лв.
1	2019 г.	7 623 333,00
2	2020 г.	7 467 570,00

Източник: Бюджета на Община Ловеч

3.5.3. Разходи

Основната разходна части на план-сметката на Община Ловеч за 2021 г. е за:

- ✓ Разходи за дейността събиране и сметоизвозване на битови отпадъци до съоръжения за третиране;
- ✓ Разходи за дейността по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване;

Разходите за опазване на околната среда по дейности за периода 2019-2020 г. е представен в следващата таблица:

Таблица 33 Разходи за опазване на околната среда 2019-2020

№	Разходи по дейности	2019	2020
1	Дейност 622 Озеленяване	774 848	779 919
2	Дейност 623 Чистота	1 966 416	1 729 703
3	Дейност 627 Управление на отпадъците	4 293 196	4 474 458

Източник: Бюджет на община Ловеч

Изводи и препоръки:

- ✓ В община Ловеч има обособен отдел, " Техническа инфраструктура и околна среда ", който се занимава с политиките по опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците.
- ✓ Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възможните с нормативната уредба правомощия.
- ✓ Броя на служителите за изпълнение на дейностите както по управление на отпадъците, така и в останалите дейности в областта на околната среда в община Ловеч е недостатъчен за изпълнение на възложените функции;
- ✓ Необходимо е да бъдат назначени допълнителни служители в общинската администрация за подобряване изпълнението на функциите в общината, както по управление на отпадъците, така и в други сфери за опазване на околната среда;
- ✓ Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

IV. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата в която функционира обекта на стратегически анализ се дефинира на „възможности“ и „заплахи“.

- **Възможности:** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенцици, от които тя се възползва или би могла да се възползва;
- **Заплахи:** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;
- **Силни страни:** Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;
- **Слаби страни:** Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на средата, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата средата се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишният етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развиват трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

При използване на цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда са изведени следните основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в следната таблица .

Таблица 34 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Ловеч

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓ Стартиране на поетапно газифициране на промишлените предприятия, жилищни сгради, както и част от общинските административни сгради, вкл. и детските заведения; ✓ За 2020 г. концентрациите на ФПЧ10, следени в АИС „Ловеч“ са под установените норми за опазване на човешкото здраве. ✓ Промислеността в града е със силно понижена активност и не оказва съществено влияние върху качеството на атмосферния въздух	✓ Интензивност на автомобилния трафик в града, състоянието на пътната мрежа и остарелият автомобилен парк, оказват влияние върху КАВ, посредством замърсяване с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици; ✓ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
✓ Постепенно намаляване на МПС на дизелово гориво. ✓ Въвеждане на национални стандарти за качеството на твърдите горива. ✓ Намаляване дела на използваните твърди горива през студеното полугодие.	✓ Увеличаване на пътния трафик, респективно емисиите ✓ Увеличаване цената на алтернативните варианти на отопление – електричество, газ. ✓ Висока цена за ново присъединяване към газовата и топлопроводна мрежи.

ВОДИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Подземните водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние и химично състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Основен замърсител на водни обекти на територията на община Ловеч е липсата на канализационните системи на част от населените места
- ✓ Мрежата би могла да се определи като такава с пределна амортизация на основната част от уличните водопроводи и водопроводни отклонения, изпълнени от стари и амортизирани етеритови водопроводи, които са причина за загуба на питейна вода.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реконструкция на водоснабдителната мрежа, водеща до повишаване на ефективната работа на водопроводната мрежа, намаляване на аварията, намаляване на загубите на вода
- ✓ Изграждане и реконструкция на участъци от канализацията с цел достигане на пълна свързаност на населението;
- ✓ Намаляване/прекратяване на директните зауствания на отпадъчни води, които не са пречистени в достатъчна степен, във водни обекти.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на загубите на вода по водопроводната мрежа;
- ✓ Невъзможност от подмяна навсички водопроводни и канализационни мрежи, за които това е необходимо.

ПОЧВИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ На територията на община Ловеч се е наложила практика за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.
- ✓ Площите заети от горскостопанската единица имат изключително равнинен характер, поради което ерозионни процеси в тях не се наблюдават

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Почвените ресурси са подложени на естествена и антропогенна деградация, която се отразява неблагоприятно върху функционирането на екосистемите;
- ✓ Град Ловеч и районът около него са антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това.
- ✓ Периодичните паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Подобряване на почвените характеристики чрез изпълнение на мероприятия, водещи до намаляване на ветровата ерозия;
- ✓ Увеличаване на дела на рекултивирани терени.
- ✓ В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, следва да се прилагат превантивни мерки, като залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на дела на ерозиралите почви;
- ✓ Допускане замърсяване на почвите с тежки метали и др. в следствие на нерегламентирано депониране на отпадъци и др.

дървесни видове; сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;

- ✓ При строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;

БИОРАЗНООБРАЗИЕ (НАТУРА 2000)

СИЛНИ СТРАНИ

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Община Ловеч се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени територии и защитени зони.
- ✓ Висок процент на горските територии и територии част от мрежата „Натура 2000“

- ✓ Намаляване на биоразнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига.
- ✓ Промяната на ландшафта, вследствие на строителството;
- ✓ шум и вибрации от ЖП транспорта;
- ✓ отработените газове влошават качеството на въздуха;
- ✓ в растителността се натрупват оловни съединения (а оттам и в употребяваните я за храна птици и бозайници) и почвата.

ВЪЗМОЖНОСТИ

ЗАПЛАХИ

- ✓ Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000;
- ✓ Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии;

- ✓ Строителството може да доведе до безпокойство на видовете, нарушаване/унищожаване на местообитания, фрагментация на природни местообитания или местообитания на видове.

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

СИЛНИ СТРАНИ

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Съгласно нормативните изисквания зелените площи на територията на община Ловеч са напълно достатъчни;
- ✓ Приета нормативна уредба на местно ниво за опазване и стопанисване на зелената система в общината;
- ✓ Общината притежава разнообразни типове ландшафти, при което доминират типовете с подчертано естествен характер.

- ✓ Липса на публичен регистър на озеленените площи;
- ✓ Урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ВЪЗМОЖНОСТИ

ЗАПЛАХИ

- ✓ Изграждане на изолационни растителни пояси по улиците с интензивно движение, и на терени за озеленяване с подходяща растителност (с прахоулавящи видове).
- ✓ Озеленяване с храстова растителност, абсорбираща праха и аерозолите от въздуха, на булевардите и улиците с интензивно движение.
- ✓ Дейности по естетизиране на градската среда:
 - изграждане на изолационни пояси на промишлените зони, контактуващи с

- ✓ Продължаваща урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;
- ✓ Замърсявания с отпадъци и паления на стърнища;

бреговата ивица.

- приоритетно внимание на уличното и вертикалното озеленяване.
- акцент върху цветовото оформление и повишаване участието на цъфтящи храсти и местна растителност.
- изграждане на микрорайонните паркове.
- уплътняване на растителните групи в междублоковите пространства.
- ✓ Лесомелиоративни залесявания в коритата на поройните реки.

ОТПАДЪЦИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Общината е осигурила съдове и техник за събиране на смесени битови отпадъци, които обслужват от населението на община Ловеч;
- ✓ Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци – Ловеч
- ✓ Наличие на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки
- ✓ Разработени са необходимите програми, наредби и други нормативни документи, които се фокусират върху бъдещи действия, с цел решаване на съществени проблеми.
- ✓ Изградени са предпоставки, които позволяват участието на обществеността за вземане на решения, свързани с управлението на отпадъците – процедури по публични обсъждания, предоставяне на информация чрез различни медии, интернет и др.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъци;
- ✓ Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци;
- ✓ Недостатъчно добро ниво на информационно обезпечаване на процесите, свързани с вземането на информирани управленски решения;
- ✓ Няма обособен отдел, чиито служители да са ангажирани само с управлението на отпадъците;
- ✓ Няма изградена мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейностите по управление на отпадъците;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти;
- ✓ Развитие на системите за разделно събиране на МРО, биоразградими, строителни и др. отпадъци;
- ✓ Прилагане на регионален принцип на управление на зелените биоотпадъци;
- ✓ Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.
- ✓ Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъци;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство за достигане на високите изисквания на ЕС и набелязаните цели;
- ✓ Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проекти на общината;
- ✓ Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината;
- ✓ Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което да доведе до повишаване на такса битови отпадъци за населението, съобразно промени в националното законодателството и законодателството на ЕС.

- ✓ Липса на цялостна, работеща система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;

ШУМ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Няма жилища, респективно брой жители, изложени на нива на шум над граничните стойности по показателите за шум от:
 - железопътния трафик;
 - от промишлени източници на шум
- ✓ През последните години се отчита понижение в нивата на шум, на база предприети мерки

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Движение в режим на тръгване и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета – основните улични отсечки).
- ✓ Община Ловеч се характеризира със задържане на високи нива на шум над пределно допустимите норми
- ✓ Съществуващата организация на движение и обособените зони за паркиране, натоварват градската среда.
- ✓ Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шума.
- ✓ Липса на бариери и активни противошумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения).

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реализиране на дейности, свързани със създаване на ефективна организация на транспорта
- ✓ Изграждане, рехабилитация и поддържане на пътната и уличната инфраструктура в общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението.
- ✓ Подобряване на транспортната свързаност
- ✓ Създаване на условия за алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност – основно велосипеден транспорт.
- ✓ Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел подобряване на акустичната обстановка.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Липса на достатъчно средства от страна на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълненията на европейското екологично законодателство.

ОБЩИ ПОКАЗАТЕЛИ (географски, икономически, демографски)

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Благоприятно географско разположение е за развитие;
- ✓ Разработени и актуализирани общински наредби, хармонизирани с националното екологичното законодателство, заедно с приети програми / стратегии за реализация на политиките по опазване на околната среда.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Недостатъчно развити публично- частни партньорства.
- ✓ Амортизирана транспортна и комунална инфраструктура.
- ✓ Намаляващо население и формиране на отрицателен естествен и механичен прираст, макар и с по-нисък темп в сравнение с другите

- ✓ *Добро организиране и планиране актуализацията на стратегии, планове, програми и нормативни актове на местно ниво в областта на опазването на околната среда.*

общини.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
✓ <i>Наличие и достъпност на национални и международни програми за финансиране на общински проекти в областта на опазването на околната среда.</i> ✓ <i>Привличане на стратегически инвеститори с интереси.</i> ✓ <i>Прилагане инструментите на Структурните фондове и КФ на ЕС.</i> ✓ <i>Доближаване на Европейските стандарти в икономическата и социалната сфери.</i> ✓ <i>Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия.</i> ✓ <i>Инвестиции в инфраструктура, недвижими имоти и екологични производства.</i>	✓ <i>Продължаваща тенденция на намаляване на населението на общината и областта, макар и с по-нисък темп в сравнение с др. общини</i> ✓ <i>Увеличаване броя на населението в и над трудоспособна възраст.</i> ✓ <i>Миграция на способните и предприемчиви хора в активна възраст.</i>

Най-силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Те определят ограниченията на развитие на общината. Стратегията на развитие, която определя тази връзка може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни на общината. Основните задачи, върху които трябва да се концентрира управлението на общината са:

- ✓ Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината, опазването на околната среда и повишаване потенциала на общината;
- ✓ Оптимизиране на водоснабдителните системи в малките населени места;
- ✓ Изграждане на канализационни системи в малките населени места

V. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Местни средства за масова осведоменост

Информираността на гражданите за състоянието на околната среда и участието на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда са два от основните принципи, на които се основава опазването на околната среда съгласно ЗООС.

Постигането на съответствие с горните принципи започва с оповестяването на своевременна и актуална информация сред широката общественост.

За да може правото на обществен достъп до информация за околната среда да бъде ефективно, от съществено значение е доброто качество на информацията за околната среда.

Информация за околната среда е всяка информация в писмена, визуална, аудио-, електронна или в друга материална форма относно:

- състоянието на компонентите на околната среда и взаимодействието между тях;
- факторите на околната среда, както и дейностите и/или мерките, включително административните мерки, международни договори, политика, законодателство, включително доклади за прилагане на законодателството в областта на околната среда, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху компонентите на околната среда;
- състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората, доколкото те са или могат да бъдат засегнати от състоянието на компонентите на околната среда и др.;
- емисии, зауствания и други вредни въздействия върху околната среда;
- анализ разходи и ползи и др.

Информацията в областта на опазването околната среда, която се предоставя на широката общественост, може да бъде най-разнообразна:

- уведомяване за открит обществен достъп до документация в хода на издаването на индивидуален административен акт (комплексно разрешително, решение по ОВОС и/или преценяване необходимостта от ОВОС, становище по ЕО и решение за преценкане необходимостта от ЕО, учредяване на СОЗ, разрешение за ползване на воден обект и разрешение за водовземане и др.) по реда на ЗООС, ЗВ и/или друг нормативен акт;
- уведомяване на заинтересованите лица за открито производство по издаване на общ административен акт – заповед за организиране на услугите по: събиране и транспортиране на битови отпадъци, третиране на битовите отпадъци в депа или други инсталации, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места, както и определяне честотата на събиране и транспортиране на битови отпадъци;
- уведомяване за изготвен проект на нормативен акт, който ще се приема от Общински съвет – Ловеч;
- уведомяване за изготвени проекти на планове /програми и осигурен достъп до документацията;
- предоставяне на информация за сключени договори/осигурено финансиране по оперативни програми и други международни източници на финансиране, ПУДОС и др.;
- предоставяне на информация за напредъка на проекти в областта на опазването на околната среда;
- публикуване на интернет страницата на Общината на протоколи от работата на общото събрание на регионалното сдружение за управление на отпадъците

- предстоящи публични събития в общината, бъдещи значими решения, дейности и акции на общинската администрация, предстоящи събития и др.;
- организиране на брифинги, пресконференции и други медийни изяви по значими общински теми;
- осведомяване за предстоящо провеждане на кампании.

Основна форма за предоставяне на информация за околната среда в т.ч. за управлението на отпадъците в община Ловеч е чрез интернет страницата на общината. На сайта на общината е обособена секция „Екология“ в която се публикуват документи отнасящи се до опазването на околната среда, публични регистри на площадките за дейности с отпадъци от ОЧЦМ, ИУЕЕД, ИУМПС и НУБА; публичен регистър на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с отпадъци; графици за сметосъбирането на територията на община Ловеч. Друга форма за предоставяне на информация на обществеността са социалните мрежи, както и местни вестници. Информация за околната среда в т.ч. за управление на отпадъците се разпространява и чрез публикуване на съобщения на информационно табло.

Сигнали от обществеността за нередности по всички наредби и закони се приемат на горещия телефон или чрез формата за контакт, публикувани на сайта на общината.

VI. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА

Формулирането на визия за развитието на общината се основава на идентифицираните й предимства и проблеми, и осъществяване на целенасочени мерки и дейности за постигане на стратегическите и специфичните цели.

Визията за развитието на Община Ловеч, формулирана в действащите на местно ниво планови и програмни документи, може да се реализира само в условията на устойчиво развитие в благоприятна и здравословна околна среда. Принципите за опазване на околната среда в българското законодателство, което изцяло е хармонизирано с това на Европейския съюз, са насочени именно към постигането на тази цел, а тяхното следване, съчетано с местните дадености, би осигурило на община Ловеч статута на едно привлекателно място в България.

Процесът на планиране на общинско ниво търси баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за превенция и опазване на компонентите на околната среда, запазване на достиженията и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенции и задължения на Община Ловеч.

Стратегическата част на Програмата следва да се разглежда като отворен документ, който има възможност да бъде допълван и актуализиран съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на

обкръжаващата среда, оказващи влияние върху протичащите процеси в общината. Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда, дефинирани в стратегически и планови документи на национално ниво и имащи отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Благодарение на целенасочените и последователни усилия на общинска администрация Ловеч е осигурено опазването на компонентите на околната среда, което подпомага икономическото и социалното развитие, и има решаващо значение за трайното развитие на обществото. Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда: своевременно и регулярно се предоставя информация за предстоящи проекти, приемането на които се предхожда от обществено обсъждане сред широката общественост, въвлича населението като ключов фактор за решаване на екологични проблеми и подобряване на жизнената среда.

Стремекът към постигане на висок жизнен стандарт е в хармония и унисон с развитието на чиста индустрия, разширяване на зелените площи и опазване на биологичното разнообразие.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на града и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на града и опазване на екосистемите и биоразнообразието им, а крайният резултат от постигането на тези цели – бъдните поколения да получат възможност да посещават и живеят в община, която е запазила за тях духа и материалното наследство от миналото, но същевременно предлага отлични условия за техния бъдещ просперитет.

Предвид всичко гореизложено визията за околна среда на Община Ловеч се формулира като:

ОБЩИНА ЛОВЕЧ - чиста околна среда, здравословен начин на живот с условия за пълноценен труд и активен отдих.

Така формулираната визия отразява виждането за развитие на общината съобразено с наличния природен потенциал при отчитане на интересите на местното население. Визията на Общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

VII. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

С програмата се цели да се фокусират управленските процеси и да се даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Община Ловеч да успее да запази и надгради постигнатото до момента и в същото време да създаде и развива конкурентни предимства от потенциала си.

С оглед определянето на конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в общината и с оглед на определената визия, главната стратегическата цел за периода 2021-2028 г. може да бъде определена по следния начин:

***Генерална цел:** Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда.*

С оглед на поставената стратегическа цел Общинската програма за опазване на околната среда на община Ловеч за периода 2021-2028 г. определя следните стратегически цели:

- **Стратегическа цел 1:** *Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината.*
- **Стратегическа цел 2:** *Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда;*
- **Стратегическа цел 3:** *Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.*

За да бъде постигната така определената генерална стратегическа цел и поставените 3 стратегически цели са идентифицирани специфични цели, към които да бъдат насочени усилията на общинската политика за опазване на околната среда и за устойчиво и балансирано развитие.

Стратегическа цел 1 :

- *Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата, чрез дейности насочени към опазване на околната среда;*
- *Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха;*
- *Специфична цел 3: Опазване и подобряване качеството на водите;*
- *Специфична цел 4: Опазване на качеството на земите и почвите;*
- *Специфична цел 5: Опазване и поддържане на биоразнообразието;*

Стратегическа цел 2:

- *Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците*
- *Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;*
- *Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи;*

Стратегическа цел 3:

- *Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината;*
- *Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност.*

Така формулираните специфични цели акцентират върху усилията на Общината, насочени към запазване, подобряване и възстановяване на природната среда и развитие на екологичната инфраструктура, водещи до подобряване качеството на живот на

населението, привличането на повече туристи и повишаване на възможностите за инвестиции в общинската икономиката.

VIII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Ловеч за периода 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни мерки и дейности по отделните компоненти и фактори на околната среда, реализацията на които ще доведе до изпълнение както на законови изисквания, вменени на кмета на Общината, така и до постигане на главните и специфичните цели на Програмата. Крайната цел на изпълнението на плана за действие е подобряване на състоянието на компонентите и факторите на околната среда на територията на община Ловеч и здравето на населението.

Планът за действие към настоящата Програма представя необходимите мерки, средства, източниците на финансиране и отговорностите институции, свързани с реализиране на определените приоритети и мерки за тяхното постигане, представен в следващата таблица:

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целиви	Водеща	Партньор
Стратегическа цел 1 : Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината								
Специфична цел 1: Ограничаване изменението на климата чрез дейности насочени към опазване на околната среда								
1. Създаване на зони за отдих – изграждане на зелени пояси, паркови пространства, рекреационни зони около водоизточници и др. за възстановяване на съществуващите екосистеми и осигуряване на равнопоставен достъп;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	постоянен	Подобряване на градският микроклимат чрез създаване на благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части	м ² съществуващ и зелени площи;	м ² обновена/изграде на площ	Община	ПОС 2021 – 2027 г., частни инвестиции
2.Енергийни обследвания и сертифициране на сгради общинска собственост до получаване на удостоверения за енергийни спестявания. Реконструкция и обновяване на съществуваща общинска социална, здравна, спортна, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети от енергоспестяващи мерки;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на безопасността и физическите характеристики на градската среда.	-	Бр. енергийни обследвания. Брой реновирани сгради, кв. метра санирана площ; бр. издадени енергийни паспорти;	Община	-
3. Мерки за управление на риска от природни бедствия и за превенция на риска за живота и здравето на населението (в т.ч. повишаване на готовността на населението и силите за реагиране в случай на	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални	До 2028 г.	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и създаване на	-	Брой проведени мероприятия	Община	ПОС 2021 – 2027 г.,

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
наводнения, пожари, земетресения, и др.) - изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия. Повишаване на степента на информираност на населението за посочените бедствия.		финансиращи структури		култура и модел на поведение				
4.Изготвяне и изпълнение на проект за ремонт и модернизация на съществуващо и изграждане на ново енергийно ефективно улично осветление във всички населени места от община;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Намаляване на емисиите и подобряване на енергоефективността и качеството на уличното осветление	Изготвен проект	Подменено енергийно ефективно улично осветление	Община	-
5.Подобряване на съществуващата транспортна инфраструктура в общината.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До края на 2028	Намаляване на емисиите на парникови газове, чрез подобряване качеството на транспортното обслужване в общината.	-	Бр. подновени превозни средства	Община	Финансиран от ОПРР
6.Повишаване на информираността на населението чрез провеждане на информационни кампании, за ползите от въвеждането на мерки за енергийна ефективност за намаляване на парниковите газове и опасностите от климатичните	20 хил. лв (прогнозно на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и създаване на	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, Научни организации, РИОСВ

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
промени с цел създаване на култура и модел на поведение, свързан с опазването на околната среда;				култура и модел на поведение				
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на въздуха								
7.Провеждане на информационни кампании сред населението за приноса на възгледите към замърсяването на атмосферния въздух в приземния въздушен слой.	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, научни организации
8.Системно през цялата година машинно миене на основната улична мрежа.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀ и поддържане на уличната мрежа чиста	-	Брой измивания, кв. метра измита площ	Община	-
9.Благоустрояване на крайпътни и улични пространства.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на КАВ	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра благоустроени пространства	Община	ПУДОС, НПО, областни администрации
10.Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт/изграждане на елементи на техническата инфраструктура.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				ветрово запрашаване				
11.Контрол за недопускане замърсяване от строежите, вкл. по спазването на маршрутите за транспортиране на отпадъците от строителните обекти.	-	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
12.Монтиране на електростатични филтри за горивните инсталации на домакинства, използващи въглища и дълвесина с цел подобряване качеството на атмосферния въздух	Съгласно проект, (прогнозно 820 хил. лева – 200 домакинства x 4120 лв. на домакинство)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на качеството на атмосферния въздух	Брой монтирани филтри	Брой монтирани филтри	Община	ПУДООС, НПО, областни администрации
13. Намаляването на замърсяването от открити терени – премахване на „калните петна“ в междублокови пространства чрез облагородяване, залесяване в града покриване с дишащи настилки на открити паркинги без покритие и др.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на качеството на атмосферния въздух	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра изградени паркинги	Община	ПУДООС, НПО, областни администрации
Специфична цел 2: Опазване и подобряване качеството на водите								
14. Ежегодно възлагане на машинно и ръчно почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали.	Съгласно проект (прогнозно 250 хил. лв.)	Общински бюджет, Европейски фондове и други	ежегодно	Подобряване състоянието на водите и	-	Кв.м почистена площ	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		международни и национални финансиращи структури		превенция от наводнения				
15.Поддържане проводимостта на оттоците и дъждоприемните шахти.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Бр. проверки, обследвани и почистени райони	Община	ВиК Оператор
16.Периодично изследване качеството на водата на включените в регистъра местни водоизточници.	Съгласно проект	Общински бюджет	ежегодно	Подобряване състоянието на водите		Протоколи от измерване	РЗИ	Община, БДЗБР
Специфична цел 3: Опазване на качеството на земите и почвите;								
17.Възстановяване на почвеното плодородие на установените нарушени терени; почистване и рекултивация на нарушени терени.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха възстановяване на функциите на почвените	Контрол на осъществяването на техническа и биологична рекултивация	Брой закрити и рекултивирани сметища за периода	Община	РИОСВ
18.Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (ОУП) на населените места.	-	Държавен бюджет	постоянен	Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката.	Общини	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
19. Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински и бюджети	ежегодно	Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	брой на проведените семинари/информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Научни организации
20.Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.	Служебен ангажимент	-	Ежегодно	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община	Областни управители, РИОСВ
Специфична цел 4: Опазване и поддържане на биоразнообразието								
21.Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Държавен бюджет – областни/общински и бюджети	Ежегодно	Опазване на биологичното разнообразие	-	Бр. проведени кампании/семинари	Община	НПО, Научни организации
22. Изготвяне на годишни справки за издадените разрешителни за добив на лечебни растения.	Служебен ангажимент	-	ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения	-	Брой издадени разрешителни	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда								
Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците								
23.Насърчаване на домашното компостиране. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	15	Бюджет на община, ПОС 2021-2027, безлихвен заем ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Броят на домакинствата, на които са предоставени компостери	Община	Домакинствата
24. Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“.	5 хил. лева	Бюджет на общини, „Програма за техническа помощ 2021-2027“	до 2028	Мерките за „електронно управление“ са реализирани в пълен обхват	Изпълнени проекти за електронно управление	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги	Общини	Държавни и общинска администрация
25. Изграждане на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци .	10 хиляди лева	ПОС 2021-2027, общински бюджет	01/2022-12/2028	Изградена нова система и разширена съществуваща система за разделно събиране на битови отпадъци	Изготвено проектно предложение и сключен договор с бенефициент и	Изградени нови системи или разширени съществуващи системи	Общини, РСУО	УО на ПОС
26. Широко информирание на населението за точните местонахождения на площадките за	1	Общински бюджет	01/2022 - 11/2028	Обществеността е информирана относно	Публикуване на интернет страницата на	Публикуване на интернет страниците си	Общини	-

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.				местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	общината информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци до 12.2021 г. и актуализирането и.	информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци		
27.Провеждане на информационните кампании сред обществеността, относно ОО и МРО	2 хил. лева	Общински бюджет	Ежегодно до 2028	Увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци	Брой проведени информационни кампании	Повишена информираността на обществеността по въпросите на управлението на МРО, отчетена при проучвания на общественото мнение	Община	ОО
28.Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.	20 хил. лева	Общински бюджет	Постоянен	Предотвратяване замърсяването с отпадъци	Брой нерегламентирани замърсявания	% или брой намаление нерегламентиран и замърсявания	Община	-

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
Специфична цел 2: Развитие на системата за управление качеството на водите;								
29.Реализиране на проект за рехабилитация/доизграждане на водоснабдителна мрежа за гр. Ловеч	Съгласно проект,	Общински бюджет, Околна среда	До 2024 г., като към момента на програмата тече реализация	Подобряване състоянието на водопроводната система, съгласно проект „Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия обслужвана от “Водоснабдяване и канализация” АД, гр. Ловеч	Изпълнение на проект за рехабилитация/доизграждане	Лм рехабилитирана/ доизградена мрежа	ВиК оператор	ОПОС
30.Изграждане на канализационна мрежа за населените места на общината.	Съгласно проект	Общински бюджет, Околна среда	До 2024 г., като към момента на програмата тече реализация	Елиминиране замърсяването на почвите и повърхностните и подземните водни тела от дифузни източници на замърсяване	Изпълнение на проект	Лм изградена мрежа	Община, ВиК оператор	ОПОС
31.Реализация на проект за изграждане на ГПСОВ.	Съгласно проект	Общински бюджет, Околна среда	До 2024 г., като към момента на програмата тече реализация	Подобряване състоянието на водопроводната и канализационната система, съгласно проект „Изграждане на ВиК инфраструктура	Изпълнение на проект	Изградена ПСОВ	Община, ВиК оператор	ПУДООС, МОСВ, ПОС 2021 – 2027 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				на обособената територия обслужвана от “Водоснабдяване и канализация” АД, гр. Ловеч				
Специфична цел 4: Развитие и поддръжка на зелените площи								
32.Поддържане и изграждане на зелени площи, резитба и отсичане на дървета на територията на община Ловеч	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	Община	-
33. Изграждане и поддържане на публичен регистър на озеленените площи на дълготрайни декоративни дървета и на дървета с историческо значение.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	До 2028 г.	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Създаден регистър	Община	-
34.Създаване и обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системното им поддържане във всички населени места.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Кв.м изградена зелена площ	Община	-
Стратегическа цел №3 Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.								
Специфична цел №1: Повишаване на институционалния капацитет на общината								
35.Запазване на високото ниво на квалификация на служителите чрез системи от обучения, вкл. на новопостъпващите в сектора	2 хил. лева	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални	До 2028 г.	Повишаване административния капацитет на общинската администрация	-	Бр. обучения/семинар и	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		финансиращи структури						
36. Назначаване на допълнителни служители в общинската администрация, занимаващи в основно с опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците		Общински бюджет, Програми за осигуряване на заетост	До 2028 г.	Подобряване на административния капацитет	-	Бр. назначени	Община	-
<i>Специфична цел №2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност</i>								
37. Публикуване ежегодно на интернет страницата на общината на отчет за изпълнението на приетите от Общински съвет – Ловеч стратегически и програмни документи – Програма за управление на отпадъците, ПООС и др.	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност		Повишаване на обществената информираност	Община	-
38. Своевременно разпространяване на актуална информация за околната среда сред обществеността, в т.ч. за напредъка по проекти в областта на околната среда	-	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дипляни и др.	Община	НПО, общественост
39. Осигуряване на публично участие в планове и програми, свързани с околната среда.	-	-	Постоянен	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дипляни и др.	Община	НПО, общественост

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021 – 2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет (хил. лв)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
40.Организирана бази данни в областта на опазването на околната среда, лесно достъпна за обществеността.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Създадена база данни	Община	-
41. Ежегодно организиране на информационни кампании за опазване на околната среда – международен ден на земята и опазването на околната среда, европейски ден без автомобили, разделно събиране на масово разпространени отпадъци и др.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дигитални и др.	Община, организации по оползотворяване	НПО, граждани

IX. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда

За да бъдат реализирани поставените с програмата задачи и постигнати заложените в нея цели е нужно предложените действия на Общината по опазване на околната среда да бъдат еднакво добре приети от Общинския съвет, общинското ръководство и съответните секторни специалисти. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели и действия са задължение на дирекция "Техническа инфраструктура и околна среда".

В съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. В тази връзка в настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година, заедно с информацията за изпълнението на Общинската програма за управление на отпадъците през предходната календарна година. Екземпляр от двата отчета се представя за информация и в РИОСВ Плевен.

Наблюдението и оценката на ОПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението, както и изпълнението на програмата е отговорност на Кмета на Общината и Дирекция "Техническа инфраструктура и околна среда".

В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

2. Контрол по изпълнение на програмата

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на Община Ловеч. Кметът представя пред Общинския съвет всяка година отчет за изпълнението на програмата, който се предоставя и на РИОСВ-Плевен.

Информация за изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Ловеч под формата на годишен отчет ще се публикуват ежегодно на

интернет страницата на Община Ловеч с цел информиране на обществеността.

3. Актуализация на програмата и допълване

Член 79, ал.5 ЗООС регламентира, че общинските програми за опазване на околната среда могат да бъдат допълвани и актуализирани при необходимост.

Необходимост от актуализацията на Програмата за опазване на околната среда на Община Ловеч може да възникне основно поради следните причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели в областта на опазването на околната среда и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Законодателството (Закон за управление на отпадъците, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за почвите) регламентира, че програмите за управление на отпадъците, програмите за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми за качество на атмосферния въздух (изготвят се в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух) и програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общините са неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на дадената община.

Мерките от плановете за действие на горепосочените програми, са неразделна част от съответната общинска програма за опазване на околната среда.

При необходимост от актуализация на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Ловеч, към Дирекция "Техническа инфраструктура и околна среда" ще организира и възложи разработването на същата. Актуализацията на Програмата трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на плановете и програми, и едва след приключването им – да се приеме от Общински съвет – Ловеч.

Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет – Ловеч по предложение на Кмета на Общината.

Х. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА

1. Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/25.09.2002г., посл. изм. и доп., ДВ бр.21 от 12 Март 2021 г.);
2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ДВ. бр. 45 от 28.05.1996г., посл. изм., и доп. ДВ бр. 18 от 2 Март 2021 г.);
3. Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., изм. и доп. бр. 19 от 5 Март 2021 г.)
4. Закон за водите /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. бр.17 от 26 февруари 2021 г.)
5. Закон за почвите /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. ДВ, бр. 98 от 27 ноември 2018г.)
6. Закон за лечебните растения /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр. 29 от 07.04.2000 г, изм. и доп. ДВ бр.17 от 26 февруари 2021г.)
7. Закон за защитени територии /ЗЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. и доп. ДВ бр.21 от 12 март 2021 г.)
8. Закон за биологичното разнообразие /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., изм. и доп. ДВ бр. 27 ноември 2018 г.);
9. Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр. 101 от 27 Ноември 2020 г.)
10. Общинска програма за опазване на околната среда на община Ловеч, 2016-2020 г.
11. План за интегрирано развитие на Община Ловеч 2021 – 2027 г.
12. Общ устройствен план на Община Ловеч
13. Регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Плевен;
14. План за управление на речните басейни в Дунавски район (ПУРБ) 2016 – 2020 г.
15. План за управление на риска от наводнения в Дунавски район (ПУРН) 2016 – 2020г.
16. Предварителна оценка за риска от наводнения в Дунавски район, 2021 г.
17. Бизнес план на „Водоснабдяване и канализация“ АД гр. Ловеч;
18. Доклади и анализи, РЗИ –Ловеч;
19. Статистически данни от НСИ;
20. Национален доклад за състоянието на околната среда, 2018 г. – НСИ;
21. Годишен доклад на Регионална система за управление на отпадъците – Регион Ловеч
22. Комплексно разрешително КР № 282 – НО/ 2008 г., посл. изменено от КР № 282 – Н1/ 2016 г.за експлоатация на Регионалната депо за неопасни отпадъците Регион Ловеч
23. Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат;
24. Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г
25. Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.

26. Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвата, 2020 – 2030 г.
27. Регистър на свлачищните райони в България, Геозащита Плевен ЕООД;
28. Регистър защитени територии и зони, ИАОС
29. Официален сайт на Натура 2000
30. Наредба №1 за за опазване и поддържане на обществения ред, общественото имущество и природата на Ловешка община;
31. Наредба за условията и реда за изхвърляне, събиране, транспортиране, сортиране, предотвратяване, оползотовряване и обезвреждане на битови, строителни, биоразградими, опасни и масово разпространени отпадъци на територията на община Ловеч;
32. Наредба за реда за управление на горските територии – собственост на община Ловеч
33. Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч

ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА
ОБЩИНА ЛОВЕЧ

2021 – 2028 г.

2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА.....	4
III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ	5
1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ.....	5
1.1. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ	5
1.2. КЛИМАТИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ	6
1.3. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ.....	6
2. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОСНОВНИТЕ ПОЧВЕНИ ТИПОВЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ	7
3. АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ДЕГРАДАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ ВЪРХУ ПОЧВИТЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОЯВЛЕНИЕ В ОБЩИНА ЛОВЕЧ	10
3.1. ЕРОЗИЯ НА ПОЧВАТА	10
3.2. ВКИСЛЯВАНЕ НА ПОЧВАТА.....	12
3.3. ЗАСОЛЯВАНЕ НА ПОЧВАТА.....	13
3.4. УПЛЪТНЯВАНЕ НА ПОЧВАТА	13
3.5. НАМАЛЯВАНЕ НА ПОЧВЕНОТО ОРГАНИЧНО ВЕЩЕСТВО	13
3.6. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВАТА.....	14
3.7. ЗАМЪРСЯВАНЕ С НЕФТОПРОДУКТИ.....	17
3.8. ЗАМЪРСЯВАНЕ С ОТПАДЪЦИ.....	17
3.9. СВЛАЧИЩА	19
4. ВЛИЯНИЕ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ОТРАСЛИ ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ.....	21
5. ЗЕМЕДЕЛСКИ ПРАКТИКИ НА ОБРАБОТКА НА ПОЧВИТЕ, ТРАДИЦИОННИ ЗЕМЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ, НАЧИН НА ТРАЙНО ПОЛЗВАНЕ НА ЗЕМИТЕ	22
6. ПОЛИТИКИ ПО ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМИТЕ И ПОЧВИТЕ И РОЛЯТА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И СМЕКЧАВАНЕ ПРОЦЕСИТЕ НА ДЕГРАДАЦИЯ НА ПОЧВИТЕ В ОБЩИНА ЛОВЕЧ	24
IV. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО.....	25
V. SWOT АНАЛИЗ.....	29
VI. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ	30
VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ.....	39
VIII. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ.....	41

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ДГС	Държавно-горско стопанство
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществени поръчки
ЗП	Закон за почвите
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
МДК	Максимално допустими концентрации
НСИ	Национален статистически институт
ПОУПВП	Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
ХВП	Хранително – вкусова промишленост

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1 Географско местоположение на община Ловеч	5
Фигура 2 Почвени ресурс в България.....	8
Фигура 3 Площи, заети от водоплощна ерозия в България.....	11
Фигура 4 Площи в България, заети от ветрова ерозия	12
Фигура 5 Карта на запасеността на почвата с органично вещество	14
Фигура 6 Рекултивация на старо общинско депо гр. Ловеч.....	18
Фигура 7 Регистрирани свлачища на територията на България към 2018 г.....	19
Фигура 8 Регистрирани свлачища на територията на община Ловеч	21

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ

Таблица 1 Складове за съхранение на негодни за употреба продукти за растителна защита	16
Таблица 2 Брой регистрирани свлачища на територията на община Ловеч.....	20

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) на община Ловеч се разработва на основание чл. 26 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.). Програмата е програмен документ с дефинирани цели, приорити и мерки за практическо приложение на политиките за опазване на почвените ресурси на местно ниво, съобразно Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.). Програмата е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Ловеч за периода 2021 – 2028 г., съгласно чл. 26 от ЗП.

Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (ПОУПВП) на община Ловеч обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи. Програмата е разработена за период, който да съвпада с периода на действие на Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028 г. и е в съответствие с целите и предвижданията на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната стратегическа цел, която се поставя в програмата е: “Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите на територията на община Ловеч”.

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

- Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;
- Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

III. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ

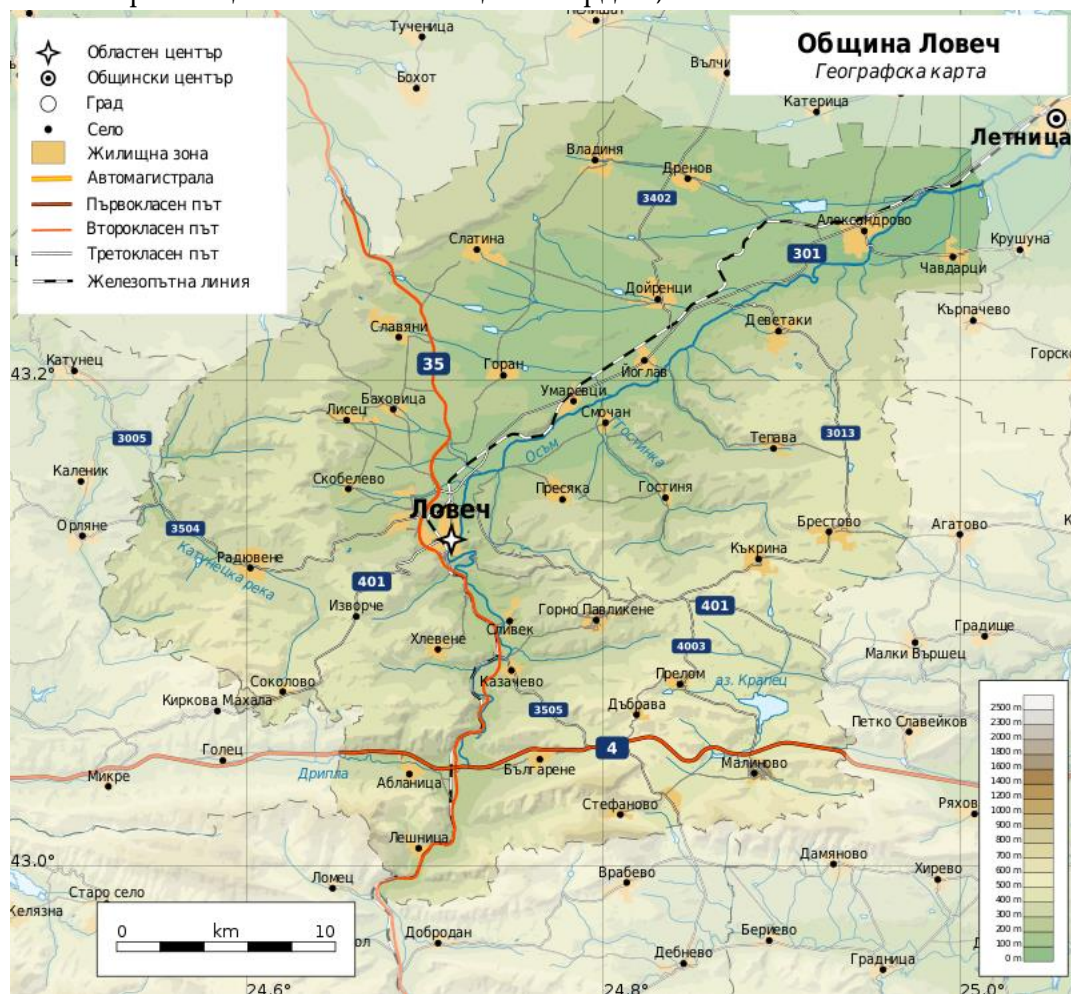
1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ

1.1. Местоположение на община Ловеч

Община Ловеч е разположена в Централна Северна България на площ от 946 км² в североизточната част на Ловешка област. Общината обхваща 22,89% от територията на областта и е на първо място по големина в сравнение с другите седем общини – Летница, Луковит, Угърчин, Троян, Ябланица, Априлци и Тетевен. Има 35 населени места, от които 34 села и град Ловеч. По данни на НСИ към 31 декември 2020 г., населението на община Ловеч наброява 41 527 души, което представлява 0,6 % от населението на България и 33,9 % от населението на област Ловеч.

В административно отношение община Ловеч граничи:

- на североизток – община Летница;
- на изток – община Севлиево, област Габрово;
- на юг - община Троян, област Ловеч;
- на запад – община Угърчин, област Ловеч;
- на север – община Плевен и община Пордим, област Плевен.

Фигура 1 Географско местоположение на община Ловеч

1.2. Климатични характеристики

Климатът в община Ловеч е умереноконтинентален, със студена зима и горещо лято. Средната годишна температура на въздуха е 11,4 оС. Годишният ход се характеризира с минимум през януари (-1,5 оС) и максимум през юли (23 оС). Средноденоношните температури на въздуха определят типичната за умереноконтиненталния климат температурната амплитуда от 24,5 оС. Относителната влажност на въздуха се колебае от 61% през август до 84% през декември.

Средната годишна сума на валежите в региона е 636 мм с максимум през май, юни и юли (77-95 мм) и минимум през януари и февруари (28 – 32 мм). През зимните месеци валежите са предимно от сняг с дебелина на снежната покривка 10-12 см.

Средната месечна и годишна скорост на вятъра е сравнително ниска - от 1,3 м/сек. през юли, септември и ноември до 1,8 м/сек през февруари, март и април. Преобладаващата посока на ветровете е североизток, запад и юг.

1.3. Природни ресурси

Водни ресурси

Водните ресурси на територията на общината се състоят предимно от произтичащата през общината р. Осъм и многобройните и маловодни притоци. Реката е десен проток на р. Дунав. Образува се от сливането на реките Черни и Бели Осъм. Водният отток е неравномерно разпределен през годината. Подхранването на водите на реката е снежно-дъждовно. Оттокът на р. Осъм е нарушен от изградените на р. Черни Осъм две водохващания, които заедно с каптажа на извор Стенето образуват т.нар. група „Черни Осъм“, която подава вода за водоснабдяване на населените места в Ловешка област, в т.ч. гр. Ловеч.

На територията на община Ловеч подземните води са пукнатинни, карстови и порови. В западната част от община Ловеч, през с. Радювене, тече р. Катунецка – десен приток на р. Вит, а в югоизточната част – р. Крапец, ляв приток на р. Росица.

На територията на общината са изградени множество язовири, най-големите от които са яз. „Крапец“ и яз. „Александрово“. Язовир „Крапец“ е изграден на р. Крапец, приток на р. Росица. Изграден е за напояване. Язовир „Александрово“ е изграден на р. Берница и р. Дреновска за напояване. Наличието на редуващи се окарстени варовити комплекси с мергелно-песъчливи, съчетано с редица гънки и разседи, създава условия за съсредоточаване на подземни води и образуване на карстови извори при Ловеч - Гурковото (1,5-10 л/сек) и Владишкото (0,4-27 л/сек). Подземните води в района се използват за питейно-битово и промишлено водоснабдяване.

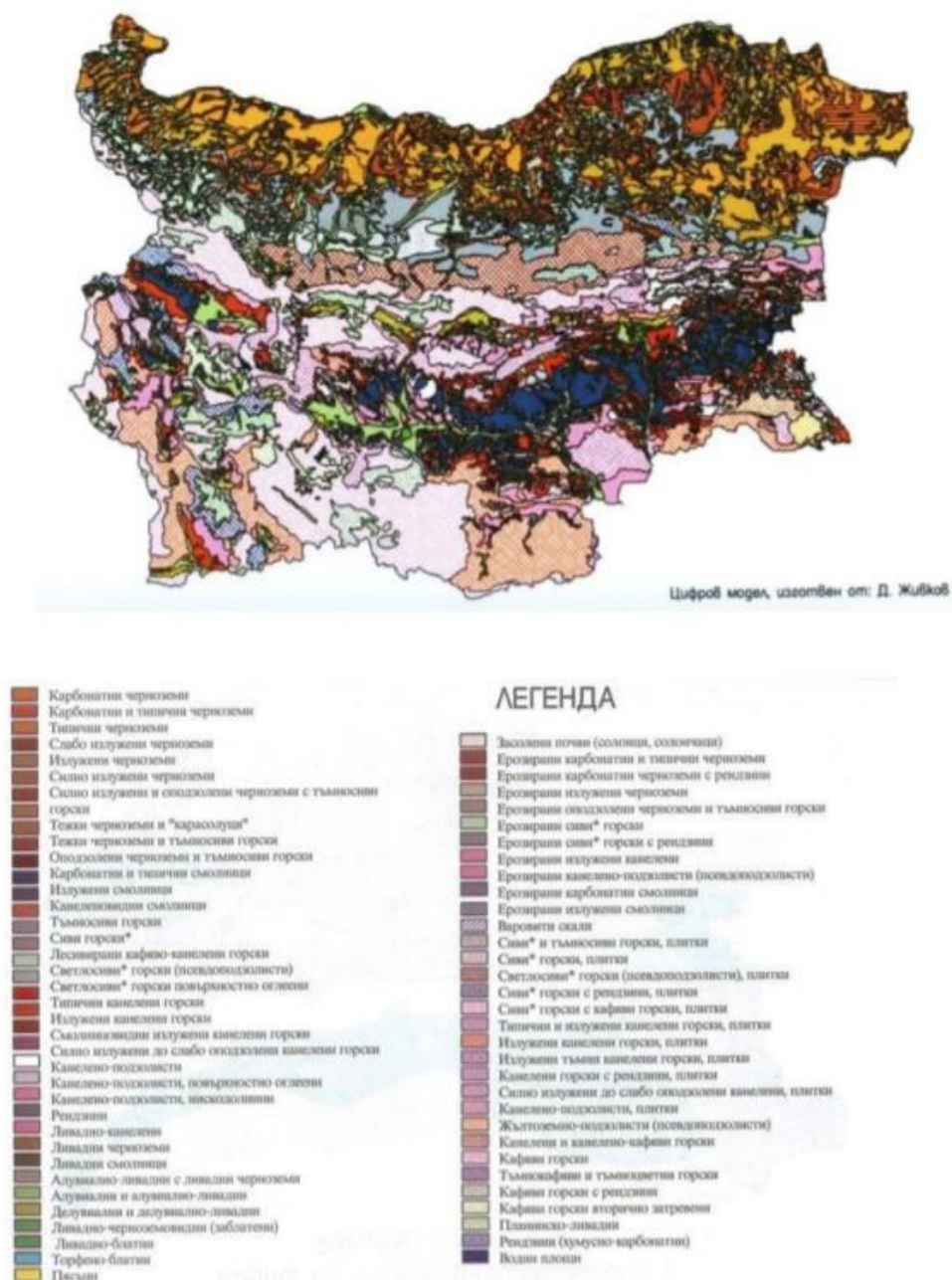
Полезни изкопаеми

Общината е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Известно е находище на природен газ в с. Деветаки, община Ловеч. Наличието на юрските и кредните варовици в Предбалкана е предпоставка за развитие на циментова промишленост и вародобив. В

област Ловеч има находища от нерудни изкопаеми, използвани в строителството и грънчарството.

2. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Ловеч

Почвите са повърхностния слой на земната кора и са важна част от екосистемите с неоспорими екологични свойства. Почвите като компонент на околната среда са ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица. Опазването на почвите и техните функции, устойчивото им ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда са регламентирани със Закона за почвите. Почвите на територията на община Ловеч се отнасят към Долнодунавската почвена област, Средна Предбалканска подобласт

Източник: Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).

Фигура 2 Почвени ресурс в България

Почвите на територията на област Ловеч са разнообразни, като в равнинните части преобладават почви с висока продуктивност. За старопланинските части преобладават кафяви горски почви, тъмносиви и сиви горски, както планинско – ливадни почви. По долините на реките са разпространени алувиално-ливadni пови. По долините на редките са разпространени алувиално – ливadni почви. Почти всички са много плодородни и подходящи за отглеждане на различни земеделски култури, особено зеленчукови и фуражни култури.

Сивите и тъмносивите горски почви заемат най-голяма площ и са основния почвен тип на територията на общината. Тези почви се образуват при умереноконтинентален климат, които е с по-слабо изразен континенталност. Сивите горски почви се делят на два вида: в зависимост от разположението на карбонатите дълбока и плитко карбонати. Плитко карбонатни са слабо мощни сиви горски почви, а към дълбоко карбонатите са с мощен профил при които карбонатите се появяват под 100 см. Дълбоко карбонатите се делят на: тъмносиви; сиви и светлосиви; Тъмносивите горски почви са преход от деградирали черноземи към сиви горски. Профила им е добре оформен и в генетично отношение има 2 хоризонта: хумусноелувиален – около 45 см. с тъмносиво –кафяв цвят; алувиално метаморфен с мощност 70 – 80 см, който се характеризира с червеникавокафяв цвят, с много голяма плътност и буцеста структура. Почвената растителност е слабо до средно кисела и има ниска обменна киселинност. Порьозността е по- добра в повърхностния хоризонт около 50%, но е по-слабо в алувиално-метаморфните.

Тези почви се характеризират се със силно изразен лесиваж. Имат средно песъчливо глинести и рязък преход към алувиално метаморфен хоризонт. Съдържанието на хумус в почвения хоризонт е ниско 1,5 – 2,0% и рязко пада в алувиалния хоризонт. Сивите горски почви се характеризират с ниско съдържание на азот и фосфор. Имат висока водопоглъщателна способност, но водопропускливостта на алувиалния хоризонт е слаба и се получава преовлажняване.

Алувиално-ливадните почви са разпространени предимно по долините на реките в община Ловеч. Имат лек механичен състав – песъчлив до средно песъчливо – глинест. Наличието на карбонати по целия почвен слой ги прави рохкави и леки за обработка след обилни валежи и поливания. Алувиално-ливадните почви се характеризират с наличието само на един генетичен хоризонт – хумусно-акумулативен, мощността на който варира от 30 до 70 см. Тези почви са с по-лек механичен състав и се характеризират със сравнително благоприятни общи физични, физико-механични и водни свойства и с високо плодородие. Те са рохкави и не образуват твърда кора след валежи. Когато подпочвените води не са засолени и са около 0,6 – 1,5 м. от повърхността , растенията в значителна степен могат да ги използват, тъй като при средно до тежко песъчливо-глинестите разновидности водата може по капилярен път да достигне до коренообитаемият слой на почвата. Хумусното съдържание в хумусното – акумулативния хоризонт е в границите.

Изложени черноземи се характеризират с мощен (80 – 100 см) тъмно оцветен хумусен хоризонт и преходен хоризонт с мощност 40 – 50 см. Карбонатите са измити на дълбочина след 60 – 80 см. Реакцията на почвения разтвор е неутрална; съдържанието на хумус е 3 – 4 %, като намалява в дълбочина; средно запасени са с подвижен фосфор и азот и добре запасени с калий.

Имат по-тежък механичен състав от карбонатните черноземи, но имат и по-добра водозадържаща способност от тях. Излужените черноземи са почви с високо естествено

плодородие и при правилна обработка при тях се получават най-високите добиви от полските култури.

Канелените почви се характеризират с рязка диференциация между хумусния и илувиалния хоризонти. Хумусния хоризонт е с мощност 25–40 см, има канелен цвят и сбит до плътен строеж. Илувиалният хоризонт е мощен (до 70–80 см), глинест, уплътнен, червеникаво-кафяв. Съдържанието на хумус в орницата е около 2 % и почвите са слабо запасени с азот и фосфор и добре с калий.

Физичните свойства на тези почви са неблагоприятни — слаба водопропускливост, при навлажняване набъбват, а при изсъхване се спичат, при обработка се къртят на твърди буци. Естественото им плодородие е слабо, но могат да се получават задоволителни добиви при добра агротехника. Тези почви са подходящи за отглеждане на полски култури, лозя, тютюн и трайни насаждения.

3. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление в община Ловеч

Почвата е ограничен, незаменим и практически невъзобновим природен ресурс, който изпълнява редица функции, които играят важна роля за поддържане на равновесието в природата и съществуването на човешкото общество.

В зависимост от факторите на почвообразуване – биотични и абиотични се формира почвена покривка с различна мощност на почвения профил и хумусния хоризонт, с различен механичен състав, почвена реакция, структура, различно съдържание и запасеност с органично вещество и хранителни елементи, различни, водни, въздушни и топлинни режими.

Деградацията на почвата включва протичането на редица процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от нейните функции. Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите и включват: ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища.

3.1. Ерозия на почвата

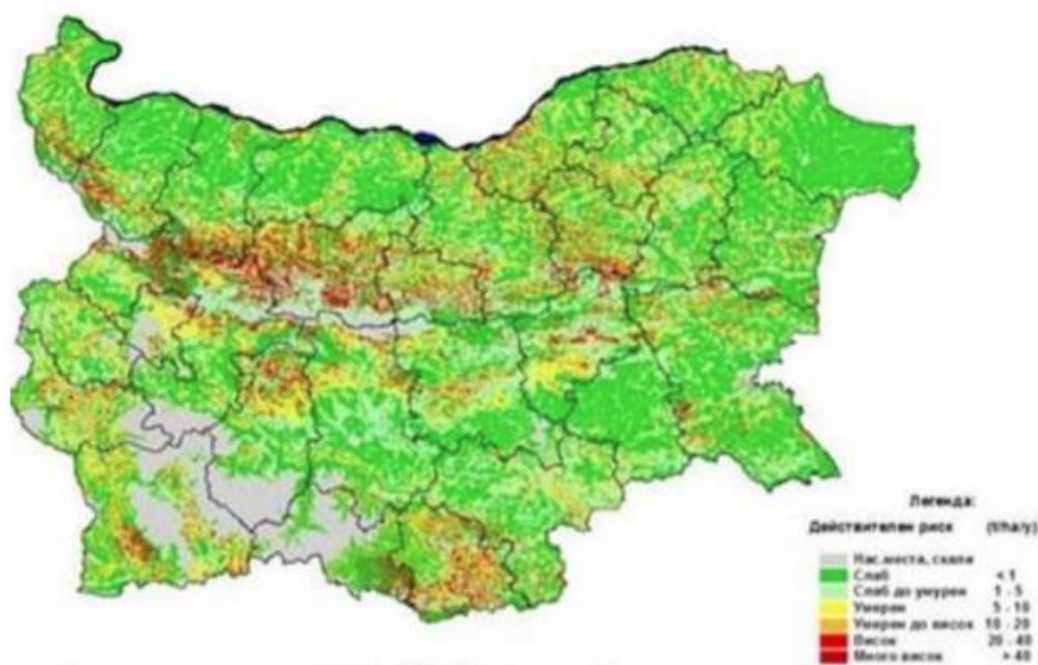
Като най-сериозна заплаха за деградацията на почвите в България се определя ерозията, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения.

Ерозията влияе съществено върху екологичните и икономически функции на почвата. Негативното въздействие се дължи на намалената мощност на хумусния хоризонт и дълбочина на коренообитаемия слой, пониженото съдържание на органично вещество, количество на хранителните елементи и запаси на почвена влага, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора; загуба на

биоразнообразие; замърсяване на водните течения, поява на еутрофикация, акумулация на наноси в по-долу лежащите територии по склоновете.

Водоплощна ерозия

Водоплощната ерозия причинява най-големи щети на почвата у нас, тъй като е тясно свързана с наклона на терена. При наклон по-голям от 1° се наблюдава поява на ерозионни процеси. Този фактор е в тясна връзка с валежите и тяхната интензивност, което води до деградивното механично въздействие на водата върху почвата. В следствие на което много от обработваемите земи се лишават от повърхностния слой почва, образуват се бразди, ровини, оврази, което ги прави негодни за селскостопанска експлоатация. Над 65 % от почвите в България проявяват средна до много силна податливост на ерозия (Фигура №3)

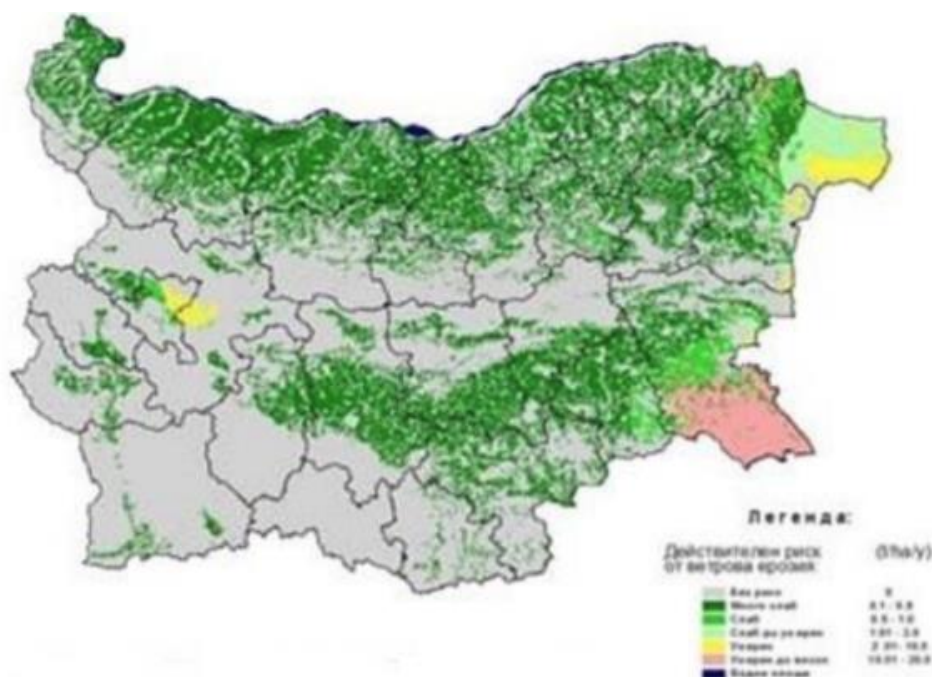
Фигура 3 Площи, заети от водоплощна ерозия в България

Ерозирали терени в общината се наблюдават предимно в наклони и обезлесени райони, като скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Видът на почвообработките и начина на трайно ползване на земите са основните фактори определящи на процеса на водоплощна ерозия ако се изключат природните и климатични фактори.

Незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти по-интензивни ерозионни процеси в сравнение с почви под горска покривка. Широколистните насаждения в горския фонд, със своите водозадържащи функции имат изключителна роля за предотвратяване на ерозионните процеси.

Ветрова ерозия

За развитието на този процес основна роля има вятъра и неговата скорост. За разлика от водоплощната ерозия, която е в тясна връзка с водата и наклона на терена, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини и места със засушливи територии. На такива благоприятни места вятъра проявява своята сила, посока и скорост. Вятъра по важност е на първо място като предпоставка за развитие на дефлационни процеси, след него се подреждат валежите, относителната влажност и температурата на въздуха. Площите в България, засегнати от ветрова ерозия са представени на следващата фигура.

Фигура 4 Площи в България, заети от ветрова ерозия

На територията на област Плевен няма сериозни проблеми по отношение на почвената ерозия. Единствено равнинният характер на областта е причина за проява на ветрова ерозия, която нанася щети, налагащи противоерозионни мероприятия. От друга страна територията на област Ловеч, е сред най-застрашените по отношение на почвени загуби от водна ерозия в земеделските земи (по 4,6% годишно) и сред областите с най-висок риск от проява на площна водна ерозия на почвата на земеделските земи (10 – 12 t/ha y). Най-значими площи засегнати от водоплощна ерозия са русловите тераси на р. Осъм и нейните притоци, изградени от пясъчливо –чакълести и глинести образувания, както и множество долове (суходолия), оврази и ровини.

3.2. Вкисляване на почвата

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. За ограничаване на развитието на процеса на

вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване, съобразно конкретните условия на засегнатите площи. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са силно ограничени.

За територията на общината няма данни за вкислени, засолени или механично увредени почви.

3.3. Засоляване на почвата

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал.

Предвид, че този деградационен процес се наблюдава на ограничени територии с близки минерализирани подземни води или е вторично проявен при неправилно торене и напояване, той не представлява значим проблем за почвите.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Ловеч се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики и на практика не се наблюдават засолени площи.

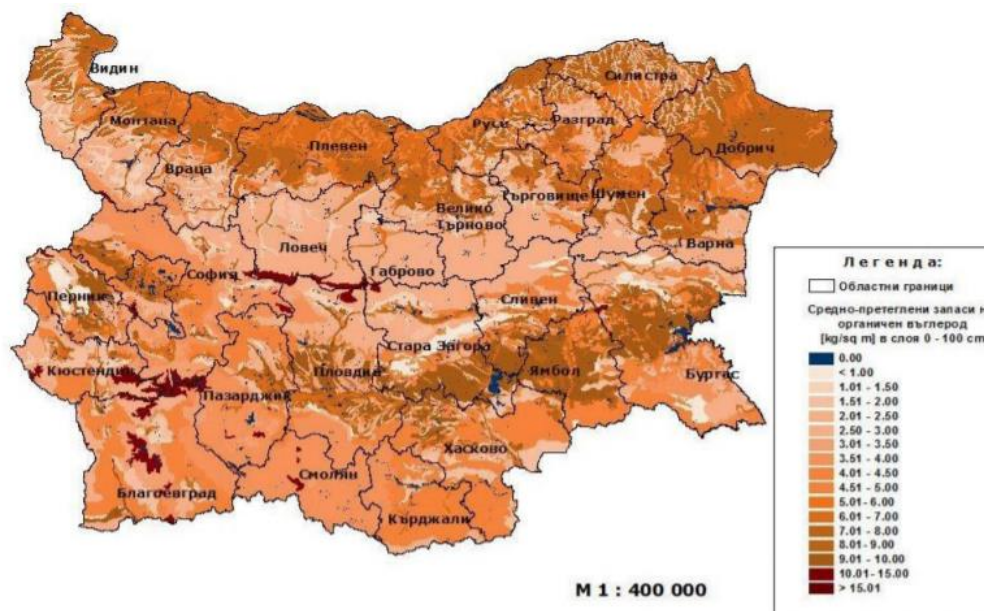
3.4. Уплътняване на почвата

Негативното въздействие на уплътняването се изразява в понижена аерация на почвата, свързана с нарушаване на водно-въздушния и топлинния ѝ баланс, намаляване на водопропускливостта и понижаване на почвеното плодородие. Уплътняването на почвата води и до намаляване потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензивността на водно-ерозионните процеси и рискът от наводнения. В страната няма мониторингови данни по отношение уплътняването на почвите. Според експертни оценки се приема, че около 506 000 ha (4.5 %) от почвите в страната са засегнати от този деградационен процес. В община Ловеч няма информация за площи, механично уплътнени, а като цяло в България не съществува тенденция за увеличаване на площите с уплътнени почви.

3.5. Намаляване на почвеното органично вещество

Почвите играят важна роля в кръговрата на въглерода на земята, тъй като съдържат голяма част от запасите на въглерод. Това е важно не само за глобалния баланс на въглерода, но също така и за настоящия и бъдещ продуктивен потенциал. Почвите от селскостопанския фонд силно се различават по концентрация на въглерод и свързаните с това свойства.

На фигура №5 е представена карта на запасеността на почвите с органично вещество в kg/m^2 за слоя 0 – 100 cm. Съгласно представената по-долу карта, най-висока е запасеността при тип Черноземи, разпространени за територията на Варненска и Плевенска област и вариращи в границите от 7.01 – 8.00 до 9 - 10 kg/m^2 за слоя 0 – 100 cm

Фигура 5 Карта на запасеността на почвата с органично вещество

3.6.Замърсяване на почвата

Замърсяване с тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

На територията на РИОСВ – Плевен (Плевенска и Ловешка област) броят на пунктовете по почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг е 33. През 2020 година съгласно утвърдената от Изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) Годишна програма за мониторинг на почви за 2020 г. Регионална лаборатория (РЛ) - Плевен е извършила пробонабиране от 8 пункта със следните номера: №129 – Девенци, №130 – Искър, №145 – Бъркач, №146 – Горна Митрополия, №147 – Славовица, №148 – Гиген, №162 – Плевен, №178 – Згалево. Всяка проба се взема в две дълбочини в зависимост типа земеползване, а именно: за

обработваеми земи 0-20 cm и 20-40 cm, за постоянни тревни площи 0-10 cm и 20-40 cm. Наблюдават се следните показатели: активна реакция на почвата (pH), биогенни елемент - общ азот по Келдал, общ фосфор, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност и 9 броя тежки метали и металоиди – мед, цинк, олово, кадмий, никел, кобалт, хром, арсен и живак. Оценка и анализ на получените резултати по почвен мониторинг I-ро ниво се извършват от отделяне „МБРЕП“ в ИАОС в срок до 1 месец от постъпването на данните от информационната система съгласно утвърдената програма за 2020 г.

За района на община Ловеч не са известни райони с трайно замърсяване на почвите с тежки метали. По данни от годишните доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Плевен на територията на областта не са констатирани завишения на концентрациите на вредни вещества в почвите.

Замърсяване с радиоактивни елементи

Замърсяването на почвите с радионуклиди е свързано главно с прилагания в миналото *in situ* метод за екстракция на уран чрез сондажи и използване на сярна киселина като разтворители.

Почвите, замърсени с радионуклиди, са концентрирани около площадките за добив на уран (понастоящем закрити). След прекратяването на уранодобива и уранопереработката във всички обекти са изпълнени редица дейности по биологична рекултивация. На територията на общината не са установени почви, които да са замърсени с радиоактивни елементи.

Замърсяване с органични замърсители

Излезлите от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност представляват опасни отпадъци и за тях се прилагат съответните разпоредби на ЗУО, касаещи третиране на тези отпадъци. Едни от основните устойчиви органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век. След прекратяване на дейността на ТКЗС и АПК след 1990 г., в България възниква въпросът за съхраняване и обезвреждане на останалите количества неизползвани препарати за растителна защита (ПРЗ).

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

Към 01.01.2020 г. на територията, контролирана от РИОСВ Плевен, има 62 склада (4 от тях централизирани) и 4 площадки с общо 54 броя контейнери Б-Б куб, в които се съхраняват негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (негодни ПРЗ). Съгласно Заповед №РД-627/30.07.2020 г. на Министъра на околната среда и водите,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021-2028 Г.

във връзка с разпореждане на ВАП, планоно и извънредно са проверени всичките складове и Б-Б кубове за съхранение на негодни ПРЗ на територията на РИОСВ Плевен, с участието на ОДБХ Плевен и Ловеч и БДДР Плевен.

В резултат от проверките и дадените предписания през 2020 г. и след дадени предписания за ремонтни дейности и/или предаване на негодните ПРЗ за обезвреждане, негодните ПРЗ от 2 склада (с. Славовица, общ. Долна Митрополия и с. Владиия, общ. Ловеч) са предадени регламентирано за последващо третиране от съответните общини. Към 2020г. на територията на общината съществуват 15 склада за съхранение за съхранение на негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (прахообразни и течни), както следва:

Таблица 1 Складове за съхранение на негодни за употреба продукти за растителна защита

№ по ред	Местоположение на склада		Състояние	Вещества	
	Населено място	Отстояние		Прахообразни (kg)	Течни (l)
1	с. Александрово	Складът се намира посока север извън населеното място в ПИ 00299.30.84	препаратите се съхраняват в крайно дясно помещение. Състояние добро, с бетонирани прозорци и врати.	10 000	-
2	с. Баховица	Складът се намира в стопански двор в ПИ 02935.501.730	представлява две сгради. Добро, с врати и прозорци с решетки.	6 000	1 600
3	с. Гостиия	Складът се намира северно от стопанския двор в ПИ 17378.105.2	добро, с врати и прозорци с решетки	800	300
4	с. Дойренци	Складът се намира в стопански двор ПИ 21823.240.14	добро без прозорци и врати	1500	1300
5	с. Йоглав	складът е разположен в стопански двор в ПИ 34093.1.22	добро, масивен бетонен бункер със зазидана врата, поставени табели.	900	100
6	с. Къкриия	складът се намира в посока северно от селото в ПИ 40837.573 стопански двор	добро, без врати и прозорци	2000	-
7	с. Лисец	Складът се намира в непосредствена близост до селото в стопански двор в ПИ 43829.243.231	добро, с зазидана врата и прозорци с решетки	3500	500
8	с. Малиново	складът се намира в землището на с. Малиново в ПИ 46396.89.154	добро, с врати и прозорци с решетки	700	800
9	с. Прелом	складът се намира в землището на с. Прелом в ПИ 58150.1.13	добро със зазидани врати и прозорци, ограда с заключена врата	20000	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021-2028 Г.

10	с. Пресяка	складът се намира западно от селото извън стопанския двор в ПИ 58308.40.102	добро, врати, решетки на прозорците, поставени предупредителни табели	4000	2000
11	С. Славяни	складът е разположен далече от други постройки в стопанския двор в ПИ 67060.315.6	добро, ограничен достъп, предупредителни табели	1000	100
12	с. Соколово	складът е разположен в стопански двор в ПИ 67948.31.1	добро, представлява масивен бетонов бункер, без врати и прозорци	1000	-
13	с. Тепава	складът се намира в непосредствена близост до стопански двор в ПИ 722254.500	добро, зазидани врати и прозорци	900	100
14	гр. Ловеч, кв. „Гозница“	складът се намира в северна индустр. Зона в ПИ 43952.502.211	добро, зазидария, врати и прозорци, предупредителни знаци	4000	200
15	гр. Ловеч	складът се намира в северна индустриална зона, пътя за гр. Левски в ПИ43952.502.211	добро, с врати и прозорци. Стопанисва се от частна кооперация	10000	3400

Община Ловеч всеки месец уведомява Регионалната инспекция по околна среда и води – Плевен за състоянието на складовете за съхранение на негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита (ПРЗ) на територията на общината.

За да няма замърсяване на компонентите на околната среда и риск за човешкото здраве, складовете за съхранение на негодни и излезли от употреба ПРЗ се проверяват за: състояние на покривната конструкция (нарушена ли е, липсват ли цигли), за обезопасени врати, прозорци (зазидани), състояние на оградата, почистване от храстовидна растителност в района на складовете, има ли поставени знаци за опасност.

3.7.Замърсяване с нефтопродукти

Регистрират се ограничени локани замърсявания на почвата с нефтопродукти, предимно като разливи около бензиностанции, но техните площадки са запечатани и не представляват опасност за компонентите на околната среда. За територията на община Ловеч няма терени, трайно замърсени с нефтопродукти.

3.8.Замърсяване с отпадъци

За територията на община Ловеч, нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци) все още съществува въпреки предприетите мерки и положените усилия от страна на общината. При установяване на нерегламентирано замърсяване с отпадъци, служители от общинската администрация изготвят констативни протоколи до сметопочистващите

фирми, обслужващи съответния район/населено място, с предписания за почистване на замърсяването.

Експерти от РИОСВ Плевен също извършват периодични проверки на речните легла и прилежащите територии и при установяване на нерегламентирано замърсяване, задължават кметовете на общините да предприемат действия за почистването им, както и недопускането на последващо замърсяване.

При извършване на проверките по чистотата на населените места от експертите на РИОСВ, констатираните видове отпадъци са основно от битов характер, голям е процента и на строителните отпадъци, биоразградимите и животинска торова маса.

Въпреки усилията, които полагат общината, все още е недостатъчен контролът от тяхна страна за недопускане на замърсяване на почвите със смесени битови и строителни отпадъци.

До 2011 г неопасните отпадъци на Община Ловеч са се депонирали на „Депо за неопасни отпадъци“ в ПИ 43952.60.12. в землище на Ловеч, така нареченото „Старо градско сметище – Ловеч“. От 2011 г. неопасните отпадъци на Община Ловеч се депонират на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Ловеч, Летница и Угърчин“, разположено в ПИ 58308.70.146, землище с. Пресяка, община Ловеч.

Финансирането на дейностите по рекултивация на старото общинско депо е осигурено от ПУДООС, като към 2020 г. за старото общинско депо в гр. Ловеч е извършена техническа и биологична рекултивация.

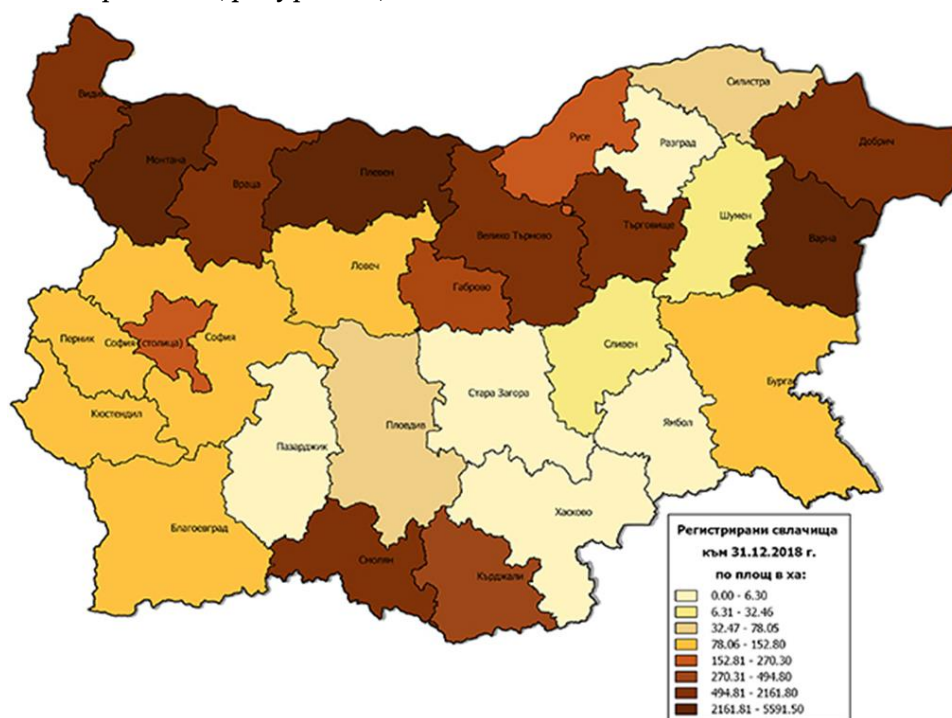
Фигура 6 Рекултивация на старо общинско депо гр. Ловеч

Източник: РИОСВ Плевен

3.9. Свладища

Свладищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Активизирането на свладищата се обуславя от неблагоприятни природни явления като земетресения, движения на разломи, колебания в нивата на подземни води и др. В отключването на свладищните процеси въздействие може да окаже и човешката дейност – при извършване на дълбоки изкопи, прекарване на пътища, добив на полезни изкопаеми и др. Като цяло в България тенденцията е към увеличаване на свладищните процеси, като те обикновено се засилват след снеготопене и обилни валежи.

На следващата карта е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свладищни процеси. (фигура №6).

Източник: ИАОС

Фигура 7 Регистрирани свладища на територията на България към 2018 г

На територията на община Ловеч има регистрирани тридесет и пет¹ свладища в землищата на гр. Ловеч и селата: Радювене, Лисец, Славяни, Слатина, Хлеvene, Сливек, Горно Павликене, Йоглав, Деветак и др. В таблицата по-долу е представена информация за вида на свладището, годината на регистриране, местонахождение, големина и др. по данни на „Геозащита ЕООД“ гр. Плевен към 2022 г.

¹ Данните на Геозащита ЕООД, гр. Плевен към 2022 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА
ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021-2028 Г.

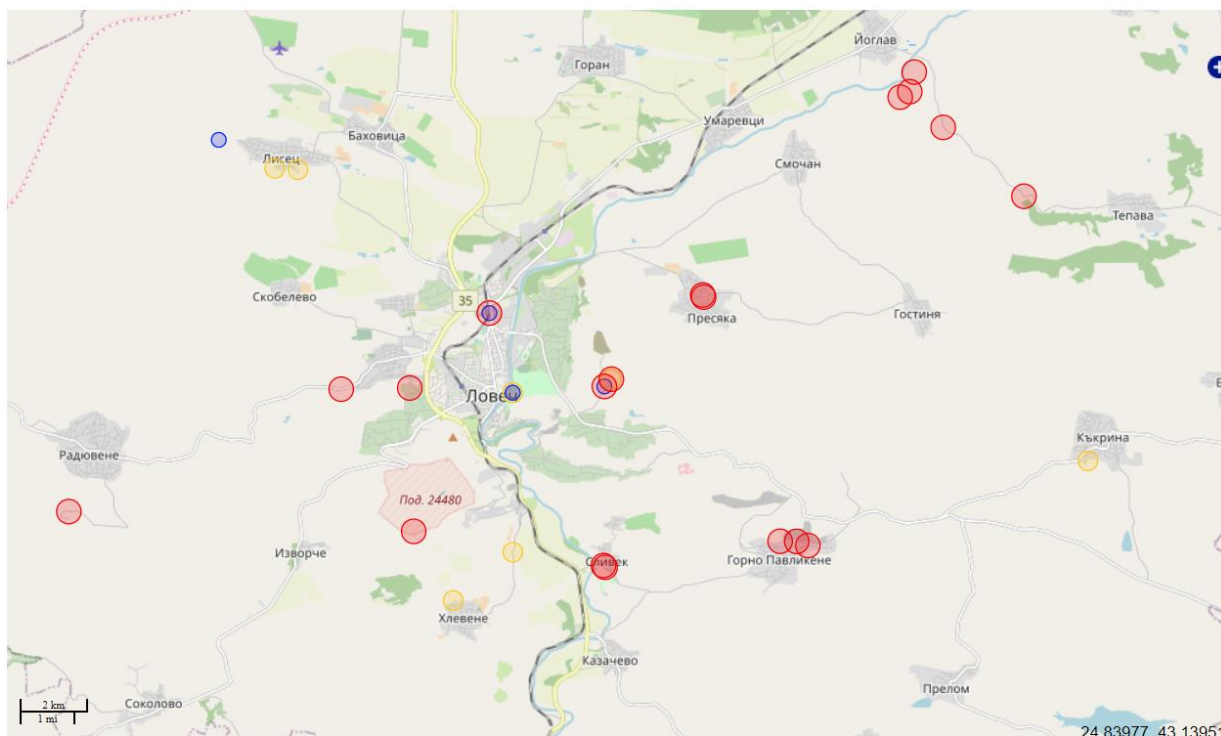
Таблица 2 Брой регистрирани свлачища на територията на община Ловеч

№	Местоположение	Национален идентификатор	Възраст	Година на регистриране
1	с. Радювене, Път III-3504 „Ловеч - Радювене - Орляне - Угърчин“, на около 200 m западно от разклона за с. Катунец	LOV18.69523.01	съвременно	2006 г.
2	с. Радювене, На служебен път за основна радиорелейна станция в землището на селото	LOV18.69523.02	съвременно	2006 г.
3	с. Лисец, ЮЗ от рег. под асф. стоп. път за овцеферма	LOV18.43829.03	съвременно	2006 г.
4	с. Лисец, ЮЗ част, в района на ул. "Стара планина"	LOV18.43829.02	съвременно	2006 г.
5	с. Лисец, в района на ул. "Албания"	LOV18.43829.01	съвременно	2006 г.
6	с. Славяни, южната част, между кв. 55 и кв. 56	LOV18.67060.01	съвременно	2006 г.
7	с. Слатина, срещу имоти на ул. "Александър Стамболийски" № 33 и ул. "Крайна" № 2	LOV18.67218.01	съвременно	2015 г.
8	гр. Ловеч, път за Радювене, 3 рег.л-я на "Гозница"	LOV18.43952.06	съвременно	2006 г.
9	гр. Ловеч, на територията на Военно поделение 24480	LOV18.43952.07	съвременно	2006 г.
10	гр. Ловеч, между водоемите на ВиК, в кв. "Гозница"	LOV18.43952.05	съвременно	2006 г.
11	гр. Ловеч, северни покрайнини, под ЖП линията	LOV18.43952.01	съвременно	1974 г.
12	гр. Ловеч, на хърма Стратеш, пътя за зоопарка	LOV18.43952.02	съвременно	2005 г.
13	с. Хлеvene, на 1 км от разклона за селото	LOV18.77311.02	съвременно	1975 г.
14	с. Хлеvene, СЗ край, стр. квартали 6 и 7	LOV18.77311.01	съвременно	1975 г.
15	с. Сливек, южна част, строителен кв.8	LOV18.67324.01	съвременно	1975 г.
16	с. Сливек, южна част, строителен кв.8	LOV18.67324.02	съвременно	1976 г.
17	гр. Ловеч, път за ново депо, km 0+905 до 0+995	LOV18.43952.03	съвременно	2006 г.
18	гр. Ловеч, път за ново депо, при km 1+200	LOV18.43952.04	съвременно	2006 г.
19	с. Горно Павликене, над сев. рег. линия на кв.12	LOV18.16883.03	съвременно	2005 г.
20	с. Горно Павликене, североизточна част	LOV18.16883.02	съвременно	1976 г.
21	с. Горно Павликени, кв.15,16,17	LOV18.16883.01	съвременно	1976 г.
22	с. Пресяка, централна част, УПИ X-159, кв.25	LOV18.58308.01	съвременно	2014 г.
23	с. Пресяка, ул. "Г. Бенковски", срещу имот на № 5	LOV18.58308.02	съвременно	2015 г.
24	с. Българене, кв. 20, в централната част на селото	LOV18.07260.01	съвременно	2016 г.
25	с. Лешница, източно, северно от устоя на кам.мост	LOV18.43579.01	съвременно	2006 г.
26	с. Лешница, 95 м С от кам. мост, в стара кариера	LOV18.43579.02	съвременно	2006 г.
27	Общински път път LOV 2074 Малиново-Стефаново	LOV18.46396.02	съвременно	2008 г.
28	с. Малиново, кв. 61 в района на ул. "П. Яворов"	LOV18.46396.01	съвременно	2006 г.
29	с. Малиново, ЮИ част на селото. УПИ XXIX от кв.46	LOV18.46396.03	съвременно	2008 г.
30	с. Къкриня, югозападни покрайнини	LOV18.40837.01	съвременно	1974 г.
31	с. Тепава, път IV-35314 Йоглав-Тепава, при км 5+600	LOV18.72254.02	съвременно	2006 г.
32	с. Тепава, път IV-35314 Йоглав-Тепава, при км 3+100	LOV18.72254.01	съвременно	2006 г.
33	с. Йоглав, местност "Тепавка"	LOV18.34093.02	съвременно	1975 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021-2028 Г.

№	Местоположение	Национален идентификатор	Възраст	Година на регистриране
34	с. Йоглав, срещу местност "Тепавка"	LOV18.34093.03	съвременно	1975 г.
35	с. Йоглав, местност "Синия бряг"	LOV18.34093.01	съвременно	1975 г.
36	с. Деветаки, кв. "Изворът"	LOV18.20420.01	съвременно	1984 г.

Източник: Геозащита, клон Плевен

Фигура 8 Регистрирани свлачища на територията на община Ловеч

Изводи

- На територията на общината не са налични почви, замърсени с тежки метали;
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата в следствие на употребата на пестициди;
- Няма информация за заблатени почви;
- Ерозионни процеси са слабо развити и се дължат на различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите;
- Вкисляване на почвите не е констатирано;
- Почвите на територията на общината са характеризират с добра запасеност с почвено органично вещество.

4. Влияние на селскостопански отрасли върху състоянието на почвите

Територията на община Ловеч обхваща 34 землища с обща площ 9 460 000 дка, от които залесена площ е 18 152 дка. Площта на земеделските земи от Общинския поземлен фонд е 129 586 дка. Отдадени под наем, аренда и друг вид земеделско ползване през 2018 г. са 41 078 дка, за 2017 г. са 26 462 дка, за 2016 г. са 31 452 дка, а през 2015 г. са едва 9 131 дка.

Основен ресурс за развитие на селското стопанство и на неговия основен подотрасъл – растениевъдство, е земеделската земя. Използваните площи за производство на селскостопанска продукция представляват около 60% от общия селскостопански фонд. Като се имат предвид ограничените площи, които могат да се използват за земеделие, този показател дава основания да се твърди, че е налице непълно и неефективно използване на земеделските земи.

Разпределението на обработваемата земя по площи на основни селскостопански култури за 2015 и 2016 г., съгласно ОУП на община Ловеч са дадена в следващата таблица:

Култури	2015 г.		2016 г.	
	Площ дка	Ср. добив (кг/добив)	Площ дка	Ср. добив (кг/добив)
Зърнени култури				
Пшеница	88375	465	105440	480
Ечемик	21601	417	25175	451
тритикале	600	307	1700	353
Царевица за зърно	58077	500	53532	412
Технически култури				
Слънчоглед	61055	244	62820	231
Рапица	13481	166	7660	340
соя	3130	150	800	200
Други				
Фасул	50	40	35	200
Трайни насаждения				
Ябълки	196	1296	198	898
Праскови	976	72	978	920
Сливи	1195	272	1195	800
Череши	300	200	300	946
Ягоди	30	200	35	296
малини	17	59	17	167
Лозя винени	2236	800	2236	700

Източник: ОУП на община Ловеч

5. Земеделски практики на обработка на почвите, традиционни земеделски култури, начин на трайно ползване на земите

Съгласно нормативните уредби на Република България основното предназначение на териториите на една община, определени с общите устройствени планове са: урбанизирани територии /населени места и селищни образувания/, земеделски територии, горски територии, защитени територии и нарушени територии за възстановяване.

В структурата на община Ловеч видовете територии са разпределени както следва:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА
ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021-2028 Г.

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи		Площ на проектни елементи	
	в ха	в %	в ха	в %
I. ТЕРИТОРИИ С НАИ-ОБЩО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ				
1. Жилищни функции	2349,86	2,48	2570,96	2,72
2. Обществено-обслужващи функции	152,53	0,16	252,83	0,27
3. Производствени дейности	450,15	0,48	572,24	0,60
4. Складови дейности	91,05	0,10	213,67	0,23
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	13,14	0,01	597,61	0,63
6. Озеленяване, паркове и градини, гробища	285,47	0,30	327,67	0,35
7. Спорт и атракции	56,11	0,06	102,18	0,11
8. Комунално обслужване и стопанство	14,08	0,01	19,38	0,02
9. Земеделски територии, в т.ч.:	65267,83	68,95	65089,03	68,76
9.1. обработваеми земи - ниви	49586,48	52,39	49586,48	52,39
9.2. обработваеми земи - трайни насаждения	3969,73	4,19	3969,73	4,19
9.3. необработваеми земи	10632,81	11,23	10608,45	11,21
9.4. др. земи и земи по §4	1107,49	1,17	924,37	0,98
10. Горски територии, в т.ч.:	22393,20	23,66	22353,20	23,61
10.1. гори	22295,50	23,55	22255,50	23,51
10.2. др. горски	97,70	0,10	97,70	0,10
11. Водни площи	1219,14	1,29	1219,14	1,29
12. Транспорт и комуникации	1071,94	1,13	1134,94	1,20
13. Техническа инфраструктура	90,60	0,10	93,31	0,10
14. Нарушени територии за рекултивация	30,75	0,03	2,78	0,00
14. Територии за добив на полезни изкопаеми	1171,28	1,24	108,19	0,11
ОБЩА ПЛОЩ	94657,13	100,00	94657,13	100,00
II. ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ				
А. Територии за природозащита	18179,00	19,21	18179,00	19,21
Б. Защитени територии за опазване на КИН	67,67	0,07	67,67	0,07
В. Територии с особена териториалноустройствена защита	49,91	0,05	49,91	0,05
Г. Територии за възстановяване и рекултивация	30,75	0,03	1163,74	1,23
Д. Територии с активни и потенциални свлачища и срутища	22,74	0,02	22,74	0,02
Е. Други нарушени територии	0	0,00	0	0,00
Ж. ОБЩА ПЛОЩ по т. Г, Д, Е с отчитане на припокриването	53,49	0,06	1186,48	1,25

Източник: ОУП Ловеч

Най-голям е относителния дял на земеделската земя –65267.83 ха, в т.ч. 49586.48 хаобработваеми земи (ниви), 3969.73 ха – трайни насаждения и 10632.81 ха необработваеми земи.

Основната цел на класическото селскостопанско производство е да увеличи максимално добива на единица земеделска площ. За да постигне тази цел, класическото селско стопанство изразходва огромни количества невъзобновяеми природни ресурси и енергия в своя производствен процес, както и различни видове агрохимикали - пестициди, минерални торове и др. Пестицидите са химически съединения или смеси, които се използват за елиминиране, контрол и унищожаване на растителните и други видове вредители. За разлика от повечето замърсители, които се въвеждат в околната среда без конкретна цел, пестицидите се въвеждат с намерението да помогнат на хората

в „борбата“ с вредните микроорганизми и многобройни вредители с цел увеличаване на добивите.

Внесените в почвата пестициди могат, в зависимост от дозата и вида на използвания препарат, да променят състава на почвената микрофлора. Почвените фунгициди и фумиганти обикновено имат отрицателен ефект върху почвената микрофлора. Общ показател за ефекта на пестицидите върху микрофлората е биологичната активност на почвата или интензивността на дишане на почвата (сорбция на O_2 /кислород, отделяне на CO_2 /въглероден диоксид). Хербицидите се разлагат сравнително бързо в почвата и прилагането им в препоръчителни дози не влияе неблагоприятно върху микрофлората на почвата. При въвеждането им в почвата в увеличени дози, се появява временно прегрупиране на състава на микрофлората. Характерът и степента на действие се обуславят от свойствата на препарата, съдържанието му в почвата, почвата и климатичните условия.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. На територията на община Ловеч се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви на почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

6. Политики по опазване на земите и почвите и ролята за предотвратяване и смекчаване процесите на деградация на почвите в община Ловеч

За територията на община Ловеч, съгласно чл. 13, т.10 от Закона за почвите, оторизираната организация - РИОСВ Плевен, осъществява контрол върху производствените дейности, водещи до засоляване, вкисляване и замърсяване на почвите от производствени дейности. Съгласно чл.5, ал.4 от Закона за почви, Директорите на РИОСВ:

1. провеждат мониторинг на почвите на регионално ниво с обхват и съдържание, утвърдени със заповед на министъра на околната среда и водите;
2. осъществяват контрола, съгласно Закона за Почвите, Закона за опазване на околната среда и Закона за управление на отпадъците на територията на РИОСВ;
3. осъществяват контрол за провеждане на собствен мониторинг по чл. 29, ал. 1 от ЗП.;
4. осъществяват превантивен и текущ контрол;
5. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистъра на площите с увредени почви и участват в тяхната инвентаризация;
6. подпомагат процеса на разработване и отчитане изпълнението на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
7. осигуряват участието на представителите на РИОСВ във:

- а) комисиите за промяна предназначението на земята съгласно чл. 17, ал. 4 от Закона за опазване на земеделските земи;
- б) комисиите за рекултивация на нарушени терени съгласно чл. 19, ал. 3 и 4 от Правилника за прилагане на Закона за опазване на земеделските
- в) общинските и областните експертни съвети по устройство на територията и във връзка с чл. 13, т. 1 и 2 от ЗП;
- г) (изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г.) техническите съвети при регионалните дирекции по горите за приемане на решения относно

Политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се осъществява на регионално ниво от областните управители, а на местно ниво - от кметовете на общини. Кметовете на общини:

1. разработват и изпълняват програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината
2. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистъра по чл. 21 от Закона за почвите;
3. осъществяват контрола по чл. 31, ал. 1, т. 6. (изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците)

Понастоящем за територията на община Ловеч се прилагат някои от следните мерки за защита от ерозия и опазване на земите от замърсяване, които обхващат следните дейности:

- на територията на ДГС се извършват залесителни мероприятия с цел бързото възстановяване на ландшафта и овладяване на ерозионните процеси.
- почистване на локални (незаконни) сметища (струпване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около население места.
- Рекултивация на нарушени терени и стари общински депа;

IV. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКО ЙЕРАРХИЧНО НИВО

Почвата, като компонент на околната среда, е неразривно свързано с опазване на водите, чистотата на въздуха, управление на отпадъците. Опазването на почвите е неразделна част от цялостната политика за опазване на околната среда в страната. В тази връзка при разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) са взети предвид следните нормативни документи:

- 1.) *Закон за почвите* - е рамков закон за опазването на почвите и техните функции, тяхното устойчиво ползване и възстановяване като компонент на ОС, позовавайки се на

следните принципи: екосистемен и интегриран подход; устойчиво ползване на почвите; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите; замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им. Рамковият закон за почвите определя компетентните органи и дефинира техните компетенции при осъществяването на държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на национално, регионално и местно ниво.

2.) *Закон за опазване на околната среда (ЗООС)* - регламентира държавната политика по опазване на околната среда и интегрирането ѝ в секторните политики. ЗООС е рамков закон, който регламентира основните положения и принципи на управлението на обществените отношения, свързани с опазването на околната среда. В Раздел III-ти Опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Глава трета (Опазване и ползване на компонентите на околната среда и управление на отпадъците) са включени всички теми, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата, които гарантират ефективна защита на човешкото здраве и на функциите на почвата, като се отчита, че почвата е ограничен, незаменяем и практически невъзстановим природен ресурс.

3.) *Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия* - В нея се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучване на площи със замърсена почва (Закон за почвите, съгласно чл. 20, ал. 2 във връзка с чл. 12, т. 6 - замърсяване на почвата). Инвентаризацията и проучванията на площи се извършват с цел да се определят площите със съмнение за замърсяване на почвите и площите с доказано замърсени почви, които да бъдат подложени на мерки за въздействие. В зависимост от проучванията се регламентират мерки за: възстановяване, ограничителни, защитни, както и мерки за обезопасяване. Със съмнение за замърсяване в страната са определени около 1438 места.

4.) *Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви.* - С наредбата се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучвания на площи с почви, увредени от ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване и намаляване на почвеното органично вещество; необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на извършените възстановителни мероприятия за земеделски и горски земи. Инвентаризацията и проучванията се извършват с цел да се установят площите с потенциални и действителни рискове за увреждане на почвите и нарушаване на техните функции в резултат на деградационните процеси.

5.) *Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите* - е специализираната Наредба, въвеждаща система за оценка на замърсяването на почвата, базирана на равнището на концентрация на индивидуалните замърсители в почвата (неорганични и органични). Определят се три равнища на концентрация за всеки замърсител при 3 стойности на рН, изразени като числени стойности именно: предохранителни, максимално допустими и интервенционни стойности.

6.) *Наредба № 4 за мониторинг на почвите*, с която се урежда редът за провеждане на мониторинг на почвите, чрез създаване на Национална система за мониторинг на почвите (НСМП). Тя е част от Националната система за мониторинг на околната среда и включва събиране, оценка и обобщаване на информация за почвите, както и поддържането на информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение. Целта е оценка на актуалното състояние на почвите, своевременно идентифициране, анализ и прогнозиране развитието на деградационните процеси. НСМП предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение.

7.) *Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт*

На рекултивация подлежат всички обекти разписани в чл. 11, ал.1 от Закона за опазване на земеделските земи: рудници, кариери и други земи с нарушен почвен профил; стуроотвали, хвостохранилища, сметища и други депа за отпадъци; стари корита на реки; трасета на изоставени канали, пътища, железопътни линии и строителни площадки, след демонтаж на инженерните съоръжения, облицовки и горно строене. Рекултивацията на земите е двуетапен процес, който включва техническа и биологична рекултивация. С нея се възстановява годността на земята за земеделско или горскостопанско ползване. При невъзможност се създава друг вид ползване, като се оформя подходящ ландшафт.

8.) *Закон за опазване на земеделските земи* - с него се уреждат опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и се определят условията и редът за промяна на тяхното предназначение. Законът обръща внимание главно върху опазването на функциите на земеделските земи в селското стопанство. Глава трета „Възстановяване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи“ представя и контролира нарушенията на тези земи от промишлено, урбанизационно и друго антропогенно естество. При изпълнения на проекти е приемливо, при определени обстоятелства, да се въведе изискване за оценка на риска от възникване на ерозионни процеси.

9.) **Закон за водите** – Този закон урежда собствеността и управлението на водите на територията на Република България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водностопанските системи и съоръжения. Той е твърде широкообхватен и третира въпроса за собствеността на водите, концесиите, проблемите и програмите, свързани с питейното водоснабдяване, хидромелиоративните системи и водните обекти; обръща внимание на всички фактори, които могат да причинят риск от замърсяване на повърхностните и подземни води, риск от наводнения, ранни системи за предупреждение от бедствия и аварии. Това налага управление на водите на национално и басейново ниво.

10.) **Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници** - Издава се на основание чл. 135, т. 5 от Закона за водите и отменя Наредба № 2 от 2000 г. за опазване на повърхностните и подземни водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн., ДВ, бр. 87 от 2000 г.). Със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-146/ 25.2.2015 г. за определяне на водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони.

11.) **Наредба № 18 от 27.05.2009 г. за качеството на водите за напояване на земеделските култури** - С наредбата се определят изискванията към качеството на водите за напояване, техният мониторинг и контрол за спазване на изискванията за качеството на водите. Наредбата е остаряла и не кореспондира нито с действащите административни структури в МЗХ, нито с регламентирането на брутни поливни и напоителни норми. МЗХГ е стартирало поредица от действия, които ще доведат и до привеждане на наредбата в съответствие с основните нормативни актове в страната. Законодателството в областта на водите е изчерпателно и хармонизирано с останалото законодателство, свързано с почвите и не са необходими изменения и допълнения.

12.) **Закон за управление на отпадъците (ЗУО)** - Урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Определя изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци, както и йерархията при управлението на отпадъците.

При разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) на община Левски, освен законовите изисквания, са взети предвид и редица европейски и национални стратегически документи, в т.ч.:

- Тематична стратегия по опазване на почвата (Thematic Soil Strategy) (COM (2006) 231).

- Предложение за Рамкова директива по почвите (Soil Framework Directive (COM(2006) 232).
- Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа.
- Методология за стратегическо планиране в Р. България, април 2010 г., Съвет за административна реформа.
- Национална програма за развитие: България 2030 г.;
- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.
- Трети Национален План за Действие по изменение на климата (2013 – 2020 г.);
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.;
- Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).
- Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016 – 2020 г. и Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) 2016 – 2020 г. и тяхната актуализация
- Други;

На местно ниво, Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) на община Ловеч има връзка със следните стратегически документи:

- Програма за опазване на околната среда на община Ловеч с период 2021 – 2028 г.
- Програма за управление на отпадъците на община Ловеч с период 2021 – 2028 г.;
- Общ устройствен план на община Ловеч;
- План за интегрирано развитие на община Ловеч 2021 – 2027 г.
- Наредба за управление на горските територии – собственост на община Ловеч;
- Наредба №1 за опазване и поддържане на обществения ред, чистотата, общественото имущество и природата на Ловешката община;
- Наредба за поддържане, изграждане и опазване на зелената система на територията на община Ловеч.

V. SWOT АНАЛИЗ

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието.

Силни страни	Слаби страни
- Липса на почви, замърсени с тежки метали; - Липса на заблатени и засолени почви; - Липса на киселини почви; - Почвено-климатичните характеристики дават възможност за отглеждане на зърнено-технически култури; - Висока степен на използваемост на земеделските земи; - Правят се ежегодни проверки от РИОСВ за замърсяване на почвената покривка, както регулярни така и по сигнал; - Почвите са в добро екологично състояние по отношение на замърсяването с устойчиви органични замърсители;	- Недостатъчно кадри и административен капацитет на общината за управление на почвите; - Замърсяването с отпадъци и опожаряването на стърнища и суха тревна растителност е основна причина, водеща до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния ѝ баланс. - Висок брой регистрирани свлачища
Възможности	Заплахи
- Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите; - Благоприятни условия за развитие на биоземеделие; - Управление на финансови инструменти от ЕС, които насърчават земеделието и устойчивото ползване на земите.	- Непълно усвояване на финансовите инструменти на ЕС, насърчаващи земеделието, устойчивото ползване на земите и опазването на почвите; - Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; - Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване;

VI. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите. Значителните увреждания на почвите се считат за необратими, или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но

и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване. Акцентът следва да се постави върху превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, затова подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за подобряване на знанието и повишаване на информираността, споделянето на добри практики между страните-членки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

Във връзка с посочените предизвикателства и извършените по-горе анализи на състоянието на почвите настоящата Програма си поставя следните цели и приоритети:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСА ЦЕЛ: „Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите на територията на община Ловеч“

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

- Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;
- Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.
- Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.
- Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ: Изпълнението на приоритетите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по-нататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Изпълнението на предвидените мерки, в съответствие с посочените по-горе приоритета се очаква да минимизират риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри практики между тях и представители на други страни-членки на ЕС; ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

СРЕДСТАВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ: За постигане на целите на програмата е разработен План за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране. Планът обобщава необходимите ресурси за реализацията на програмата и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на Плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общината мерки и проекти, които разширяват

възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл в Плана за действие не са включени в пълен обем финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2028 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;								
1. Повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почви.	Ежегодно след приемане на програмата	5	Държавен бюджет, Общински бюджет, Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г.	Служителите на местно ниво имат необходимия административен капацитет по отношение на ефективно управление на почвените ресурси	Повишен капацитета на служителите от областните и общински администрации	Брой обучени служители	МОСВ, МЗХГ	Община, Научни организации, НПО
2. Обмен на знания и добри практики по проблемите по опазване, устойчиво ползване и управление на почвите.	Ежегодно след приемане на програмата	5	МОСВ, Държавен бюджет, общински бюджет	Осъществен обмен на знания и добри практики на национално, ЕС и международно ниво по проблемите по опазване и устойчиво управление на почвите.	Брой проведени информационни срещи/семинари/конференции	Брой служители от общинската администрация	МОСВ, МРРБ	Община
3. Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Изпълнение на агажменти на кмета на общината, произтичащи от ЗП	Недопускане на увреждане на почвите, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвата	Брой направени предписания. Брой наложени санкции. Намалена площ на увредени почви	Община	Областни администрации
4. Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища и	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане на пожари стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания	Община, РСПБЗН	Областни управители, РИОСВ

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
отпадъци по улици, паркове и зони за отдих						Брой санкции за периода		
Приоритет 2: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси								
5. Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, Донорски организации, Бизнес, ПРСР, Общински бюджет	Ограничена ерозия в земеделските имоти, ограничено количество на твърд отток в каналите, крайпътните канавки и пътищата.	Ежегодни данни за земеделски площи и пътища в ha, защитени от ветрове .	Площ в (ha), със създадени линейни залесявания Данни за площите общо за периода	МЗХГ, Община	Земеделски стопани, Бизнес
6. Възстановяване и поддържане на крайречните гори чрез осигуряване на периодични заливания, при необходимост и временно отваряне на диги и изграждане на специални канали, с цел запазване на крайречните местообитания.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	ОПОС, Донорски организации, Бизнес, Общински бюджет	Ограничена ерозия на брегови и земеделски земи, съхранено биоразнообразие, стабилни екосистеми	Брой финансирани проекти, Ежегодни данни за броя на проектите	Площ (ha) възстановени крайречни гори и влажни зони	МЗХГ, МОСВ	Община, Земеделски стопани
7. Усвояване на ерозиранни земи за отглеждане на алтернативни култури – лекарствени, етеричномаслени, агролесовъдство.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Частни инвестиции, ПРСР, Общински бюджет	Намалени площи с пустеещи земи, ограничена степен на ерозия и повишени добити от получена продукция.	Площ в ha на ерозиранни пустеещи земи, заети с алтернативни култури – ежегодни данни.	Ерозиранни пустеещи земи в ha усвоени за отглеждане на лекарствени, етеричномаслени култури и агролесовъдство – общо за периода	МЗХГ,	Община
8. Възстановяване и поддържане на ползащитните горски пояси	Ежегодно след	150	Бюджет на МЗХ и ИАГ;	Подобряване на почвените характеристики и в	Възстановени и поддържани нископродукти	Площ с възстановени и поддържани	МЗХГ, Община	Областни администрации

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
и извършване на нови противоерозионни залесявания върху нископродуктивни земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата.	приемане на програмата		Общински бюджет	резултат на проведените мероприятия по предотвратяване възникването на ерозионни процеси и опазване на почвите.	вни земи, стабилизирани екосистеми	полезащитни горски пояси, площ залесени територии, текущо за годината		
9. Почистване и премахване на локални замърсявания с отпадъци за територията на община Ловеч.	Ежегодно след приемане на програмата	Възлагателно писмо	Държавен бюджет, общински бюджет,	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха възстановяване на функциите на почвените	Контрол	Последващ контрол	Община	РИОСВ
10. Разработване и изпълнение на пилотни и демонстрационни проекти, с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски подходи в областта на битовите отпадъци	До 2028 г.	Съгласно проект	ПОС 2021 – 2027, общински бюджет	Общество с нулеви отпадъци и повишаване съдържанието на органично вещество в почвите от пилотните обекти	Изпълнение на демонстрационен проект за прилагане на добри практики	Приложени добри практики, успешни мерки и управленски подходи	Община	Оператори на площадки
Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване								
11. Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агролесовъдство)	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, Общински бюджет, ПРСР	Залесени площи на негодни за земеделско ползване почви	Приложение на различни техники на агролесовъдство на земите с пониска категория – ежегодни данни в ha	Залесени площи (ha) от земите с пониска категория. Общо за периода	МЗХГ, Община	

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ 2021-2028

Г.

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
12. Разработване на проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи.	До 2028 г.	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР* 2014-2020	Създадени условия за напояване	Брой разработени проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи	Брой финансирани дребномащабни напоителни системи	МЗХГ, Община	БАН
13. Залесяване на горите, пострадали от природни бедствия	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР* 2014-2020	Намалено отрицателното въздействие на сечи, съхнене, паша и други видове ползване на горите върху устойчивостта на земите.	Брой финансирани проекти, отпуснати средства за възстановяване на горски площ	на гори, върху които са проведени мероприятия за възстановяване	МЗХГ, Община	Собственици на земи
Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите								
14. Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	ежегодно	20	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински бюджети	Информирани и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	брой на проведените семинари/информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Научни организации
15. Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за	До 2028 г.	20	Държавен бюджет, ОПОС 2021 - 2027	Заинтересованите страни са включени в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и	Провеждане на консултации с обществеността по отделните етапи на разработването на Областните и Общински програми и	Всички програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите са консултирани с	Общини	Обществено с тта и засегнатите страни.

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите				възстановяван е на почвите.		обществеността .		

VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината. С оглед на действащата административна структура на Община Ловеч, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Ловеч, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, догълвяването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Ловеч, правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата, които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите или общо за политиката по околна среда, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на другите конкретните политики.

Правилата трябва подробно да описват отговорностите на съответните структурни звена и служители в общината за набиране на необходимата информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на годишен отчет пред Общинския съвет за изпълнението на програмата, който ще е част от Годишния отчет за изпълнение на Програмата за опазване на околната среда. В правилата трябва да се определят обхвата на информацията, която ще се събира, източниците на данни и графика за предоставяне на информацията. Обхватът и източниците на необходимите данни ще се обуславя от включените в програмата цели и мерки и избраните индикатори за изпълнение на мерките и за постигане на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат е от съществено значение за проследяване на напредъка при постигане на целите и осъществяване на контрол по

изпълнение на мерките. За целта е целесъобразно да се изготвят въпросници (формуляри), които ще се попълват от звената, които имат отношение към изпълнение на включените в програмата мерки. По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, подходящо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални, държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

За периодичното отчитане изпълнението на програмата е предвидено да се изготвя Годишен отчет. Годишният отчет ще се изготвя от експертите от общинската администрация до края на месец март на следващата година на база на събраната и анализирана през годината информация и на база проследяване на индикаторите за нейното изпълнение. Изготвените отчети също така се внасят и за информация в РИОСВ. Отчетът е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, който дава ясна информация за постигнатия напредък по изпълнението ѝ. Поради тази причина при изготвянето му е необходимо да се представят графики, таблици и фигури, които да онагледяват по-ясно напредъка по изпълнението на заложените мерки. Годишният отчет за изпълнение на програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите съдържа информация относно: общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината; действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата; създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им; резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година; напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения. Годишният отчет може да се публикува на официалната страница на общината за информиране на обществеността и заинтересованите страни.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на Община Ловеч. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на територията на общината, са въввлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното ѝ изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

VIII. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. Закон за опазване на околната среда
2. Закон за почвите
3. Закон за опазване на земеделски земи
4. Закон за защита на растенията
5. Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)
6. Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)
7. Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).
8. Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.)
9. Програма за опазване на околната среда на община Ловеч с период 2021 – 2028 г.
10. Общ устройствен план на община Ловеч
11. План за интегрирано развитие на община Ловеч (ПИРО 2021 – 2027 г.)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА ЛОВЕЧ
за периода 2021-2028 г.

Раздел „Лечебни растения“

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ	3
2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ.....	4
3. НОРМАТИВНА БАЗА.....	4
II. ОПИСАНИЕ НА МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯТА В МЕСТООБИТАНИЯТА, КОЛИЧЕСТВО И СЪСТОЯНИЕ НА РЕСУРСИТЕ	5
1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ	5
1.1. ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	5
1.2. ВОДНИ РЕСУРСИ	5
1.3. РЕЛЕФНА ХАРАКТЕРИСТИКА	6
1.4. КЛИМАТ.....	6
1.5. ПОЧВИ	6
III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ, ВКЛЮЧВАЩИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ	121
IV. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА РЕДКИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ	129
V. ИЗБОР И РЕГЛАМЕНТ НА ТЕРИТОРИИ, КОИТО НЕ СА ЗАЩИТЕНИ, НО ИЗИСКВАТ ПОДХОДЯЩО УПРАВЛЕНИЕ С ЦЕЛ УСТОЙЧИВОТО ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ В ТЯХ.	132
VI. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕСТНИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ ЗА НАЧИНИТЕ НА ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ СЪОБРАЗНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ И ПЛАНОВИТЕ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКА СТЕПЕН	144
VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	145
VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ РАЗДЕЛА	145

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Във връзка с изискванията на чл. 50 т. 3 от Закона за лечебните растения като неразделна част към Общинската програма за опазване на околната среда на община Ловеч за периода 2021-2028 г. е разработен Раздел „Лечебни растения“.

В настоящия раздел са описани видовете лечебни растения, находящи се на територията на община Ловеч, техните местообитания, начин на използване и опазване на находища и мерки за опазване на ресурсите на територията на общината. Разделът има за цел да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазването на естествените им находища и предотвратяване изчезването на отделни видове лечебни растения на територията на община Ловеч.

1. Основание за разработване

Лечебните растения са важна част от природните растителни ресурси и национално природно богатство. Те имат важно място в бита на повечето български домакинства, а през последните десетилетия добиват е и с важно икономическо значение. За да се опази и съхрани този ресурс, то той трябва да се ползва устойчиво, в количества и по начин които не водят до трайно намаляване на генетичния или ресурсния им потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения. Съгласно чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда. България е единствената страна в ЕС, която има специализиран Закон за лечебните растения и две свързани с него наредби:

- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите;
- Наредба № 5 от 19.07.2004 за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складове за билки;

Според изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината. Разделът „Лечебни растения“ към ОПОС на община Ловеч е разработен на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Спазени са изискванията на действащото в момента законодателство по отношение на биоразнообразието и лечебните растения, в т.ч. и изискванията на чл. 55 от ЗЛР относно съдържанието на раздела.

2. Цел и задачи

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да осигури опазване на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси на територията на община Ловеч, като планира ползването, така че то да бъде екологосъобразно и устойчиво. С него се урежда управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки. Специфичните цели са следните:

- Опазване на естествените находища на лечебни растения в община Ловеч от увреждане и унищожаване;
- Осигуряване на устойчивото ползване на лечебните растения, недопускащо намаляване на генетичния и/или ресурсния им потенциал;
- Постигане на ефективно прилагане на изпълнителната и контролна дейност на община Ловеч в съответствие с изискванията на Закона за лечебните растения и наредбите към него.

Дейностите и мерките представени в този раздел са основно за изпълнение на поставените цели, както и за повишаване ефективността на прилагане на нормативните изисквания по отношение опазването и устойчивото ползване на лечебните растения на територията на община Ловеч. Поставените цели може да бъдат постигнати при изпълнението на мерки, задачи и дейности свързани с опазване на лечебните растения в естествените им находища, в т.ч.:

- Изучаване, описание, характеристика и оценка на основните типове природни местообитания и находища на лечебни растения на територията на община Ловеч;
- Описание, характеристика и ресурсна оценка на лечебните растения в община Ловеч;
- Описание, характеристика и оценка на защитените лечебни растения;
- Опазване на естествените местообитания на лечебните растения;
- Поддържане и съхранение на екосистемите съдържащи лечебни растения;
- Повишаване на културата на населението при добиването на различните части на лечебните растения за да не се допуска увреждането и унищожаването им.

3. Нормативна база

При разработването на програмата са използвани следните нормативни документи:

- Закон за опазване на околната среда (ЗООС) (обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр. 21 от 21 Март 2021 г.);
- Закон за лечебните растения (ЗЛР) (обн. в ДВ бр. 29 от 7 април 2000 г., посл. изм. ДВ бр. 17 от 26 Февруари 2021 г.)
- Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от МОСВ (обн. ДВ бр.14 от 20.02.2004 г.)

- Наредба №5 от 19.07.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, издадена от МОСВ (обн. ДВ бр.85 от 28.09.2004 г.)
- Заповеди на Министъра на околната среда и водите за лечебните растения под специален режим (по ЗЛР, чл. 10, ал. 1, 2 и 3);

II. ОПИСАНИЕ НА МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯТА В МЕСТООБИТАНИЯТА, КОЛИЧЕСТВО И СЪСТОЯНИЕ НА РЕСУРСИТЕ

1. Обща характеристика на Община Ловеч

1.1. Географско местоположение

Община Ловеч е разположена в Централна Северна България на площ от 946 км² в североизточната част на Ловешка област. Общината обхваща 22,89% от територията на областта и е на първо място по големина в сравнение с другите седем общини – Летница, Луковит, Угърчин, Троян, Ябланица, Априлци и Тетевен. Има 35 населени места, от които 34 села и град Ловеч. В Ловешката община по данни на ГД ГРАО към 15.01.2021 г. живеят 51 833 лица с постоянен адрес и 46 438 с настоящ адрес.

В административно отношение община Ловеч граничи:

- на североизток – община Летница;
- на изток – община Севлиево, област Габрово;
- на юг - община Троян, област Ловеч;
- на запад – община Угърчин, област Ловеч;
- на север – община Плевен и община Пордим, област Плевен.

1.2. Водни ресурси

Водните ресурси на територията на общината се състоят предимно от произтичащата през общината р. Осъм и многобройните и маловодни притоци. Реката е десен проток на р. Дунав. Образува се от сливането на реките Черни и Бели Осъм. Водният отток е неравномерно разпределен през годината. Подхранването на водите на реката е снежно-дъждовно. Оттокът на р. Осъм е нарушен от изградените на р. Черни Осъм две водохващания, които заедно с каптажа на извор Стенето образуват т.нар. група „Черни Осъм“, която подава вода за водоснабдяване на населените места в Ловешка област, в т.ч. гр. Ловеч.

На територията на община Ловеч подземните води са пукнатинни, карстови и порови. В западната част от община Ловеч, през с. Радювене, тече р. Катунецка – десен приток на р. Вит, а в югоизточната част – р. Крапец, ляв приток на р. Росица.

На територията на общината са изградени множество язовири, най-големите от които са яз. „Крапец“ и яз. „Александрово“. Язовир „Крапец“ е изграден на р. Крапец, приток на р. Росица. Изграден е за напояване. Язовир „Александрово“ е изграден на р. Берница и р.

Дреновска за напояване. Наличието на редуващи се окарстени варовити комплекси с мергелно-песъчливи, съчетано с редица гънки и разседи, създава условия за съсредоточаване на подземни води и образуване на карстови извори при Ловеч - Гурковото (1,5-10 л/сек) и Владишкото (0,4-27 л/сек). Подземните води в района се използват за питейно-битово и промишлено водоснабдяване.

1.3.Релефна характеристика

Община Ловеч е част от Среднодунавската хълмиста равнина (долното разширение на р. Осъм). Релефът е предимно хълмист, в североизточната част – хълмисто-равнинен. Средната надморска височина е 200 м. На юг обхваща най-северните разклонения на средните части на Предбалкана, на изток пресича Деветашкото плато и част от Ловчанските височини (665 м н.в.), на запад – източната част от Беглежко – Радювенския плоскохълмист район.

Град Ловеч се намира в Средния Предбалкан. Разположен е в котловина, оформена от Ловчанските височини и широко отворена на север. Ловчанските височини (665 м н.в.) представляват продълговати ридове и хълмове с предимно плоски била и стъмни в горната си част склонове по поречието на река Осъм. Градът има компактна форма и заема речните тераси на р. Осъм. Разнообразие в ландшафта внася хълмът Ак баир (450 м н.в.), който огражда града от юг и чийто източни и южни склонове се спускат стръмно към поречието на р. Осъм с красиви скални образувания. Основната част от гр. Ловеч е разположена в най-ниската си част на 150 – 190 м н.в. с наклон на терена 3-8 %.

1.4.Климат

Климатът в община Ловеч е умереноконтинентален, със студена зима и горещо лято. Средната годишна температура на въздуха е 11,4 °С. Годишният ход се характеризира с минимум през януари (-1,5 °С) и максимум през юли (23 °С). Средноденоношните температури на въздуха определят типичната за умереноконтиненталния климат температурната амплитуда от 24,5 °С. Относителната влажност на въздуха се колебае от 61% през август до 84% през декември.

Средната годишна сума на валежите в региона е 636 мм с максимум през май, юни и юли (77-95 мм) и минимум през януари и февруари (28 – 32 мм). През зимните месеци валежите са предимно от сняг с дебелина на снежната покривка 10-12 см.

Средната месечна и годишна скорост на вятъра е сравнително ниска - от 1,3 м/сек. през юли, септември и ноември до 1,8 м/сек през февруари, март и април. Преобладаващата посока на ветровете е североизток, запад и юг.

1.5.Почви

Почвената покривка на територията на общината е разнообразна, Преобладават сивите горски почви, а по долините на реките – алувиално – ливадните почви. Сивите и тъмносивите горски почви заемат най-голяма площ и са основният почвен тип на територията на общината. Подходящи са за отглеждане на пшеница, ечемик, овес, царевица,

рапица, слънчоглед, фуражен грах, а при благоприятни климатични условия върху тях добре виреят лозя и някои овощни видове – сливи, круши, ягоди, малини, къпини, череши, праскови. Съществуват и оподзолени почви. Те имат добре оформен хумусен хоризонт и са подходящи за отглеждане на почти всички зърнени и фуражни култури, както и на захарно цвекло. Алувиално-ливадните почви са разпространени предимно по долините на реките в общината. Наличието на карбонати по целия почвен слой ги прави рохкави и леки за обработка след обилни валежи и поливания. Най-подходящи са за отглеждане на зеленчукови и фуражни култури.

2. Видове лечебни растения, които се срещат на територията на община Ловеч

На територията на общината лечебните растения са представени от някои от следните представители: иглика, еньовче, лечебно великденче, левурда, червен глог, теснолистен живовляк, бял равнец, жълт кантарион, камшик, риган, червен кантарион, черна боровинка. Във вид на храсти в покрайнините на горите се срещат смрадлика, глог, леска, шипка, къпина, малина, трънка. В горите и около тях най-широко разпространение намират: сребристолистната липа, бялата върба, орех, леска, бяла бреза. По влажните части са разпространени – живовляк, бръшлян, змийско мляко, подбел и др. По склонове и скалисти местности – люляк, смрадлика, шипка, риган, магарешки бодил, кокичета. В обработваемите площи /ниви/, в по-големи количества, във вид на плевели се срещат великденче, дива лайка, овчарска торбичка, магарешки бодил и др. По синори и край пътищата – смрадлика, шипка, риган, къпини, глог червен, трънка, равнец.

Видове лечебни растения, техните находища и прогнозни количества от разполагаемите им ресурси за територията на общината е представено в следващата таблица:

Таблица 1 Видове лечебни растения на територията на община Ловеч

Лечебно растение	Използвани морфологични части с лечебна цел	Срещаемост	Разпространение (землище, местност)	Период на събираемост	Начини на използване на находищата Съгл. чл.5 от Наредба № 2	Период за възстановяване съгл. чл.6 от Наредба № 2, години	Приблизителна оценка на ресурсите
Дребнолистна липа (<i>Tilia cordata</i>)	Цветовите с прицветниците и листа	Единично или на петна край пътища и населени места.	Участва в състава на горския фонд (предимно липови и келявогабървови гори) на много места на територията на общината - около Ловеч, Лисец, Баховица, Славяни, Стояново, Чвадарци, Деветаки, Къкрина, Брестово, Тепава и вер. др	Август-октомври (Ниската гъстота на популацията не позволява по-значителен добив на цвят)	70% цвят	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение.
<i>Foeniculum vulgare</i> Mill. - резене / морач/	плод	Среща се по скалистите и варовити. Култивирано растение е	Край огради и реки в населените места на общината	юли — август.	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани. Среща се край огради и градини
<i>Laser trilobum</i> (L.) Borkh. - загърличе.	Цвят	Среща се сравнително рядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по открити, главно скалисти места	На територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка	юли — август.	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са неизползваеми.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Tordylium maximum L. - обикновена нузла.	Листа и връхчета	като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница / и край пътища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община	Расте по сухи треве и камъни, цъфти в период - Юни-юли *	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани. Среща се най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница / и край пътища.
Torilis arvensis (Huds.) Link. - полски торилис	Цвят	най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	Видът е широко разпространен на територията на цялата община	май-юли	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.
Vinca herbacea W. et K. - тревист зимзелен	Надземна част листа	Среща се по сухи тревисти и каменисти места на варовик	Среща се по сухи тревисти и каменисти места на варовик в землищата на Ловеч и селата Деветаки, Лисец, Слатина, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	април до юни	70%	Не е необходим	Има ресурсно значение.
Vincetoxicum hirsutaria Medic. лечебен устрел	цвят	Среща се сравнително рядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по открити, главно скалисти места	На територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка	-	70%	Не е необходим	Ресурсите му са неизползвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Asplenium trichomanes L. - обикновено изтравниче	листа	Среща се по влажни скали	Среща се по влажни скали в околностите на общината. Среща се в селата Тепава, Смочан, Деветаки, Горно Павликени, Сливек, Къкриня, Александрово.	Цъфти: юни-юли	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г. за видове диворастващи лечебни растения, под специален режим на опазване	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г. за видове диворастващи лечебни растения, под специален режим на опазване	Няма ресурсно значение.
Ceterach officinarum DC - златиста папрат	Корени и коренища	Разпространена е в цяла България докъм 1500 м н. в. главно в пукнатини варовити скали, като преобладава в по-южните части на страната	Среща се по скали по склоновете на Деветашкото плато и в околностите на Ловеч	май — октомври	40%	3 години	Няма ресурсно значение.
Anthemis cotula L. - полско подрумиче /бяла рада /	Цветни кошнички	като плевел в ниви и рудерал	Среща се сравнително рядко на територията на цялата община като плевел в ниви и рудерал в околностите на селищата.	юни-септември	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Anthemis tinctoria L. - жълто подрумиче /бяла рада/.	Цветни кошнички	като плевел в ниви и рудерал	Видът е разпространен на територията на цялата община най често по сухи рудерализирани места и в запустели ниви , на ерозирани терени.	юни-септември	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Artemisia annua L. - едногодишен пелин.	стрък	Среща се най-често като бурен или плевел край огради и пътища.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата. Среща се най- често като бурен или плевел край огради и пътища.	Юли-август	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани.
Artemisia vulgaris L. - обикновен пелин.	стрък	Среща се най-често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработвани площи	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	Юли-август	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани
Chamomilla suaveolens (Pursh.) Rydb. - езичестоцветна лайка	цвят	Среща се най-често като бурен край огради и пътища.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата		70 %	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани поради забележимата тенденция към намаляване през последните години
Centaurea solstitialis L. - средиземноморска метличина	цвят	Среща се най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработвани площи	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	Юни-септември	До 80%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Echinops sphaerocephalus L. - кръглоглав челядник	цвят	Среща се сравнително рядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по открити, главно каменисти места на територията на	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава,	юли и август.	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са неизползвани или ограничено използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		цялата община	Прелом, Хлеvene, Пресяка.				
Filago vulgaris Lam. - полска свещица	Листа и корени	Видът е често срещан по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери, по скали и др.	На територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка	юли-септември	До 80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми, защото растението е дребно
Galinsoga parviflora Cav. - перуанска лайкучка	Листа и цвят	-	Среща се на някои места като рудерал в селищата	Юни-септември	Няма ограничения	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Hipochaeris maculata Spreng. - петнист хипохерис /свиняк /	Цвят	Среща се много рядко по пасища и по селски мери	Среща се из цялата територия на общината	-	Няма ограничения	Не е необходим	Ресурсното му значение не е проучено, но по вероятно е да няма такова.
Inula germanica L. - германски оман	корен	Среща се много рядко по пасища и по селски мери.	Разпространен е по скали и скални венци доста рядко в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Брестово Тепава, Смочан, Александрово,	Расте из ливади храсталаци до към 2000 м.н Събира се през есента или рано през пролетта (преди	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	вегетацията) . Цъфти: юни-септември Плодоноси –юли-ноемри*			
Scorzonera hispanica L. - испански кокеш	Корен	Среща се сравнително рядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по открити, главно каменисти места	На територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.	Расте по сухи каменисти места в горите Събира се през есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Цъфти: юни – август *	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Xanthium strumarium L. влакнест казашки бодил	Цветни кошнички	като бурен или плевел край огради, пътища и в обработвани площи / ниви, зеленчукови градини, лозя	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	Юли-август	70% цвят	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани .
Buglossoides purpureo-coeruleum L. - виолетова белоочица	Цветове и листа	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по рядко по открити места	На територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава,	Март-май	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Прелом, Хлеvene, Пресяка.				
Cynoglossum officinale L. - лечебна наумка	Корени	Видът е широко разпространен но с ограничена численост на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	Като бурен или плевел край огради и пътища и по рядко в обработваеми площи	Расте по тревни храсталаци из между пътища Събира се през есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Цъфти: април - юни Плодоноси –юни-юли*	70%	1 години	Ресурсите му са ограничено използваеми
Echium italicum L.- италианско усойниче	Листа и цветове	Среща се като бурен или плевел край огради и пътища и по рядко в обработваеми площи	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	Май-октомври	Листа -70 % Цвят – 80 %	Листа – 1 година	Ресурсите му са максимално използваеми .
Pulmonaria officinalis L. - лечебна медуница	Листа	Сенчести и влажни места в гори и храсталаци	Среща се предимно в горски фонд (главно липови и букови гори и по рядко в келяв габър) в землищата на селата Българене, Абланица, Малиново, Стефаново, Деветаки, Горно Павликени, Тепава, Къкрина, Брестово, Чавдарци, Лисец на север	май-август	Листа -70 %	Не е необходимо	Ресурсите му са неизползваеми

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Alyssum alyssoides L. игловръх	Листа	Расте по скали	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	март-юни	Листа -70 %	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани
Descurainia sophia (L.) Webb. ex Prauntl. - войничница	стрък	Расте по тревисти, буренливи места и в ниви	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	април-юли	Листа -70 %	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани
Lepidium campetre (L.) R. Br. - полска горуха	стрък	Расте на пясъчливи и глинести почви, при полусянка или без сянка.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	Май-юли	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Rorippa austriaca (Crantz.) Bess. - австрийски пореч	стрък	Влажни и заливаеми места	Установен е нарядко по влажни и заливаеми места в поречието на река Осъм. Среща се в селата Александрово, Дойренци, Йоглав, Умаревци	-	70 %	Не е необходим	Няма ресурсно значение
Thlaspi arvense L. - полска попова лъжичка .	Листа	Ниви, храсталаци и тревисти места	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	Март-юли	Листа – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Campanula persicifolia L. - прасковелистна камбанка	Листа, стрък, цвят	Широколистните гори, гористите периферии, скалистите оголвания в широколистните гори, ливадите и бреговете	Среща се предимно в горски фонд (главно липови гори и по рядко в келяв габър, дъб) в землищата на селата Деветаки, Горно Павликени, Тепава, Къкрина, Брестово, Чавдарци, Лисец на север и др.	-	70 % стрък Цвят 80% Листа 70%	Не е необходим	Ресурсите му са неизползваеми. Растението образува много разредени популации.
Sambucus ebulus L. - нисък бяз	плод	Като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи	Май-юли	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Agrostemma githago L. - къклица	цвят	Посеви и буренливи места.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница /	май - август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.
Lycnis flos-cuculi L.- свиларка	Цвят	В цялата страна от морското равнище до 1200 метра надм. височина	Среща се често по влажни ливади на територия на цялата община и по поляни сред гората и др.- землища на Абланица, Българене, Горно Павликени, Малиново, Казачево, Стефаново и др	Юни-септември	80%	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение- популациите му са малобройни.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Stellaria graminea L. - тревна звездица	Стрък, листа и цвят	Среща се по влажни места, горски поляни, храсталаци, покрай пътищата, дворове и нивите като плевел - докъм 1500 метра надморска височина.	Среща се често по влажни ливади на територия на цялата община и по поляни сред гората и др.- землища на Абланица, Българене, Горно Павликени, Малиново, Казачево, Стефаново и др.	май-септември	70 % стрък Цвят 80% Листа 70%	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение- популациите му са малобройни.
Euonymus europaeus L. - европейски чашкодрян	Цвят	В гори и храсталаци	Среща се в горски фонд (предимно дъбови гори, но и в липови, салкъмови и др.) на територията на цялата община. Среща се в землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка	май-август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Euonymus verrucosus Scor. - брадавичен чашкодрян	Цвят	Расте единично като подлес, предимно в ксерофитни (сухи) дъбови гори, по- рядко в габърви, букови и смесени широколистни.	За територията на общината расте из гори, храсталаци, по горски ръбове и поляни, често на каменливи и скалисти места, върху варовити и кисели почви Предпочита чисти дъбови насаждения и затова е	май-август	70%	Не е необходим	Ресурсното му значение е много ограничено.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			значително по рядък от европейски чашкодрян				
Chenopodium hybridum L. - хибридна куча лобода	Листа	В цялата страна от морското равнище до към 1000 метра надморска височина	Сравнително рядък плевел и рудерал на територията на цялата община.	юни-октомври	70% листа	Не е необходим	Няма ресурсно значение, защото находищата му се менят през различните години.
Chenopodium polyspermum L. - многосеменна куча лобода	Листа		Сравнително рядък плевел и рудерал на територията на цялата община.	юни-октомври	70% листа	Не е необходим	Няма ресурсно значение
Convolvulus arvensis L. - полска поветица	Плод	Разпространен е по тревистите и каменливите места в цялата страна.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	май-юни	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Sedum album L. - бяла тлъстига	стрък	Каменисти и скалисти места.	Разпространен е нарядко по скали и скални венци в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	Май-август	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение- популациите му са разреждени и малобройни.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Dipsacus fullonum L. - горска лугачка	Цвят		Вероятно се среща в южната част на общината в покрайнините на горски фонд.		70%	Не е необходим	Неизяснен в ресурсно отношение и разпространение вид. Нуждае се от допълнителни изследвания
Knautia arvensis L. - полско червеноглавче	Цвят	Среща се често по влажни ливади а най-често покрай потоци, по поляни сред гората	Разпространено е в землищата на Абланица, Българене, Горно Павликени, Малиново, Казачево, Стефаново, Соколово, Стояново, Скобелево, Лисец, Баховица, Дренов, Горан, Деветаки, Тепава, Къкрина и др.		70%	Не е необходим	Има ресурсно значение
Eleagnus angustifolia L. - миризлива върба	Кора от върба (Cortex Salicis)	По единично разпространено из цялата страна докъм 1000 (рядко до 1700 м) н.в.	За територията на общината се култивира на места главно покрай река Осъм подивява.	Събира се рано напролет, по време на усиленото сокодвижение в растението. Отделя се кората от млади клонки от дървета на възраст от 2 до 5 години	До 40 % кори	Не е необходим	Среща се рядко и има ограничено ресурсно значение
Equisetum palustris L. - блатен хвощ	Стрък	Расте по влажни места, насипи, из ливади, блатистите места, покрай напоителните и отводнителните канали,	Среща се рядко главно в поречието на река Осъм и край някои микроязовири и язовири на територията на общината	Май-юли	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Equisetum telmateja Ehrh. - голям хвощ	Стрък	Среща се нарядко край реки, потоци, канали	Среща се предимно в южната част на общината-Българене, Абланица, Малиново, Стефаново, Лешница.	Май-юли	70%	Не е необходим	Ресурсното му значение е ограничено.
Euphorbia amygdaloides L. - горска / бадемолистна / млечка	Надземни части	Среща се в горски фонд от сребролистна липа и келяв габър, много по рядко дъб или бук	На територията на цялата община. Среща се в землища на Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка Българене, Абланица, Малиново, Стефаново, Лешница	май до август	Листа -70 % Цвят – 80 %	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Euphorbia myrsinites L. – мирзинитска млечка	Листа	Разпространено по тревисти и каменливи места в почти цялата страна.	Среща се нарядко по скалисти и каменисти места около Ловеч (хълма Стратеш), Деветаки, Александрово, Умаревци.	месец май.	Листа -70 %	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение .
Mercurialis perennis L. - многогодишен пролез	Надземни части	Среща се в горски фонд (влажни гори) от сребролистна липа, келяв габър, бук и много по рядко дъб.	На територията на цялата община -землища на Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки,	април-юни	Листа -70 % Цвят – 70 %	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

			Тевава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казацево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка Българене, Абланица, Малиново, Стефаново, Лешница.				
Bituminaria bituminosa (L.) Stirt. - битуминария.	Цвят	Расте като бурен или плевел край огради и пътища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, но е с ниска численост	-	70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани
Galega officinalis L. - конски ребра / жаблек /	стрък	Нарядко из цялата страна по влажните места в изкопи, край каналите и по речните брегове, край сенчестите гори.	Среща се сравнително често навсякъде по влажни места на територията на цялата община. Среща се най- чест в поречието на Осъм- селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казацево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири- Баховица, Александрово, Слатина, Малиново. край бари- Горан, Дренов, Владиия, Стояново и др. вкл. и в селищата.	юни-август	70%	1 година	Ресурсите му са използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Chamaecytisus hirsutus (L.) Link. - космат зановец	Цвят и стък	Храсталаци и тревисти места	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка. Ресурсите му са използвани.	април-юни	Листа -70 % Цвят – 70 %	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Coronila scorpioides (L.) Koch. - скорпионова зайчина	семена	Среща се в ливади, гори, сухи тревисти места на височина до планинския пояс в Европа	Среща се в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др	май-юни	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение- популациите му са разредени и малобройни.
Lathyrus niger (L.) Bernch. - черно секирче	Цвят	Най-добре на полусянка, на хумусна и дренирана почва.	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка	април-май	80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Lathyrus sativus L. - посевно секирче	Стрък, Цвят	Рядък вид плевел и рудерал на територията на цялата община.	Рядък вид плевел и рудерал на територията на цялата община.	Цъфти май-юни Плодоноси: юни-юли	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение
Lathyrus sylvestris L. - горско секирче	цвят	Расте из храсталаци, край реки и блата.	Рядък вид плевел и рудерал на територията на цялата община.	Цъфти юни-август.	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Lathyrus tuberosus L. - грудково секирче	Надземна част и семена	У нас се среща из влажните храсталачни места, горските поляни, влажните ливади, покрай нивите като плевел, катерещо се по плетовите и оградите (групово или разпръснато), до 2000 м надморска височина.	Среща се често по влажни ливади на територия на цялата община на места и в селищата, но е сравнително рядък в землища на Абланица, Българене, Горно Павликени, Малиново, Казачево, Стефаново, Ловеч, Стояново, Соколово, Брестово, Къкрина и др.	юни — юли.	Листа -70 % Цвят – 70 %	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение.
Lotus corniculatus L. - обикновен звездан	цвят	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери и др	Среща се на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владиция, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаци, Тепава,	май - септември	80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка				
Melilotus alba Medic. - бяла комунига	Стръковете от комунига	На петна	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	От юни до август, като се отрязват цъфналите стръкове с дължина 15–20 см от върха на стъблото.	няма	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използваеми
Trifolium arvense L. - полска / плевелна / детелина	Стъбла и цвят	Тревисти места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи	май - октомври	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми
Trifolium pratense L. - ливадна детелина	стъбла	Среща се най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата	май - октомври	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Vicia cracca L. - птича глушина	Листа, стрък	Тревисти места, храсталаци, ливади и ниви	Среща се доста често на територията на цялата община главно в окрайнините на селищата и нивите в гори от дъб, салкъм, като рудерал	април-юни	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Vicia sativa L. - посевна глушина / фий/.	Листа	Като плевел в ниви	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви/ слънчоглед, царевица, пшеница.		70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми .
Erodium cicutarium (L.) L Her. - цикутово часовниче	цвят	Най- често като бурен или плевел край огради и пътища, но е с ниска численост.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	март-септември	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми .
Geranium robertianum L. - зловонен здравец.	Листа	Влажни, сенчести места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	май - октомври	70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми .
Myriophyllum spicatum (L.) Roth. - класовиден многолистник	Стрък	Среща се нарядко в течащи и стоящи водоеми	Среща св в река Осъм, в кариерните езера и стари корита при Доиренци, Йоглав, Умаревци, Александрово, в покрайнините на някои язовири и микроязовири в района на общината.	май септември	няма	Не е необходим	Има използваеми ресурси.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Pteridium aquilinum (L.) Kuhm. - орлова папрат .	Корен и коренища	Среща се доста често по поляни край гори	Среща се предимно в южните и западните части на общината – Стефаново, Българене, Малиново, Лешница, Абланица, Стояново, Соколово и др	-	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Crocus pallasii Bieb. - паласов минзухар	цвят	По сухи тревисти места	Находището му е край град Ловеч-м" Стратеш" и на хълма до "Разцепената скала". Растението е малочислено и не се препоръчва събирането му.	септември - ноември	Няма	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Iris pumila L. - дребна перуника	Корен и цвят	По заблатени, мочурливи и влажни места, из цялата страна	Разпространен е по скали и скални венци и терени в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка).	май-юни	70% корен 70% цвят	Не е необходим	Няма ресурсно значение- популациите му са разредени и малобройни
Juncus inflexus L. - сиво- зелена дзука	Семена и стрък	Среща се сравнително често навсякъде по влажни и заливаеми места	Най-чест е в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири - Баховица, Александрово, Слатина, Малиново. край бари-Горан, Дренов, Владиия, Стояново и др. вкл. и в селищата.	-	Няма	Не е необходим	Ресурсите му са използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Ajuga chamaepitris (L.) Schreb. Обикновено срещниче	Листа, стрък и цвят	По тревисти места и храсталаци	Землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка	май-юни	Листа – 70%; Стрък – 70% Цвят – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Clinopodium vulgare L. - обикновен черновръх	Листа, Цвят и стрък	Среща се в горски фонд от всякакъв тип(най- вече от салкъм, дъб), също и по поляни и в изоставени ниви	На територията на цялата община - землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.	май - октомври	Няма	Не е необходим	Ресурсите му са използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Galeopsis speciosa Mill. - красива бударица.	Листа	Влажни и сенчести места	Вероятно се среща в южните райони на общината изключително в горски фонд	юли-август	70%	Не е необходим	Видът е с неизяснен в ресурсно отношение.
Glechoma hirsuta W. et K. – урбаличе	Листа и цвят	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори, храсталаци от драка и келяв габър)	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка		80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани поради малочисленост на популациите.
Lamium purpureum L. - червена мъртва коприва.	Листа и коренище	Гори, храсталаци и населени места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	май-август	70%	2 години	Ресурсите му са максимално използвани .
Marrubium peregrinum L. - сусарка	Надземна част	По сухите каменисти, тревисти и буренливи места, главно в по-топли части на страната.	Широко разпространен на територията на цялата община най- често по пасища но и край селищата , като рудерал	май-юни	Листа -70 % Цвят – 70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Mentha aquatica L. - водна мента	листа	Среща из цялата страна.	Най-чест е в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири др. вкл. и в селищата	май – август	Листа – 70%;	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми
Mentha longifolia (L.) Huds. - дълголистна мента .	Листа	Среща из цялата страна.	Разпространен е широко на територията на цялата община по влажни места в поречието на р. Осъм и навсякъде покрай бари, потоци, канали, рибарници, язовири и микроязовири.	юни-октомври	Листа – 70%;	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Mentha pulegium L. - блатна мента .	Листа	Среща из цялата страна.	Разпространен е широко на територията на цялата община по влажни места в поречието на р. Осъм и навсякъде покрай бари, потоци, канали, рибарници, язовири и микроязовири.	юни-октомври	Листа – 70%;	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Prunella vulgaris L. - обикновена пришница	Стрък	Видът е много широко разпространен по сухи и влажни тревисти места, по пасища, крайселски мери и др.	Среща се на територията на цялата община- землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владина, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки,	Юни -септември.	70%	1 година	Ресурсите му са използваеми..

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Тевава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяк				
Scutellaria altissima L. - висока превара	Надземни части	Среща се в горски фонд (предимно липови, келявогабърви и по рядко дъбови и салкъмови гори)	На територията на цялата община-землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка, Малиново, Българене Стефаново	Цъфти: май до юли	Листа -70 % Цвят – 70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Ресурсите му се нуждаят от допълнително проучване.
Scutellaria hastifolia L. - копиелистна превара	Надземни части	Среща се нарядко по скали	Среща се в околностите на Ловеч, Деветашкото плато.	-	Листа -70 % Цвят – 70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Няма никакво ресурсно значение
Sideritis montana L. - планински миризлив бурен	Листа и стрък	Сухи, тревисти и каменливи места, в ниви	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново,	май-септември	Листа -70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.				
Stachys annua L. - едногодишен ранилист	стрък	Най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница /	Разпространен е из цялата общината	май-септември	70%	1 година	Ресурсите му са максимално използвани .
Stachys germanica L. - германски ранилист	стрък	Често по пасища но и край селищата, като рудерал	Широко разпространен на територията на цялата общин.	юни-септември.	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Teucrium chamaedris L. - обикновено подбиче	стрък	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, сипеи и склонове и др.	На територията на цялата община-землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владиня, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня,	юли-август	70% стрък	Не е необходим	Практически няма ресурсно значение

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.				
Teucrium montanum L. - планинско подъбиче	Надземна част	Расте по варовити скали и каменисти места	Среща се нарядко по скали в околностите на Ловеч, Деветашкото плато	май-август	Листа -70 % Цвят – 70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Няма никакво ресурсно значение
Teucrium polium L. - бяло подъбиче	стрък	Видът е широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, сипеи и склонове и др	Землища на гр. Ловеч и селата Дренов, Владиия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкринa, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Прелом, Йоглав, Хлеvene	май-септември	няма	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми
Thymus callieri Borb. - калиерова мащерка	Надземна част	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, сипеи и склонове и др. на територията на цялата община	Землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владиия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкринa, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня,	-	Листа -70 % Цвят – 70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми. В района на община Ловеч много вероятно се срещат и други представители на род Мащерка. Поради това, че само специалистите умеят трудно да ги разграничават и видовете явно нямат забележими

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.				разлики в химичния си състав препоръчваме да се събират като <i>Thymus serpilum</i>
<i>Allium rotundum</i> L.- кръгъл лук.	Цвят	Често по пасища но и край селищата , като рудерал	Широко разпространен на територията на цялата община най-	май до август.	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми
<i>Lilium martagon</i> L. - петров кръст.	Цвят	В гори и горски поляни в равнините и планините, субалпийски ливади и др. тревисти места	Видът се среща на територията на общината изключително в горски фонд-липови и келяво-габъррови гори	юни - юли.	70%	Не е необходим	Нужни са допълнителни проучвания за находищата и ресурсното му състояние.
<i>Paris quadrifolia</i> L.- вранско око	Листа	В сенчести и влажни гори	Видът е свързан изцяло с горски фонд (букови гори).	май - юли	70%	Не е необходим Отровно растение	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване
<i>Scilla bifolia</i> L. - двулистен синчец.	Цвят	Среща се в гори и храсталаци на липа, келяв габър, бук и мн. по рядко на дъб изключително в горски фонд	На територията на цялата община- землища на Ловеч, Деветаки, Брестово, Къкрина, Тепава, Казачево, Смочан, Баховица, Лисец, Абланица, Лешница, Стефаново, Малиново, Българене, Горно Пваликени	февруари-март до април	80%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Lythrum salicaria L. - обикновена блатия	Цвят и стрък	По влажни ливади, край потоци	Среща се сравнително често навсякъде по влажни и заливаеми места на територията на цялата община. Най-чест е в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири и др. вкл. и в селищата	юни - август	Цвят – 70 % Стрък – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Alcea pallida (W . et K.) Bess. - бледа алцея	Цвят	Среща се като рудерал, край пътища обработваеми площи, пасища, изоставени ниви лозя;	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, но числеността му не е висока.	-	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани
Stachys recta L. - изправен ранилист.	стрък	Среща се предимно в горски фонд или по крайнините му и по скалисти места, но по рядко	Среща се из територията на цялата общината	юни-септември.	70% стрък	Не е необходим	Непроучен в ресурсно отношение вид
Stachys sylvatica L. - горски ранилист.	стрък	Среща се, но доста рядко предимно във влажни гори (горски фонд).	За територията на общината се среща предимно в южната част.	юни-септември.	70% стрък	Не е необходим	Практически няма ресурсно значение

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Alcea rosea L. - градинска ружа	Цветове, листа и корени	Отглежда се често като декоративно растение.	Среща се като рудерално растение край ниви и пътища.	юни-септември.	Цвят - 80% листа – 70% Корен 70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани .
Lavatera thuringiaca L. - лаватера.	Цвят и стък	Установен е във всички флористични райони; от морското равнище до 1600 метра надморска височина	Видът е широко разпространен на територията на цялата община като рудерал, край пътища обработвани площи пасища, изоставени ниви, лозя, но числеността му не е висока	юни-октомври	Цвят - 80% Стрък – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани.
Ligustrum vulgare L. - обикновена маслинка	Плод, цвят, листа	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори)	Среща се на територията на цялата община-земища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.	май-юли	Цвят - 80% листа – 70% плод – 80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Oenothera biennis L. - едроцветна пупалка	Цвят	Видът е адвентивен и подивява по пясъчни места край реките.	Няма ресурсно значение за община Ловеч поради непостоянство и малочисленост на популациите му.		Цвят - 80%	Не е необходим	Няма ресурсно значение за община Ловеч поради непостоянство и малочисленост на популациите му.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Himantoglossum caprinum (L.) Spreng. - обикновена пърчовка	-	Среща се ограничено в цялата страна, до 1100 m н. в. Сравнително по-често в карстовите райони на Предбалкана, Стара планина, Знеполски район, Родопи	Среща се в горски фонд (главно келяв габър). Единични екземпляри се срещат по варовитите терени и в горите от келяв габър на територията на цялата община.	юни, плодоноси юли.	Защитен вид	Защитен вид	Нуждае се от допълнителни проучвания
Orchis laxiflora Lam. - рядкоцветен салец	-	Влажни ливади	За територията на общината се среща по влажни долинни ливади	април-юли	Защитен вид, съгласно Приложение №3 на ЗБР	Защитен вид, съгласно Приложение №3 на ЗБР	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.
Orchis morio L. - наклонен салец	грудка	Ливади, поляни и храсталаци	За територията на общината с среща по ливади и поляни	Април-септември	Забранено събирането му от естественото му находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.
Orchis papilionaceae L. - пеперудоцветен салец	-	по ливади и поляни	За територията на общината с среща по ливади и поляни	април-май	Защитен вид	Защитен вид	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Orchis purpurea Huds. - пурпурен салеп	Надземна част	Светли гори и храсталаци	За територията на общината се среща предимно по ливади и сред разредени храсталаци.	април-юни	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.
Orchis simia L. - маймунски салеп	Надземни части	По тревисти места и горски поляни	За територията на общината се среща изключително в горски фонд (келяв габър, мъждрян)	април-юни	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.
Orchis tridentata Scop. - триназъбен салеп	Надземна част	Ливади, поляни и храсталаци	За територията на общината се среща по ливади и поляни	април-юни	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.
Orchis ustulata L. - опърлен салеп.	Надземна част	Установен е във всички флористични райони в страната от 400 до 2000 m надморска височина	За територията на общината се среща по ливади и поляни.	април-юни	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г.	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Plathantha chlorantha (Cust.) Rchb. - зеленоцветна платентера	листа	Гори, храсталаци и поляни	За територията на общината се среща изключително в горски фонд (келяв габър, мъждрян, липа).	април-юли	До 80%	Не е необходим	За разпространението му на територията на общината поради малочислеността има нужда от допълнителни изследвания.
Corydalis bulbosa (L.) DC - грудеста лесичина	Корен	Среща се в гори и храсталаци на липа, келяв габър, бук и мн. по рядко на дъб изключително в горски фонд	Среща се в землища на Ловеч, Деветаки, Брестово, Къкрина, Тепава, Казачево, Смочан, Баховица, Лисец, Абланица, Лешница, Стефаново, Малиново, Българене, Горно Павликени.	През пролетта	70%	До 1 година	Ресурсите му са използвани.
Plantago media L. - среден живовлек	листа	Видът е широко разпространен по сухи тревисти места, по пасища, ливади на територията на цялата община	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	май - септември.	70% листа	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Briza media L. - средна сълзица	Надземни части	Видът е широко разпространен по сухи тревисти места, по пасища, ливади	Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиная, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресеяка.	-	70% листа	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Lolium temulentum L. – пиявец (райграс)	-	Разпространен е като плевел в нивите,	Видът е разпространен на територията на цялата община, но е доста рядък и няма ресурсно значение.	-	няма	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Sclerochloa dura (L.) Bauch. склерохлоа	Надземна част	Утъпкани и заплени места (край пътища, пътеки, пасища и пр.)	Видът е широко разпространен на територията на цялата община главно по пътища поради специфичния начин на пренасяне на семената му (антропохория).	Май-септември	няма	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Polygala vulgaris L. - обикновена телчарка	Корени и коренища	Из ливади и храсталаци, низините и планините.	Среща се на нарядко в покрайнините на горски фонд (ксеротермни дъбови гори)	През есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Цъфти: май-юли; Плодоноси: юни-август*	70%	2 години	Разпротранението и ресурсните възможности на вида се нуждаят от допълнително проучване, но доколкото той се среща нарядко в покрайнините на горски фонд (ксеротермни дъбови гори) може да се предположи, че не са големи.
Rumex pulcher L.- красив лапад.	Корен	Като плевел и бурен, по ливади, замърсени места, поляни и мери край селищата и вътре в тях	Среща се често на територията на цялата община	През есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Цъфти: юни-август*	70%	2 години	Ресурсите му са използвани.
Rumex obtusifolius L. - щитовиден лапад	Корени	Сравнително рядък рудерал по влажни места	Предимно в по големите селища напр. в парковете и по замърсените места в град Ловеч.	През есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Цъфти: юни-септември*	70% корен 70% листа	Не е необходим	За ресурсите му има нужда от допълнително данни, но не са големи.
Cyclamen hederifolium Kit. есенно ботурче	Надземна част	Гори и храсталаци	Среща се изключително в горски фонд по влажни засенчени скали по склоновете на Деветашкото плато-землищата на селата Деветаки, Александрово, Чавдарци.	август-октомври	Няма	Не е необходимо	Ресурсите му са неизползваеми

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Lysimachia nummularia L.- кръглолистно ленивче	Цялата билка	И нивите в гори салкъм, върба, предимно по влажни места като рудерал край канавки, включително и вътре в селищата.	Среща се доста често на територията на цялата община главно в окрайнините на селищата	юни	Цвят - 80% листа – 70% Корен 070%	Не е необходимо	Ресурсите му са използвани.
Adonis vernalis L. - пролетен горицвет	-	По сухи места в ливади, пасища, храсталаци и разредени гори, докъм 1100 метра надморска височина.	Среща се доста рядко по пасища на открити скалисти терени. Находище е известно от с. Деветаки, но вероятно го има и на други места.	февруари-април	Забранен за събиране	Забранен за събиране	Ограничените му популации не предполагат никакво събиране.
Anemone ranunculoides L. - лютиковидна съсънка	Надземна част	Из влажни сенчести широколистни гори и храсталаци, най-често в гори от Обикновен бук и Обикновен габър	Среща се в гори и храсталаци на липа, келяв габър, бук и мн. по рядко на дъб изключително в горски фонд на територията на цялата община-землища на Ловеч, Деветаки, Брестово, Къкрин, Тепава, Казачево, Смочан, Баховица, Лисец, Абланица, Лешница, Стефаново, Малиново, Българене, Горно Павликени.	март-май	Листа -70% Стрък – 70%	1 година листа	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Clematis vitalba L. - обикновен повет.	Листа и цветове	Най-често на по-влажни места край водоеми, огради, пътища, ж.п.линии	Видът е широко разпространен на територията на цялата община включително и в регулацията на селищата.	юни-август	Цвят - 80% листа – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми.
Isopyrum thalictroides L. - кокошка	Надземни части	Среща се в гори и храсталаци на липа, келяв габър, бук и мн. по рядко на дъб изключително в горски фонд	За територията на цялата община-землища на Ловеч, Деветаки, Брестово, Къкрин, Тепава, Казачево, Смочан, Баховица, Лисец, Абланица, Лешница, Стефаново, Малиново, Българене, Горно Павликени.	-	Цвят - 80% листа – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми
Nygella arvensis L. - полска челебитка	Семена	Среща се най-често като плевел в обработваеми площи / ниви / , но сравнително рядко.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	юни до октомври	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми . Някои негови форми се отглеждат в градини за украса.
Ranunculus polyanthemus L. - многоцветно лютиче	Надземна част	Среща се край селищата и по поляни в близост до горски фонд	Среща се сравнително рядко на територията на цялата община	През лятото	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 80%	1 година листа	Поради ограничените си по размер популации няма ресурсно значение.
Ranunculus sceleratus L. - отровно лютиче	Надземна част	Среща се по влажни заливаеми места(крайречни чакъли и разливи)	Среща се в поречието на река Осъм при селата Чавдарци, Александрово, Йоглав, Дойренци, Умаревци, както и край някои микроязовири и	юни до октомври	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 80%	1 година листа	Ресурсите му са ограничено използваеми

			язовири (Александрово и Крапец) в района на общината.				
Thalictrum minus L. - дребно обичниче	Надземна част	Дребното обичниче се среща по тревисти, сухи, каменисти места, ливади и храсталаци при надморска височина до 2500 м.	Среща се по влажни заливаеми места(крайречни чакъли и разливи) главно в поречието на река Осъм. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка, Малиново, Стефаново.	май – август.	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми поради малочисленост на популациите.
Sorbus domestica L. - скоруша	Кора Листа	Според обобщаващата ботаническа литература се среща в цялата страна до 1000 m надморска височина	Среща се нарядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) на територията на цялата община-землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово,	април-май	Кора -40% Листа -70%	Кора 1 година	Ресурсите му са практически неизползваеми.

			Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казацево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.				
Sorbus torminalis (L.) Crantz. – брекия.	кора	Разпространена основно из дъбови и габърви гори и храсталците в долния и средния пояс, на сухи и топли склонове до 1200 m;	Среща се нарядко като единично дърво изключително в горски фонд на територията на цялата община.	май-юни	Кора -40% Листа -70%	1 година	Няма ресурсно значение.
Ruta graveolens L. – седефче	Надземна част	Разпространено е по сухи, каменливи места, из храсталаци и редки гори, по Черноморското крайбрежие, Дунавската равнина, Предбалкана, Тракийската низина, Източните и Средните Родопи.	В миналото е известно находище по скалите около Ловеч, но то не е потвърдено въпреки специалното му търсене	май до август	Защитен вид, съгласно Приложение №3 на ЗООС	Забранен за събиране	Видът практически няма ресурсно значение на територията на общината.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Digitalis lanata Ehrh. - вълнест напръстник	Надземна част	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, сипеи и склонове и др.	Среща се на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка	юни и юли.	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 80%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Kicxia spuria (L.) Dum. - лъжливо трескавиче	Листа, стрък	Разпространява се като плевел из ниви	Видът е разпространен на територията на цялата община като плевел в нивите, но е рядък и няма определено ресурсно значение.	-	70%	Не е необходим	Няма определено ресурсно значение
Rhinanthus minor L. - малка клопачка	стъбло	Широко разпространен по пасища и влажни ливади	Разпространен е за територията на цялата община	Май-юни	70%	Не е необходим	Има ресурсно значение.
Verbascum phoeniceum L. - финикийски лопен	Цвят	Сухи, тревисти и каменисти места, в храсталаци и гори	Среща се нарядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по поляни в крайнините му на територията на цялата	юни-юли	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми.

			община-землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка.				
Veronica anagalis-aquatica L. - огничевоподобно великденче	Събира се надземната част по време на цъфтежа, стрък от великденче	Влажни гористи и храсталачни места, по горски поляни и край пътеки	Среща се по влажни заливаеми места (крайречни чакъли и разливи) главно в поречието на река Осъм при селата Чавдарци, Александрово, Йоглав, Дойренци, Умаревци, както и край някои микроязовири и язовири (Александрово и Крапец) в района на общината	Май-юни	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани.
Veronica arvensis L. - полско великденче	Надземна част	най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница, но спорадично и ниска численост.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община	Май-юни	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Veronica chamaedrys L. - плоскосеменно великденче	стрък	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови и келявогабърви гори)	Среща се за територията на цялата община-землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.	Май-юни	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми.
Veronica prostrata L. - пълзящо великденче	стрък	Ресурсното му състояние и разпространението му се нуждаят от допълнително проучване, но много вероятно е да се среща по ливади и пасища.	За територията на общината се среща по ливади и пасища.	Май-юни	70% стрък	Не е необходим	Ресурсното му състояние и разпространението му се нуждаят от допълнително проучване, но много вероятно е да се среща по ливади и пасища.
Sparganium erectum L. - ежова главичка	Надземни части	Във високите части на планините Пирин и Рила; от 1600 докъм 2600 m надм. височина	Среща се доста често навсякъде по влажни и заливаеми места на територията на цялата община. Най-чест е в поречието на Осъм-селата Доиренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек,	юни-август	Няма	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири, стари корита, кариерни езера и др. вкл. и в селищата				
Tamarix ramosissima Ledeb. - разклонена ракиитвица.	Листа	По песъчливи и каменисти места край реките и Черноморското крайбрежие	Сравнително рядко растение в поречието на река Осъм по крайречни чакъли и пясъци	май-август	Няма	Не е необходим	Сравнително рядко растение. Другият сходен вид Tamarix tetrandra сравнително по често се култивира като декоративен храст или ниско дръвче и на места подивява, особено във влажни долове.
Typha angustifolia L. - теснолистен папур	Корен	Среща се масово навсякъде по влажни и заливаеми места	На територията на цялата община. Най-често е в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири, стари корита, кариерни езера и др. вкл. и в селищата	-	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Parietaria lusitanica L. - лузитанска разваленка	Листа	Среща се по влажни скали и скални места	Среща се в землищата на гр. Ловеч и селата Деветаки, Смочан, Тепава, Горно Павликени, Тепава, Александрово, Брестово, Сливек .	От лятото до септември	70%	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Valeriana officinalis L. – дияланка	Листа	Среща се, но не много често по влажни места в долини, по поляни край гори и в дъбовите гори, по рядко по скали	Среща се в землищата на Ловеч, Деветаци, Александрово, Тепава, Къкриня, Брестово, Горно Павликени, Абланица, Българене, Лешница, Малиново, Стефаново и вер. др. Растението е навсякъде сравнително рядко затова на момента е поставено под забранителен режим на събиране. Находищата и ресурсното му състояние се нуждаят от допълнително проучване.	-	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Растението е навсякъде сравнително рядко затова на момента е поставено под забранителен режим на събиране. Находищата и ресурсното му състояние се нуждаят от допълнително проучване.
Viola hirta L. влакнеста теменуга	Цвят	Предимно в горски фонд и в храсталаци, както и по рядко по открити тревисти места	Среща се на територията на цялата община предимно в горски фонд и в храсталаци,	Май-юли	80%	Не е необходим	Разпространението му и ресурсното му състояние е много сходно с на Viola odorata (по долу) и по хабитус двата вида трудно се разграничават от неквалифицирани билкосъбирачи
Шистил Aser platanoides L.	Сок от дървото	Среща се главно в състава на липови, букови, габъррови гори в южните райони	Микренските височини на общината, но изключително в горски фонд.	Октомври-ноември	Няма ограничения	Не е необходим	Няма ресурсно значение, защото сравнително рядък вид. Среща се главно в състава на други гори-липови, букови, габъррови в южните райони(Микренските височини) на общината, но изключително в горски фонд

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

<i>Acer tataricum</i> L. – мекиш.	листа	Самостоятелно или като част от подлеса на различните типове гори и растителни съобщества в равнините и долния планински пояс до 1300 м надморска височина	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) на територията на цялата община. Среща се в землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветак, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка	Септември - октомври	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
<i>Alisma plantago-aquatica</i> L. - лаваница, жаблек	Стрък	Расте по влажни места покрай реки, канали и сенчести гори.	Среща се сравнително нарядко по влажни заливаеми места главно в поречието на река Осъм. Среща се при селата Чавдарци, Александрово, Йоглав, Дойренци, Умаревци, както и край някои микроязовири и язовири (Александрово и Крапец) в района на общината	Юни-август	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани.
<i>Anthriscus cerefolium</i> (L.) Hoffm. - азмацуз /див кервиз/ -	Листата и порядко стъблата	В България се среща в цялата страна. Предпочита хладни сенчести места.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата. Среща се най- често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработвани	40-60 дни след сеитбата	70% листа	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			площи				
Обикновен дрян (<i>Cornus mas</i>)	Събират се плодовете	Подлес в гори, храсталаци и тревисти склонове	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината. Среща се на територията на цялата община-землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Българене, Абланица, Малиново, Стефаново, Българене, Лешница, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка	от август до октомври	70% плод .	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
<i>Viburnum rotundifolium</i> L. - кръглолистна урока	стрък	Сухи, тревисти и каменисти места	Видът е разпространен на територията на цялата община. Среща се най-често край ниви / слънчоглед, царевица, пшеница / и рядко навлиза в тях, но е много рядък с ниска численост.	Юни-август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са практически неизползваеми

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Sedum acre L. - лютива тлъстига	стрък	Каменисти и скалисти места.	Разпространен е често по скали и скални венци в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	Май-август	Допустимите за събиране количества се определят годишно.	Под специален режим на опазване, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022	Има ограничено ресурсно значение
Eryngium campestre L. - полски ветрогон	Корени и стръкове	Расте по сухи тревисти места - пасища, сухи ливади, край пътища и други повлияни от човешка дейност места, също и като плевел в различни земяделски култури	Разпространен е на територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	Листа (март- април) Цвят (юни-август)	Корени до 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Жълт кантарион (<i>Hypericum perforatum</i>)	Събира се горната част на стъблото с листата и цветовете.	Суши тревисти и храсталачни места, в разредени гори и сечища, край горски пътища	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината	от края на юни до октомври	70% стрък	Не е необходим	В района на Ловеч се среща редкият вид (включен в Червената книга на България) боисиевска звъника(<i>Hypericum boissierii</i>) и трябва по внимателно да

							се подхожда при събирането на този вид.
Риган (<i>Origanum vulgare</i> L.)	Събра се по време на цъфтежа върхни стеблени части	Храсталаци, в покрайнини на гори, в сечища, по открити каменисти места и горски поляни докъм 2000 м н.в.	На петна из цялата територия на общината	Юли-септември	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
<i>Ferulago sylvatica</i> (Bess.) Rchb. - горска зимянка	грудки	Сухи, тревисти и каменливи места	Среща се сравнително рядко в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по открити главно скалисти места на територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка.	Май-юли	40%	2 години	Ресурсите му са неизползвани.
<i>Heracleum sibiricum</i> L. - сибирски девесил	стъбло	Видът е установен в цяла България между 0 и 1000 метра надморска височина	Среща се доста често главно в селищата и навсякъде по поречието на река Осъм и нейните по малки притоци, често като рудерално растение на територията на цялата	Юни-август	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			община				
Oenanthe aquatica L. - обикновен воден морач.	Цвят	Из мочурищата и блатата с течаща вода. Разпространено тук-там почти из цяла България.	Среща се нарядко в стари корита на р. Осъм в землищата на селата Александрово, Дойренци, Йоглав и вер. и др. Среща се нарядко в стари корита на р. Осъм в землищата на селата Александрово, Дойренци, Йоглав и вер. и др	От лятото до септември	Няма ограничения	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Pimpinella saxifraga L. - каменоломков анасон	Корен и плод	По сухи тревисти и каменисти места, из храсталаци и крайнини на гори в предпланините и планините	Среща се нарядко по сухи тревисти места и пасища на територията на цялата община – землища на селата Баховица, Славяни, Лисец, Слатина, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина и вер. др. места	Цъфти юни-август	Няма ограничения	Не е необходим	Няма ресурсно значение. Не се препоръчва събирането му в района поради установяването в миналото на Pimpinella major (L.) Huds. много близък до него вид считан за изчезнал в страната (Червена книга на България).
Seseli rigidum W. et K. - подлив порезник	листа	Сухи тревисти и каменисти места, скални сипеи и пукнатини	Разпространен е по скали и скални венци сравнително често в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	Цъфти юли-август	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Bellis perennis L. – паричка.	Цветни кошнички	Влажни ливади, тревисти и храсталачни места (предимно овлажнявани), в равнините и	Среща се сравнително често по влажни ливади на територията на цялата община. Среща се в поречието на р. Осъм и притоците му, в горски	Март-юли	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

		планините	фонд(салкъм), в парковете в Ловеч, покрай язовири, малки потоци и бари				
Carthamus lanatus L. - вълнест аспрут	листа	Сухи, каменисти места	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери, по скали и др. на територията на цялата община. Среца се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка	Юли-септември	До 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Centaurea calcitrapa L. - дълго иглеста метличина	цвят	Отгъпкани тревисти места	Най- често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработвани площи. Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата	Юни-септември	До 80%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Centaurea cyanus L. - полска метличина	Цветни кошнички	Тревисти места, край пътища, в посеви и др	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	Юни-юли	До 80%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Cichorium inthybus L. - грапаплодна синя жлъчка .	Стръкове и корени	Ливади, тревисти места, край пътища и жп линии, плевел в лозя, градини, посеви и окопни култури.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработвани площи.	Стръковете се събират през периода на цъфтежа, а корените през есента- октомври	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Tussilago farfara L. – подбел	цвят	Влажни сипеи, изкопи, реки и др.	Среща се сравнително често навсякъде по влажни места на територията на цялата община. Най- чест е в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан , Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири- Баховица, Александрово, Слатина, Малиново. край бари-Горан, Дренов, Владия, Стояново и др. вкл. и в селищата край канавки в изкопи и канали.	Март-май	70%	1 година	Ресурсите му са ограничено използвани.
Лечебно	Събира се	Влажни гористи	Среща се изключително в	Май-юни	70% стрък	Не е	Няма ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

великденче (<i>Veronica officinalis</i>)	надземната част по време на цъфтежа, стрък от великденче	и храсталачни места, по горски поляни и край пътеки	горски фонд в землищата на селата Малиново, Стефаново, Лешница, Българене, Абланица			необходим	
Бял равнец (<i>Achillea millefolium</i>)	Събират се облистените цветоносни стебла и цветните кошнички по време на цъфтеж	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината	Сухи тревисти места, край пътища, из храсталаци, ливади, пасища и разредени гори	Май-септември	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
<i>Arum maculatum</i> L. - петнист змиарник	грудки	Расте из сенчести и влажни гори и храсталаци. Разпространено в цяла България.	Среща се в горски фонд от всякакъв тип (най-вече от салкъм, сребролистна липа) на територията на цялата община. Среща се в землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка	Май-юни	До 40%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
<i>Aristolochia clematitis</i> L. - обикновена вълча ябълка.	Коренището и надземната част	Среща се по сенчести и сухи места покрай пътища, по нивите из цялата страна на надморска височина до 700	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най-често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница /, зеленчукови градини и лозя.	Корени - през есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Надземната част се събра по време на цъфтежа. Цъфти:	До 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		метра.		март-април			
Змийско мляко (<i>Chelidonium majus</i>)	надземната част на змийското мляко във време на цъфтеж	Разпространен е из каменисти, сенчести или открити влажни места, храсталаци и разредени гори	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината.	Цъфти април – юли.	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
<i>Dryopteris filix- mas</i> (L.) Schott. Мъжка папрат	коренище	Сенчести, влажни места в горите и храсталаците предимно в планините	Среща се във влажни предимно букови гори (изключително в горски фонд), по рядко и в липови и по скали. Среща се в землищата на селата Абланица, Малиново, Българене, Стефаново, Лешница, Деветаки, Чавдарци.	През есента или рано през пролетта (преди развитието на листата Цъфтеж: април- септември	40%	3 години	Няма ресурсно значение.
<i>Asplenium ruta-muraria</i> L. - стенно изтравниче / страшниче /	листа	Установен е във всички флористични райони, между 0 и 1500 метра надморска височина	Среща се по скали и скални венци в землищата на гр. Ловеч и селата Деветаки, Смочан, Тевава, Горно Павликени, Тевава, Александрово, Брестово, Сливек и др.	Цъфти: април- септември	70 %	Не е необходим	Практически няма ресурсно значение поради ограничения брой екземпляри.
<i>Phyllitis scolopendrium</i> (L.) Newm. - волски език	листа	Сенчести и влажни места.	Среща се във влажни предимно букови гори (изключително в горски фонд), по рядко и в липови и по скали. Среща се в землищата на селата Абланица, Малиново, Българене, Стефаново, Лешница, Деветаки, Чавдарци.	Май- септември	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г. за видове диворастящи лечебни растения, под специален режим на	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г. за видове диворастящи лечебни растения, под	Няма ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

					опазване	специален режим на опазване	
Achillea clupeolata Sm. - струмски /жълт / равнец	Стръкове и цветни кошнички	Расте по варовити скалисти места на надморска височина до 1800 метра.	Разпространен е по скали и скални венци доста често в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Брестово, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др. Най-чест е по склоновете на Деветашкото плато	Май- септември	70 %	Не е необходимо	Има ресурсно значение.
Arctium minus Bernh. - малък репей .	корени	Из бунищата, пущинаците, край сградите и др.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата , най- често като бурен или плевел край огради , пътища и по - рядко в обработваеми площи.	Октомври- ноември	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани.
Arctium tomentosum Mill. - мъхнат репей.	Корени и листа	Крастат като храсталаци или бурени по сметищата, край оградите на къщите, край пътищата, на незастроени и пустеещи места и ливади	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата , най- често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработваеми площи.	Септември, октомври или март	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Artemisia absinthium L. - горчив пелин	стръкове	Расте край оградите и пътищата, из храсталаци, трейистите и каменливите места в цяла България.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработваеми площи.	Юли-август	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани
Artemisia alba L. – бял пелин.	стръкове	Вирее из храсталаци, градини и каменисти места.	Видът се среща сравнително рядко, но образува съобщества в карстовите региони на общината. Среща се основно в Деветашкото плато	Юли-август	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Ресурсите му са ограничено използвани
Carduus acanthoides L. - късодръжков магарешки бодил	Цветни кошнички	Из буренливите места в цяла България.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата , най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	Юни-август	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани
Inula helenium L. - бял оман	Корени с коренище	Расте по влажни сенчести места в горите, из крайречни храсталаци и покрай планински потоци	Видът се среща често по влажни места в долове, край реки, потоци в долове, по горски поляни и дори в гори. Най-големи находища в землищата на селата Стояново, Соколово, Хлеvene, Малиново,	Юни-септември	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Ресурсите му са използвани и се използват.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Абланица, Българене, Стефаново, Лешница и вер. др. места.				
Lactuca serriola L. - компасна салата.	листа	Тревисти, буренливи и храсталачни меса, край пътища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи	Юни-септември	До 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани
Xanthium spinosum L. - бодлив казашки бодил / рогачица /	Плодове и листа	Пустеещи места и пасища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница /	Юли-август	70% цвят	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използвани .
Leucanthemum vulgare Lam. - обикновена маргаритка	цветове	Ливади и пасища	Среща се често по влажни ливади на територия на цялата община най-често покрай потоци, по поляни сред гората и др. Среща се в землища на Абланица, Българене, Горно Павликени, Малиново, Казачево, Стефаново и др	Май-юли	70%	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение.
Matricaria trichophylla (Boiss.) Boiss. - влакнеста лайкучка	Цветни кошнички	Расте из посевите, по ливадите, поляните и пасищата, в запустели и буренявали места,	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	Май-август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		покрай край пътища					
Carlina vulgaris L. - обикновена решетка	Корени	По тревистите сухи места в предпланинските райони и по- ниските части на планините, навсякъде из България.	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, кра йселски мери и др. Среща се на територията на цялата община- землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	Август-септември	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Inula ensifolia L. - успореднолист ков / менolistен / оман	Корени	Расте по влажни сенчести места в горите, из крайречни храсталаци и покрай планински потоци, по-често над 1000 метра надморска височина	Разпространен е по скали и скални венци. Среща се доста рядко в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Брестово Тевава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	От юни до септември	70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Xeranthemum annuum L. - едногодишно безсмъртнич	Цветни кошнички	Сухи тревисти и пустеещи места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради и пътища.	От юни до септември	70% цвят	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Onopordum asanthium L. - жълтеникав онопордум	цвят	Сухи, каменисти места, край пътища, в населени места и като плевел в ниви.	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработвани площи.	Юни-август	80%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Senecio jacobaea L. - якобов спореж	цвят	Влажни гори, храсталаци и ливади	Видът е често срещан по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери, по скали, най –често в съобществата на черната садина и др. Среща се на територията на цялата община- землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново,	Юли-септември	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани, растението се среща поединично и не образува големи популации.

			Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлевене, Сливек, Пресяка.				
Sismbrium officinalis (L.) Scor. - лечебна мъдрица	Листа и цвят	Установен е в цялата страна	Среща се сравнително рядко като плевел и рудерал в крайнините на селища, по сметища, в ниви. Установен при Ловеч, Александрово Дойренци, Йоглав, Умаревци	Май-юли	Листа – 70% Цвят – 70 %	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение.
Thlaspi alliaceum L. - лукова попова лъжичка.	Листа	Ниви, храсталаци и тревисти места	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница	Март-юли	Листа – 70%	Не е необходим	Има ограничено ресурсно значение.
Черен бърз (Sambucus nigra)	Корени, плодове, листа, цветове	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината	Среща се из крайпътни храсталаци и гори, които са в близост до населени места, влажни и сенчести места	Цвят – май-юни; Плод – август-септември; Лист – юни-юли;	80 % цвят	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Butomus umbellatus L. - водолуб	листа	Крайбрежно блатно водолубиво, растение, широко разпространено в Европа	Среща се сравнително нарядко по влажни заливаеми места главно в поречието на река Осъм. Среща се край селата Чавдарци, Александрово, Йоглав, Дойренци, Умаревци, както и край някои микроязовири и язовири (Александрово и	Юни-август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Крапец) в района на общината				
Senecio vulgaris L. - обикновен спореж	Цъфтяща надземна част	Среща повсеместно до 1200 m надморска височина.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи (ниви, зеленчукови градини, лозя).	Април -ноември	70% цвят	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваемы.
Minuartia setacea (Thurill) Hay. - четиновидна мишовка	Цвят	У нас се среща из сухите тревисти и каменливи места по черноморското крайбрежие, североизточната част на страната,	Разпространен е по скали и скални венци сравнително често в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др	април – юли.	80%	Не е необходим	Няма ресурсно значение- популациите му са разредени и малобройни.
Saponaria officinalis L. - лечебно сапунче	Корен и стрък	Тревисти места, в храсталаци, край пътища и огради и др.	Видът е разпространен на територията на цялата община най- често на влажни места / край реки и други водоеми /, но и в регулацията на селищата.	юни - септември	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваемы.
Tanacetum vulgare L. - обикновена вратига.	Листа и цветове	Тревисти и буренияли места, край пътища и огради, из храсталаци и горски поляни	Среща се сравнително често навсякъде по влажни места на територията на цялата община. Среща се най-чест е в поречието на	Юни-септември	70% листа 80% цвят	Не е необходим	Ресурсите му са неизползваеми или ограничено използваемы- среща се нарядко.

			Осъм- селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан , Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири- Баховица, Александрово, Слатина, Малиново. край бари - Горан, Дренов, Владиня, Стояново и др. вкл. и в селищата				
Scleranthus annuus L. - едногодишна хрущялка	цветове	Расте на различни места, често и в разрушени постройки, скали, ливади, пясъчни зони, обработваема земя, пустош, улици, крайпътни банкети.	Среща се по сухи тревисти и каменисти места на варовик. За територията на община се среща в землищата на Ловеч и селата Деветаки, Лисец, Слатина, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени и др.	юни до септември	70%	Не е необходим	Има ресурсно значение.
Stellaria media (L.) Vill. - средна звездица.	Стрък, листа и цвят	Среща се по влажни места, горски поляни, храсталаци, покрай пътищата, дворове и нивите като плевел - докъм 1500 метра надморска височина.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	май-септември	70 % стрък Цвят 80% Листа 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Taraxacum officinale Web. - лечебно глухарче	Цялото растение или само корени	Из ливади, пасища, паркове, градини, стари посеви, край пътища, в цялата страна	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата , най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи / ниви, зеленчукови градини, лозя	Април-май	70% корен	2 години	Ресурсите му са максимално използвани.
Viscaria vulgaris L. – лепка.	Надземна част	В храсталаци, по тревисти места и ливади	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори), но много рядко с единични екземпляри на територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка.	май-август	70 % стрък Цвят 80% Листа 70%	Не е необходим	Няма ресурсно значение.
Chenopodium album L. - бяла куча лобода .	Листа	В цялата страна от морското равнище до към 1000 метра надморска височина	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата , най- често като бурен или	юни-октомври	70% листа	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			плевел край огради, пътища и в обработваеми площи				
Tragopogon pratensis L. - ливадна козя брада	Листа и корени	Среща се по влажни ливади	Среща се но не много често по влажни ливади на територията на цялата община - землища на Абланица, Българене, Горно Павликени, Малиново, Казачево, Стефаново и др	Листа – май-юли Корени - есента	70 % корен 70% листа	2 години	Няма ресурсно значение
Chenopodium botrys L. – огниче.	Корен	Расте из каменисти, песъкливи места край реките, по-рядко плевел из нивите. Разпространено из цялата страна, от низините докъм 900 м надморска височина.	Среща се сравнително често навсякъде по влажни, чакълести и песъчливи места на територията на цялата община включително и в селищата. Най- чест се среща в поречието на Осъм- селата Доиренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан , Сливек, Деветаки, гр. Ловеч и в канавки в изкопи и канали.	Юли-октомври	70 % корен	2 години	Ресурсите му са ограничено използвани.
Calystegia sepium (L.) R. Br. - дребноцветно чадърче	Корен	Среща се доста често из цяла България, но само в низините и предпланинския пояс.	Видът е разпространен на територията на цялата община най- често на влажни места / край реки и други водоеми / , гори, но и в регулацията на селищата. Среща се сравнително рядко с ниска численост .	Май-август	70 % корен	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани .

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Berberis vulgaris L. - кисел трън	корени	Видът е установен в цяла България; от 0 докъм 1000 метра надморска височина	Известени са находища между селата Александрово и Йоглав, гр. Ловеч-м."Стратеш".	Април-юни	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Забранено събирането му от естественото им находище, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Ресурсното му състояние се нуждае от допълнително проучване.
Alnus glutinosa (L.) Gaerth. - черна елша	цвят	Край реките, в низините и долния планински пояс	Среща се нарядко в поречието на река Осъм в землищата на Ловеч и селата Дойренци, Йоглав, Александрово, Умаревци, Лешница, както и край някои от по малките рекички в района.	Февруари-април	80% цвят	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани.
Carpinus betulus L. - обикновен габър	Кора, листа и цветве	Установен е в цялата страна до 1500 метра надморска височина	Среща се изключително в горски фонд на територията на цялата община, но по често в южната и част в землищата на селата Абланица, Българене, Малиново, Стефаново, Лешница, но като единично дърво във влажни долове в състава на гори от сребролистна липа и на мн. др. места.	Април-май	Кора – 40% Листа -70% Цвят -80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани, но ограничено.
Coryllus avellana L. - обикновена леска	Кора	Из храсталаците, като подлес в горите, особено по краищата им и из сечищата	Среща се изключително в горски фонд на територията на цялата община,но по често в южната и част в землищата на селата	Февруари-април	40%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани, но ограничено

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Абланица, Българене, Малиново, Стефаново, Лешница, но като единичен храст или ниско дърво във влажни долове в състава на гори от сребролистна липа и на мн. др. места.				
Anchusa officinalis L. - лечебно винче.	Листа, стръкове и корени	Разпространено из сухите тревисти и каменливи места, покрай пътищата, из нивите като плевел	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради и пътища и по рядко в обработваеми площи	Май-юли	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Buglossoides arvensis L. - полска белоочица	Цветове и листа	Тревисти места и храсталаци	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради и пътища и по рядко в обработваеми площи .	Март-май	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Cerinth minor L. - малък меденик	Стръкове	По каменливите и тревистите места, покрай пътищата, синорите и др., понякога като рудерално, из цялата страна.	Видът е сравнително често разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери и др. на територията на цялата община, понякога като плевел и рудерал в обработваемите площи. Среца се в землища на гр.	Май-август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

			Ловеч и на селата Дренов, Влaдия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкринa, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлевене, Сливек, Пресяка				
Echium vulgare L. - обикновено усойниче	Листа и цветове	По пустеещи тревисти и каменливи места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради и пътища и по рядко в обработваеми площи.	Май-октомври	Листа -70 % Цвят – 80 %	Листа – 1 година	Ресурсите му са максимално използвани
Heliotropium europaeum L. - обикновена подсунка	Цялата билка по време на цъфтеж	Среща се като плевел в ниви	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви (слънчоглед, царевица, пшеница), ниви, зеленчукови градини лозя	май до септември	Не е необходим	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Lithospermum officinale L. - птиче просо	Стръкове и семена	Среща се в ниви, ливади	По данни от литературата е известно за районите на Ловеч, Баховица, Слаяни, Александрово, Дойренци.	Април-август	70 %	Не е необходим	Находищата и ресурсното му състояние се нуждаят от допълнително проучване
Symphytum officinale L. зарасличе / черен оман/	Коренище с корена	Разпространено (обикновено поединично) из цялата страна докъм 800 м надморска височина.	Среща се нарядко по влажни места в поречието на река Осъм.	През есента или рано през пролетта (преди вегетация Цъфти: април-октомври Плодоноси: юли-ноември	70%	2 години	Ресурсното му значение се нуждае от допълнително проучване, но е слабо.
Alliaria petiolata (Bieb.) Cavata et Graub. лъжичина	стрък	Установен е в цялата страна от 0 до 1500 метра надморска височина	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен край огради, пътища и гори от всякакъв вид.	Април-юни	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Brassica nigra (L.) Koch. - черен синап	Семена	Расте из буренливите и необработваемите места, в орниците и нивите, край пътищата	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви /слънчоглед, царевица/ , зеленчукови градини лозя.	Април-август	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Capsella bursa-pastoris (L.) Medic. - овчарска торбичка	стрък	Тревиисти места, край пътища, пустеещи места и като плевел.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради ,	Март-август	80 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			пътища и в обработваеми площи / ниви , люцерна, зеленчукови градини, лозя /.				
Lepidium ruderae L. - буренна горуха	стрък	Расте на пясъчни и глинести почви, при полусянка или без сянка.	Среща се сравнително рядко като плевел и рудерал в крайните на селища, по сметища, в ниви.	Май-юли	70 %	Не е необходим	Няма ресурсно значение
Raphanus raphanistrum L. - дива ряпа.	Корени, листа и цвят	Повсеместно в землищата на населените места	Видът е широко разпространен, но с ограничена численост на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел в ниви и зеленчукови градини.	Юни-юли	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани .
Bryonia alba L. - бяла дива тиква	корен	Разпространена е нарядко из цялата страна от низините докъм 1000 м надморска височина	Видът се среща нарядко в поречието на река Осъм-землища на гр. Ловеч и на селата Александрово, Смочан, Гостиня, Дойренци, Йоглав, Умаревци, Казачево, Сливек.	юни до август	40%	3 години	Ресурсите му са практически неизползваеми
Cuscuta europaea L. - европейска кукувича прежда	цвят	Растението паразитира по различни тревисти растения и се среща в цяла България до 2000 м н.в.	Широко разпространен на територията на цялата община , най- често като паразит в зеленчукови градини но и край пътища и по диви растения	май – октомври	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Scabiosa ochroleuca L. - жълтеникава самогриска	Цвят	Тревисти каменисти и пясъчливи места	Видът е често срещан по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери, по скали и др. на територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлевене, Сливек, Пресяка.	юни-септември	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Equisetum arvense L. - полски хвощ	Стрък	Расте по влажни места, насипи, из ливади, блатистите места, покрай напоителните и отводнителните канали, край железопътните линии и по нивите като плевел	Среща се сравнително често навсякъде по влажни места на територията на цялата община. Най- чест се среща в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири- Баховица,	Май-юли	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Александрово, Слатина, Малиново. край бари-Горан, Дренов, Владия, Стояново и др. вкл. и в селищата край канавки в изкопи и канали.				
Euphorbia cyparissias Host. - обикновена / кипарисова / млечка .	Надземни части	Навлиза в местообитанията на местни видове и в зони като полета, пасища, земя, земеделска земя, крайпътни зелени ивизи и дворове.	Широко разпространен на територията на цялата община най- често по пасища но и край селищата , като рудерал . Ресурсите му са максимално използвани.	май до август	Листа -70 % Цвят – 80 %	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Astragalus glycyphyllos L. -сладколистно сграбиче	стрък	Расте из храсталаци и горски поляни. Вирее на надморска височина до 2000 метра.	Среща се сравнителни рядко по сухи тревисти места, сред храсталаци, в окраинните на гори и др. Намиран е около Ловеч и вер. и на др. места.	юли и август	70%	Не е необходим	Ресурсното му състояние се нуждае от допълнително проучване.
Genista tinctoria L. - багирна жълтуга	Стрък, листа, цвят	Из влажните ливади и по тревистите склонове, в редките гори и храсталаци, в равнинните и предпланинските райони на цяла България	Среща се често предимно в горски фонд на територията на общината предимно в южните и части-Ловеч, Горно Павликени, Малиново, Стефаново, Българене, Хлеvene, Абланица, Лешница, Соколово, Стояново и вер. др	юни и август	Листа -70 % Цвят – 80 % Стрък – 70%	Не е необходим	Има ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Coronila varia L. - пъстра зайчина.	семена	Пъстрата зайчина се среща в ливади, гори, сухи тревисти места на височина до планинския пояс в Европа	Широко разпространен на територията на цялата община най- често по пасища но и край селищата , като рудерал	май-юни	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.
Lathyrus vernus (L.) Bench. - полско секирче	Цвят	Най-добре на полусянка, на хумусна и дренирана почва.	Среща се предимно в горски фонд и сред храсталаци от драка и келяв габър по открити скалисти места в землищата на селата Деветаки, Горно Павликени, Тепава, Къкрина, Брестово, Чавдарци, Лисец, Малиново, Стефаново, Българене, Хлевене, Абланица, Лешница	април-май	80%	Не е необходим	Ресурсите му са неизползвани
Шипка (Rosa canina)	Използва се плодът	Храсталаци и разредени гори, по тревисти и каменисти склонове, синури и край пътища, до към 1500 м. н.в.	Среща се на територията на цялата община в горски фонд от всякакъв тип (дъб, липа, салкъм, черен бор), също и селищата, в долчинки, по замърсени места, край реките и барите.	Август - ноември	80% плод	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Ononis spinosa L. - бодлив гръмотрън	корен	Предимно по влажни места край реките в доловете	Среща се доста често на територията на цялата община предимно по влажни места край реките в доловете, но го има и	юни – юли	70%	2 години	Ресурсите му са използвани.

			край селищата, а понякога и по скали-гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владиня, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлевене, Сливек, Пресяка, Умаревци				
Trifolium alpestre L. - алпийска детелина	Цвят	Расте по каменисти, сухи, тревисти и отворени храсталачни местообитания в предпланините и планините	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкрина, Българене,	юни - юли.	70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използваеми поради малочисленост на популациите.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.				
Trifolium repens L. - пъзляща детелина	Стъбла и цвят	Тревисти места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи	май - октомври	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Vicia grandiflora Scop. - едроцветна глушина	Листа, стрък	Тревисти места, храсталаци, ливади и ниви	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработваеми площи.	април-юни	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Лазаркиня (<i>Galium odoratum</i>)	Надземната част преди или в началото на цъфтежа (<i>Herba Asperulae</i>), листата	Расте из сенчести, най- често букови или буково-габърони гори в предпланински райони, разпространено из всички	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината	Обикновено се бере в края на цъфтежа, като цъфти в периода април-май	Допустимите за събиране количества се определят годишно.	Под специален режим на опазване	Ресурсите са много ограничени и практически не може да се ползва.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		планини в България от 800 докъм 2000 м н.в.					
Fagus sylvatica L.-обикновен бук	Кора и листа	Главно в планините, където образува чисти букови гори или смесени с различни видове широколистни и иглолистни видове	Формира горския фонд в южните части на общината в района на Микренските височини(Абланица, Малиново, Стефаново, Българене, Лешница).	май	40%кора 70% листа	3 год кора	Ресурсното му значение е голямо.
Quercus frainetto Ten. – благул	Кора, цвят	В гори от 0 до 1000 метра надморска височина	Един от основните доминанти в състава на горския фонд на ксеротермните дъбови гори на територията на цялата община	май	40%кора	3 год кора	Има значително ресурсно значение.
Quercus robur L. - летен дъб.	кора	Предимно в ниските части на страната и покрай реки, образува самостоятелни гори или расте с други широколистни видове	Среща се като единично дърво по влажни места край реките.	април-май	40%кора	3 год кора	В недалечното минало е формирал гори край река Осъм. Днес е много рядък и практически няма значение на ресурс.
Iris pseudacorus L. - блатна перуника.	Корен и цвят	По заблатени, мочурливи и влажни места, из цялата страна	Среща се много нарядко във водоеми край река Осъм- единично растение.	Корените се събират през есента или рано през пролетта	70% корен 70% цвят	Не е необходим	Няма ресурсно значение.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

				(преди вегетацията). Цветовите в началото на цъфтежа – май- юни *			
Ajuga laxmanii (L.) Benth. - лаксманово срещниче	Листа, стрък и цвят	По тревисти места и храсталаци	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори)и по открити места край горите на територията на цялата община-земища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка.	май-юни	Листа – 70%; Стрък – 70% Цвят – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Ballota nigra L. - капела	Надземна част	По буренисти места, често в населените места. Разпространено от морското равнище до 1000 метра надморска височина	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата , най- често като бурен или плевел край огради , пътища и по- рядко в обработваеми площи	юни до август.	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Geranium pyrenaicum Burm fill. - пиринейски здравец.	стрък	Влажни, тревисти и храсталачни места	Среща се доста често на територията на цялата община главно в крайнините на селищата и нивите в гори от дъб, салкъм, като рудерал	май-август	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Geranium sangiuneum L. - кървавочервен здравец	коренище	Расте по тревисти и каменливи места, из храсталаци и редки гори в равнините и планините от морското равнище докъм 1700 м надморска височина в цялата страна.	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.	Корените се събират през есента или рано през пролетта (преди вегетацията). Цъфти май-август; Плодоноси: юни-септември	70 %	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани поради малочисленост на популациите.
Aesculus hippocastanum L. - конски кестен	Кора, клони и семена	В естествената си област на разпространение образува самостоятелни гори	Култивира се като декоративно дърво в паркове и по градските улици на Ловеч	април-май	40%кора	3 год кора	Ресурса е използваем.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Lemna minor L. - дребна водна леща	Всички части на растението	В цялата страна от морското равнище докъм 1000 метра надморска височина	Среща се често в течащи и стоящи водоеми-в река Осъм, в кариерните езера и стари корита при Дойренци, Йоглав, Умаревци, Александрово, в покрайнините на някои язовири и микроязовири в района на общината	май-юни	70 %	Не е необходим	Има известно ресурсно значение.
Allium scordoprasum L. – рокамбол	грудка	Тревисти места, ливади и храсталаци	Видът не е проучен, но вероятно се среща на влажни места край река р. Осъм.	май-юни	70 %	Не е необходим	Ресурсното му състояние се нуждае от допълнително проучване
Convularia majalis L. - момина сълза.	Цветове, листа и коренища	Расте в храсталаците и горите главно в широколистните, из цялата страна	Среща се нярядко във влажни и и сенчести гори (горски фонд) в землищата на Ловеч, Деветаки, Чавдарци, Баховица, Лисец и вер. др. места.	Май-юли	Забранен за добив с цялата страна	Под специален режим на опазване, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022	Неизяснен е в ресурсно отношение вид.
Betonica officinalis L. - лечебен ранилист.	стрък	Из храсталаците и тревистите места в цяла България.	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Деветаки, Тевава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава,	юни-септември.	Допустимите за събиране количества се определят годишно.	Под специален режим на опазване, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022	Ресурсите му са ограничено използвани поради малочисленост на популациите.

			Прелом, Хлеvene, Пресеяка, Малиново, Стефаново.				
Calamintha nepeta (L.) Savi. subsp.glandulos a (Req.) Pall. - лечебно миризливче.	Листата и цвета	Расте върху сухи и варовити почви. Среща се по открити тревни площи, горски масиви	Среща се в горски фонд от всякакъв тип(най- вече от салкъм, дъб), също и по поляни и в изоставени ниви на територията на цялата община. Среща се в землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветакн, Тепавя, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресеяка.	юни-август	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Glechoma hederacea L. – самобайка	листа	Влажни места и храсталаци	Среща се доста често на територията на цялата община главно в окраинните на селищата и нивите в гори от дъб, салкъм, като рудерал край канавки, включително и вътре нв селищата.	май	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.
Lamium maculatum L. - петниста мъртва коприва	Надземната част	Гори и храсталаци	Среща се предимно в горски фонд (главно липови и букови гори и често в келяв габър и по скалисти места) в	март до май	70% стрък	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			земищата на селата Българене, Абланица, Малиново, Стефаново, Деветаки, Горно Павликени, Тепава, Къкриня, Брестово, Чавдарци и др.				
Leonurus cardiaca L. - обикновена дяволска уста .	Надземна част	По тревистите и буренливите места и край пътищата из цяла България.	Видът е разпространен на територията на цялата община най- често на влажни места /край реки и други водоеми/, но и в регулацията на селищата .	юли-август	Листа – 70%; Стрък – 70% Цвят – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани .
Mentha arvensis L. - полска мента.	Надземна част	среща из влажните места, ливадите и речните брегове доста нашироко в цялата страна до 1000 м надморска височина.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община като рудерал , край пътища обработвани площи пасища, изоставени ниви лозя , предимно на по влажни места и ресурсите му са максимално използвани.	Юли — септември.	Листа – 70%; Стрък – 70% Цвят – 70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.
Mentha spicata L. - обикновена мента (джоджен)	листа	Среща из цялата страна.	Често срещан по влажни места на територията на цялата община. Отглежда се като подправка в градините.	май – август	Листа – 70%;	Не е необходим	Ресурсите му не са подходящи за природно ползване, а по скоро за култивиране.
Червен глог (обикновен) (Crataegus monogina)	В лечебната практика се из- ползват цветовете, листата и плодовете	Храсталаци и разредени гори, похълмисти терени и крайречни тераси, до 1500 м.н.в	Видът е много широко разпространен в горски фонд от всякакъв тип, по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери и др. на територията на	Бере се през май-юни	До 80% плод До 80% цвят	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

			цялата община-землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка				
Salvia aethiopis L. - бяла какула (конски босилек)	листа	У нас се отглежда ограничено из градините в южните части на страната и по Черноморието, където на някои места подивява.	Широко разпространен на територията на цялата община най- често по пасища но и край селищата, като рудерал	Май и септември	Листа – 70%;	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.
Salvia nemorosa L. - горска какула	листа	В България вирее из цялата страна, като диворастящо и градинско растение.	Широко разпространен на територията на цялата община най- често по пасища но и край селищата, като рудерал, край пътища и ж. п. линии.	май до юли, август	Листа – 70%;	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Satureja montana subsp. kitaibelii (Wierzb.) Ball. -	листа	Развива се най-добре в бедни до средни скалисти почви.	Разпространен е по скали, сипеи и скални венци доста често в землищата на Ловеч (хълма Стратеш)	Юли-септември	Листа – 70%;	Не е необходим	Има ресурсно значение

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

планинска чубрица			и селата Деветаки, Брестово Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени, Стефаново, Гостиня, Българене и др. Най-чест е по склоновете на Деветашкото плато				
Colchicum autumnale L. - есенен мразовец.	Семена, луковица и цвят	Тревисти места, в храсталаци, ливади	Среща се по влажни ливади на територията на цялата община-землища на Ловеч, Абланица, Българене, Малиново, Стефаново, Лешница, Сливек, Казачево, Умаревци, Казачево, Йоглав, Тепава, Брестово, Къкрина, Хлеvene, Соколово, Стояново и др.	август - октомври	80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Polygonatum odoratum (Mill.) Druce. - лечебна момкова сълза	коренище	Разпространено е из горите и храсталаци на цялата страна	Видът се среща на територията на общината изключително в горски фонд-липови и келявогабърви гори. Нужни са допълнителни проучвания за находищата и ресурсното му състояние. По чест от него е много сходния вид Polygonatum latifolium.	Май-юни	70%	2 години	Нужни са допълнителни проучвания за находищата и ресурсното му състояние. По чест от него е много сходния вид Polygonatum latifolium.
Ruscus aculeatus L. - бодлив залист	Корени и коренища	Установен е във всички флористични райони, между 0 и 1000 метра	Среща се често в състава на гори от келяв габър и липа, както и по скалисти места- Баховица, Лисец, Александрово, Чавдарци,	февруари-април	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г.	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД-	Има ограничено ресурсно значение

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		надморска височина	Деветаки, Тепава, Смочан и др.		за видове диворастващи лечебни растения, под специален режим на опазване	135/04.02.2022 г. за видове диворастващи лечебни растения, под специален режим на опазване	
Viscum album L. - бял имел.	Стръкове и листа	Полупаразит, който паразитира както върху единични дървета, така и върху дървета растящи в гори	Известен е от община Ловеч по данни от литературата.	февруари-май	70% стрък 70% листа	Не е необходим	Находищата и ресурсното му състояние се нуждаят от допълнително проучване.
Althaea officinalis L. - лечебна ружа.	Цветове, листа и корени	Из влажните места край реките и блатата, в крайречните храсталаци навсякъде из България	Среща се сравнително нарядко по влажни и заливаеми места на територията на общината в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч.	юни-септември.	Забранен за събиране от естествени находища	Под специален режим на опазване и ползване	Ресурсите му са практически неизползваеми.
Malva sylvestris L. - горски слез	Листа, цвят и стрък	Тревисти места, край пътища и буренливи места.	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	май-септември	Листа -70%; Стрък -70% Цвят – 80%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Смрадлика (<i>Cotinus coggygria</i>)	За лечебни цели се използват листата	Сухи и каменисти почви, храсталаци и дъбови гори	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината. Среца се в землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка.	Листата на смрадликата се събират през втората половина на лятото (юли-август), когато са напълно развити и пълтни. .	допустимите за събиране количества се определят годишно съгл. Заповед, до 70% лист, Потенциална заплаха за вида е свърх експлоатацията на находищата му.	1 година	Ресурсите му са използвани.
Fraxinus ornus L. - мъждрян	Кора листа	Расте както на дълбоки и плодородни, така и на бедни и сухи почви. Изисква умерен климат и издържа успешно засушавания. Участва в състава на смесените широколистни гори	Среца се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори и келяв габър) на територията на цялата община. Среца се в землища на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени,	април-май	Кора -40% Листа – 70%	1 година	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка. На места е съдоминант.				
Syringa vulgaris L. - обикновен люляк	Листа и цветове	Расте из храсталаци и по сухи каменисти и скални места, главно върху варовик	Разпространен е по скали, сипеи и скални венци доста често в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Брестово, Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци(възвишението Камъка), Горно Павликени, Стефаново, Гостиня, Българене и др. При Ловеч формира обширни съобщества по скалите. Най-чест е по склоновете на Деветашкото плато.	април - юни	Листа -70% Цветове – 80%	Не е необходим	Има ресурсно значение.
Oxalis acetosella L.- киселиче	Надземна част	По влажни, сенчести, пясъчливи и крайпотошни места	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване, но е известно, че е свързан изцяло с горски фонд (букови гори).	април-август	Листа – 70% Стрък – 70%	Листа – 1 година	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване
Raeonia peregrina Mill. - червен божур	корени	Расте из храсталаци, светли гори, по каменисти и тревисти места	Сравнително рядко срещан вид на територията на общината като находищата му са разположени предимно в горски фонд .	Май-юни	Допустимите за събиране количества се определят годишно.	Под специален режим на опазване, съгласно Заповед №РД-	Ограничено използваем. За общински гори се заплаща такса в общината или се издава разрешително от ДЛ.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Известни са находища при Ловеч и при селата Тепава и Горно Павликени, но вероятно го има и на други места.			135/04.02.2022	
Corydalis solida (L.) Swartz. - плътногрудест а лесичина.	Корен	Светли гори и храсталаци	Среща се в гори и храсталаци на липа, келяв габър, бук и мн. по рядко на дъб изключително в горски фонд на територията на цялата община-землища на Ловеч, Деветаки, Брестово, Къкрина, Тепава, Казачево, Смочан, Баховица, Лисец, Абланица, Лешница, Стефаново, Малиново, Българене, Горно Павликени.	март - май	До 70%	2 години	Ресурсите му са използвани.
Papaver rhoeas L. - кадънка , полски мак	Цветове и семена	Сухи тревисти места, посеви, край пътища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като плевел край огради, пътища и в обработвани площи / ниви /.	април-септември	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Pinus sylvestris L. - бял бор.	Борови връхчета	Образува чисти или смесени гори в планините, между 1000 и 2200 м надморска	Видът не е разпространен естествено в района, но много широко е залесяван като		Не е необходим	Не е необходим	Използваем вид

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		височина.	почвоукрепител и озеленител. Използваем вид.				
Plantago major L. - голям живовлек	листа	Установен е в цялата страна от 0 докъм 2000 метра надморска височина	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	май - септември.	70% листа	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Plumbago europaea L. обикновен саркофай.	корени	У нас се среща по сухите каменливи, чакълести и други места почти навсякъде из по-топлите части на страната.	Среща се нарядко по скалисти и каменисти места около Ловеч (хълама Стратеш), Деветаки, Александрово, Умаревци.	Корените се събират през есента или рано през пролетта (преди вегетацията). Цъфти:юли-септември*	70%	2 години	Няма ресурсно значение поради малочислените си популации.
Anthoxanthum odoratum L. - обикновена миризливка	Надземна част	Ливади, пасища, гори, храсталаци и сечища	Видът е сравнително често срещан по сухи тревисти места, по пасища, ливади, горски поляни на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново,	май-юли	Листа – 70% Стрък -70%	1 година листа	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка				
Polygala major Jacq. - голяма телчарка	Коренища с корени	Расте по ливади и тревисти места, в низините и планините; от морското равнище докъм 2000 метра надморска височина.	Видът е сравнително често срещан по сухи тревисти места, по пасища, ливади, горски поляни на територията на цялата община- землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	юни-юли	70%	2 години	Ресурсите му са ограничено използвани.
Persicaria hydropiper (L.) Spach. - обикновено пипериче	Надземна част	По влажни и мочурливи места песчливи места край бреговете на потоци и реки, езера, блата, язовири, канавки, вади, канали, а	Среща се сравнително често навсякъде по влажни и заливаеми места на територията на цялата община. Най- чест е в поречието на Осъм-селата Дойренци, Александрово, Йоглав,	Цъфти през юли- август, бере се до септември	Листа – 70% Стрък – 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

		също като плевел из окопните култури, в зеленчуковите и овощните градини	Умаревци, Казачево, Смочан, Сливек, Деветаки, гр. Ловеч, но и край язовири и микроязовири, канавки, бари, по влажни буренясаи места и др. вкл. и в селищата.				
Polygonum aviculare L. - обикновена пача трева	стръкове	Плевел из посевите и окопните култури, край пътищата и оградите, из дворовете и утъпканите места, до 1200 м надм. височина в цяла България.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	юни-септември	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Rumex acetosa L. –киселец	Листа, стрък	Из свежите и влажни полски, предпланински и планински ливади	Видът е широко разпространен по влажни тревисти места, по пасища, ливади предимно в доловете на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново,	май-юли	Листа – 70% Стрък – 70%	Не е необходимо	Ресурсите му са използвани

			Гостиня, Казачево, Павликени, Прелом, Хлевене, Пресяка.	Смочан, Горно Дъбрава, Йоглав, Сливек,			
Къпина (<i>Rubus caesius</i>)	Плодове, листа, корени, клонки	Храсталаци, като подлез в широколистни гори, на територията на сечища, край пътища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен край огради, пътища и гори от всякакъв вид и по рядко вторично навлиза в изоставени обработваеми площи/овощни градини, ниви	Листата през лятото Корените – късна есен, плодовете – от края на лятото	Допустимите за събиране количества се определят Годишно,	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваем.
<i>Rumex crispus</i> L. - къдрав лапад	Корен	Растението предпочита основно влажни, богати на хранителни вещества почви.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и по - рядко в обработваеми площи. Ресурсите му са максимално използваеми	През есента или рано през пролетта (преди вегетацията) цъфти: юни-юли*	70%	2 години	Ресурсите му са максимално използваеми
<i>Rumex</i> <i>patientia</i> L. - спанаков лапад.	Корени	Култивира се, а най-често се използва и саморасло из селските градини, но напоследък и в	полупланински и планински, среща в южните части на общината в района на Микренските височини,	През есента или рано през пролетта (преди вегетацията) цъфти: юни-юли*	70% корен 70% листа	Не е необходим	Разпространението и ресурсното състояние на този вид се нуждаят от допълнително изследване, но много вероятно е тъй като той е полупланински и планински да се среща

		редовна култура.					в южните части на общината в района на Микренските височини, но е разпространен предимно в горски фонд.
Portulaca oleracea L. - обикновена тученица	Листа и стръкове	По песъчливи и тревисти места, из посеви, лозя и градини, край пътища, дворове, запустели и необработваеми места, като рудерално	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	През лятото	Листа -70% Стрък -70%	Листа 1 година	Ресурсите му са максимално използвани
Малина (Rubus idaeus L)	Използват се лечебните свойства на листата (Folia Rubi idaei) и плодът (Fructus Rubi idaei) на малината.	Из храсталаци, като подлез в широколистни гори, на територията на сечища, пожарища, край пътища	Среща се наредко по окрайнините на горски фонд, както и в него- гр. Ловеч и на селата Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	Цъфти юни — юли, плодът се бере юли-август	Допустимите за събиране количества се определят годишно (до70%)	При събиране на листа – 1 година	Ресурсите му са ограничено използвани.

Anagalis arvensis L. - полско огнивче	Надземна част	По сухи, тревисти места, в посеви	Видът е често срещан по тревисти места, в обработваемите площи (лозя, ниви, овощни градини) на територията на цялата община. Среща се землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	май-октомври	Листа -70% Стрък -70%	Листа 1 година	Ресурсите му са използваеми.
Primula veris L. - лечебна иглика	Корени Листа цвят	Расте в храсталаци, гори, поляни и ливади	Среща се често, както в горски фонд така и по поляни и пасища край него на по голяма част от територията на общината. Най-хубавите находища се намират около Ловеч и селата Хлеvene, Българене, Абланица,	Корени (март-април); Листа (август-октомври) Цвят (март-май)	Допустимите за събиране количества се определят годишно.	Под специален режим на опазване и ползване, 2 години срок за възстановяване на ресурсите	Находищата се използват. Ресурсите му са едни от най-богатите в страната

			Стефаново, Малиново, Лешница, Соколово, Стояново, Скобелево, Лисец и вер. и др.				
Adonis aestivalis L. - летен горицвет.	Надземна част	Расте по сухи ливади и пасища и каменисти местности в някои райони на Източна, Северна и Западна България, също в Софийски, Пернишки и други райони на страната.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница, но спорадично и ниска численост .	април – май	Листа -70% Стрък – 70%	1 година листа	Ресурсите му са ограничено използваеми
Anemone nemorosa L. - бяла съсънка	Надземна част	Сенчести гори и храсталаци и влажни тревисти места. Най-често в съобщества на обикновен габър, обикновен бук и смърч в планините	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване, но е известно, че е свързан изцяло с горски фонд (букови гори).	март-май	Листа -70% Стрък – 70%	1 година листа	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване, но е известно, че е свързан изцяло с горски фонд
Anemone sylvestris L. - горска съсънка	Надземна част	Основният ареал на горската съсънка са дъбовите гори. Расте по сухи каменисти места.	Находища на този вид на територията на общината не са намерени, но много вероятно е да се среща по скалисти места сред храсталаци.	През пролетта	Защитен вид	Защитен вид	Тъй като е защитен от закона и включен в Червена книга на България като застрашен от изчезване намирането на находища не предполага тяхната експлоатация. Защитен вид, съгласно Приложение №3 на ЗБР.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Consolida regalis S. F. Gray - обикновена ралица	цвят	Сухи тревисти места, като плевел в посевите	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като плевел в обработваеми площи / ниви /.	май-септември	70% цвят	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Helleborus odorus W. et K. - миризлив кукуряк	Корени с коренища от кукуряк	Храсталаци, поляни, редки гори	Видът е широко разпространен по сухи тревисти места, по пасища, ливади, в горски фонд и окраинните му на територията на цялата община. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаци, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	февруари-април	40%	3 години	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Hepatica nobilis Mill. - гълъбови очички	Надземна част	Из храсталаците и широколистните гори, най-често в съобществата на Carpinus betulus и Fagus sylvatica	Известно е, че е свързан изцяло с горски фонд (букови гори).	март-юни	Листа -70% Стрък – 70%	1 година листа	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване
Ranunculus ficaria L. - жълтурче	Цвят	Предпочита гола, влажна земя	Среща се доста често на територията на цялата община главно в крайнините на селищата, в гори от дъб, салкъм, липа, бук и като рудерал край канавки, включително и вътре в селищата, в парковете и край оградите.	От март-май	80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Ranunculus repens L. - пълзящо лютиче	Надземна част	У нас се среща из влажните ливади и тревистите места, край пътищата и канавките, особено из нивите, които се намират в близост с ливади или със скоро разорани ливади, предимно в предпланинския и планинския пояс, до около 2000 м надморска височина	Среща се доста често на територията на цялата община предимно по влажни места край реките в доловете, но го има и край селищата - гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан,		Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 80%	1 година листа	Ресурсите му са използвани.

			Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка, Умаревци и др. Ресурсите му са използвани.				
Thalictrum aquilegifolium L. - кандилколистн о обичниче	Цвят	Тревисти места, храсталаци и гори	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по открити скалисти места на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлеvene, Пресяка, Малиново, Стефаново.	април-август	80%	Не е необходим	Ресурсите му са ограничено използвани поради малочисленост на популациите.
Reseda lutea L.- жълта резеда	Корен, цвят	Тревисти места, край ниви и пътища	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевича / и като рудерал по сухи тревисти места.	юни - август	Корен – 70% Цвят 80%	Корен 1 година	Ресурсите му са максимално използвани .
Paliurus spina-christi Mill . -	плодове	По сухите тревисти и	Разпространен е по скали, сипеи и скални	август-септември	70%	Не е необходим	Има ресурсно значение.

драка (челия)		каменливи места, в храсталаците и из горските поляни, в по-топли части на страната.	венци доста често в землищата на Ловеч (хълма Стратеш) и селата Деветаки, Брестово Тепава, Смочан, Александрово, Умаревци (възвишението Камъка), Горно Павликени, Стефаново, Гостиня, Българене, Слатина, Лисец, Баховица, Славяни и др. На места (напр. по склоновете на Деветашкото плато) формира обширни съобщества по скалите и пасищата				
Бръшлян (<i>Xedera helix</i>)	Листата на бръшляна, брани по време на цъфтеж (<i>Folia Hederae helicis</i>).	Расте из смесени, широколистни гори с н.в. до 1800 метра. Среща се в прохладни местности, градини, паркове и жилищни фасади	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината. Среща се в землища на Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом,	Бръшлянът цъфти през септември – октомври. Плодовете зреят в ранна пролет.	Няма ограничения	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Хлеvene, Пресеяка				
Agrimonia eupatoria L. - лечебен камшик	стрък	Тревисти и храсталачести места.	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината, включително и в регулация на селищата , най- често като бурен край огради , пътища и гори от всякакъв вид и много по рядко вторично навлиза в изоставени обработваеми площи/овощни градини/	юни - септември.	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Filipendula vulgaris Moench. - ливадно орехче	Грудка и цвят	Расте из ливадите и по тревисти места главно в равнините, но също в предпланините и планините докъм 1400 метра надморска височина.	Видът е широко разпространен по сухи тревисти места, по пасища, ливади на територията на цялата община-земища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно	май - юли	Грудка -40% Листа -70%	Грудка -3 години Листа – 1 година	Ресурсите му са използвани.

			Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.				
Fragaria vesca L. - горска ягода.	листа	Гори, храсталаци, горски поляни и скални сипеи	Видът е широко разпространен по сухи тревисти места, в горски фонд и по пасища, ливади на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	май-август	Листа -70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани.
Malus sylvestris L. – киселица.	Цветове, плодове и листа	Среща се из храсталаците и по-светлите гори в долния и средния пояс до 1000 м надморска височина.	Среща се нарядко като единично дърво в предимно в горски фонд на територията на цялата община.	май и юни	Цветове-80% Листа -70%	Листа – 1 година	Има ограничено ресурсно значение

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Potentilla argentea L. - сребролистно прозорче	Коренища, цвят	У нас се среща из ливадите, пасищата, сухите тревисти и каменливи места като плевел (обикновено от 1000 до 3000 м надморска височина), особено на варовити почви из посевите	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери и др. на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владиия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	Коренищата с корените — през есента, а надземните части — през юни — август.	Корени -70% Цвят - 80%	Корен – 1 година	Ресурсите му са използвани.
Potentilla reptans L. - пълзящо прозорче	коренище	Разпространено е из мочурливи и влажни ливади в предпланините и планините от 500 до 2800 м надморска височина в цялата страна.	Среща се доста често на територията на цялата община предимно по влажни места край реките в доловете, но го има и край селищата - гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владиия, Горан, Слатина,	юни – август	70%	2 години	Ресурсите му са използвани.

			Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка, Умаревци и др. Ресурсите му са използваеми.				
Prunus spinosa L. - трънка	корени	В храсталаци, край пътища и ровини, по слолове, в окраинните на гори, по сухи места в зоната на дъбовите гори	Видът е много широко разпространен в горски фонд от всякакъв тип, по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, крайселски мери и др. на територията на цялата община, вкл. в землища на гр. Ловеч, кв. Гозница и кв. Продимчец и на селата Дренов, Владия, Горан, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава,	март-април	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използваеми.

			Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав,				
Бяла върба (<i>Salix alba</i>)	Кора от върба (<i>Cortex Salicis</i>)	По единично разпространено из цялата страна докъм 1000 (рядко до 1700 м) н.в.	Край реки, блата и влажни места из територията на цялата община	Събира се рано напролет, по време на усиленото сокодвигане в растението. Отделя се кората от млади клонки от дървета на възраст от 2 до 5 години	До 40 % кори	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Теснолист живовлек (<i>Plantago lanceolata</i>)	Листа от теснолист живовлек - <i>Folia Plantaginis lanceolatae</i> .	Повсеместно в землищата на населените места на територията на общината.	Расте из ливади, пасища, по сухи и умерено влажни, тревисти и пясъчливи места, край пътища, като плевел в градини, лозя и окопни култури.	Листата от теснолист живовлек се събират от май до октомври, като не се късат, а се отрязват.	70% листа	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
<i>Sanguisorba minor</i> Scop. - дребна динка бурен	корени	Расте в ливади, тревисти, храсталачни и каменисти места	Видът е много широко разпространен по сухи тревисти и каменисти места, по пасища, сипеи и склонове и др. на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владия, Горан,	Корените се вадят през есента	70%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани

			Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.				
Cruciata laevipes L. – гергевка	Надземна част	Из храсталаците, край пътищата и оградите, в градините и посеvите, често из цялата страна.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен край огради, пътища и гори от всякакъв вид и по рядко навлиза в изоставени обработваеми площи/овощни градини, ниви/.	май – юни	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 70%	Листа – 1 година	Ресурсите му са максимално използваеми
Galium verum L. - същинско еньовче	стрък	Разпространено в цялата страна от морското равнище докъм 1700 m надморска височина.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като рудерал по сухи тревисти места, край пътища, шосета, пасища от всякакъв тип	май - август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми

			и други. Ресурсите му са максимално използвани				
Dictamnus albus L. – росен	Корен	Расте по сухи, каменливи места, най-често на варовик.	Ресурсното му състояние и разпространението му на територията на общината са неизвестни и се нуждаят от допълнителни проучвания, но определено не са високи.	май - юли	70%	2 години	Ресурсното му състояние и разпространението му на територията на общината са неизвестни и се нуждаят от допълнителни проучвания, но определено не са високи.
Populus nigra L. - черна топола	кора	Край реки. Образува крайречни горски съобщества заедно с бялата топола и някои видове върби	Среща се често навсякъде по влажни места, както в поречието на река Осъм, така и край по малките рекички минаващи през доловете на територията на общината.	февруари-април	40%	3 години	Ресурсите му са използвани.
Salix purpurea L. – ракита (червена върба).	Корени и листа	Край реки, потоци и влажни места. Образува крайречни храсталаци.	В поречието на р. Осъм при Ловеч и селата Дойренци, Александрово, Йоглав, Умаревци, Казачево образува крайречни обраствания. По рядко се среща край някои от язовирите и микроязовирите на територията на общината(Александрово, Крапец).	март-април	Кори 40 % Листа 70%	Кори 3 години Листа 1 година	Ресурсите му са използвани.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Euphrasia rostkoviana Kavne. - обикновена очанка	Надземната част на растението	Расте повсеместно, по ливади и пасища, както и в храсталаци.	Видът е широко разпространен по тревисти места, пасища, ливади на територията на цялата община- землища на гр. Ловеч и на селата Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.	юли-август	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 70%	Листа – 1 година	Ресурсите му са използваеми.
Lathraea squamaria L. - обикновена горска майка	Корен	Гори. Паразитира върху корените на различни дървета и храсти	Разпространението му е свързано изцяло с горски фонд (букови, липови, габърони гори).	март-май	70%	Не е необходим	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване
Linaria vulgaris Mill. - обикновена луличка	Надземни части	Обикновената луличка расте по тревисти места, край пътища, насипи и др. в низини и планини	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевица / и като рудерал по сухи тревисти места.	май-октомври	Листа -70% Стрък – 70% Цвят – 70%	Листа – 1 година	Ресурсите му са максимално използваеми .

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Scrophullaria canina L. - кучешко живениче	Грудки и корени	Пустеещи места	Много вероятно е да се среща по скалистите места около Ловеч и Деветашкото плато.	май-юли	70%	2 год	Ресурсното състояние и разпространението на този вид се нуждаят от допълнително проучване, но много вероятно е да се среща по скалистите места около Ловеч и Деветашкото плато.
Verbascum phlomoides - лечебен лопен	съцветя	Среща из храсталаците, редките гори, сечищата и пожарищата, а лечебният лопен - по сухите тревисти, песъчливи и каменисти места, край пътищата и из необработваните места.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община. Най често се среща като рудерално растение край водоеми, изкопи, пътища, ж п линии.	юни-септември.	70%	2 години	Ресурсите му са максимално използваеми.
Veronica austriaca L. - австрийско великденче	стръкове	Расте в цялата страна	Видът е разпространен нарядко по сухи тревисти места, по пасища, ливади на територията на цялата община-земища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиия, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец,	май-юли	70%	Не е необходимо	Ресурсите му са ограничено използваеми.

			Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкриня, Българене, Абланица, Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка.				
Atropa belladonna L. - лудо биле	Корен листа	Гори, храсталаци, сечища	Вероятно се среща в южните части на общината по поляните и сечищата сред горите от мизийски бук. Под специален режим на опазване и ползване.	Използват се листата и корените по време на цъфтежа (май-юли) Корените се вадят през есента, когато узреят семената. Плодоноси: август-септември	Под специален режим на опазване	1 година	Видът е неизяснен в ресурсно отношение. За общински гори се заплаща такса в общината или се издава разрешително от ДЛ.
Datura stramonium L. - татул.	листа	По буренливите места, навсякъде из България.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви / слънчоглед, царевича. Ресурсите му са максимално използвани.	юни-септември	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани.
Hyoscyamus niger L. - черен блян	листа	Расте по буренливи места и край пътищата и	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като	юни - октомври	70%	1 година	Ресурсите му са ограничено използвани.

		огради, по бунища, по тревисти места из цялата страна до 1000 метра надморска височина.	плевел в ниви / слънчоглед, царевица, пшеница, но спорадично и ниска численост . Ресурсите му са ограничено използвани.				
Physalis alkekengi L. - мехунка	плодове	Из сенчестите храсталаци и редките гори, край синорите и лозята, предимно в по-топлите райони на страната.	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината , включително и в регулация на селищата , най- често като бурен по влажни места, в гори, край реки и потоци, и по рядко навлиза в изоставени обработвани площи (овощни градини, ниви).	септември	80%	Не е необходим	Ресурсите му са използвани
Solanum dulcamara L. - червено кучешко грозде	Лист стрък	Из влажните сенчести храсталаци и гори навсякъде в България.	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен по влажни места, в гори, край реки, потоци и канавки.	юни-юли	Листа -70% Стрък – 70%	Листа – 1 година	Ресурсите му са използвани
Solanum nigrum L. - черно кучешко грозде	Надземна част	Из влажните сенчести храсталаци и гори	Видът е широко разпространен на територията на цялата община най- често като плевел в ниви /	юни-юли	Листа -70% Стрък – 70%	Листа – 1 година	Ресурсите му са максимално използвани

			слънчоглед, царевица /, лозя, овощни градини.				
Бяла бреза (<i>B. pendula</i>)	Листа (<i>Folia Betulae</i>). Листни пъпки (<i>Gemmae Betulae</i>). Кора (<i>Cortex Betulae</i>); брезов катран (<i>Pix Betulae</i> , <i>Oleum Rusci</i>).	Среща се като декоративно растение	Разпространена е в светли гори и каменисти места най-често в пояса на иглолистните гори, до 1000 м.н.в.	Цъфти април – май, най-често май и юни са подходящи за събиране на брезови листа.	Допустимите за събиране количества се определят Годишно (до 70% листа)	Не е необходим	Ресурсите му са използвани. Използването му за лечебни нужди е нецелесъобразно.
Сребролистна липа (<i>Tilia tomentosa</i>)	Цвят от сребролистна липа - <i>Flos Tilia Tomentosae</i>	Из паркове, покрай улици и пътища, от 800 до 1500 м.н.в.	Разпространен е в землищата на почти всички селища в района- Баховица, Славяни, Деветаки, Лисец, Скобелево, Стояново, Тепава. Къкрина, Брестово, Горно Пваликени. Гостиня, Смочан и др.	Цветовите от сребролистна липа се събират, когато повечето от половината цветове са разцъфтели, а останалите са започнали да се разтварят.	70% цвят (Ниската гъстота на популацията не позволява по- значителен добив на цвят)	Не е необходим	Има значение на ресурс, включително и в регулацията на всички населени места на територията на общината.
<i>Tilia platyphyllos</i> Scop. - едролистна липа	цветове	сравнително рядък вид.	В предпланинския и долния планински пояс на цялата страна.	юни-юли	80% цвят	Не е необходим	Няма ресурсно значение защото е сравнително рядък вид.
<i>Ulmus minor</i> Mill. - полски бряст	Кора	У нас се среща почти в цялата страна, най-често край реките. Най-често срещаният бряст в България	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори, келяв габър, липа и др.) на територията на цялата община-землища на селата Слатина, Баховица, Славяни,	март-април	70%	2 години	Ресурсите му са използвани

			Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка. Среща се дори в околностите на селищата.				
Parietaria officinalis L. - лечебна разваленка.	Листа	Гори, храсталаци и населени места	Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата , най- често като бурен и по- рядко плевел -край огради , пътища и в обработваеми площи	май-август	70%	1 година	Ресурсите му са максимално използвани .
Urtica urens L. - гръцка коприва.	Листа и коренище	Гори, храсталаци и населени места	Видът е широко разпространен на територията на цялата общината, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен по влажни и сенчести места и по-рядко плевел- край огради, пътища, нарушени терени и в обработваеми площи.	май-август	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Verbena officinalis L. - лечебна върбинка	стрък	Тревисти места, гори, храсталаци, край пътища и буренливи места.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най- често като бурен по влажни места и по-рядко плевел - край огради, пътища, нарушени терени, водоеми и обработваеми площи	май-октомври.	70%	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани
Viola odorata L. - миризлива теменуга	Корен	Расте в цялата страна от морското равнище докъм 1000 метра надморска височина	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори)и по рядко по открити места на територията на цялата община-землища на гр. Ловеч и на селата Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Дойренци, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Хлевене, Пресяка. Ресурсите му са използвани.	март-април	70%	1 година	Ресурсите му са използвани

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

Зърника (<i>Rhamnus catharticus</i>)	Употребяват се зрелите плодове на растението.	По единично, в землищата на населените места на територията на общината, предимно в редени дъбови гори	Зърниката расте из широколистни гори и храсталаци, на каменисти (предимно варовити) терени и места. Билката е разпространена из цялата страна от низините до към 1200 м надморска височина.	Събраните късно през есента	няма	Не е необходим	Ресурсното му състояние и находищата на този вид се нуждаят от допълнително проучване, но навсякъде се среща само в горски фонд и то нарядко така, че няма ресурсно значение.
Зайча сянка (<i>Asparagus officinalis</i> сем. <i>Liliaceae</i>)	Използват се изсушените корени и коренища (<i>Radix et rhizoma Asparagi</i>) и младите зелени клонки (филокладии) на билката аспарагус	На петна, по цялата територия на общината	расте из влажни ливади, тревисти места, храсталаци,, горски поляни и разредени гори, рядко като плевел из ниви и градини, от низините докъм 1200 (2000) м.н.в.		няма	Под специален режим на опазване и ползване	Състоянието на ресурсите му се нуждае от допълнително проучване.
Еньовче (<i>Galium verum</i> L.)	Цъфтяща надземна част, стрък от еньовче	Из ливади, пасища, горски поляни и по сухи тревисти места, край горски пътища до 1700 м н.в.	На петна, по цялата територия на общината	Май-юни, по време на пълен цъфтеж	няма	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използвани .
Левурда (<i>Allium ursinum</i> L.)	луковиците, цветовете и листата на левурдата.	Сенчести планински, предимно букови гори, докъм 1200 м н.в	На петна по цялата територия на общината	май	няма	Не е необходим	Статусът и разпространението на този вид в района се нуждаят от допълнително проучване, но е известно, че е свързан изцяло с горски фонд

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

							(букови гори).
Камшик лечебен (<i>Agrimonia eupatoria</i> L.)	Стрък от камшик	Тревисти места, из ливади и пасища, в храсталаци и редки гори, край горски пътеки докъм 1600 м н.в.	На петна из землището на цялата територия на общината	Юни-август. Бере се по време на цъфтеж.	няма	Не е необходим	Ресурсите му са максимално използваеми .
Червен кантарион (<i>Centaureum erythraea</i> Rafn.)	Надземната част на цъфтящото растение (<i>Herba Gentaurii</i>)	По единично	По сухи тревисти и каменисти места, в храсталаци, край горски пътища, по сухи ливади и пасища, докъм 1500 м н.в.	Юни-август. Бере се по време на цъфтеж	няма	Под специален режим на опазване и ползване	Има ограничено ресурсно значение поради сравнително малочислените му популации.
Лечебна комунига (<i>Melilotus officinalis</i> - сем <i>Fabaceae</i>)	Стръковете от жълта комунига – <i>Herba Meliloti</i> .	На петна	влажни тревисти места, до към 1000 m надморска височина.	От юни до август, като се отрязват цъфналите стръкове с дължина 15–20 см от върха на стъблото.	няма	Не е необходимо	Ресурсите му са максимално използваеми
Копитник (<i>Asarum europaeum</i>)	коренището (<i>Rhizoma</i> или <i>Radix Asari</i>), както и надземната част (<i>Herba Asari</i>)	Среща се във влажни предимно букови гори (изключително в горски фонд)	Среща се в землищата на селата Абланица, Малиново, Българене, Стефаново, Лешница	Корени - през есента или рано през пролетта (преди вегетацията) Надземната част се събра по време на цъфтежа, билката цъфти от март до	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г. за видове диворастящи лечебни растения, под	Забранен за събиране, съгласно Заповед №РД- 135/04.02.2022 г. за видове диворастящи лечебни растения, под	Има слабо ресурсно значение

				април*	специален режим на опазване	специален режим на опазване	
Росопас (<i>Fumaria officinalis</i> - сем <i>Papaveraceae</i>)	Стрък от росопас - <i>Herba Fumarie</i> .	На петна , из землищата на територията на цялата община	храсталаци, утари, изоставени земеделски площи	Цъфти от юни до септември, бере се по време на цъфтежа на растението.	До 70 % от капацитета на находището	няма	Ресурсите му са максимално използвани
Голо изсипливче (<i>Herniaria glabra</i>)	Стрък от голо изсипливче - <i>Herba Herniariae glabrae</i> .	По единично из землищата на територията на цялата община	песъчливи, тревисти и каменисти места, от 0 до 1500 м н.в.	През лятото по времена цъфтежа.	До 70 % от капацитета на находището	Не е необходимо	Ресурсите му са ограничено използвани, защото растението е дребно.
Козя брада (<i>Rumex acetosella</i>)	За храна се използват младите листа, стъбла и корени,	в съобщества	сухи тревисти и песъчливи места, в орници, ливади, край гори и реки, по скалисти места и други открити места, от 0 до 2200 метра н.в. Среща се в землища на гр. Ловеч и на селата Дренов, Владиня, Слатина, Баховица, Славяни, Лисец, Скобелево, Стояново, Соколово, Александрово, Деветаки, Тепава, Брестово, Къкрина, Българене, Абланица,	Цъфти май-юли, бере се след цъфтеж	няма	Не е необходимо	Ресурсите му са използвани.

			Стефаново, Малиново, Гостиня, Смочан, Казачево, Горно Павликени, Дъбрава, Прелом, Йоглав, Хлеvene, Сливек, Пресяка				
Елвезиево кокиче (<i>Galanthus elwesii</i> Hook fill.-)	Плодоноси през април-май	Среща се в горски фонд (ксеротермни дъбови гори) и по рядко по открити главно скалисти места на територията на цялата община- землища на гр. Ловеч и на селата.	Расте из храсталаци, гори, скални поляни, по долините на реките в низинния и долния планински пояс върху богати наносни почви. Среща се предимно в горски фонд и сред храсталаци от драка и келяв габър по открити скалисти места в землищата на селата Деветаки, Горно Павликени, Тепава, Къкрина, Брестово, Чавдарци, Лисец и др.	Цъфти през януари-април, плодоноси през април-май	Събирането му от естествени находища е забранено	Защитен вид съгласно Закона за биологичното разнообразие	Ресурсите му са неизползваеми. Видът е включен в Червена книга на България. Защитен вид съгласно Приложение №3 на ЗБР.
лечебна пищялка (<i>Angelica sylvestris</i> L.)	Използват се коренището с корените (<i>Rhizoma et Radix Angelicae</i>) и плодовете (<i>Fructus Angelicae</i>).	Видът се среща нарядко в поречието на река Осъм и по рядко край малките и притоци-	Расте по влажни и сенчести места, много нарядко в Източна и Средна Стара планина и в Родопите. Среща се в землищата на гр. Ловеч и на селата Александрово, Смочан, Гостиня, Дойренци, Йоглав, Умаревци, Казачево, Сливек,	Цъфти юли-август.	Няма	Не е необходимо	Ресурсите му са ограничено използваеми.

Програма за опазване на околната среда – раздел „Лечебни растения“, Община Ловеч

			Малиново, Лешница и др.				
Петнист бучиниш /цволика /. <i>Conium maculatum</i> L.		Разпространено по буница, разкопани и торни места край селища и пътища. Растението е отровно.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата. Среща се най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи.	Цъфти през месеците юни - август	няма	2 годиниФ	Ресурсите му са максимално използвани.

*Информация относно таксономия на видове и хронологични данни за тях е взета от научни разработки на Аграрен университет Пловдив – Определител на местни и чужди, висши растения в България, 2021 г., Стоянов К., Райчева Ц., Чешмеджиев И.

3.Морфологична част на събиране

В резултат на нарасналия интерес към лечебните растения нараства както броят на използваните видове, така и количеството, в което те се събират за местни нужди и за износ. От най-разпространените на територията на община Ловеч лечебни растения интерес за събиране и изкупуване има към следните им морфологични части:

- Липа - цвят и листа;
- Бъз - цвят и плод;
- Глухарче - корен, корен със стрък, стрък и лист;
- Мащерка - стрък;
- Бял равнец - стрък;
- Коприва - корени и листа;
- Шипка - плод;
- Обикновен глог - цвят с листа и плодове;
- Риган - стрък;
- Змийско мляко - цвят, листа и стрък;
- Маточина - стрък;
- Бръшлян – листа;

4. Оценка на ресурсите от лечебни растения

Като цяло съвместното действие на биотичните и абиотични фактори определя условията в местообитанието на посочените по-горе лечебните растения като благоприятни за съществуването, размножаването, развитието и запазването им.

Към момента на разработване на настоящата програма не са идентифицирани чувствителни и уязвими находища на лечебни растения за територията на общината.

Повечето видове лечебни растения са повсеместно разпространени край пътища, храсталаци и ниви из цялата територията на общината. Голяма част от тях се разпространяват и като дворни растения.

Идентифицираните отрицателни въздействия върху описаните в таблица №1, видове е неправилното и/или прекомерното им събиране, особено, когато билките се събират от корени и цели растения, с което се разрушават техните находища, респ. се застрашава тяхното съществуване. Потенциални мерки за тяхното опазване са разгледани и описани в т. IV от настоящият раздел.

III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ, ВКЛЮЧВАЩИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО ИМ ПОЛЗВАНЕ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естественият растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържане и съхранение на екосистемите на територията на община Ловеч, съдържащи лечебни растения на естествените им местообитания, както и поддържане и възстановяване на жизненоспособната популация на видовете.

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

- Събиране на билките от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- Придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- Събиране на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящият раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Ловеч за периода 2021- 2028 г.

1. Събиране на лечебни растения

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящата програма. Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволение за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Позволение не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволение не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Позволенията задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него. Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения позволение за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволение се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. областния управител, когато ползването е от земеделски земи - държавна собственост, в границите на населените места и в поземления фонд, след заплащане на такса в областната администрация;
4. директора на дирекцията на националния парк, когато ползването е от териториите и акваториите на националните паркове, след заплащане на такса в съответната дирекция;
5. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;
6. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;
7. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола Закона за лечебните растения.

Позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване; срока на ползване; други условия, свързани с опазване на находището; лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляра на позволителното. Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

Билкозаготвителя е лице, което изкупува билки и извършва първичната им обработка. Съгласно Закона за лечебни растения, билкозаготвителя е длъжен:

- да уведоми съответната регионална инспекция по околната среда и водите за организираните от него билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях;
- да изкупува само билки, за които е издадено разрешително от органите и лицата по чл. 22 от ЗЛР или удостоверение за култивиране;
- да съхранява разрешителните и/или удостоверенията срок до 31 март на следващата календарна година;
- да води книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в регионалната инспекция по околната среда и водите;
- да осигурява достъп на контролните органи по този закон за проверка на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- до 20 януари да представя в съответната регионална инспекция по околната среда и водите обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки и техния произход по разрешително, както и за складовите наличности.

Книгата за изкупените, реализираните и наличните количества билки се води за всеки билкозаготвителен пункт и склад за билки и се идентифицира с пореден номер, адрес на билкозаготвителния пункт и данни за билкозаготвителя. Приключените книги се съхраняват една година от билкозаготвители или от лица, различни от билкозаготвители за нуждите на дадено производство, съгласно чл. 32, ал. 1 от ЗЛР.

При прекратяване дейността на пункта или склада за билки лицата по чл. 31 и 32 са длъжни в срок до 7 дни писмено да уведомят съответната регионална инспекция по околната среда и водите, да предоставят обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните до момента на прекратяване на дейността билки и да съхраняват книгата за изкупените, реализираните и налични количества за срок от една година.

Изменение на разрешителното може да се извършва само от органа или лицето, който го е издал, когато титулярят изрази желание да бъдат променени видът, количеството или районът на събиране. Отнемане на разрешителното за ползване на лечебни растения се осъществява със заповед на лицето, което го е издало при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на разрешителното за ползване.

Ползвателят на разрешителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

- Да не се допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;

- Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;
- Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;
- След изтичането на посочените в разрешителното срокове да не се разпорежда с останалите не добити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;
- При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

Съгласно Допълнителните разпоредби от Закона за лечебните растения, билки за лични нужди са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг;
- стръкове - до 2 кг;
- листа - до 1 кг;
- кори - до 0,5 кг;
- цветове - до 0,5 кг;
- семена - до 0,1 кг;
- плодове - до 10 кг;
- пъпки - до 0,5 кг;
- талус - до 1 кг.

Препоръки при събиране на лечебни растения!

Берат се само здрави, чисти растения, по които няма паразити! Билките се събират в слънчеви дни в сухо състояние, когато росата вече е преминала. Неподходящи места за събиране са химически наторявани ниви, поляни, брегове на замърсени, заразени води, жп гари и места в близост до оживени улици, магистрали и промишлени предприятия. Растенията не се изкубват с корените! Някои растения са защитени видове и са забранени за събиране. Има достатъчно лечебни растения, които не са защитени и могат да бъдат събирани. Цветчетата и листата на лечебните растения не се натискат при събирането и за това е препоръчително да не се използват найлонови пликчета и чанти!

Препоръки при сушене на лечебни растения!

Преди да се сложат да съхнат билките не се мият, а само се нарязват на дребно. След това се слагат на рядко върху кърпи или нещампована хартия и се сушат колкото може по-бързо на сянка или в проветриви топли помещения (тавани). При корени, кори или много сочни растителни части, често пъти се препоръчва изсушаване с изкуствена топлина. Температурата обаче не трябва да надвишава 35°C. Добре измити корени е най-добре да се нарежат преди да се сложат да съхнат. Само сухи като клечки билки могат да бъдат съхранени за зимата. Най-подходящи за целта са стъкленици или картонени кутии с капак.

Да се избягват пластмасови съдове и консервни кутии! Билките да не се излагат на светлина (да се използват цветни стъкленици най-подходящи са зелените).

2. Начини на използване на находищата

Съгласно чл.5 от Наредба № 2 е недопустимо събиране на билки в количества, надвишаващи стойностите определени, като процент от наличните в находището запаси:

- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които лесно възстановяват ресурсите си (вълча ябълка обикновена, глухарче обикновено, гръмотрън бодлив, девисил, лапад алпийски, оман чер, орлова папрат, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др.) – до 70%;
- корени, коренища, грудки и луковици от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (божур червен, здравец обикновен, змиярник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др.) – до 40%;
- кори, листа и стъблени пъпки (бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен, леска обикновена и др.) – до 40%;
- листа (бреза обикновена, живовлек голям, живовлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др.) – до 70%;
- за стръкове (великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, мащерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновен, равнест хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстика лютива, шапиче – до 70%;
- за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (боровинка червена и черна, бъз черен, глог червен, драка, зърнещ, иглика лечебна, лайка, липа – дребнолиста, сребролиста, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др.) – до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Съгласно чл.6, ал.1 от Наредба № 2 експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Съгласно чл.6, ал.2 продължителността на периода за възстановяване е следния:

- при събиране на корени и коренища при видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и др.) – 2 год.;

- при корени и коренища при видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и др.) – 3 год.;
- при събиране на грудки (божур червен, змиярник петнист, орехче ливадно)– 2 год.;
- при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медуница лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и др.) – 1 год.;
- при събиране на стръкове от видовете, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстия лютив и др.) – 4 год.;
- при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен – 2 год.
- плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш - 2 години.

Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

1. коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и тряскот;
2. стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и др.);
3. цветни пъпки, цветове и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа - дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и др.);
4. плодове и семена с изключение на есенен минзухар и зърнеш;

За опазване естествените находища на лечебните растения се спазват следните изисквания:

1. при събиране на надземни растителни части не се допуска изкореняване на растенията;
2. цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията;
3. оставят се част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;
4. при наличие на узрели плодове и семена те се разпръскват за подпомагане на естественото семенно размножаване;
5. повторно събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията;
6. не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения.

3. Събиране на генетичен материал от лечебни растения

При ползването на генетичен материал от естествените находища на лечебни растения под специален режим на опазване и ползване се спазват и следните допълнителни изисквания: площ на находището не по-малка от 100 м² , или популация на вида не по-малка от 100 екземпляра;

- допустим процент за събиране на коренища, грудки и луковици – до 10% от наличните екземпляри в находището;
- допустим процент за събиране на стъблени и коренищни резници – до 20% от наличните екземпляри в находището;
- допустим процент за събиране на семена и плодове – 30% от наличните запаси в находището;
- когато генетичният материал е предназначен за създаване на колекции или за отглеждане в култура, в насаждането се осигуряват екологични условия близки до естествените изисквания на вида;
- насажденията по предходната точка от които се получават билки предназначени за търговски се контролират от съответната регионална инспекция по околната среда и водите по отношение произхода на материала за създаване площта от която се добиват билки и количеството на получените билки;

Ежегодно със своя заповед Министъра на околната среда и водите, на основание на чл. 10., ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения, определя допустимите за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества билки. Съгласно Заповед №РД-135/04.02.2022 г г., на Министъра на околната среда и водите, на основание чл. 10., ал. 1, 2, 3 от Закона за лечебни растения се определят допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
5. Лазаркия, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
9. Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex);

Изцяло забранени за добив в цялата страна, със заповедта на Министъра на околната среда и водите, са следните лечебни растения

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)

- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки)чай (*Sideritis scardica* Grisb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*);
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moench.);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh: L. *selago*);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (марсилския алибушки) чай.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на издадено разрешително за ползване, по реда на Закона за лечебни растения (ЗЛР). Разрешителното не се издава, когато билките се събират за лични нужди от земи, гори или водни обекти, общинска собственост. Разрешителното не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собствениците или ползвателите на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината.

IV. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА РЕДКИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и техните популации.

Като основни причини за нарушаване на биологичното разнообразие от лечебни растения е биологически неоправданата експлоатация на находищата. С най-големи последствия са урбанизацията, индустриализацията, строежът на пътища, изхвърлянето и натрупването на отпадъци. Наред с това пряко за влошаване на популациите влияе замърсяването на почвите, резултат на неправилната им химизация за селското стопанство. Силно негативно влияние върху популацията на лечебни растения оказва промяната на естествената и характерна за района растителност, предизвикана от неправилно подбрани или изведени лесокултурни мероприятия – голи и изборни сечи, създаване на масиви от монокултури най-вече от иглолистни видове.

Върху запасите на лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата. Не природосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаване на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

Общинското ръководство на община Ловеч се стреми да осъществи дейностите свързани със съхраняване, укрепване и възстановяване на ключови екосистеми, местообитания, видове и особености на ландшафта за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие. Целта на раздел „Лечебни растения“ е да се осигури комплексно, многократно и ефективно използване на перспективните лекарствени растения, опазването им за задоволяване потребностите на населението, възстановяване качеството и предотвратяване изчезването на отделните видове и свързаните с тях компоненти на околната среда. В тази връзка мерките, които следва да се предприемат за опазване на ресурсите от лечебни растения на територията на община Ловеч са както следва:

- Осъществяване на контрол за недопускане ползването на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на местообитанията;
- Брането на билки трябва да става в сроковете, определени за всеки вид, тъй като преждевременното или закъснялото бране води до похабяването на техните ресурси;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- Брането на билки трябва да се извършва само в райони с плътни находища на отделните видове. Да се избягва брането на единични и разпръснати растения.
- При събиране на диворастващи видове да не се унищожават цялото находище, като се оставя част от най-добрите екземпляри за естественото семенно размножаване и възстановяване на находището.

- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на находището;
- Предписания към собствениците на земи, гори или водни обекти около които има находища на лечебни растения, да не се допуска увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове.
- Участие на обществеността при вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината.
- Провеждане на информационна и разяснителна кампания сред населението, запознаването им с видовете им лечебни растения, начин на събиране на билките и нормативната уредба.
- При ползване на лечебни растения е необходимо да не се допуска увреждане на дърветата в резултат на чупене, рязане на клони и сеч.

За диворастващите защитени лечебни растения се забранява:

1. Сеченето, брането, късането, изкореняването, хербаризирането независимо от тяхното състояние и фаза на развитие;
2. Унищожаването и увреждането на находищата им;
3. Притежаването, пренасянето, търговията и изнасянето зад граница в свежо или изсушено състояние на цели растения или на части от тях;
4. Събиране на семена, луковици, коренища и други репродуктивни органи.

Да се спазват изискванията за опазване на находищата на лечебни растения, обект на събиране по чл. 4 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

Експлоатацията на находищата да се редува с период на възстановяване на ресурсите, посочени в чл. 6 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година.

Позволителни за ползване на лечебни растения да се издават само на физически или юридически лица, срещу заплатена такса.

Разрешителното за събиране на билки следва да се издава в периода на събиране на съответната билка по чл. 7 и 8 по Наредба № 2/ 20.01.2004 година и да има срок на валидност.

Количествата лечебни растения, следва да не надхвърлят предвидените проценти за ползване на ресурса, посочени в Наредба № 2/ 20.01.2004 година.

! Препоръки за устойчиво ползване на лечебните растения и опазване на находищата

Основен елемент при планиране на ползването на ресурсите от лечебни растения са обвързвани с размера и състоянието на запасите от конкретните видове по землища. При събиране на плодове и цветове от дървесни видове не трябва да се допуска рязането и чупенето на клони. Необходимо е да се ограничи до минимум събиране на подземни части (корени, коренища, грудки и луковици) както и на кори, тъй като ефектът на пряко унищожаване е неоспорим и запазването на част от находището и осигуряване на период за възстановяване е задължително. Много важен кръг от действия е свързан с повишаване на природозащитната култура на местното население и най-вече на събирачи и заготовители. Необходимо е да се разработят и разпространят информационни материали (забранени видове и основни правила за събиране), с цел да се ограничи събирането на редки и застрашени лечебни растения поради незнание или унищожаване на находища поради неправилно бране. Налице са обективни условия за прилагане на природозащитни стимули за развитие на алтернативни дейности, косвено намаляващи отрицателното влияние върху лечебните ресурси. Това може да се осъществи със създаване на култивирани насаждения от лечебни и етеричномаслени култури, които може да бъдат финансово подпомогнати от европейските фондове. Устойчиво ползване на лечебните растения в количества, по начини и със средства, които не водят до трайно намаляване на генетичния им или ресурсния потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения, може да се достигне с недопускане събиране на количества над установените в програмата и периодично актуализиране на състоянието на местообитанията.

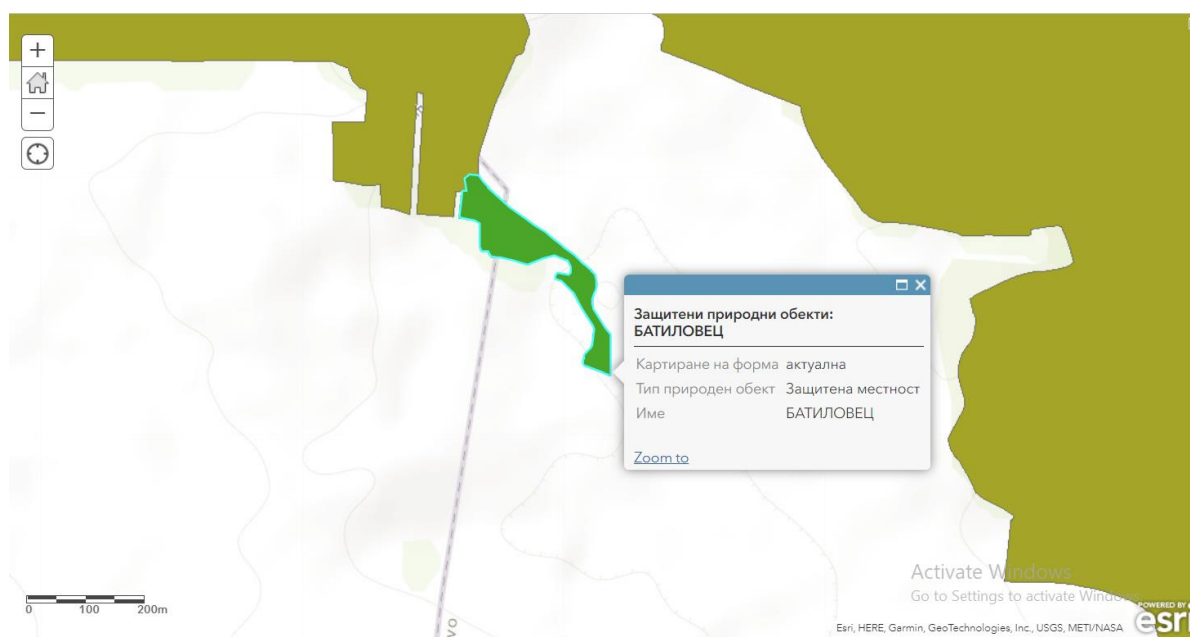
V. ИЗБОР И РЕГЛАМЕНТ НА ТЕРИТОРИИ, КОИТО НЕ СА ЗАЩИТЕНИ, НО ИЗИСКВАТ ПОДХОДЯЩО УПРАВЛЕНИЕ С ЦЕЛ УСТОЙЧИВОТО ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ В ТЯХ.

Община Ловеч няма избор и регламент на територии, които не са защитени, с цел устойчивото ползване на лечебните растения. Няма територии, които да изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях.

На територията на община Ловеч са обявени следните защитени територии:

Защитена местност „Батиловец“ е с площ 2,6 ха, разположена в землището на с. Брестово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 348. Защитената зона е първоначално обявена със заповед №2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед №РД-743 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

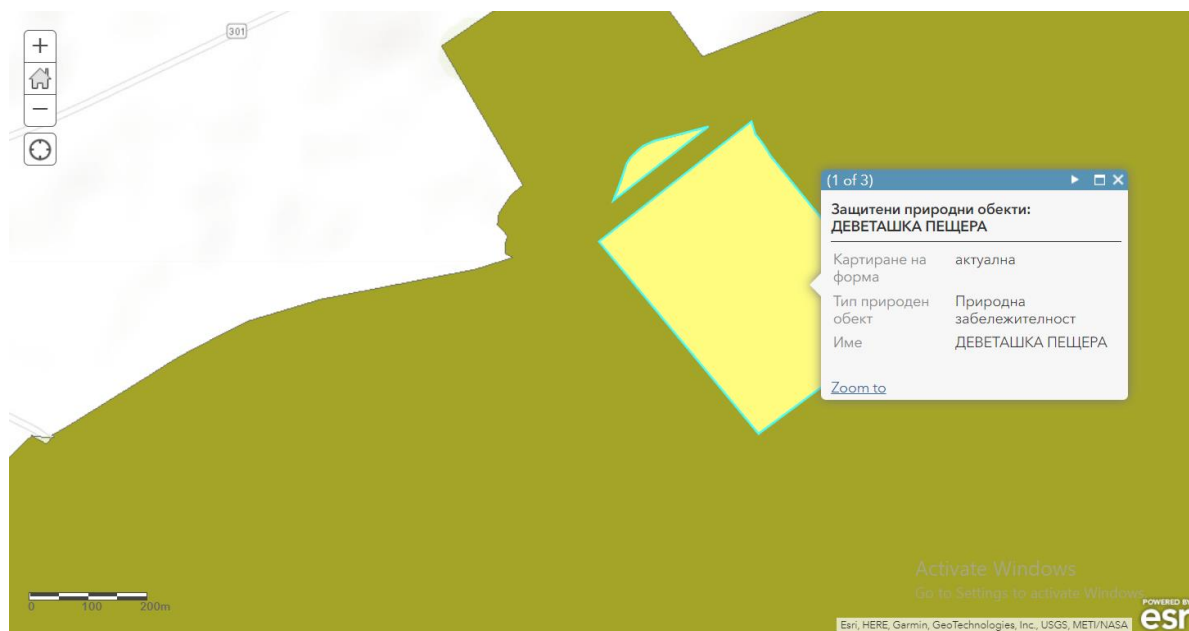
Фигура 1 Защитена местност „Батиловец“

Природна забележителност „Деветашка пещера“ е с площ 14,1 ха, разположена в землището на селата Деветаки и Дойренци от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 522. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.РД238 от 07.06.1996 г., бр. 55/1996 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-926 от 13.12.2012 г., бр. 3/2013 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове; дейности, свързани с къртене, чупене, пробиване и разширяване на отвори в пещерите и скалните венци. Забранява се унищожаване, повреждане и изнасяне на елементи от пещерната структура (камъни и пещерни образувания); Забранява се разкопаване и изнасяне на глина и гуано; унищожаване, повреждане, пренасяне и изнасяне на палеонтологички или археологически находки, с изключение при провеждането на регламентирани научни изследвания. Забранява се палене на огън, опушване с дим, използване на пиротехнически, димни и огнени ефекти, използване на взрив; поставянето на надписи или знаци по стените, пода, тавана или входа на пещерите, с изключение за целите на картографирането. Забранява се скално катерене, екипиране на катерачески маршрути, включително поставяне на клинове чрез пробиване и лепене, провеждане на бързи скокове и други дейности, свързани с използването на пещерите за спортни прояви. Забранява се използването на пещерите за осъществяването на производствени и складови дейности; Забранява се промяната на начина на трайно ползване и промяна на предназначението на имотите, строителство с изключение на такова, свързано с отстраняване на стари съоръжения и с управлението и обслужването на посетителите на природна забележителност Деветашка пещера; Забранява се водоползване, преграждане или изместване на течението на реката в Деветашката пещера; влизане в Деветашката пещера с моторни превозни средства; влизане във водната галерия на Деветашката пещера след

последната подпорна стена, с изключение на посещение с научна цел и мониторинг; влизане във водната галерия на Деветашката пещера след първия бетонов зид в периода 1 ноември - 1 април, с изключение на посещения с научна цел и мониторинг; влизане в сухата галерия на Деветашката пещера след изградения насип с арка в периода 25 май - 31 юли, с изключение на посещения с научна цел и мониторинг;

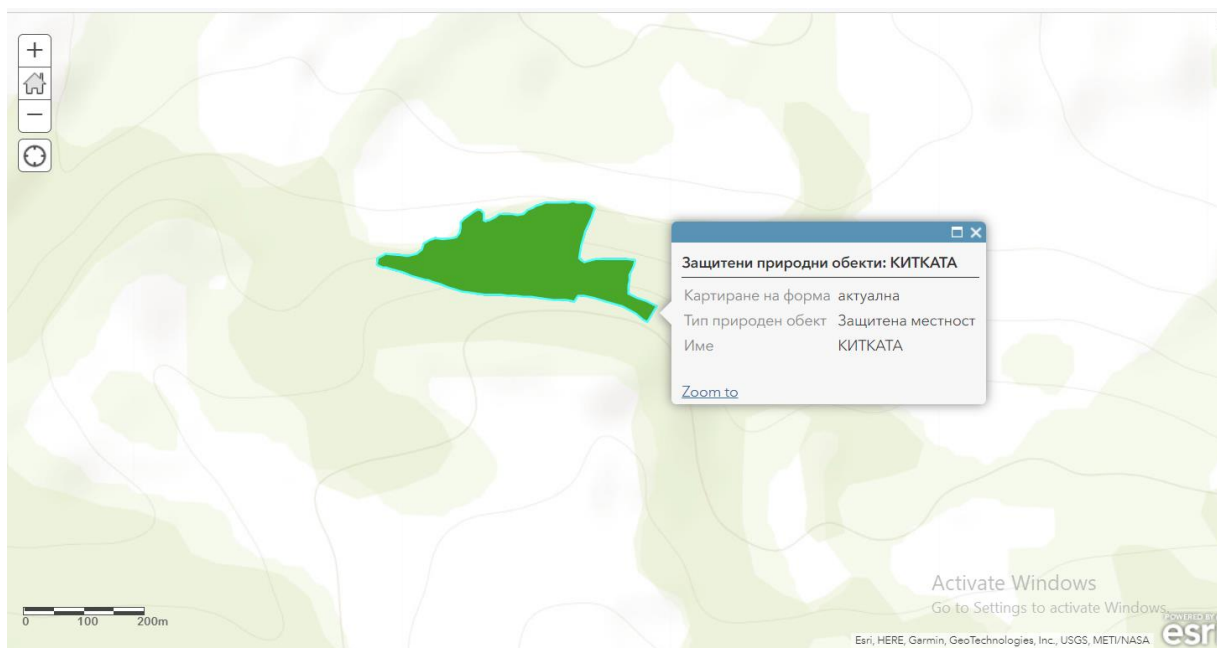
Забранява се убиване, улавяне и изнасяне на троглобионти през всички фази на тяхното развитие; Забранява се провеждане на масови мероприятия (концерти, събори, масови сцени във филмови продукции, колективни игри) в Деветашката пещера; влизане и пладнуване на домашни животни в Деветашката пещера.

Фигура 2 Природна забележителност „Деветашка пещера“

Защитена местност „Китката“ е с площ 5.0 ха, разположена в землището на село Радювене от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 352. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-747 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник.

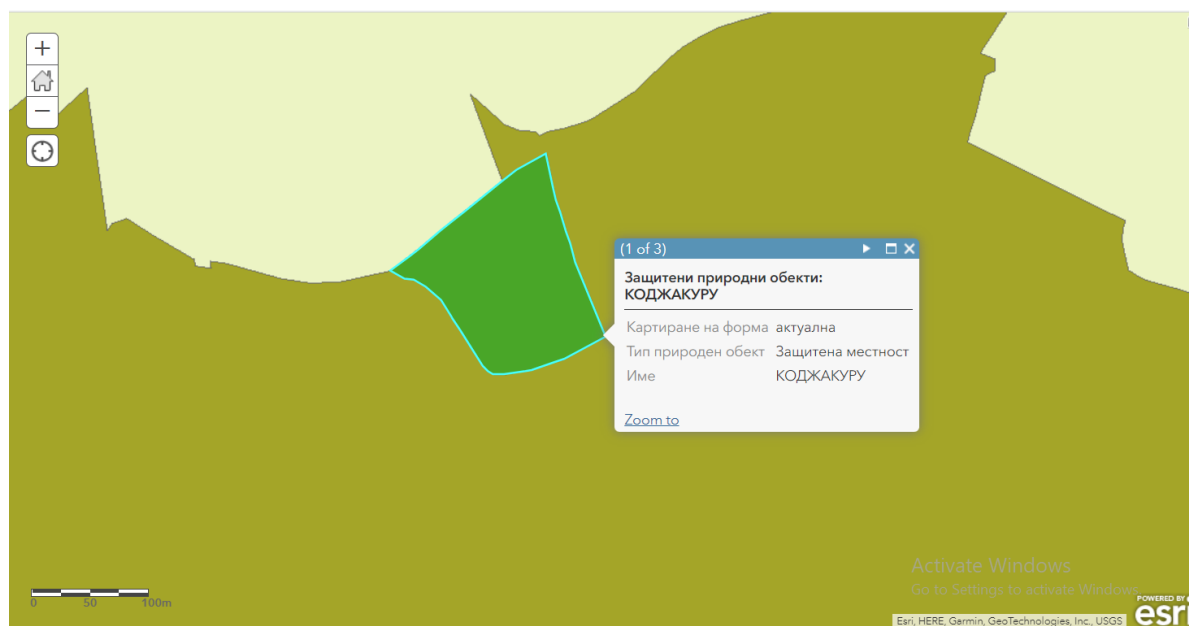
Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Фигура 3 Защитена местност „Китката“

Защитена местност „Коджакуру“ е с площ 1.82 ха, разположена в землището на село Александрово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 341. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед №2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-736 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник и Заповед No.РД-689 от 09.09.2013 г., бр. 90/2013 на Държавен вестник.

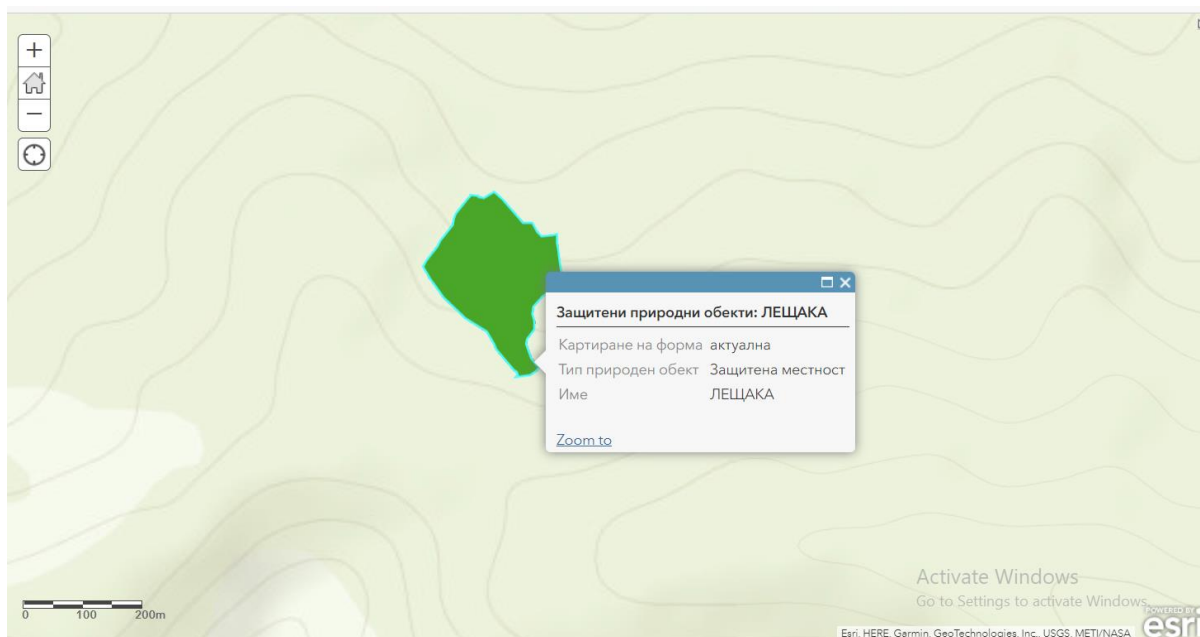
Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Фигура 4 Защитена местност „Коджакуру“

Защитена местност „Лещака“ е с площ 4.01 ха, разположена в землището на село Горно Павликени от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 350. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-745 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник и актуализирана със Заповед No.РД-142 от 19.02.2013 г., бр. 33/2013 на Държавен вестник.

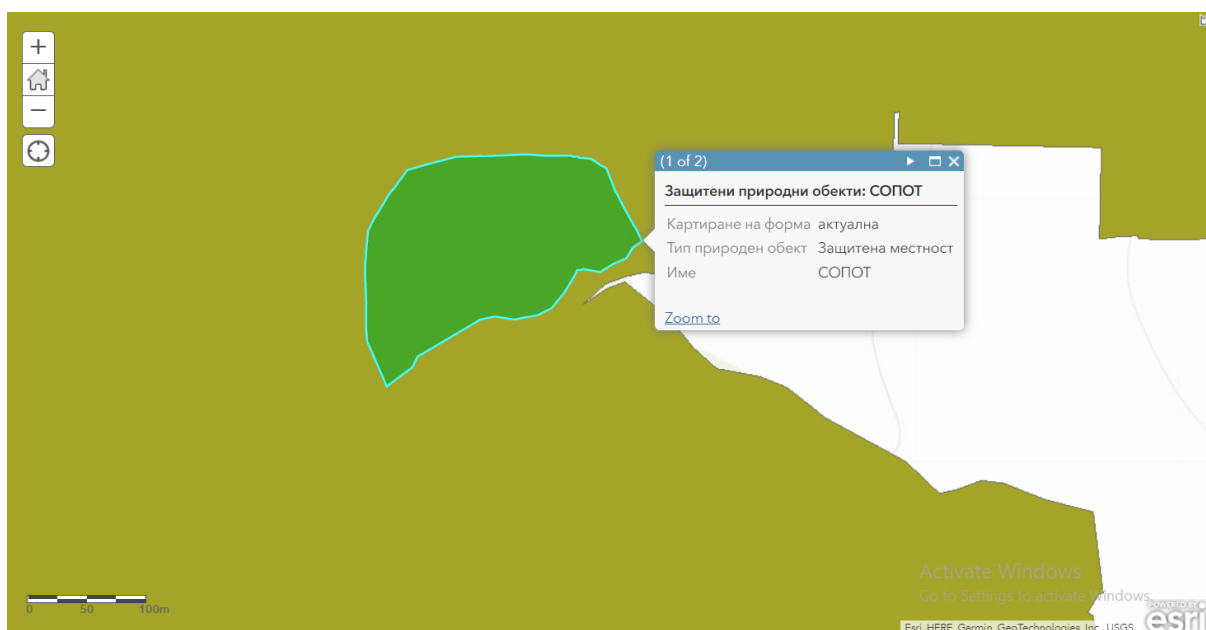
Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Фигура 5 Защитена местност „ЛеЩака“

Защитена местност „Сопот“ е с площ 2.9 ха, разположена в землището на село Брестово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 347. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-742 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник. Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти.

Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Фигура 6 Защитена местност „Сопот“

Защитена местност „Черковно бранище“ с площ 6.13 ха, разположена в землището на село Брестово от община Ловеч, с код в регистъра на ИАОС под номер 346. Защитената зона е първоначално обявена със Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник, а в последствие прекатегоризирана със Заповед No.РД-741 от 10.06.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник и актуализирана със Заповед No.РД-690 от 09.09.2013 г., бр. 90/2013 на Държавен вестник.

Регламентираният режим на защита включва забрана за провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

4. Защитени зони

Защитените зони (ЗЗ) са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. България се нарежда на второ място в ЕС с процент от територията, попадащи в мрежата „Натура 2000“ (34.3% или 3 905 989 ха обща площ). Освен защитените територии, обявени по реда на ЗЗТ, на територията на общината са разположени и зони под специална защита по единната европейска мрежа НАТУРА 2000. Мрежата гарантира поддържането, и където е необходимо възстановяването на благоприятния природозащитен статус на природните местообитания и местообитанията на съответните видове в естествената им област на разпространение.

На територията на община Ловеч попадат изцяло или частично четири защитени зони по реда на ЗБР, както следва:

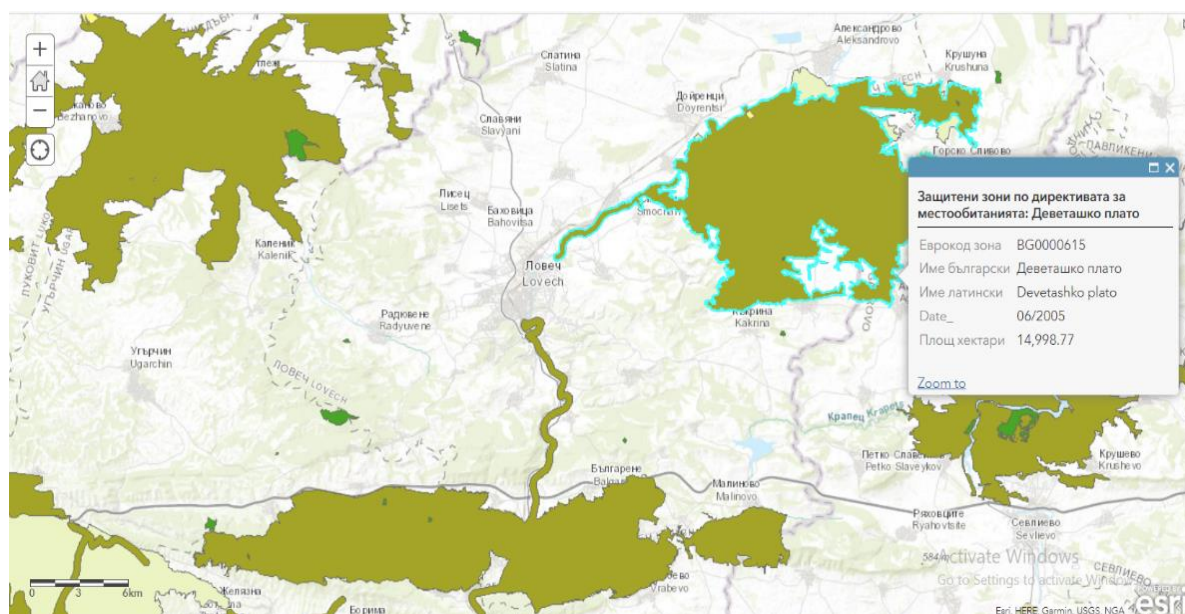
- 33 с код BG0000615 „Деветашко плато“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- 33 с код BG0002102 „Деветашко плато“ за опазване дивите птици;
- 33 с код BG0000616 „Микре“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- 33 с код BG0002088 „Микре“ за опазване дивите птици;

Защитена зона с код BG0000615 „Деветашко плато“ е с площ 14 997.07 ха, обявена за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, одобрена с Решение на МС №122 от 02.03.2007 г. От територията на община Ловеч се включват следните населени места: гр. Ловеч и селата Александрово, Брестово, Гостиња, Деветаки, Дойренци, Дренов, Йоглав, Къкрина, Пресяка, Смочан, Тепава, Умаревци и Чавдарци. Предмет на опазване са следните природни местообитания и видове:

1. Съгласно чл.6, ал.1, т.1 от ЗБР: Природно местообитание 3140 „Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*“; Природно местообитание 3150 „Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*“; Природно местообитание 3260 „Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*“; Природно местообитание 6110 * „Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*“; Природно местообитание 6210 „Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*)“ (*важни местообитания на орхидеи“; Природно местообитание 6240 * „Субпанонски степни тревни съобщества“; Природно местообитание 6430 „Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс“; Природно местообитание 6510 „Низинни сенокосни ливади“; Природно местообитание 7220 * „Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*)“; Природно местообитание 8210 „Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове“; Природно местообитание 8310 „Неблагоустроени пещери“; Природно местообитание 91G0 * „Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*“; Природно местообитание 91H0 * „Панонски гори с *Quercus pubescens*“; Природно местообитание 91M0 „Балкано-панонски церово-горунови гори“; Природно местообитание 91Z0 „Мизийски гори от сребролистна липа“; Природно местообитание 91E0 * „Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)“.

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: Обикновена пърчовка (*H. caprinum*); Алпийска розалия (*R. alpina*); Бисерна мида (*U. crassus*); Бръмбар рогащ (*L. cervus*); Буков сечко (*M. funereus*); Ивичест теодоксус (*T. transversalis*); Обикновен сечко (*C. cerdo*); Ручеен рак (*A. torrentium*); Горчивка (*Rh. servicera*); Обикновен щипок (*C. taenia*); Черна мряна (*B. meridionalis*); Бяла мряна (*Barbus barbus*); Сом (*Silurus glanis*); Голям гребенест тритон (*T. karelinii*); Жълтокоремна бумка (*B. variegata*); Обикновена блатна костенурка (*E. orbicularis*); Пъстър смук (*E. saurovates*); Червенокоремна бумка (*B. bombina*); Шипобедрена костенурка (*T. graeca*); Шипопашата

костенурка (*T. hermanni*); Видра (*L. lutra*); Вълк (*C. lupus*); Добруджански хомяк (*M. newtoni*); Лалутер (*S. citellus*); Пъстър пор (*V. peregrina*); Степен пор (*M. evermanni*); Обикновен чакал (*Canis aureus*); Дива котка (*Felis silvestris*); Сърна (*Capreolus capreolus*); Голям нощник (*M. myotis*); Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*); Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*); Дългопръст нощник (*M. capaccinii*); Малък подковонос (*Rh. hipposideros*); Остроух нощник (*M. blythii*); Подковонос на Мехели (*Rh. mehelyi*); Средиземноморски подковонос (*Rh. blasii*); Трицветен нощник (*M. emarginatus*); Широкоух прилеп (*B. barbastellus*); Южен подковонос (*Rh. euryale*)

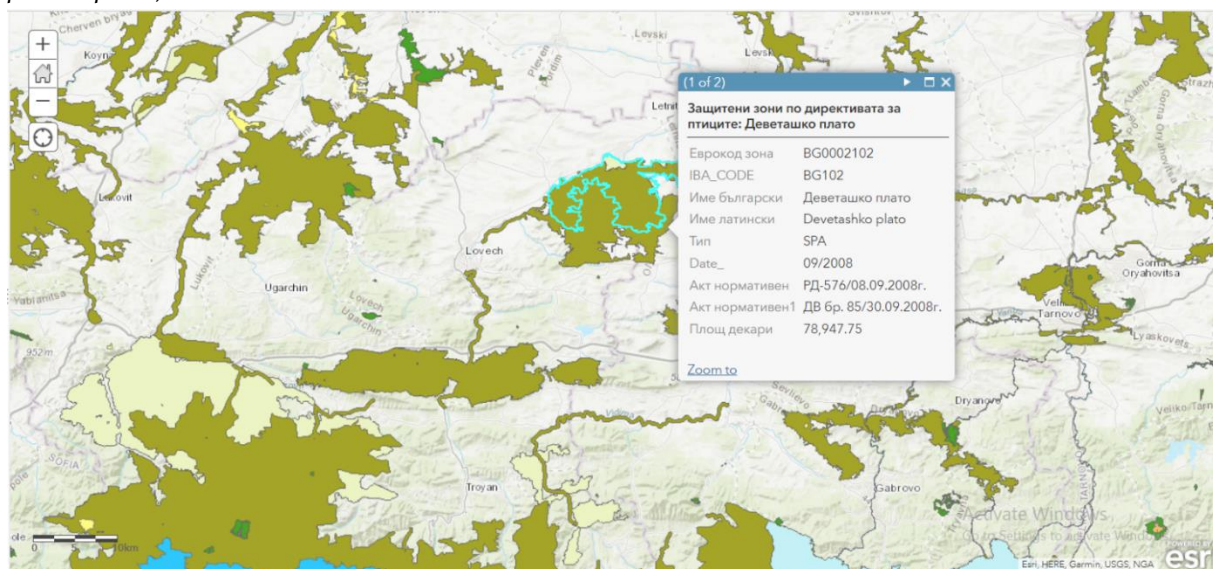
Фигура 7 Защитена зона „Деветашко плато“ с код BG0000615

Защитена зона с код BG0002102 „Деветашко плато“ е с площ 7 894.775 ha, обявена за опазване на дивите птици със заповед №РД-576/08.09.2008 г. От територията на община Ловеч се включват следните населени места: Александрово, Брестово, Деветаки, Дойренци, Йоглав, Тепава и Чавдарци. Предмет на опазване са следните видове:

1. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Сокол орко (*Falco*

subbuteo), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Фигура 8 Защитена зона „Деветашко плато“ с код BG 0002102

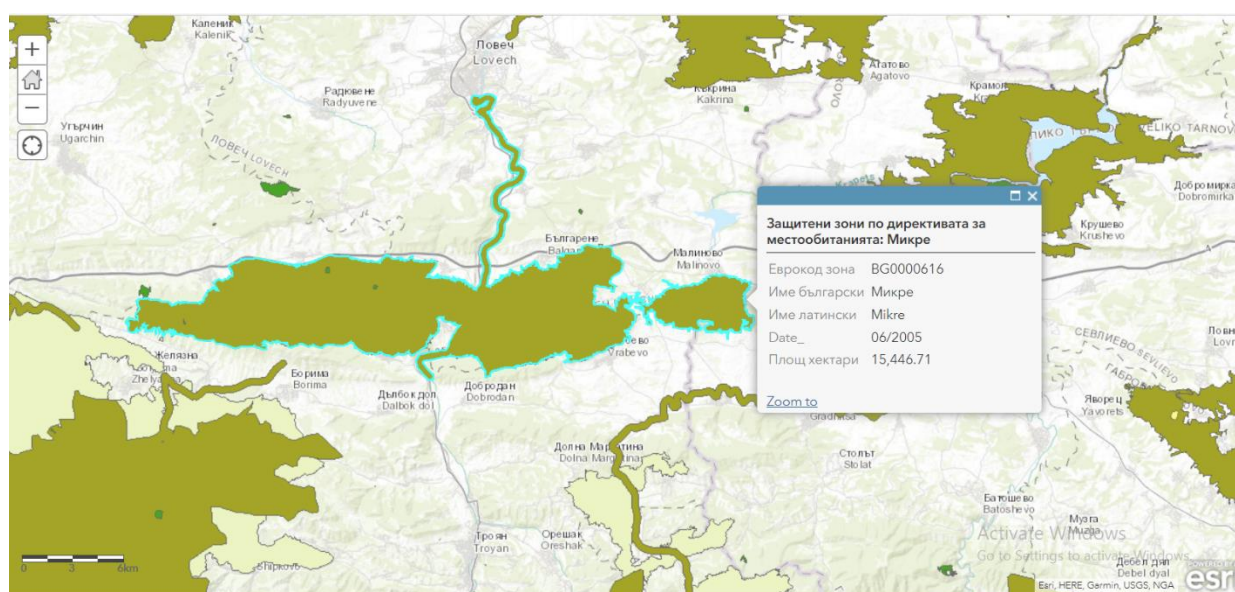
Защитена зона с код BG0000616 „Микре“ с площ 15 447,16 ха, за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, одобрена с Решение на МС №122 от 02.03.2007 г. От територията на община Ловеч се включват следните землища: гр. Ловеч и селата Абланица, Българене, Казачево, Лешница, Малиново, Сливек, Стефаново и Хлевене.

Предмет на опазване са следните природни местообитания и видове:

1. Съгласно чл.6, ал.1, т.1 от ЗБР: 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (* важни местообитания на орхидеи); 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; 6510 Низинни сенокосни ливади; 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthro-Fagion*); 9170 Дъбово-габърови гори от типа *Galio-Carpinetum*; 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*; 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; 91W0 Мизийски букови гори; 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници - * Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*); земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo*

hermanni), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); риби - Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*); безгръбначни - * Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), * Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), * Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), Бисерна мида (*Unio crassus*), Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*); растения - Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

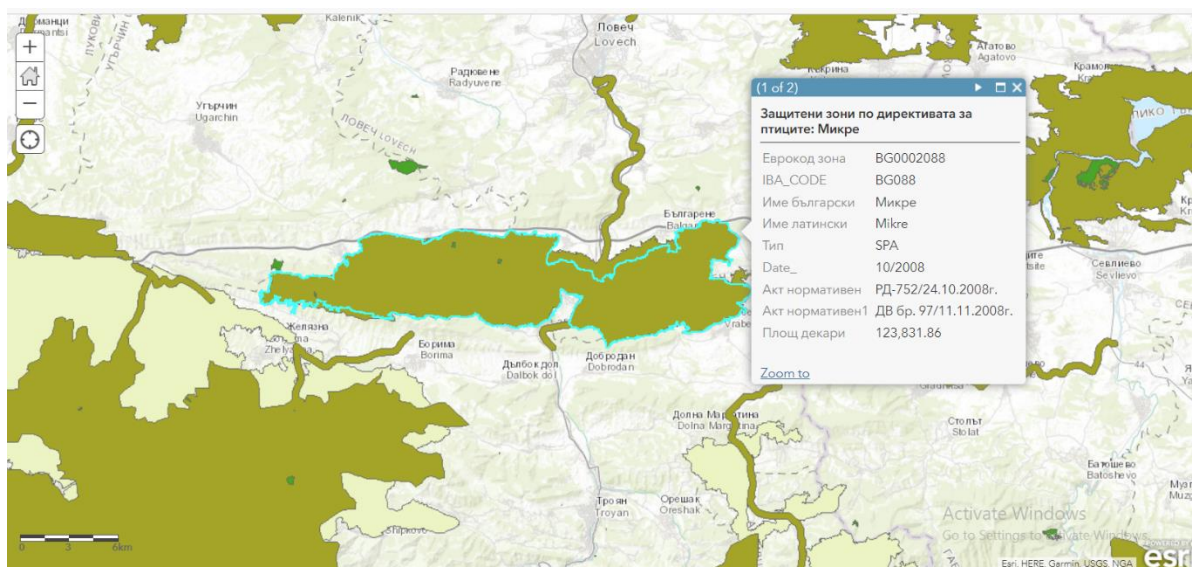
Фигура 9 Защитена зона „Микре“ с код BG0000616

Защитена зона с код BG0002088 „Микре“ е с площ 12 383.19 ха, за опазване на дивите птици, обявена със Заповед №РД-752 от 24.10.2008 г. От територията на община Ловеч попадат следните землища на селата: Абланица, Българене, Лешница и Стефаново.

Предмет на опазване са следните видове:

1. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калутерица (*Vanellus vanellus*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Фигура 10 Заштитена зона „Микре“ с код BG0002088

Голямото растително богатство на общината се допълва от находищата на лечебни растения. Те съдържат голямо количество биологично активни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Съдържанието на лечебните вещества се обуславя от специфичните почвени и климатични дадености. Билките са богати на разнообразни химични съединения: полизахариди, гликозиди, алкалоиди, кумарини, витамини, терпеноиди, флавоноиди, въглехидрати и др. В резултат на нарасналия през последните години интерес, се увеличава както броят на видовете билки, които се събират, така и тяхното количество.

През последните години като лимитиращ фактор за опазване на биологичното разнообразие в района е билкосъбирането. На контрол са подложени всички известни на РИОСВ-Плевен пунктове за изкупуване на билки без ограничен режим. Следи се и за правилната им заготовка и съхраняване.

Ползването на лечебните растения и ползването на техните ресурси включва:

- Събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
- Придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- Събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения. Ползването на лечебни растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения.

Кметът на община Ловеч ръководи изпълнителната дейност на Общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- 1) Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения (или упълномощени от него длъжностни лица), включени в общинската програма за опазване на околната среда в община Ловеч;
- 2) Издава разрешителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост, в поземления фонд и в населените места на територията на община Ловеч;
- 3) Издава удостоверения за билките от култивирани лечебни растения;
- 4) Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

VI. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕСТНИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ ЗА НАЧИНИТЕ НА ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ СЪОБРАЗНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ И ПЛАНОВИТЕ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО-ВИСОКА СТЕПЕН

Община Ловеч, няма конкретно изготвена наредба за опазване на околната среда. Общината прилага всички разпоредби на МОСВ, Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г., Наредба № 5 от 19.07.2004 за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складове за билки (ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г., изм. ДВ бр. 66 от 10.08.2018), където са определени начините за земеползване и издаване на разрешително за ползване на лечебни растения в т.ч. на лицата, на които се издават.

Препоръчително е в община Ловеч да бъде разработена и приложена наредба за опазване на околната среда, в чийто текстове да се включва забрана за:

1. Сеченето, брането, изкореняването, хербаризирането на лечебни растения, независимо от тяхното състояние и фаза на развитие;
2. Унищожаването и увреждането на находищата на лечебни растения;
3. Притежаването, пренасянето, търговията и изнасянето зад граница в свежо или изсушено състояние на цели растения или на части от тях;
4. Събирането на семена, луковици, коренища и други репродуктивни органи;
5. Пашата на селскостопански животни в гори и земи от горския фонд, когато тази дейност противоречи на предвижданията за опазването на определени видове лечебни растения;
6. Ползването на лечебни растения, представляващо стопанска дейност, без необходимото разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения.

Препоръчително е наредбата да включва изискванията за издаване на позволително от кмета на общината за ползване на лечебни растения, когато ползването е от:

- Земеделски земи и гори от Общинския поземлен фонд, както и от имоти общинска собственост в строителните граници на населените места, след заплащане на такса в общината;
- Териториите и акваториите в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
- Територии и акватории извън горски територии - частна собственост, позволително се издава на собственика без заплащане на такса, с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне и след регистрирането му.

В Наредба за определяне и администриране на местни данъци в община Ловеч не са определени начините и таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията. При прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения“ към общинската програма за опазване на околната среда на Община Ловеч, естествените находища ще се опазят от увреждане и унищожаване, ще се осигури устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд и няма да се допусне изменението на популациите им, при което да се влошат биологичните им показатели или да се затрудни естественото им възстановяване. При изпълнението на предвидените в предишната глава мерки ще се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, както и ще бъдат задоволени потребностите от лечебни растения на населението.

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ РАЗДЕЛА

1. Приложение №1 - Образец на заявление и позволително за ползване на лечебни растения в община Ловеч;
2. Приложение №2 - Образец на позволително в община Ловеч;

3. **Приложение №3** - Образец на заявление за издаване на удостоверение за билки, събирани от култивирани растения в община Ловеч.

Приложение №1

**Образец на заявление и разрешително за ползване на лечебни растения в
община Ловеч**

ДО

КМЕТА НА ОБЩИНА ЛОВЕЧ

З А Я В Л Е Н И Е

по чл.34 от Закона за лечебните растения

**ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОЗВОЛИТЕЛНО ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ОТ
ЗЕМИ, ГОРИ И ВОДНИ ОБЕКТИ – ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ И ТЕРИТОРИИ ОТ
ЗЕМЕДЕЛСКИ ПОЗЕМЛЕН ФОНД – ЧАСТНА СОБСТВЕНОСТ**

1. от.....
за физическо лице - име, презиме, фамилия

1.1.
(№ на документа за самоличност)

1.2.
постоянен адрес, ул., №, гр./с

2.....
наименование на юр. лице и трите имена на представителя

2.1.
седалище, адрес на управление, ЕИК, БУЛСТАТ, Дан. №

2.2. Лица по реда на чл.26, ал.1, т.7 от ЗЛР извършващи ползването, различни от титуляра на
разрешителното:

.....
.....
.....
.....
.....

3. Вид и количество на ползването:

№	Вид	Количество

4. Район на събиране (землище на съответното населено място и наименованието на териториите).....
.....

Заявител:

ПРИЛОЖЕНИЕ №2
образец на разрешително в община Ловеч

П О З В О Л И Т Е Л Н О

№от2021 г.

гр. Ловеч

за ползване на лечебни растения от земи и водни обекти общинска собственост

На основание чл. 21, ал.2, чл.22, т.2 и чл. 24, ал.2 от Закона за лечебните растения, чл. 25, ал.1 Ползване на лечебни растения от земи, гори, и водни обекти, общинска собственост" и заявление вх....., разрешава се на

.....
Име, презиме и фамилия

.....
Адрес по местоживееене, ул., №, гр./с

.....
(№ на документ за самоличност – ЕГН, № на ЛК

да ползва в землищата на населените места в Община Ловеч извън границите на урбанизираните територии, от терени общинска собственост, както следва: землище
.....

Лечебно растение:

№	Вид на ползването Име на лечебното растение	Морфологична част Генетичен материал	Количество, кг Билки в сурово състояние	Разрешено количество билка/ за билки под ограничен режим на ползване	Такса за 1 кг/ лв свежо	Обща такса (лв)

при следните условия :

Период на събиране : от 2021г. до2021г.

Начини за събиране на билката, Инструменти и хигиенни изисквания : съгласно чл. 14 от Наредба №2/20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

Други специфични изисквания : Да се предвиждат превантивни мерки за опазване на находищата при събирането на посочената морфологична част – цвят. Да не се унищожава лечебния ресурс. Да не се чупят или отсичат дървовидните храсти.

Организаторът на дейността да запознае лицата събиращи билката с изискванията посочени в разрешителното.

Издаването на разрешителното не отменя отговорността по Закона за Лечебните растения и поднормативните му актове.

.....

Кмет на община Ловеч

ПРИЛОЖЕНИЕ №3

образец на заявление за издаване на удостоверение за билки, събирани от
култивирани растения в община Ловеч

ДО
КМЕТА НА ОБЩИНА
ЛОВЕЧ

З А Я В Л Е Н И Е

за издаване на удостоверение за билки, събирани от култивирани лечебни растения

От.....

ЕГН/ЕИК.....

/ име на физическо или юридическо лице /

постоянен адрес:

.....

/ област, община, населено място, ж.к., бул., ул., сграда, №, вх., ет. /

..... тел:

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КМЕТ,

Желая на основание на чл. 46, т.3 от Закона за лечебните растения, да ми бъде издадено удостоверение за билки, събирани от култивирани лечебни растения.

Вид на култивираното лечебно растение	Местонахождение на имота – землище и № на поземления имот, площ в дка	Засята/засадена площ на земята в дка	Очакван добив в кг /свежо тегло/

Прилагам следните документи:

1. Копие от нотариален акт или копие от актуална скица на имота, или договор за ползване на наета земя и актуална скица на имота.
2. За юридически лица – списък на не повече от 20 души, физически лица, извършващи събирането.

Дата:

С уважение:

гр. Ловеч

/ подпис /